

ХАБАРНОМАИ ИФМС

**МАРИНА
БОРОВСКАЯ**

РАВИШҶОИ СТРАТЕГӢ БА ИД ОРАКУНИИ
МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ ВА САРМОЯСОЗИИ
ДОНИШДАР ТАШКИЛОТҶОИ
ИЛМӢ ВА ТАЪЛИМӢ

ХАДАМОТИ ФЕДЕРАЛИИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ (РОСПАТЕНТ)

МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ БУҶЕТИИ
«ИНСТИТУТИ ФЕДЕРАЛИИ МОЛИКИЯТИ САНОАТӢ»

ХАБАРНОМАИ ИФМС

BULLETIN OF FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

2024

Т. 3 № 4 (10)

16+

**ХАДАМОТИ ФЕДЕРАЛИИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ (РОСПАТЕНТ)
Муассисаи федералии давлатии буҷетӣ
«Институти федералии моликияти саноатӣ»**

ISSN 2782–5086 (Print)

ISSN 2949–2432 (Online)

Хабарномаи ИФМС

Т. 3 № 4 (10)

Маскав 2024

Ба қайд гирифта шудааст: дар Хадамоти федералии назорати алоқа, технологияҳои иттилоотӣ ва васоити ахбори омма (ПИ № ФС77–85468; силсилаи Эл № ФС77–85469 аз 13 юни соли 2023).

Минтақаҳои паҳнкунӣ Русия (ҳамаи минтақаҳо), кишварҳои ИДМ, кишварҳои хориҷи наздик ва дур.

Басомади нашр: 4 нашр дар як сол бо имкони нашрҳои махсуси иловагӣ.

Индекси обуна: – 85599.

«Хабарномаи ИФМС» дар соли 2022 барои инъикоси натиҷаҳои фаъолияти илмӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ дар соҳаҳои зерини илм таъсис дода шудааст: Давлат ва ҳуқуқ. Илмҳои ҳуқуқӣ; Иқтисод. Илмҳои иқтисодӣ; Ҳуқуқи патентӣ. Ихтироъ; Рационализатсия; Илмҳои табиатшиносӣ. Проблемаҳои умумӣ ва маҷмӯъавӣ; Омор; Кибернетика.

Хонандагон: мутахассисони моликияти зеҳнӣ, вакилони патентӣ, ҳуқуқшиносон, адвокатҳо, кормандони роҳбарикунанда, аспирантҳо, донишҷӯён, ихтироъкорон ва дигар хонандагон.

«Хабарномаи ИФМС» дастрасии мустақими кушодро ба мундариҷаи он дар асоси принципи зерин фароҳам меорад: дастрасии озод ба натиҷаҳои тадқиқот ба афзоиши мубодилаи ҷаҳонии дониш мусоидат мекунад. Нашри маҷалла дар манбаи электронии вебсайти ИФМС www.vestnikfips.ru ҷойгир карда шудааст (нусхаи электронии маҷалла).

Ҳама маводҳо дарҳол пас аз нашр дастраси корбарон мешаванд.

Давраи эмбарго дар назар дошта нашудааст. Барои дастрасии ройгон ба маводҳо сабти ном дар вебсайти маҷалла талаб карда намешавад. Интишор барои ҳама муаллифон ройгон аст.

Маҷаллаи дастрасии кушода (open access) аст, яъне ҳама мундариҷа дар домени ҷамъиятӣ буда, барои корбарон мувофиқи таърифи дастрасии кушод ройгон аст.

Ҳамаи маводҳое, ки ба таҳририят пешниҳод карда мешаванд, аз таомили тафтиши дубора мегузарад. Тақриз аз ҷониби коршиносони мустақил ва мувофиқи принципҳои ахлоқӣ ба амал бароварда мешавад.

Архиви электронии маҷалла пас аз нашр дар анборҳои миллии зерин дастрас аст: «Китобхонаи электронии илмӣ» дар доираи маҳзани библиографии «Индекси илмӣ иқтибосҳои русӣ» (ИИИР) – барои корбарони ба қайд гирифташуда (бақайдгирӣ дар система ва дастрасӣ ба маҷалла ройгон аст); «КиберЛенинка» – ройгон барои ҳамаи хонандагон бе қайд.

Суроғаи муассис, редакция ва ношири журнали «Хабарномаи ИФМС»: 125993, Маскав, Г-59, ГСП-3, соҳили Бережковская, 30, бинои 1.

Почтаи электронии маҷалла: Vestnik_FIPS@rupto.ru.
Вебсайт: vestnikfips.ru.

**Federal Service for Intellectual Property (Rospatent)
Federal State Budgetary Institution
«Federal Institute of Industrial Property»**

ISSN 2782-5086 (Print)

ISSN 2949-2432 (Online)

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property

Vol. 3 No. 4 (10)

Moscow 2024

Registered with the Federal Service for Supervision in the Sphere of Communications, Information Technology and Mass Communications (PI No. FS77-85468; EI series No. FS77-85469 of June 13, 2023)

Coverage: Russia (all regions), CIS states, near and far abroad countries

Publication frequency:

4 issues per year with the possibility of additional special issues

Subscription index – 85599

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property

was founded in 2022 to highlight the results of scientific activities in the field of intellectual property on the following scientific disciplines (fields of science):

State and Law. Juridical Sciences

Economics. Economic Sciences

Patent Law. Inventive Activities.

Innovative Activities Natural Sciences.

General and Complex Problems

Statistics Cybernetics

Readership:

professionals in the field of intellectual property, patent attorneys, lawyers, advocates, managers, graduate students, students, inventors and others.

The Bulletin of Federal Institute of Industrial Property provides direct open access to its content, based on the following principle:

free open access to research results contributes to an increase in the global exchange of knowledge. The issues of this journal are posted on the electronic resource of the FIPS website www.vestnikfips.ru (electronic version of the journal).

All materials are available to users immediately after publication.

There is no embargo period.

No registration on the journal's website is required to get free access to the materials. Publication is free for all authors.

It is an open access journal,

i. e. all content is freely available at no charge to users in accordance with the definition of open access Initiative.

All materials submitted to the editorial office undergo a double blind peer review procedure.

Reviewing is made by independent experts and in accordance with the ethical principles of the Publication Ethics Committee.

The electronic back issues of the journal

are available after publication in the following national repositories: «Scientific Electronic Library» within the framework of the Russian Index of Science Citation (RINTs) bibliographic database – for registered users (registration in the system and access to the journal are free); «CyberLeninka» – free of charge for all readers, without registration.

Address of the founder, editorial office and publisher of the Bulletin of FIPS:

Berezhkovskaya nab., 30, bldg. 1,
Moscow, G-59, GSP-3, 125993.

Journal email:

Vestnik_FIPS@rupto.ru.

Website: vestnikfips.ru

ҲАЙЪАТИ ТАҲРИРИЯ

Сармуҳаррир **НЕРЕТИН Олег Петрович**

доктори илмҳои иқтисодӣ, директори Институти федералии моликияти саноатӣ (ИФМС), Маскав

ЗУБОВ Юрий Сергеевич

номзаи илмҳои педагогӣ, сардори идораи федералии моликияти зеҳнӣ, Маскав

ИВЛИЕВ Григорий Петрович

ҷонишини сармуҳаррир, номзади илмҳои юридикӣ, президенти Идораи патентии Евроосиё, раёбари илмии ИФМС, Маскав

ГОРУШКИНА Светлана Николаевна

ҷонишини сармуҳаррир, номзади илмҳои сотсиологӣ, котиби илмии ИФМС, Маскав

АБАНКИНА Татьяна Всеволодовна

номзади илмҳои иқтисодӣ, профессор, директори Маркази иқтисодиёти креативии, факултети рушди шаҳр ва минтақаи ДИТ МОИ, Маскав

АЛЕКСАНДРОВА Анна Владимировна

номзади илмҳои техникӣ, дотсент, ходими пешбари илмӣ, роҳбари Маркази таҳлили Институти федералии моликияти саноатӣ, Маскав

АЛЕКСЕЕВА Ольга Ленаровна

номзади илмҳои юридикӣ, мудири маркази назорати сифати ИФМС, Маскав

БЛИЗНЕЦ Иван Анатольевич

доктори илмҳои ҳуқуқӣ, профессор, декани факултети ҳуқуқшиносӣ, мудири кафедраи Моликияти зеҳнии Донишгоҳи Маскав ба номи А. С. Грибоедов, Маскав

БОРОВСКАЯ Марина Александровна

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, узви вобастаи Академияи маорифи Русия, президенти Донишгоҳи федералии ҷанубӣ, Ростови лаби Дон

БЫЧКОВ Дмитрий Владимирович

номзади илмҳои физикӣ-математикӣ, сармутахассиси шуъбаи механика, физика ва электротехникаи шуъбаи экспертизаи ЕАПВ, Маскав

ГЛАЗЬЕВ Сергей Юрьевич

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики Академияи илмҳои Русия, раиси Шӯрои илмии АИР оид ба масъалаҳои маҷмуавии интеграцияи иқтисодии Авруосиё, навосоз ва рушди устувор, Маскав

ГРИБ Владислав Валерьевич

доктори илмҳои юридикӣ, профессор, ҳуқуқшиноси шоистаи ФР, академики Академияи маорифи Русия, ректори Донишгоҳи Маскав ба номи А. С. Грибоедов, раиси Маҷлиси профессорони Русия, Маскав

ЕНА Олег Валерьевич

мудири кафедраи илмии «Таҳлили патентӣ» ИФМС, Маскав

ЖУРАВЛЕВ Андрей Львович

номзади илмҳои юридикӣ, сардори маркази ҳамкориҳои байналхалқии ИФМС, Маскав

ЗОЛОТЫХ Наталья Ивановна

доктори илмҳои иқтисодӣ, ноиб-президенти ташкилоти умумироссиягии ҷамъиятии соҳибкориҳои хурду миёнаи «Опора России», Маскав.

ИВАНОВА Марина Германовна

доктори илмҳои сотсиологӣ, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, ходими пешбари илмӣ Маркази илмҳои таълимии ИФМС, Маскав

ИВАНОВ Роман Алексеевич

PhD аз рӯи ихтисоси «иммунологияи молекулавӣ», директори Маркази илмӣ тиббиёти намоишотӣ, директори илмӣ шуъбаи «Биотехнологияи тиббӣ»-и Донишгоҳи «Сириус», Сочи

ИЛЬИНА Ирина Евгеньевна

Доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент, директори Институти илмӣ-тадқиқотии донишгоҳи иқтисодиёт, сиёсат ва ҳуқуқи Русия дар соҳаи илмҳои техника, Маскав

КАЛЯТИН Виталий Олегович

номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, профессори кафедраи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ва мушовири кафедраи ҳуқуқи моликияти зеҳнии Маркази илмӣ ҳуқуқи хусусии ба номи С. С. Алексеев-и назди Президенти ФР, Маскав

КЛИМАНОВ Владимир Викторович

доктори илмҳои иқтисодӣ, номзади илмҳои географӣ, доцент, директори АНО «Институти ислохоти молияи давлатӣ», Маскав

КУЗНЕЦОВА Татьяна Викторовна

доктори илмҳои педагогӣ, профессор, сардори Маркази «Китобхонаи умумироссиягии патентии техника», Маскав

ЛОПАТИНА Наталья Викторовна

доктори илмҳои педагогӣ, профессор, ходими пешбари илмӣ Маркази илмҳои таълимии ИФМС, Маскав

ЛЫСКОВ Николай Борисович

сардори маркази химия, биология ва тиб, ИФМС, Маскав

ПРОКОФЬЕВ Станислав Евгеньевич

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, ректори Донишгоҳи молияи назди Ҳукумати Федератсияи Русия, Маскав

САЛЬНИКОВ Михаил Юрьевич

сардори маркази физика ва механикаи амалии ИФМС, Маскав

СИРОТЮК Владимир Олегович

доктори илмҳои техникӣ, дотсент, ходими пешбари илмӣ Институти муаммоҳои идоранамоии АИР, Маскав

СМИРНОВ Михаил Борисович

номзади илмҳои физикӣ-математикӣ, сармутахассиси шуъбаи механика, физика ва электротехникаи шуъбаи экспертизаи ЕАПВ, Маскав

СУКОНКИН Александр Владимирович

номзади илмҳои техникӣ, ходими калони илмӣ ИФМС, Маскав

ФАБРИЧНЫЙ Сергей Юрьевич

доктори илмҳои ҳуқуқ, профессор, директори Муассисаи федералии давлатии бучети «Агенти федералии ҳифзи ҳуқуқи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнии ҳарбӣ, махсус ва дучониба», Маскав

ФЕДОТОВ Михаил Александрович

доктори илмҳои ҳуқуқ илм, профессор, директори Маркази байнулмилалии илмҳои таълимии «Кафедраи ЮНЕСКО оид ба ҳуқуқи муаллифӣ, ҳуқуқҳои алоқаманд, фарҳангӣ ва иттилоотӣ»-и ДИМ МОИ, Маскав

ШОРИН Олег Николаевич

номзади илмҳои йехникӣ, Маскав

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief **Oleg P. NERETIN**

Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property (FIPS), Moscow

Yury S. ZUBOV

Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property, Moscow

Grigory P. IVLIEV

Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Law), President of the Eurasian Patent Office, FIPS Research Advisor, Moscow

Svetlana N. GORUSHKINA

Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Sociology), Scientific Secretary of FIPS, Moscow

Tatiana V. ABANKINA

Cand. Sci. (Economics), Professor, Director of the Center of Creative Economy of the Faculty of Urban and Regional Development of NRU HSE, Moscow

Anna V. ALEKSANDROVA

Cand. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher – Head of the FIPS Analytical Center, Moscow

Olga L. ALEKSEEVA

Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS Quality Monitoring Center, Moscow

Ivan A. BLIZNETS

Dr. Sci. (Law), Professor, Dean of the Faculty of Law, Head of the Department of Intellectual Property of the Griboedov Moscow University, Moscow

Marina A. BOROVSKAIA

Dr. Sci. (Economics), Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Education, President of the Southern Federal University, Rostov-on-Don

Dmitry V. BYCHKOV

Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Sergey Yu. GLAZIEV

Dr. Sci. (Economics), Member of the Russian Academy of Sciences, Chairman of the Scientific Council of the Russian Academy of Sciences on complex issues of Eurasian economic integration, modernization and sustainable development, Moscow

Vladislav V. GRIB

Dr. Sci. (Law), Professor, Honored Lawyer of the Russian Federation, Member of the Russian Academy of Education, Rector of the Educational private institution of higher education "Moscow University named after A.S. Griboyedov", Chairman of the Russian Professorial Assembly, Moscow

Oleg V. ENA

Head of Scientific Research on Patent Analytics FIPS, Moscow

Andrey L. ZHURAVLEV

Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS International Cooperation Center, Moscow

Natalia I. ZOLOTYKH

Cand. Sci. (Economics), Vice President of the All-Russian Non-Government Organization of Small and Medium Business "Opora Russia", Moscow

Marina G. IVANOVA

Dr. Sci. (Sociology), Cand. Sci. (Economics), Associate Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Roman A. IVANOV

PhD in Molecular Immunology, Director of the Scientific Center for Translational Medicine, Scientific Director of the medical biotechnology field, Sochi

Irina E. ILYINA

Dr. Sci. (Economics), Associate Professor, Director of the Russian Research Institute of Economics, Politics and Law in the scientific and technical field, Moscow

Vitaly O. KALYATIN

Cand. Sci. (Law), Associate Professor, Professor of the Department of Intellectual Rights, Consultant of the Department of Intellectual Rights Law of the Private Law Research Centre under the President of the Russian Federation named after S. S. Alexeev, Moscow

Vladimir V. KLIMANOV

Dr. Sci. (Economics), Cand. Sci. (Geography) Assoc. Prof., Director of NGO «Institute for Public Finance Reform», Moscow

Tatiana V. KUZNETSOVA

Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Head of the "All-Russian Patent and Technical Library" Center, FIPS, Moscow

Natalia V. LOPATINA

Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Nikolai B. LYSKOV

Head of the FIPS Center for Chemistry, Biology and Medicine, Moscow

Stanislav E. PROKOFIEV

Dr. Sci. (Economics), Professor, Rector of the Financial University under the Government of the Russian Federation, Moscow

Mikhail Yu. SALNIKOV

Head of the FIPS Center for Physics and Applied Mechanics, Moscow

Vladimir O. SIROTYUK

Dr. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher of the Institute of Control Sciences of the Russian Academy of Sciences, Moscow

Mikhail B. SMIRNOV

Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Alexander V. SUKONKIN

Cand. Sci. (Technical Sciences), Chief Scientific Researcher of FIPS, Moscow

Sergey Yu. FABRICHNY

Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the Federal State Budgetary Institution «Federal Agency for Legal Protection of the Results of Intellectual Activity for Military, Special and Dual-Use», Moscow

Mikhail A. FEDOTOV

Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the International Research and Educational Center «UNESCO Chair on Copyright, Neighboring, Cultural and Information Rights» NRU HSE, Moscow

Oleg N. SHORIN

Cand. Sci. (Technical Sciences), Moscow

МАЗМУН

Сутуни сармуҳаррир

Editorial

О. П. Неретин
336

1. Масъалаҳои ҳифз ва ҳимояи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ
Issues of intellectual property rights protection and enforcement

А. А. Полякова,
Н. Б. Лысков,
Н. В. Зарянов
Хусусиятҳои баррасии дархостҳо оид ба ихтироъҳо, ки дорои сохторҳои Маркуш мебошанд, бо назардошти таҷрибаи юрисдиксияи хориҷӣ (қисми 2)
А. А. Polyakova,
N. B. Lyskov,
N. V. Zaryanov
Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 2)

338
С. Ю. Тузова,
М. И. Скудро
Суғуртаи моликияти зеҳнӣ, ки дар асоси пешрафтҳои техникаи дар қаламравҳои хориҷӣ қарор доранд
S. Yu. Tuzova,
M. I. Skudro
Insurance of intellectual property underlying technical developments in foreign legal systems

348
Ю. С. Зубов,
С. А. Ренжин,
М. И. Евдокимова
Самтҳои ояндадори тадқиқот ва танзими институти тамғаҳои молӣ дар Федератсияи Русия
Yu. S. Zubov,
S. A. Renzhin,
M. I. Evdokimova
Trends in the development and regulation of trademarks in the Russian Federation

364

Н. К. Николаенко
Танзими ҳуқуқии иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтироот ва баъзе ҷанбаҳои ҳифзи ҳуқуқ дар соҳаи дорусозӣ
N. K. Nikolaenko
Legal regulation of compulsory licensing of inventions and some aspects of enforcement in the field of pharmaceuticals

374
2. Иқтисоди моликияти зеҳнӣ
Economy of intellectual property

М. А. Боровская,
А. А. Афанасьев,
А. Ю. Никитаева,
Т. В. Федосова,
А. В. Кононенко
Равишҳои стратегӣ ба идоракунии моликияти зеҳнӣ ва сармоясозии дониш дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ
M. A. Borovskaya,
A. A. Afanasyev,
A. Yu. Nikitaeva,
T. V. Fedosova,
A. V. Kononenko
Strategic approaches to intellectual property management and knowledge capitalization in scientific and educational organizations

384

CONTENT

3. Иктисодиёти минтакавӣ ва моликияти зеҳнӣ

Regional economy and
intellectual property

**О. П. Неретин,
В. В. Климанов,
С. Н. Горюшкина**

Муносибатҳои ба низом
даровардани тадбирҳои дастгирӣ,
ки ба ҷалби маҳсулот таҳти
тамғаи минтақавӣ ба муомилоти
шаҳрвандӣ нигаронида шудаанд

**O. P. Neretin,
V. V. Klimanov,
S. N. Gorushkina**

Approaches to systematization of
support measures aimed at involving
products under a regional brand in the
civil turnover

394

4. X-файлҳо ВПТБ

VPTB X-Files

406

5. Масъалаҳои умумии кори патентӣ. Ихтироъкорӣ

General issues of patent
practice. Invention
activities

**Т. В. Кузнецова,
О. В. Зезина**

Анъанаҳои ихтироъ дар оила
дар Русия

**T. V. Kuznetsova,
O. V. Zezina**

Family invention traditions in Russia

408

6. Рафи китоби

Bookshelf

**А. Е. Сычев,
Ю. В. Турчина**

«Хусусиятҳои экспертизаи
аломатҳои ҳамчун
нишондодҳои ҷуғрофӣ
эълоншуда»

**A. E. Sychev,
Yu. V. Turchina**

“Features of the examination
of designations declared as
geographical indications”

418

О. И. Терещенко

Тақриз ба дастури
методӣ А. Е. Сычева,
Ю. В. Турчина «Хусусиятҳои
экспертизаи аломатҳои
ҳамчун аломатҳои ҷуғрофӣ
эълоншуда»

O. I. Tereshchenko

Review of the methodological
manual by A. E. Sychev,
Yu.V. Turchina “Features
of the examination of
designations declared as
geographical indications”

419

Сутуни сармуҳаррир

Хонандагони азиз, ҳамкорон, дӯстон!

Дар назди шумо шумораи даҳуми маҷаллаи Хабарномаи ИФМС.

Дар саҳифаҳои нӯҳ шумораи маҷалла мо мақолаҳои коршиносони варзидаи соҳаи моликияти зеҳнӣ нашр кардем, маълумоти истисноии омӯрӣ ошкор кардем, дар бораи рақамикунонӣ ва кор бо зеҳни сунӣ сӯҳбат кардем, мақолаҳо дар асоси натиҷаҳои корҳои тадқиқотии ИФМС, ки хусусиятҳои экспертиза, ҷанбаҳои танзими ҳуқуқӣ ва таҳлили рушди соҳаи моликияти зеҳнӣ дар минтақаҳои Русияро мекушоӣ, ҷоп намудаем, мавод дар бораи равишҳои идораҳои патентии милли ба экспертизаи дархостҳои патентӣ, баррасиҳои таҳлили фаъолияти патентӣ дар фазои Авруосиёро ҷойгир намудаем.

Дар заминаи таҳияи самтҳои илмӣ ИФМС мо шумораи ҳафтумро ба яке аз самтҳои асосӣ – таҳлили патентӣ бахшидем.

Муаллифони маҷалла мутахассисони пешбари ИФМС, вакилони патентӣ ва тадқиқотчиёни ташкилотҳои таълимӣ ва илмӣ мебошанд.

Таҳлили ҳамаҷонибаи системаи тадбирҳое, ки ба рушди илмию техникӣ ва инноватсионии минтақа нигаронида шудаанд, аз ҷониби роҳбари Роспатент Ю. С. Зубов ва раҳбари Республикаи Мордовия А. А. Здунов дода шудааст.

Дар саҳифаҳои маҷалла мақолаи раиси Ҷумитаи Шӯрои Федератсия оид ба илм, маориф ва маданият Л. С. Гумерова, ки фикр дар бораи он, ки «ҳар як соҳаи воқеияти иҷтимоӣ-иқтисодӣ, ҳар як лоиҳаи милли танҳо дар сурати самаранок истифода бурдани технологияҳои нав, ки дар натиҷаи фаъолияти зеҳнӣ асос ёфтааст, муваффақ мегардад»-ро таъкид намудааст ҷоп карда шудааст.

Дар шумораи даҳум мо бахши нави «X-файлҳои ВПТБ»-ро оғоз мекунем, ки дар он мо дар бораи материалҳои беназири коллексияи Китобхонаи умумироссиягии патентӣ ва техникӣ нақл мекунем.

Бахши анъанавии «Ҷимоя ва ҷимояи ҳуқуқӣ моликияти зеҳнӣ» таҳлили равишҳои экспертизаро аз ҷониби идораҳои патентии Русия, Ҷопон, Ҷумҳурии Корея ва Чин нисбат ба дархостҳо бо сохторҳои Маркуш пешниҳод менамояд. Ҳамкорон аз Донишгоҳи федералии ҷанубӣ дар интишори худ таҷрибаи байнидавлатиро дар дарёфти механизмҳои муассири идоракунӣ моликияти зеҳнӣ пешниҳод мекунанд. Дар мақола маълумотҳо аз таҳлили библиометрӣ ва илмӣ нашрияҳои илмӣ оварда шудаанд.

Яке аз мавзӯҳои мубрами имрӯза – брендҳои минтақавӣ – дар ду ҷиҳат ошкор шудааст: дар заминаи самтҳои ояндадори рушд ва танзими муносибатҳои ҳуқуқии институти тамғаҳои молӣ дар Русия, инчунин дар заминаи муайян кардани механизмҳои муассир, ки ба таъмини рушди устувори иқтисодӣ ва баланд

бардоштани рақобатпазирии молу хизматрасониҳои минтақавӣ тавасути рушди брендҳои минтақавӣ таъсир мерасонанд.

Дар шароити иқтисоди муосир дороиҳои ғайримоддӣ қисми стратегии тиҷоратро ташкил медиҳанд ва моликияти зеҳнӣ ибтидои тамоми имкониятҳои эҳтимолии ширкат дар бозор мебошад. Мутахассисони ИФМС баррасии хатарҳои марбут ба ҷорӣ намудани маҳсулоти нави технологӣ ба бозорро омода намуда, инчунин иттилоотро дар соҳаи ташкили суғуртаи моликияти зеҳнӣ дар хориҷа ба низом дароварданд.

Мо итминон дорем, ки моликияти зеҳнӣ барои рушди иқтисодӣ шароити наффароҳам меорад, заминаи истеҳсоли маҳсулоти ватаниро, ки ба талаботи аҳоли ҷавобгӯ аст ва рушди иқтисодии кишварро ташкил медиҳад. Роспатент ва ИФМС ҳамчун маркази методологӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ дар фазои Авруосиё оид ба масъалаҳои экспертиза, ҳифзи ҳуқуқӣ, истифода ва ҳифзи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ ва воситаҳои фардикунонӣ минбаъд низ масъалаҳои таҳкими роҳбарии технологӣ ва соҳибхотирӣи зеҳнии кишварро ҳамаҷониба ва самаранок ҳал хоҳанд кард.

Дар болои ҳар як масъала кор карда, мо мекӯшем, ки на танҳо ҷолиб, балки муфид бошад!

*Бо эҳтиром, О. П. Неретин,
сармуҳаррири журнал, доктори
илмҳои иқтисодӣ*

EDN <https://elibrary.ru/cskmzc>

Editorial

**Dear readers,
colleagues, friends!**

Here is the 10th issue of the "FIPS Bulletin".

On the pages of nine issues of the journal, we published articles by leading experts in the field of intellectual property, disclosed exclusive statistical data, told about digitalization and work with artificial intelligence, published articles based on the results of FIPS research work, disclosing the features of examination, aspects of legal regulation and analytics of the development of the intellectual property sphere in the regions of Russia, posted materials on the approaches of national patent offices to the examination of patent applications, analytical materials on patent activity in the Eurasian space.

In the context of the development of scientific areas of FIPS, we dedicated the seventh issue to the one of the key areas, namely patent analytics.

Among the authors of the journal are the leading specialists of FIPS, patent attorneys, researchers from educational and scientific organizations.

A comprehensive analysis of the system of measures aimed at scientific, technological and innovative development of the region was given by Yu. Zubov, head of Rospatent, and A. Zdunov, head of the Republic of Mordovia.

The journal published an article by L. Gumerova, Chairperson of the

Federation Council Committee on Science, Education and Culture, who expressed the opinion that "any sphere of socio-economic reality, any national project are successful only in the case of effective use of new technologies based on the results of intellectual activity".

In the tenth issue, we are starting a new section "VPTB X-files", where we will tell about unique materials from the collections of the All-Russian Patent and Technical Library.

The traditional section "Issues of Intellectual Property Rights Protection and Enforcement" gives an analysis of approaches of patent offices of Russia, Japan, China and the Republic of Korea to examination of applications with Markush structures. The cross-country experience in searching for efficient mechanisms for intellectual property management is offered in the publication by the colleagues from the Southern Federal University. The article gives the data of a bibliometric and scientometric analysis of scientific publications.

One of the most relevant topics today, namely regional brands, is disclosed in two directions: in the context of promising areas of development and regulation of legal relations of the institute of trademarks in Russia; as well as in the context of identifying efficient mechanisms that have an impact on sustainable economic growth and increase of the

competitiveness of regional goods and services through the development of regional brands.

In the conditions of modern economy, intangible assets constitute a strategic part of business, and intellectual property is the beginning of all potential opportunities of a company in the market. FIPS specialists prepared a review of risks when introducing new technological products to the market, and systematized information in the field of organizing intellectual property insurance abroad.

We are convinced that intellectual property creates new conditions for economic growth, forms the basis for the production of domestic products that meet the needs of the population, the economic development of the country. Rospatent and FIPS as a methodological center in the field of intellectual property in the Eurasian space on the issues of examination, legal protection, use and protection of the results of intellectual activity and means of individualization will continue to comprehensively and effectively solve the problems of strengthening the technological leadership and intellectual sovereignty of the country.

Working on each issue, we always strive to be not just interesting, but also useful.

**Best regards, Oleg Neretin,
Editor-in-Chief,
Dr. Sci. (Economics)**

1

МАСЪАЛАҲОИ ҲИФЗ ВА ҲИМОЯИ
ҲУҚУҚИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мақолаи шарҳӣ

Review

УДК 347.771

EDN <https://elibrary.ru/dttiaf>**Хусусиятҳои баррасии дархостҳо оид ба ихтироъҳо, ки дорои сохторҳои Маркуш мебошанд, бо назардошти таҷрибаи юрисдиксияи хориҷӣ (қисми 2)**Анна Анатольевна Полякова[✉], Николай Борисович Лысков, Николай Вадимович Зарянов

Институти федералии моликияти саноатӣ

[✉]apolyakova@rupto.ru

Аннотатсия: идораҳои патентии миллӣ барои баррасии дархостҳо барои додани патент ба ихтироъ бо сохторҳои Маркуш равишҳои гуногун доранд, ки ин зарурати ҷамоҳангсозии фаъолияти идораҳои патентиро ба миён меорад. Мақсади тадқиқот таҳлили равишҳои экспертизаи идораҳои патентии Федератсияи Русия, Чопон, Корея ва Чин нисбат ба дархостҳо бо сохторҳои Маркуш, инчунин таҳлили ҳолатҳои мушаххаси экспертизаи чунин дархостҳо мебошад. Бо роҳи таҳлили идоракунии баҳи-собгирии дархостҳо бо сохторҳои Маркуш муайян карда шуд, ки воситаҳои гуногуни арзёбии кофии ифшо, патентпазирӣ, возеҳӣ ва ягонагии ихтирооти аз ҷониби сохторҳои Маркуш дар идораҳои патентии гуногун ифодаёфта боиси ҳаҷми гуногуни ҳуқуқҳои гирифтани аризадиҳанда мегардад. Ҳолатҳое муайян карда шудаанд, ки дар онҳо мақомоти гуногуни миллӣ қонуншиканиҳои гуногунро дар як формулаи аслии сабт мекунанд. Зарурати ноил шудан ба якрангии амали коршиносони шӯъбаҳои миллӣ ва зарурати таҳияи тавсияҳои универсалӣ барои баррасии дархостҳо барои қабули қарорҳои шабеҳ аз рӯи аризаҳо бо сохторҳои Маркуш нишон дода шудааст.

Калидвожаҳо: сохтори Маркуш, патент, ариза, ихтироъ, патентпазирӣ, кофии ифшо, ягонагӣ, ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ, доираи даъво.

Барои иқтибос: Полякова, А. А. Хусусиятҳои баррасии дархостҳо барои ихтироъҳо, ки дорои сохторҳои Маркуш мебошанд, бо назардошти таҷрибаи юрисдиксияҳои хориҷӣ (қисми 2) / А. А. Полякова, Н. Б. Лысков, Н. В. Зарянов // Хабарномаи ИФМС. 2024. Т. 3, № 4 (10). С. 338-347.

Сипосномаҳо: мақола дар асоси маводи корҳои тадқиқотии ИФМС таҳия шудааст «Таҳияи методологияи истифодаи хусусиятҳое, ки бо мафҳуми умумӣ ё фосилаи арзишҳои миқдории параметрҳо дар тавсифи ихтироот ва моделҳои муфид ифода шудаанд».

Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 2)Anna A. Polyakova[✉], Nikolay B. Lyskov, Nikolay V. Zaryanov

Federal Institute of Industrial Property

[✉]apolyakova@rupto.ru

Abstract: national patent offices have different approaches to examining applications with Markush structures, which raise the need to harmonize the activities of patent offices. The purpose of the study is to analyze approaches to the examination of patent offices of the Russian Federation, Japan, Korea and China in relation to applications with Markush structures, as well as to analyze specific cases of examination of applications. It has been established that different tools for assessing the sufficiency of disclosure, patentability, clarity and unity of claims with Markush structures in different patent offices lead to different scope of rights received by the applicant. Cases have been identified in which different national patent offices record different violations in the same initial claims. The need to achieve uniformity in the actions of experts from national offices is shown in order to make similar decisions on applications with Markush structures.

Keywords: Markush structure, patent, application, invention, patentability, sufficiency of disclosure, unity, intellectual law, scope of claims.

For citation: Polyakova, A. A. Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 2) / A. A. Polyakova, N. B. Lyskov, N. V. Zaryanov // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 4 (10). P. 338–347.

Acknowledgements: the article is based on the materials of the research work of FIPS «Development of a methodology for using the features expressed by a general concept or an interval of quantitative parameter values in the characterization of inventions and utility models».

Муқаддима

При составлении формулы изобретения заявителем доХангоми тартиб додани формулаи ихтироъ аризадиханда бояд тамоми хислатҳои муҳими ихтироъро, ки барои ба даст овардани натиҷаи техникии зикршуда имкон медиҳанд, дар шакли мухтасар ва дар айни замон пурзур пешниҳод намояд. Патентҳо дар соҳаи химия ва дорусозӣ аксар вақт шартҳои ихтироъро дар бар мегиранд, ки формулаҳои алоҳидаи кимиёвӣи моддаҳои нав, таркибҳои ба онҳо асосёфта ё усулҳои истеҳсол ё истифодаи онҳоро дар бар мегиранд. Аммо, агар дар патент як қатор пайвастиҳои нав мавҷуд бошад, он гоҳ пешниҳоди хусусиятҳои формулаи вобаста ба тавсифи ҳар як сохтори мушаххас метавонад ҳам барои аризадиханда ҳангоми таҳияи формулаи ихтироъ ва ҳам барои экспертиза ҳангоми арзёбии патентпазирии ихтирооти арзшуда душворӣ ба бор орад.

Дар қисми якуми мақола афзалиятҳо ва нуқсонҳои истифодаи сохторҳои Маркуш ҳамчун шакли мувофиқтарин ва васеъ истифодашаванда барои ифодаи хусусиятҳои формула, ки сохтори пайвастиҳои химиявиро тавсиф мекунад, таҳлил карда шудааст. Формулаи ихтироъ дар шакли сохтори Маркуш дар як нукта нишон додани формулаи мачмуи аломатҳои алтернативиро дар назар дорад, ки аз он бо истифода аз усули комбинаторика интиҳоби аломатҳо барои ба даст овардани вариантҳои мушаххаси татбиқи ихтироъ сурат мегирад [1]. Чунон ки дар қисми якуми мақола нишон дода шудааст, ин усули ифодаи хусусиятҳои ихтироъ пешниҳоди маълумотро дар бораи он хеле осон мекунад ва як қатор бартариҳои дигар дорад, вале дар айни замон чи дар дарёфти маълумот ва чи

дар қабули қарор аз рӯи натиҷаҳои баррасии аризаҳо аз рӯи моҳият душвориҳои муайян ба миён меорад.

Формулаи Маркуш дар бисёр кишварҳо қабул шудааст, аммо методологияи баррасии дархостҳое, ки сохторҳои Маркуш доранд, метавонанд дар идораҳои патентии гуногун фарқ кунанд. Аз ин рӯ, тавре ки амалия дар асоси дархостҳои байналмилалӣ нишон медиҳад, ҳангоми ворид шудан ба марҳилаи миллии аксар вақт формулаи ихтироъро ислоҳ кардан лозим аст. Ин давомнокии баррасии парвандаро зиёд мекунад ва боиси он мегардад, ки дархосткунанда саволи табииро ба миён меорад: чаро дар асоси як маълумоти воридотӣ (ҳуҷҷатҳои дархости аввалия, сатҳи техника ва ҳамон шароит барои гирифтани патент) ба ӯ дар як кишвар патент дода мешавад, дар ҳоле ки дар кишвари дигар онҳо маълумоти иловагӣ ё маҳдудиятҳоро нисбати ҳамон доираи ҳуқуқҳо талаб мекунад.

Натиҷаҳои ҳамкории аризадиханда дар чараёни баррасии дархости патентӣ бо ҳар як идораи махсуси миллии патентӣ метавонанд фарқ кунанд, ки ин нозукиро боиси тафовут дар ҳаҷми ҳифзи ҳуқуқи дар қаламрави давлатҳои гуногун бо маълумоти яхелаи воридшаванда, аз ҷумла: ҳуҷҷатҳои ибтидоии дархост ва вазъи техника мегардад. Проблемаи набудани яхела дар баррасии аризадо, ки формулаи Маркуш доранд, равшан аст ва ба далли масъаладо бо назардошти хусусиятҳои кори идораҳои республикавӣ ба таври комплексӣ муносибат кардан лозим аст.

Мақсади кори мазкур таҳлили равишҳои экспертизаи идораҳои патентии Федератсияи Русия, Чин, Ҷопон ва Ҷумҳурии Корея дар робита ба дархостҳо ба ихтироъ дар шакли сохторҳои Маркуш, инчунин таҳлили натиҷаҳои коргузорӣ ва методологияи баррасии чунин дархостҳо дар идораҳои патентии кишварҳои гуногун бо истифода аз аризаҳои мушаххас ба сифати намуна мебошад.

Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Таҳлили тавсияҳо ва дастурҳо оид ба гузаронидани экспертизаи моҳияти дархостҳо тавассути омӯзиши

Ҳангоми ворид шудан ба марҳилаи миллии, аксар вақт формулаи ихтироъро ислоҳ кардан лозим аст.

Принципи асосии экспертиза аз он иборат аст, ки санҷиш аз рӯи моҳият нисбат ба ҳар як алтернатива алоҳида гузаронида мешавад.

дастурамал оид ба гузаронидани экспертизаи моҳиятӣ, ки дар вебсайтҳои расмии идораҳои миллии патентии Федератсияи Русия, Ҷопон, Ҷумҳурии Корея ва Чин мавҷуданд, анҷом дода шудааст. Муайян кардани дархостҳо бо сохторҳои Маркуш, инчунин таҳлили сабтҳои ин дархостҳо бо истифода аз системаҳои ҷустуҷӯи Espacenet ва Patent Centre анҷом дода шуданд.

Натиҷаҳои тадқиқот

Истифодаи формулаҳои Маркуш, ки дар қисми аввал муфассал нишон дода шудааст, дорои як қатор афзалиятҳо мебошад, аз қабил баёни мухтасар ва мухтасари формулаи ихтироъ, доираи васеи ҳифзи ҳуқуқӣ, қобилияти ҳифзи аризадиҳанда аз рақибон дар марҳилаи ҷустуҷӯи маҷмӯи самараноки силсила, ҳавасмандгардонии навоарӣ ва ғайра [2, 3, 4, 5]. Аммо, истифодаи ин шакли муаррифӣ низ камбудихо дар намуди ба монанди доираи беасос будани даъвоҳо аз сабаби дар формулаи вариантҳои ихтироъ пайдо шудани маълумоти таҷрибавӣ, ки оид ба онҳо маълумоти таҷрибавӣ гирифта нашудааст, набудани сарҳади возеҳ барои муайян кардани миқдори кофии маълумоти таҷрибавӣ барои тасдиқи ихтирооти арзшуда, мушкилии гузаронидани ҷустуҷӯи иттилоотӣ, беасос дароз кардани мӯҳлати ҳифзи моликияти зеҳнӣ ва ғайраро дорад [6, 7, 8, 9, 10].

Дар қисми якуми мақола равишҳои баррасии дархостҳо аз рӯи моҳияти Идораи патентии ИМА, инчунин Идораҳои патентии Аврусиё ва Аврупо оварда шудаанд.

Дар қисми дуюм равишҳои баррасии аризаҳо бо сохторҳои Маркуш дар Федератсияи Русия, Чин, Ҷопон ва Ҷумҳурии Корея таҳлил карда шуданд. Ҳуҷҷатҳои меъёрии дохилӣ дар ҳама қаламравҳои дар боло номбаршуда роҳнамо барои гузаронидани ҷустуҷӯ ва санҷиши дархостҳои ихтироот мебошанд.

Федератсияи Русия

Дар қонунгузориҳои ФР истилоҳи «Формулаи Маркуш» ё «Сохтори Маркуш» дар шакли возеҳ мавҷуд нест, аммо ифодаи хусусиятҳо дар шакли пешниҳодкардаи формулаи Маркуш дар доираи қонунгузориҳои ҷорӣ иҷозат дода мешавад.

Дар ин маврид принципи асосии экспертиза аз он иборат аст, ки моҳиятан нисбат ба ҳар як муқобил алоҳида гузаронида мешавад, яъне ҳамаи марҳилаҳои экспертизаи моҳият бояд барои ҳар як ҳолати мушаххаси тадқиқи аломатҳо, аз ҷумла онҳое, ки дар шакли

формулаи Маркуш муқаррар шудаанд, гузаронида шаванд¹.

Азбаски пайвастиҳои ба формулаи Маркуш дохилшуда ҳамчун таҷассуми муқобилии ихтироъ ба ҳисоб мераванд, пас дар доираи кифоя будани ифшои моҳияти ихтирооти арзшуда, агар ихтироъ дар формула бо истифода аз аломатҳои алтернативии таҷассум ё истифодаи ихтироъ тавсиф карда шуда бошад, зарур аст, ки мисолҳои тадқиқи ихтироъро дар ҳар як варианте, ки имконияти ба даст овардани натиҷаи техниро бо тамоми комбинатсияи характеристикаҳои ҷунин хусусиятҳо нишон медиҳанд, пешниҳод кардан лозим аст².

Дар ин маврид агар формула ба таркиби химиявӣ дахл дошта бошад, он гоҳ формулаи сохтории бо усулҳои маълум исботшуда, константаҳои физикии химиявӣ дода, усули ба даст овардани пайвастиҳои тавсиф карда шуда, имконияти истифодаи ихтироъ бо мақсади муайян нишон дода мешавад³.

Нисбат ба пайвастиҳои кимиёвӣ дар робита ба кофии ифшо инчунин нишон дода мешавад, ки агар ихтироъ ба гурӯҳи (силсилаи) пайвастиҳои кимиёвӣ дорои сохтори муқарраршуда, ки бо формулаи умумии сохторӣ тавсиф карда шудаанд, тааллуқ дошта бошад, имкони ба даст овардани ҳама пайвастиҳои гурӯҳ (силсила) бо пешниҳоди схемаи умумии усули ба даст овардани пайвастиҳои тасдиқ карда мешавад пайвастиҳои дорои радикалҳои табиати химиявии гуногун – мисолҳои кофӣ барои тасдиқи имкони ба даст овардани пайвастиҳои бо ин радикалҳои гуногун.

Дар мавриди санҷиши патентпазирӣ, дар қонунгузориҳои Русия дастурҳои алоҳида барои пайвастиҳои кимиёвӣ мавҷуданд:

- ҳангоми тафтиши навоарӣ пайвастиҳои химиявӣ, ки ба формулаи умумии сохтори гуруҳи пайвастиҳои маълум ё таркиби ба он асосёфта дохил мешавад, ба шарт навоарӣ эътироф карда мешавад, агар таркиби химиявӣ, ки аз дараҷаи техника маълум набошад ва дар бораи пайвастиҳои аввалия, усули истеҳсоли он ва хосиятҳои он, ки то санаи афзалиятнок дар ҷаҳон дастраси умум гардида буд, маълумот мавҷуд нест⁴;
- ба пайвастиҳои химиявӣ ба қадами ихтироъкорӣ, ки ба формулаи умумии сохтори гуруҳи пайвастиҳои маълум дохил мешаванд, вале ҳамчун махсус ба даст овардашуда ва омӯхташуда тавсиф

¹ Қоидаҳои таҳия, пешниҳод ва баррасии ҳуҷҷатҳое, ки барои анҷом додани амалҳои аз ҷиҳати ҳуқуқӣ муҳим барои бақайдгирии давлатии ихтироот асос мебошанд ва шаклҳои онҳо бо фармони Вазорати рушди иқтисодии Русия аз 21.02.2023 № 107, банди 47 // Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ, вебсайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/documents/prkaz-minekonomrazvitiya-107-21022023#1> (санаи муроҷиат: 11.08.2024).

² Талабот оид ба таҳия, пешниҳод ва баррасии ҳуҷҷатҳое, ки барои анҷом додани амалҳои аз ҷиҳати ҳуқуқӣ муҳим барои бақайдгирии давлатии ихтироот асос мебошанд ва шаклҳои онҳо бо фармони Вазорати рушди иқтисодии Русия аз 21.02.2023 № 107, банди 53 // Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ, вебсайт тасдиқ карда шудаанд.

³ Ҳамон ҷо, б. 55.

⁴ Қоидаҳои таҳия, пешниҳод ва баррасии ҳуҷҷатҳо... с. 73.

нашудаанд ва дар айни замон хосиятҳои навро, ки ба ин гуруҳ аз ҷиҳати сифатӣ ва ё микдорӣ маълум нестанд (ихтирооти интиҳобӣ)-ро нишон медиҳанд, мувофиқат мекунад⁵.

Дар баробари ин, барои дигар объектҳои ҳифзи ҳуқуқӣ, ки дар шакли формулаи Маркуш ифода ёфта метавонанд, алгоритмҳои алоҳидаи тафтиш пешниҳод нашудаанд.

Дар бораи формулаи Маркуш барои тафтиши ягонагии ихтироъ низ маълумоти алоҳида вучуд надорад.

Талаботи умумии формулае, ки формулаи Маркушро дар бар мегирад, ба таври зайл ифода карда мешавад: хусусият метавонад ба сифати муқобил ифода карда шавад, ба шарте ки ҳар як интиҳоби муқобил нишондодашуда дар якҷоягӣ бо дигар хусусиятҳои ба формулаи ихтироъ дохилшуда иҷозат дода, як натиҷаи техникиро таъмин намояд⁶. Ин ифода як навъ аналогӣ мафҳуми «табиати умумӣ» барои формулаи Маркуш мебошад, ки дар дастурҳои Идораи патентии Аврупоӣ (ЕРО) ва Идораи патентӣ ва тамғаи молии Иёлоти Муттаҳида (USPTO) муқаррар шудааст.

Талабот барои номуайянии формула, ки дар дастурҳои USPTO ва ЕРО, ки бо шумораи алтернативаҳои «хеле зиёд» алоқаманд аст, дар доираи қонунгузори Русия пешбинӣ нашудааст.

Япония

Тартибҳое, ки дар дастури Идораи патентии Ҷопон (ЈРО) барои тафтиши талаботи ягонагии Маркуш тавсиф шудаанд, ҳамон тавре, ки барои ЕРО тавсиф шудаанд⁷.

Барои формулаи Маркуш, истисно кардани муқобилҳо ё ислоҳ кардани онҳо иҷозат дода мешавад, агар маҷмӯи нави хусусиятҳо дар ҳуҷҷатҳои аслии дархост ошкор карда шаванд⁸.

Ҳолатҳое вучуд доранд, ки барнома алтернативаҳоеро дар бар мегирад, ки бо истифода аз сохтори Маркуш ифода шудаанд, танҳо баъзеи онҳо дар тавсиф нишон дода шудаанд. Бесабаб вучуд дорад, ки шахси соҳибхитосос дигар алтернативаҳои дар тавсиф зикрнамударо амалӣ карда наметавонад, ҳатто агар тавсиф ва расмҳо, инчунин маълумоти умумӣ дар вақти пешниҳоди ариза ба назар гирифта шаванд. Дар ин ҳолат, тавсиф ба талаботи кофӣ будани ифшо мувофиқат намекунад. Бояд қайд кард, ки усулҳои гузаронидани таҷрибаҳо ва таҳлилҳо метавонанд ҳангоми пешниҳоди ариза ба моликияти ҷамъиятӣ дохил карда шаванд⁹. Масалан, предмети дархостшудаи ихтироъ усули истеҳсоли бензоли пара-нитро ивазшуда тавассути нитрат кардани бензоли ибтидоии ивазшаванда мебошад, ки дар он гурӯҳи ивазкунанда (X) дар шакли алтернативӣ ҳамчун

CH_3 , OH ё COOH нишон дода шудааст. Дар тавсиф танҳо ҳолате оварда шудааст, ки таркиби ибтидоӣ толуол аст, ба сифати мисоли корӣ, яъне X CH_3 аст. Агар асоснокии оқилона муқаррар карда шавад, ки чунин усул ҳангоми пайвастагии ибтидоӣ кислотаи бензойӣ мувофиқ нест, яъне X COOH мебошад, аз сабаби далели техникӣ, ки масалан, фарқиати ҷиддии самт байни CH_3 ва COOH вучуд дорад, пас мисолҳои тавсиф талаботи кофӣ будани ифшо қонеъ намекунад.

Чин

Раҳбарияти Маъмурияти миллии моликияти зеҳнии Чин (CNIPA) маълумотро дар бораи алгоритми санҷиши формулаи Маркуш ҳангоми арзёбии талаботи ягонагӣ¹⁰, ки ҳамон алгоритми санҷиши дар Дастури ЕРО муқарраршуда аст, дар бар мегирад.

Санҷиши патентпазирӣ нисбат ба формулаи Маркуш дар доираи дастурҳои CNIPA ба таври иловагӣ танзим карда намешавад ва мувофиқи талаботҳои умумӣ ва тавсияҳо оид ба формулаҳое, ки дорои хусусиятҳои алтернативӣ ва мафҳумҳои умумӣ мебошанд, гузаронида мешавад.

Ҷумҳурии Корея

Раёбарияти Идораи моликияти зеҳнии Корея (KIPO) инчунин алгоритмҳои санҷиши формулаи Маркушро дар бар мегирад.

Дар мавриди кифоя будани ифшо, агар дар тавсифи ихтироъ на ҳамаи вариантҳои татбиқи муқобилҳои сохторҳои Маркуш, ки дар формулаҳо зикр шудаанд, ошкор карда шуда бошад, вале танҳо баъзе вариантҳо, яъне мутахассиси соҳаи технологияи мазкур ихтироъро дар амал татбиқ карда натавонад, пас эксперт бояд аз додани патент даст кашад¹¹.

Агар дар ариза аломатҳои формула дорои алтернативаҳо бошанд ва агар ҳамаи вариантҳои алтернативии ихтироъ дорои хосият ё вазифаи яхела бошанд, он гоҳ даъво норавшан нест¹².

Агар аломатҳои алтернативӣ дар формулаи Маркуш дар як банд нишон дода шуда, сифатҳо ё вазифаҳои мувофиқ дошта бошанд, ягонагии ихтироъҳо мушоҳида мешавад. Сарфи назар аз он, ки дар якҷанд формулаи мустиқили ихтироъ зиёда аз ду аломати алтернативӣ ошкор карда шудааст ё онҳо танҳо дар як банди ихтироъ (формули Маркуш) ошкор карда шудаанд, меъёрҳои муайян кардани ягонагии ихтироот бояд яхела бошанд. Ҳамин ки, ки ақаллан як хусусияти алтернативӣ дар байни алтернативаҳои гурӯҳи Маркуш дар муқоиса бо сатҳи маълуми техника навоарӣ надорад, муайян

⁵ Ҳамон ҷо, б. 84

⁶ Талабот ба тартиб, пешниҳод ва баррасии ҳуҷҷатҳо... с. 63.

⁷ Examination Guidelines for Patent and Utility Model in Japan (Provisional Translation), 2015, Chapter 6.2 // Japan Patent Office: вебсайт. URL: https://www.jpo.go.jp/e/system/laws/rule/guideline/patent/tukujitu_kijun/ (санаи муроҷиат: 11.08.2024).

⁸ Ҳамон ҷо, Chapters 2, 4 (2.1.2, 3.3.1).

⁹ Ҳамон ҷо, Chapters 1, 2, 4 (2.1.2, 3.3.1).

¹⁰ Guidelines for examination, 2006, Chapter 8.1 // CNIPA: вебсайт. URL: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/cn/cn192en.pdf> (санаи муроҷиат: 11.08.2024).

¹¹ Patent Examination Guidelines, 2023, Chapter 2.4 // KIPO: вебсайт. URL: https://www.kipo.go.kr/en/HtmlApp?c=92006&catmenu=ek03_06_01 (санаи муроҷиат: 11.08.2024).

¹² Дар ҳамон ҷо, Chapter 4.

карда мешавад, эксперт бояд ягонагии ихтироъҳоро тафтиш кунад¹³.

Агар дар даъво як ё якчанд ихтироот тавсиф карда шуда бошад, масалан, дар даъвои Маркуш, рад метавонад бо он асосе қабул карда шавад, ки ақаллан як ихтироот навоарӣ ва зинаи ихтироъкорӣ надорад¹⁴.

Агар исбот карда шавад, ки барои аризаи навъи Маркуш ё аризае, ки дар он якчанд хусусиятҳои муқобилии техникӣ нишон дода шудаанд, ҳадди аққал як ихтироъ аз алтернативаҳои Маркуш марҳилаи ихтироъкориро дар асоси дараҷаи техника дарбар намегирад, аризадиҳанда метавонад дар ин бора огоҳ карда шавад. Дар ин маврид аризадиҳанда метавонад бо хориҷ намудани муқобилҳои Маркуш, ки қадами ихтироъкорӣ надоранд, асосҳои радкуниро бартараф намояд. Аз тарафи дигар, ҳангоми муайян кардани марҳилаи ихтироъкории даъвои Маркуш ё даъвое, ки якчанд хусусиятҳои техникӣ муқобилиро номбар мекунад, эҳтиёт кардан лозим аст, ки таъсири яке аз муқобилҳоро ба тамоми ихтирооти арзшуда васеъ накунад. Масалан, агар ихтирооти арзшуда ба пайвастиҳои нейропротектории хроманол, аз ҷумла пайвастиҳои гуногуни кимиёвӣ ҳамчун элементҳои интихобӣ дахл дошта бошад, ҳама пайвастиҳои кимиёвӣ бояд ба як ё якчанд манбаъҳои техникаи пештара таъсири назаррас дошта бошанд, то ихтирооти арзшуда патентпазир бошад. Ҳамин тариқ, имтиҳонкунанда наметавонад дар бораи додани патент дар асоси маълумоти муқоисавии санҷиш танҳо барои як пайвастиҳои алтернативӣ қарор қабул кунад (пайванди формулаи дар тавсиф ба таври назаррас самаранок нишон додашуда)¹⁵.

Дар баробари ин, принсипи асосии экспертиза аз он иборат аст, ки экспертизаи моҳиятӣ нисбат ба ҳар як муқобил алоҳида гузаронида мешавад, яъне ҳамаи марҳилаҳои экспертизаи моҳиятӣ бояд барои ҳар як ҳолати мушаххаси татбиқи хусусиятҳои дар шакли формулаи Маркуш муқарраргардида гузаронида шаванд¹⁶.

Алгоритми умумии кори эксперт ҳангоми таҳлили фармонҳое, ки формулаҳои Маркуш доранд

Ҳангоми таҳлили дастури оид ба баррасии аризаҳо бо формулаҳои Маркуш дар идораҳои патентии гуногун метавон ба хулоса омад, ки дар аксари идораҳо сохторҳои Маркуш на ҳамчун мафҳуми умумӣ, балки ҳамчун шакли ифодаи аломатҳои муқобили ихтироъ ба ҳисоб мераванд. Аз ин рӯ, ҳангоми баррасии ариза, ҳар як варианти татбиқи формулаи Маркуш алоҳида қабул карда мешавад ва алгоритмҳои санҷиш дар асоси маълумоти дар ҳуҷҷатҳои дархост пешниҳодшуда ба ҳар як варианти инфиродӣ татбиқ карда мешаванд.

Дар асоси равишҳои идораҳои патентӣ ва тавсияҳои ВОИС, алгоритмҳои алоҳидаи баррасии дархостҳо

мавҷуданд, ки формулаи онҳо дар шакли сохтори Маркуш ифода ёфтааст. Марҳилаҳои асосӣ, ки дар дастурҳои имтиҳонӣ барои санҷиши формулаи Маркуш алоҳида пешбинӣ шудаанд, инҳоянд:

- санҷиши талаботи ягона;
- тафтиши кифоя будани ифшо;
- тафтиши возеҳӣ ва эътимоднокии формула;
- санҷиши риояи шартҳои патентпазирӣ, аз ҷумла нисбат ба ихтирооти интихобӣ;
- тафтиши таъғироти моҳиятии ариза ҳангоми тасдиқи формула.

Мушкилот дар баррасии барномаҳо бо формулаи Маркуш

Нуқтаи асосии санҷиши дархостҳо барои ихтирооти марбут ба сохтори Маркуш ҳаҷми ҷустуҷӯи иттилооте мебошад, ки имтиҳонкунандагон анҷом медиҳанд. Пешниҳоди пайвастиҳои дар шакли алтернативаҳое, ки бо як ядроии ягонаи функционалӣ (структурӣ) алоқаманданд, ба он оварда мерасонад, ки ҷустуҷӯи чунин барномаҳо хароҷоти зиёди меҳнатиро талаб мекунад ва баъзан пурра иҷрошаванда нест (масалан, ҳангоми ифодаи радикалҳо бо истифода аз мафҳумҳои умумӣ – гетероциклӣ, гетероарил ва ғайра). Дар асоси гуфтаҳои боло, ҳар як идораи патентӣ масъалаҳои дар боло зикршударо дар марҳилаҳои гуногуни баррасии ариза ҳал мекунад.

Аз ҷумла, USPTO кӯшиш мекунад, ки шумораи алтернативаҳои дар доираи талаботи ваҳдат баррасӣшударо кам кунад. Таҷрибаи ватанӣ асосан ба маҳдуд кардани алтернативаҳо дар доираи кофӣ будани ифшо асос ёфтааст.

Дар ҳар сурат, постулати асосии экспертиза аз он иборат аст, ки ҳаҷми иттилооти тавсифии пешниҳодшуда, ки татбиқи мақсад ва ноил шудан ба натиҷаи техникиро тасдиқ мекунад, бояд ба ҳаҷми даъвоҳои аризадиҳанда мувофиқи формулаи ихтироъ мувофиқат кунад.

Чӣ тавр баҳо додан мумкин аст «шахси яхелаи сохторӣ» (ИМА), чӣ гуна «табиати аналогӣ» (ЕРО), ки радикалҳо ҳамчун «радикалҳои табиати гуногуни кимиёвӣ» (ФР) тасниф карда мешаванд, чӣ гуна исбот кардан мумкин аст, ки «мутахассиси ин соҳаи технология муқобилҳои дигарро амалӣ карда наметавонад» (ЈРО), чӣ гуна муайян кардани «таъсири назаррас ба як ё якчанд манбаъ аз техникаи қаблӣ», чӣ гуна муайян кардани «таъсири ба назар намоён» – (КИРО) дар ин бора ҷавобҳо вучуд надоранд калонӣ ва яхела набудани муносибатҳо ҳангоми гузаронидани экспертизаи моҳиятӣ дар шуъбаҳои гуногун.

Оқибати набудани яхела дар баррасии аризаҳо бо формулаи Маркуш

Довталабоне, ки бо истифода аз формулаҳои Маркуш дархост пешниҳод кардаанд, аллакай бо мушкилоти дар боло зикршуда дучор омадаанд. Шумораи зиёди дархостҳои байналмилалӣ ҳастанд, ки тибқи тартиби

¹³ Дар ҳамаҷо, Chapter 7.

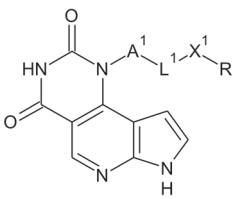
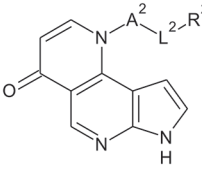
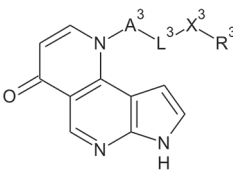
¹⁴ Дар ҳамаҷо, Chapter 4.4.

¹⁵ Дар ҳамаҷо, Chapter 9.

¹⁶ Дар ҳамаҷо, Chapter 2.1.

Ҷадвали 1.

Муқоисаи доираи ҳифзи ҳуқуқи патентҳое, ки пас аз баррасии EPO (EP 3144309 B1), USPTO (US 9890165 B2), RUPTO (RU 2674262 C2) дар аризаи WO 2015174376 A1, ки формулаҳои Маркуш доранд, дода шудаанд.

Аризаи байналмилалӣ	EPO	USPTO	RUPTO
 (I)	A¹: a C3-7-cycloalkylene group, L¹: C1-6 alkylene group, X¹: O or NH		
R¹: a cyano C1-6 haloalkyl group or a cyano C1-6 alkyl group	R¹: cyano C1-4 haloalkyl group	Дар формулаи патенти додашуда таркиб (I) мавҷуд нест.	R¹: гурӯҳи сиано-C1-6 галогеналкил ё гурӯҳи алкилии сиано-C1-6
 (II)	A²: C3-7 cycloalkylene group, L²: C1-6 alkylene group		
R²: a 5 to 10-membered aromatic heterocyclic group (the heterocyclic group is one selected from the group consisting of a halogen atom, a C1-4 alkyl group, and a C1-4 haloalkyl group, either independently or differently; Which may be substituted with two substituents)	R²: a 5 to 10-membered aromatic heterocyclic group (the heterocyclic group may be substituted with one or two identical or different substituents independently selected from the group consisting of halogen atoms, C1-4 alkyl groups and C1-4 haloalkyl groups)	Дар формулаи патенти додашуда таркиб (II) мавҷуд нест.	R²: гурӯҳи панҷ узви гетероароматики дорои ду атоми нитроген дар ҳалқа (гурӯҳи гетеросикли метавонад бо як ё ду ивазкунандаи яхела ё гуногун, ки мустақилона аз гурӯҳи иборат аз атомҳои галоген, гурӯҳҳои C1-4 алкилӣ ва гурӯҳҳои C1-4 галогеналкил интихоб шудаанд) иваз карда шаванд)
 (III)	A³: C3-7 cycloalkylene group, L³: C1-6 alkylene group, X³: O, R³: a C1-6 haloalkyl group, a cyano C1-6 haloalkyl group, or a cyano C1-6 alkyl group, X³: NH, R¹: cyano C1-6 haloalkyl group or a cyano C1-6 alkyl group		

Аз ҷониби муаллифони тартиб дода шудааст

РСТ пешниҳод шудаанд, ки дар идораҳои гуногуни миллӣ дар асоси формулаи Маркуш, бар асоси равишҳои мухталифи баррасии дархостҳо сатҳҳои гуногуни ҷимояи ҳуқуқиро гирифтаанд. Дар қори коргузорӣ қоршиносон ба маводи гуногун дар доираи маводи аввалия ва мукотибаи иловагӣ ба тарзҳои гуногун баҳо медиҳанд ва дар натиҷа қонуншиканӣ ва асосҳои гуногунро барои рад кардани додани патент муқаррар мекунанд. Дар зер баъзе мисолҳои чунин барномаҳои оварда шудаанд.

Барои дархости WO 2015174376 A1, ки тибқи тартиби РСТ пешниҳод шудааст, идораҳои патентии Иёлоти Муттаҳида (US 9890165 B2), Аврупо (EP 3144309 B1) ва ҶР (RU 2674262 C2) дар бораи додани патентҳо қарор қабул карданд, аммо ҳаҷми ҷимоявии ин патентҳо фарқ доранд. Ин ариза ба пайвастиҳои кимиёвӣ дахл дорад, ки дар он се даъвои пайвастиҳои дархостшуда бо сохторҳои Маркуш муаррифӣ шудаанд. Ҳуҷҷатҳои аз ҷониби қоршиносон ба аризадиҳанда

фиристодашуда метавонанд аз манбаъҳои дастрас таҳлил карда шаванд. Ҳамин тариқ, дар ин ҳолат, мукотибаи аслии USPTO дорои аломатҳои вайрон кардани талаботи ифшои кофӣ буд, аммо дар бораи патентпазирӣ шарҳе вучуд надовшт. Дар баробари ин, дар рафти ташҳиси аввалия EPO дар мавриди кифоя будани ифшо шарҳи эзоҳро муайян накарда, вале риоя накардани шартҳои навоарӣ ва ихтироъкориро муайян кардааст. Ҳангоми баррасӣ дар доираҳои қонунҳои ИМА, Русия ва Аврупо аризадиҳанда мувофиқи шарҳи қоршиносон ислоҳ кардани формулаи ихтироъро мувофиқ донист. Гарчанде ки патент дар ҳар се идора дода шудааст, доираи ҳифзи ҳуқуқи гуногун аст (ниг. Ҷадвали 1). Тибқи натиҷаҳои экспертизаи EPO ва Роспатент (RUPTO), даъвоҳои ихтироъ дар муқоиса бо дархости аслии РСТ танҳо тағироти ночиз доранд, дар ҳоле ки тибқи натиҷаҳои экспертизаи USPTO, ду аз се сохтори Маркуш аз даъвоҳои ихтироъ хориҷ карда шуданд.

Таблица 2.

Сравнение объема правовой охраны патентов, выданных после рассмотрения ЕРО (EP 3418275 B1), USPTO (US 10442796 B2), RUPTO (RU 2724957 C2) заявки WO 2017142325 A1, содержащей формулу Маркуша

Международная заявка	ЕРО	USPTO	RUPTO
Формулаи кимиёвӣ 1 (Сохтори Маркуш)	Мавҷуд нест	Мавҷуд нест	Мавҷуд нест
Формулаи кимёвӣ 1a (Сохтори Маркуш)	Бо таъғиротҳо	Бе таъғиротҳо	Бо рӯйхати пайвастиҳои мушаххас иваз кунед
Таркиби фармасевтӣ дар асоси пайвастиҳои дархостшуда барои табобат, пешгирӣ ё сабук кардани беморӣ	Бе таъғиротҳо	Бо тағиротҳо (равшан кардани бемориҳои мушаххас)	Таркиби фармасевтӣ дар асоси пайвастиҳои даъвошуда, ки фаъолияти ингибиторӣ нисбат ба ҳадаф нишон медиҳанд
Усули ба даст овардани пайвастиҳои арзшуда	Бе таъғиротҳо	Бе таъғиротҳо	Бе таъғиротҳо
Мавҷуд нест	Мавҷуд нест	Усули табобат, пешгирӣ ё сабук кардани беморӣ	Мавҷуд нест

Аз ҷониби муаллифони тартиб дода шудааст

Дар аризаи WO 2017146116 A1, ки тибқи тартиби РСТ пешниҳод шудааст ва инчунин даъвоҳои Маркушро дар бар мегирад, вазъияти шабеҳ мушоҳида мешавад, ки дар он ба аризадиҳанда патентҳои US 10807986 B2, EP 3269370 B1 ва RU 2770727 C2 дода шудааст, аммо ҳаҷмҳои ҳимояи ҳуқуқӣ ба тарзи назаррас фарқ мекунад. Дар баррасии аввал, идораҳои патентии ИМА ва Русия дархосткунандаро дар бораи вайрон кардани талаботи ифшо огоҳ карданд, дар ҳоле ки USPTO ҳеҷ гуна шарҳро дар бораи патентпазирӣ нишон намодааст ва RUPTO риоя накардани талаботи навовариро нишон додааст. Идораи патентии аврупоӣ дар мавриди кофӣ будани ифшо ё риоя накардан ба шартҳои навоварӣ ё қадами ихтироъ ҳеҷ гуна эътироз наёфт. Тафовут дар дастурҳои ин идораҳои патентӣ барои коркарди дархостҳои дорои формулаҳои Маркуш боиси патент ба ЕРО дода шуд, ки дорои талаботҳои марбут ба ду гурӯҳи пайвастиҳои кимиёвӣ, ки бо сохторҳои Маркуш ифода шудаанд, инчунин ба таркибҳои дорои ин пайвастиҳо ва ҳосиятҳои ингибитории ин пайвастиҳо нисбат ба ҳадафҳои гуногун гардид. Дар ҳоле ки патенте, ки аз ҷониби USPTO дода шудааст, танҳо даъвоҳои марбут ба усули табobati бемориро дар бар мегирад, ки танҳо як гурӯҳи пайвастиҳои бо сохтори Маркуш муттаҳидшуда ё композитсияҳои дар асоси онҳо асосёфтарадоранд. Дар Идораи патентии Русия ихтироъ ба усули боздоштани ҳадаф, усули табobati беморӣ бо истифода аз гурӯҳи якуми пайвастиҳои бо сохтори Маркуш муттаҳидшуда, инчунин истифодаи ин пайвастиҳо ба сифати ингибиторҳои интиҳобии максоди мушаххас, барои боздоштани максоди додашуда, барои ба даст овардани маводи дорувор ба максоди мушаххас ва барои пешгири ва табobati беморихое, ки бо фаъолияти объекти дар боло зикршуда алокаманданд. Илова бар ин, патенти ФР дорои талаботҳои марбут ба гурӯҳи дуҷуми пайвастиҳо мебошад, ки бо сохтори Маркуш муттаҳид шудаанд, ба ҳосиятҳои ингибитории онҳо

нисбат ба ҳадаф, ба таркиби фармасевтии дар асоси онҳо асосёфта, усули пешгирӣ ва табobati беморӣ бо истифода аз ин пайвастиҳо, усули боздоштани ҳадаф ва истифодаи ин гурӯҳи пайвастиҳо ҳамчун ингибиторҳои интиҳобкунандаи ҳадаф, барои ҷилавгариӣ ин ҳадаф, барои ба даст овардани дору ва пешгирӣ ё табobati бемории марбут ба фаъолияти ҳадаф мебошанд. Худи формулаҳои Маркуш низ мувофиқи тавсияи идораҳо аз ҷониби аризадиҳанда таъғир дода шудааст.

Доираи ҳифзи ҳуқуқӣ дар патентҳое, ки барои дархостҳои WO 2017142325 A1 дар идораҳои патентии Иёлоти Муттаҳида (US 10442796 B2), Аврупо (EP 3418275 B1) ва Федератсияи Русия (RU 2724957 C2) дода шудаанд, низ ба таври назаррас фарқ мекунад. Дар ин ҳолат, USPTO ва RUPTO аввал дархосткунандаро дар бораи риоя накардани талаботи ифшо, USPTO ба таври иловагӣ дар бораи риоя накардани талаботи навоварӣ ва RUPTO дар бораи риоя накардани талаботи марҳилаи ихтироъкорӣ огоҳ мекунад. ЕРО, ба монанди RUPTO, риоя накардани талаботи қадами ихтироъкориро ошкор кард, аммо боз дар бораи кофии ифшо шарҳе надод. дар айна ҳолат дар патентҳои ИМА ва Аврупо, яке аз ду формулаи Маркуш, ки дар аризаи аслии мавҷуд аст, хориҷ карда шуд ва баъзе ивазкунандаҳо дар формулаи боқимонда дар патенти ЕРО низ истисно карда шуданд. Дар патенте, ки дар ФР дода шудааст, формулаҳои аслии Маркушро умуман дар бар намегирад ва доираи ҳифзи ҳуқуқӣ танҳо бо пайвастиҳои мушаххаси номбаршуда маҳдуд аст. Дигар фарқиятҳои калидӣ дар даъвоҳои патентҳои ЕРО, USPTO ва RUPTO дар қадвали 2 инъикос ёфтаанд.

Ин мисолҳо натиҷаҳои татбиқи равишҳои гуногунро дар баррасии аризаҳое, ки формулаи Маркуш доранд, дар амалияи ҷаҳонӣ равшан нишон медиҳанд. Дар натиҷа, дар давлатҳои гуногун аризадиҳанда хангоми додани патент ҳам нисбат ба маҷмӯи муқобилхое, ки бо сохтори Маркуш ифода ёфтааст ва ҳам нисбат ба

Идораҳои патентии Федератсияи Русия, Чопон, Чумхурии Корея ва Чин барои арзёбии кофӣ будани ифшо, патентпазирӣ, возеҳӣ ва ягонагии дархостҳои дорои сохторҳои Маркуш воситаҳои гуногун доранд.

дигар моддаҳои мустақил, ки сохторҳои тавсифшуда ё истинод ба онҳоро дар бар мегиранд, миқдори гуногуни ҳифзи ҳуқуқӣ мегирад.

Ин қарорҳои гуногуни мақомоти экспертизаи моҳиятии идораҳои миллӣ мавҷудияти мушкилоти дар боло зикршударо бо сабаби тафсирҳои гуногуни ба назар якхела будани шартҳои бунёдии додани патент, ки ба кофии ифшо, возеҳ будани даъво ва патентпазирӣ алоқаманданд, тасдиқ мекунанд. Ин аризадиҳандаро гумроҳ мекунад, ки ариза чӣ гуна бояд тартиб дода шавад, дар маводи дархост барои гирифтани патент чӣ қадар намуна ва озмоишҳо пешниҳод карда шаванд ва аризадиҳанда дар ивази маълумоти дар ариза ифшошуда чӣ қадар ҳифз гирифта метавонад.

Хулоса

Идораҳои патентии Федератсияи Русия, Чопон, Чумхурии Корея ва Чин барои арзёбии кофӣ будани ифшо, патентпазирӣ, возеҳӣ ва ягонагии дархостҳои дорои сохторҳои Маркуш воситаҳои гуногун доранд.

Таҳлили равишҳои экспертиза дар кишварҳои дар боло зикршуда, инчунин дар ИМА ва Идораҳои патентии Аврусиё ва Аврупо нишон дод, ки сарфи назар аз ҳама бартариҳои истифодаи сохторҳои Маркуш, ин шакли ифодаи аломатҳои алтернативӣ бо як қатор мушкилот дар экспертизаи дархостҳо барои ихтироот аз рӯи моҳият алоқаманд аст. Аз мисолҳои аризахое, ки аз руи тартиби РСТ пешниҳод карда шудаанд, ки дар онҳо даъвоҳои мустақил аз пайвастагиҳои химияви дар шакли сохторҳои Маркуш пешниҳод шудаанд, маълум мешавад, ки идораҳои гуногуни миллӣ дар як формулаи ихтироъ ва як ҳаҷми маълумоти таҷрибавӣ вайронкунии гуногунро ошкор мекунанд. Ғайр аз он, ҳатто дар доираи як талабот, ба монанди кофӣ будани ифшо, идораҳои патентии гуногун доираи муҳофизатро ба таври гуногун маҳдуд мекунанд. Ҳамин тариқ, методологияи ягонаи санҷиши формулаи Маркуш дар марҳилаи санҷиш вучуд надорад, ки имкон медиҳад, ки амали коршиносони ниҳодҳои миллӣ бо мақсади қабули қарорҳои шабеҳ аз рӯи аризаҳо бо сохторҳои Маркуш ҳамоҳанг карда шавад. Ин вазъият кори минбаъдаи муштараки идораҳои миллии патентиро дар ин самт тақозо мекунад.

Дар навбати худ, ихтироъкорон ташвиқ карда мешаванд, ки талаботи гуногунро барои тарҳрезии маводи

дархост ва арзёбии патентпазирӣ сохторҳои кимиёвӣ дар кишварҳои гуногун барои бомуваффақият патент кардан дар хориҷаро баъътибор гирад. Ғайр аз ин, ихтироъкорон имконият доранд, ки тавсияҳои методии дахлдори экспертизаи моҳияти ҳамон идораҳои патентиро, ки ба онҳо аризаҳо пешниҳод карда мешаванд, таҳлил кунанд, то фаҳманд, ки экспертизаи ариза чӣ тавр гузаронда мешавад ва дар мавридҳои зарурӣ пешакӣ мулоҳиза ва тайёр кардани материалҳои иловагӣ ё ҳуҷҷатҳои ислоҳшудаи аризаро фаҳманд. Илова бар ин, дар адабиёт тавсияҳо оид ба таҳияи аризаҳо бо формулаи Маркуш мавҷуданд, ки докталабон инчунин метавонанд онҳоро ҳамчун асосноккунии далелҳои худ дар сурати пешниҳоди эродҳои коршинос дар ин қисм истифода ва татбиқ намоянд [11, 12].

Ҳатто дар доираи як талабот, масалан, кофӣ будани ифшо, идораҳои патентии гуногун доираи муҳофизатро ба таври гуногун маҳдуд мекунанд.

Вобаста ба миқдори маълумоти таҷрибавӣ, ки маводи дархост бояд дар бар гирад, то ки ба шартҳои ифшо мувофиқ бошад, инҳоро бояд қайд кард. Ҳолати беҳтарин, албатта, он аст, ки намуна барои ҳар як комбинатсияи хусусиятҳои алтернативӣ дар маводи дархост пешниҳод карда мешавад. Аммо, ин вариант аксар вақт дар амал татбиқ карда намешавад. Дар робита ба ин, оптималтарин ҳолат он аст, ки барои ҳар як алтернатива мисоли татбиқи ихтироъ ё баъзе асосҳои объективии назариявӣ пешниҳод карда мешавад, масалан, бо истифода аз маълумоти сатҳи техника, ки имкон медиҳад имконияти татбиқи ихтироъ бо ба даст овардани натиҷаи техникӣ тасдиқ карда шавад ва мисолҳои барои маҷмӯи алтернативаҳо ба маълумоти дар боло овардашуда асос ёфтаанд. Аммо дар ин маврид талаботи иловагиро нисбат ба объектҳои мушаххаси ихтироот, масалан, пайвастагиҳои химияви низ ба назар гирифтани лозим аст, ки дар онҳо коидаҳои муайяни пешниҳод намудани мисолҳои татбиқи ихтироъ низ муқаррар карда мешаванд.

Рӯйхати адабиётҳо

1. WIPO, Summary: further study on the sufficiency of disclosure (Part II), 16-20 October 2023 // ВОИС: веб-сайт. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_35/scp_35_5_summ.pdf (санаи муроҷиат: 11.08.2024).
2. Wagner, S. Mapping Markush / S. Wagner, C. Sternitzke, S. Walter // Research Policy. – 2022. – Vol. 51, № 10. – P. 1-14.
3. Holman, C. M. In Defense of Secondary Pharmaceutical Patents: A Response to the UN's Guidelines for

- Pharmaceutical Patent Examination / С. М. Holman // *Indiana Law Review*. – 2017. – Vol. 50, № 3. – P. 1-56.
4. Залесов, А. В. Хусусиятҳои ҳифзи ҳуқуқҳои патентӣ дар соҳаи дорусозӣ дар Русия / А. В. Залесов // *Ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ: мушкилоти асри 21: Маводҳои конфронси байналмилалӣ, Томск, 14–16 ноябри соли 2019* / Таҳрири Э. П. Гаврилов, С. В. Бутенко. – Томск: Нашриёти Донишгоҳи давлатии Томск, 2019. – С. 52-65. – DOI 10.17223/9785946218559/8.
 5. Истифодаи формулаҳои Маркуш дар системаҳои муосири иттилоотии химиявӣ: воситаҳои методӣ ва нармфзорӣ-технологӣ / А. К. Мартиросов, Д. И. Гончаренко, В. М. Зацепин, В. А. Иванченко // *Маълумоти илмӣ ва техникӣ. Сер. 2*. – 2004. – № 4. – С. 21-33.
 6. Wang, P.-H. Intelligent pharmaceutical patent search on a near term gate based quantum computer / P.-H. Wang, J.-H. Chen, Y.J Tseng // *Scientific Reports*. – 2022. – Vol. 12, № 175. – P. 1-8.
 7. Аризаҳо барои ихтироот марбут ба ҳосилаҳои моддаҳои маълум: намуди нав / В. Г. Галковская, Н. Б. Лысков, А. А. Полякова, Т. Е. Криворучко // *Патентҳо ва иҷозатномаҳо. Ҳуқуқҳои моликияти зеҳнӣ*. – 2019. – № 8. – С. 24-37.
 8. Осипов, К. В. Тамдиди мӯҳлати ҳифзи патент барои доруворӣ дар Русия (баррасии тағйироти қонунгузорӣ) / К. В. Осипов // *Таҳия ва бақайдгирии доруворӣ*. – 2016. – № 2. – С. 216-220.
 9. Мещеряков, В. А. Бӯҳрони қонуни патентии Русия дар соҳаи дорусозӣ / В. А. Мещеряков // *Маҷаллаи Суди ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ*. – 2016. – № 13. – С. 30-37.
 10. Леонидов, Н. Б. Хусусиятҳои ҳифзи патентии моддаҳои химиявӣ / Н. Б. Леонидов, Н. В. Михеева // *Маҷаллаи химиявии Русия*. – 2000. – Т. XLIV, № 5. – С. 34-41.
 11. Кифоя будани маълумоти дар маводи дархост барои арзёбии мутобиқати ихтироъ дар соҳаи химия ва тиб ба шартҳои патентпазирӣ: тавсияҳои методӣ / А. А. Полякова, Е. А. Уткина. – Маскав: ИНИЦ «Патент», 2007. – 44 с.
 12. Хусусиятҳои муайян кардани патентпазирӣ ихтирооти марбут ба пайвастагиҳои органикӣ / Е. Н. Лубянко ва дигарон; Ахбор.-ред. маркази Роспатент. – Маскав: Ахбор.-ред. маркази ИНИТ Роспатент, 2004. – 50 с.

Маълумот дар бораи муаллифон

Полякова Анна Анатольевна, муовини директори Муассисаи федералии давлатии бучети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); apolyakova@rupto.ru

Лысков Николай Борисович, сардори маркази химия, биотехнология ва тиббии Муассисаи федералии давлатии бучетии «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); otd1463@rupto.ru

Зарянов Николай Вадимович, коршиноси пешбари давлатӣ оид ба моликияти зеҳнии Муассисаи давлатии бучети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); nikolai.zarianov@rupto.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

Ҳамаи ҳаммуаллифон дар концепсия, гузаронидани тадқиқот ва омодаасозии мақола саҳми назаррас гузоштанд ва нусхаи ниҳоии онро пеш аз нашр хонда ва тасдиқ карданд.

А. А. Полякова – тартиб додани нақша ва концепсияи тадқиқот ва коркарди натиҷаҳо.

Н. Б. Лысков – тартиб додани нақша ва концепсияи тадқиқот ва коркарди натиҷаҳо.

Н. В. Зарянов – ба амал баровардани ҷустуҷӯи ахборот, таҳлили ҳуҷҷатҳои кори концепсияи экспертизаи аризаҳои ихтироот ва коркарди натиҷаҳо.

References

1. WIPO (2023), Summary: further study on the sufficiency of disclosure (Part II), 16–20 October, available at: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_35/scp_35_5_summ.pdf (Accessed: 11 August 2024).
2. Wagner, S., Sternitzke, C. and Walter, S. (2022), "Mapping Markush", *Research Policy*, vol. 51, no 10. pp.1–14.
3. Holman, C.M. (2017) "In Defense of Secondary Pharmaceutical Patents: A Response to the UN's Guidelines for Pharmaceutical Patent Examination", *Indiana Law Review*, vol. 50, no 3, pp. 1–56.
4. Zalesov, A.V. (2019), "Features of patent protection in the field of pharmaceuticals in Russia", *Proceedings of the International Conference "Intellectual Property Rights: Challenges of the 21st Century"*, Tomsk, Publishing House of Tomsk State University, pp. 52–65. DOI 10.17223/9785946218559/8.
5. Martirosov, A. A. Martirosov, A. K., Goncharenko, D. I., Zachepin, V. M. and Ivanchenko, V. A. (2004), "Application of Markush formulas in modern chemical information systems: methodological and software-technological tools", *Sci. – Tech.I. Series 2. Information processes and systems*, no 4, pp. 21–33.
6. Wang, P. – H., Chen, J. – H. and Tseng, Y.J. (2022), "Intelligent pharmaceutical patent search on a near term gate based quantum computer", *Scientific Reports*, vol. 12, no 175, pp. 1–8.
7. Galkowskaya, V.G., Lyskov, N.B., Polyakova, A.A. and Krivoruchko, T.E. (2019), "Applications for inventions relating to derivatives of known substances: a new perspective", *Patent and licenses. IP rights*, no 8, pp. 24–37.
8. Osipov, K.V. (2016), "Extension of the validity period of patent protection of medicines in Russia (review of legislative changes)", *Razrabotka i registraciya lekarstvennyh sredstv*, no 2, pp. 216–220.
9. Meshcheryakov, V.A. (2016), "Crisis of russian patent law in pharmaceutical sphere", *IPC Magazine*, no 13, pp. 30–37.

10. Leonidov, N.B. and Miheeva, N.V. (2000), "Features of patent protection of chemicals", *Rossiiskij himicheskij zhurnal* [Russian Chemical Journal], no. 5, pp. 34–40.
11. Polyakova, A. A. and Utkina, E. A. (2007), *Dostatochnost svedenij, predstavlyaemyh v materialah zayavki, dlya ocenki sootvetstviya izobreteniya v oblasti himii i mediciny usloviyam patentosposobnosti: metodicheskije rekomendacii* [Sufficiency of the information provided in the application materials to assess the compliance of an invention in the field of chemistry and medicine with the conditions of patentability: methodological recommendations], INIC "Patent", Moscow, Russia.
12. Lubjanko, E. N. et al. (2004), *Osobennosti opredeleniya patentosposobnosti izobretenij, otnosyashchihsia k organicheskim soedineniyam* [Features of determining the patentability of inventions related to organic compounds], Inform. – izd. centr Rospatenta INIC, Moscow, Russia

Information about the authors

Anna A. Polyakova, Deputy Director of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); apolyakova@rupto.ru

Nikolay B. Lyskov, Head of the Center for Chemistry, Biotechnology and Medicine of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); otd1463@rupto.ru

Nikolay V. Zaryanov, Leading State Expert on Intellectual Property of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); nikolai.zaryanov@rupto.ru

Contribution of the authors

All the authors made a significant contribution to the development of the concept, research and preparation of the article, read and approved the final version before publication.

A. A. Polyakova – development of the research plan and concept and processing of the results.

N. B. Lyskov – development of the research plan and concept and processing of the results.

N. V. Zaryanov – carrying out informational search, analyzing examination documents of applications and processing the results.

Муаллифон ҳеч гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намекунанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 14.08.2024

Баъли тақризаз нав дида баромада шуд: 27.09.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 01.10.2024

УДК 347.77:368

EDN <https://elibrary.ru/gaywfq>

Суғуртаи моликияти зеҳнӣ, ки дар асоси пешрафтҳои техники дар қаламравҳои хориҷӣ қарор доранд

Светлана Юрьевна Тузова[✉], Марина Ивановна Скудро

Институти федералии моликияти саноатӣ

[✉]svetlana.tuzova@rupto.ru

Аннотатсия: дар шароити иқтисоди муосир, ки дороиҳои ғайримоддӣ қисми стратегии тиҷоратро ташкил медиҳанд, моликияти зеҳнӣ ибтидои тамоми имкониятҳои эҳтимолии ширкат дар бозор мебошад. Ҳамзамон, ширкате, ки моликияти зеҳнии он бояд ба ҷавобгарии судӣ кашида шавад, метавонад ба мурофиаи судии моликияти зеҳнии вақт ва гаронарзиш осебпазир бошад. Аҳамияти суғуртаи моликияти зеҳнӣ аз он иборат аст, ки ин тадбири дастгирӣ роҳи ҳалли идоракунии хавфҳои мурофиаи судӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ буда, ба кам кардани хароҷот/сарбориҳои молиявӣ вобаста ба ҳифзи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ё таъмини иҷрои қарори суд мусоидат мекунад. Полиси суғуртаи моликияти зеҳнӣ хароҷоти қонунии марбут ба нақзи ҳуқуқи моликияти зеҳнии ширкатро, новобаста аз он ки шумо вайронкунандаро таъқиб мекунед ё аз даъвои ширкати дигар дифоъ мекунед, фаро мегирад. Мақсади тадқиқот баррасии хатарҳои марбут ба ҷорӣ намудани маҳсулоти нави технологӣ ба бозор, инчунин ба низом даровардани иттилоот дар соҳаи ташкили суғуртаи моликияти зеҳнӣ, аз ҷумла пешрафтҳои технологӣ ҳам дар сатҳи давлатӣ ва ҳам дар сатҳи ширкатҳои суғурта дар системаҳои ҳуқуқии хориҷӣ мебошад. Дар кор усулҳои умумии тадқиқоти илмӣ – усулҳои ҷустуҷӯи равонашуда ва систематикӣ: таҳлили расмӣ-мантиқӣ, муқоисавӣ ва системавӣ, системасозӣ ва гурӯҳбандӣ истифода шудааст. Ҷустуҷӯи иттилоот бо истифода аз манбаъҳои кушодаи иттилоот анҷом дода шуд. Интихоби ниҳии мавод бо истифода аз усули арзёбии коршиносон аз ҷониби кормандони ИФМС гузаронида шуд. Натиҷаи кори муаллифон ба низом даровардани маълумоте, ки дар вебсайтҳои ҳукуматҳои хориҷӣ ва вебсайтҳои ташкилотҳои суғуртавӣ оид ба самтҳои суғуртаи моликияти зеҳнӣ ва имконоти ташкили ин раванд пешниҳод шудаанд, буд. Аз ҳама мувофиқ, ба андешаи муаллифон, ҷорӣ намудани суғуртаи моликияти зеҳнӣ нисбат ба содиркунандагони маҳсулоти ватании баландтехнологӣ бинобар хавфҳои баланди молии ворид намудани чунин молҳо ба бозорҳои хориҷӣ мебошад. Аз сабаби истифода нашудани ин шакли суғурта дар Русия, маълумоти пешниҳодшуда ба мо имкон медиҳад, ки дурнамои ҷорӣ намудани ин тадбири дастгирии соҳибкорӣ ҳам дар сатҳи давлатӣ ва ҳам аз ҷониби ташкилотҳои суғурта арзёбӣ карда шавад.

Калидвожаҳо: патент, моликияти зеҳнӣ, суди моликияти зеҳнӣ, даъвои судӣ, суғуртаи моликияти зеҳнӣ

Барои иқтибос: Тузова, С. Ю. Суғуртаи моликияти зеҳнӣ, ки пешрафтҳои техники дар системаҳои ҳуқуқии хориҷӣ мебошанд / С. Ю. Тузова, М. И. Скудро // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4 (10). – С. 348-362.

Insurance of intellectual property underlying technical developments in foreign legal systems

Svetlana Yu. Tuzova[✉], Marina I. Skudro

Federal Institute of Industrial Property

[✉]svetlana.tuzova@rupto.ru

Abstract: currently, when intangible assets form a strategic part of a business, the intellectual property is the beginning of all potential market opportunities for a company. At the same time, a company whose intellectual property has been sued may be vulnerable to time-consuming and costly intellectual property litigation. The relevance of intellectual property insurance stems from the fact that it is an intellectual property litigation risk management solution that helps to mitigate the exorbitant financial costs/burdens associated with intellectual property infringement litigation or enforcing a court judgement. Intellectual property insurance policies cover the legal costs associated with the infringement of a company's intellectual property, both in the case of prosecuting infringers and defending against claims brought by another company. The purpose of the study was to review the risks of bringing new technological products to the market, as well as to systematise information in the field of intellectual property insurance, namely technological innovations, both at the state level and at the level of insurance companies in foreign legal systems. In the work general scientific methods of research – methods of directed and systematised search, formal-logical, comparative and system analysis, systematisation and classification – were used. Information search was carried out using open sources of information. The final selection of materials was carried out by the method of expert evaluation by FIPS employees. The result of the work is a systematisation of information presented on foreign governmental sites and on the sites of insurance organisations regarding the directions of intellectual property insurance and options of organisation of this process. In our opinion, the most appropriate is the introduction of IP insurance for exporters of high-tech domestic products due to the high financial risks of introducing Russian goods to foreign markets. Due to the fact that IP insurance is not practically used in Russia yet, the above information will allow us to assess the prospects of introducing this measure of business support in our country both at the state level and on the part of insurance organisations.

Keywords: patent, intellectual property, IP, intellectual property court, lawsuit, intellectual property insurance, IP insurance.

For citation: Tuzova S. Yu. Insurance of intellectual property underlying technical developments in foreign legal systems / S. Yu. Tuzova, M. I. Skudro // Bulletin of Federal institute of industrial property. – 2024. – Vol. 3, № 4 (10). – P. 348–362.

Муқаддима

Имрӯз, моликияти зеҳнии ширкат арзишмандтарин дорои он ва шартӣ рушди босамари стратегияи тиҷорат мебошад. Вектори пешрафти иқтисоди Русия ва ҷаҳон ба таври возеҳ нишон медиҳад, ки арзиши дороиҳои ғайримоддӣ ҳам барои ширкатҳои алоҳида ва ҳам барои иқтисодиёти ҳар як давлат сол то сол меафзояд^{1,2} [1–5].

Ҳамин тариқ, дар байни солҳои 1995–2015 ҳиссаи арзиши бозории дороиҳои ғайримоддӣ дар ҷаҳон аз 68% то 84% афзоиш ёфт. Имрӯз 90% арзиши ширкатҳои пешрафтаи амрикоиро (S&P 500) дороиҳои ғайримоддӣ

Бо дарназардошти нақши
рузафзуни дороиҳои
ғайримоддӣ дар рушд ва
рушди тиҷорат, шумораи
баҳсҳои моликияти зеҳнӣ
низ дар саросари ҷаҳон
афзоиш меёбад.

ташкил медиҳанд. Ин тамоюл барои ширкатҳои пешрафтаи аврупоӣ (index S&P Europe 350) идома дорад, ҳарчанд ба андозаи камтар, бо афзоиши 71% дар соли 2015 то 74% дар соли 2020^{3,4}.

¹ Juetten, M. Pay Attention To Innovation And Intangibles – They're More Than 80 % Of Your Business' Value // Forbes: вебсайт. URL: <https://www.forbes.com/sites/maryjuetten/2014/10/02/pay-attention-to-innovation-and-intangibles-more-than-80-of-your-business-value/?sh=110a50c51a67> (дсанаи муроҷиат: 21.06.2024).

² EPO and EUIPO. Intellectual property rights and firm performance in the European Union, 2021. // European Union Intellectual Property Office: вебсайт. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPContributionStudy/IPR_firm_performance_in_EU/2021_IP_Rights_and_firm_performance_in_the_EU_en.pdf (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³ Hopkins Joseph K. Empowering Business Growth Through Intellectual Property Financing // Forbes: вебсайт. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesfinancecouncil/2023/09/08/empowering-business-growth-through-intellectual-property-financing/?sh=79b57e243131> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴ Ocean Tomo. Отчет «Intangible Asset Market Value Study», 2022 // Ocean Tomo: вебсайт. URL: <https://oceantomo.com/intangible-asset-market-value-study/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

Аз сабаби огоҳӣ аз хатарҳои молиявии аз даст додани дороиҳои ғайримоддӣ, шумораи полисҳои суғуртаи IP дар даҳсолаҳои охир беш аз 300% афзоиш ёфтааст.

Дар навбати худ, чунин вазъиятро дар Федератсияи Русия мушоҳида кардан мумкин аст – барои солҳои 2017-2021. Инчунин афзоиши умумии дороиҳои ғайримоддӣ 49,9% мушоҳида мешавад [6]. Бояд гуфт, ки эҳёи иқтисодӣ пас аз пандемия асосан аз ҳисоби стартапҳои технологӣ сурат мегирад, ки фаъолиятшон ба маҳсулоти инноватсионии баландтехнологӣ асос ёфтааст ва аз ин рӯ, таъсири моликияти зеҳнӣ (МЗ) дар солҳои охир ба иқтисодӣ хеле афзоиш ёфтааст^{5,6}.

Теъдоди ками ширкатҳо барои мубориза бо даъво маблағ доранд.

Бо дарназардошти нақши рӯзафзуни дороиҳои ғайримоддӣ дар рушд ва рушди тиҷорат, шумораи бахсҳои моликияти зеҳнӣ низ дар саросари ҷаҳон афзоиш меёбад. Ба ҳисоби миёна, 1% патентҳо дар давоми ҳаёти худ мавриди баҳси додгоҳӣ қарор мегиранд, аммо эҳтимолияти бахсҳои патентӣ дар ҳама соҳаҳо фарқ мекунад. Масалан, барои патентҳои дорусозӣ 25%, технологияҳои асосӣ дар ҷои дуюм – 10% мебошанд. Бояд гуфт, ки вақтҳои охир дар соҳаи моликияти зеҳнӣ афзоиши назарраси бахсҳои судӣ мушоҳида мешавад: масалан, дар соҳаи автомобилсозӣ, афзоиши шумораи даъвоҳо аз соли 2019 то соли 2022 150% афзоиш ёфтааст^{7,8}. Эҳтимолияти зиёди бахсҳои судӣ дар ин соҳаҳо ба ғайри ин аз маҳсулоти нав, инчунин фаъолони «сабз» кардани патентҳо аз ҷониби соҳибони онҳо бо мақсади васеъ намудани монополияи онҳо ба маҳсулот вобаста аст, ки ин хилофи манфиатҳои дигар иштирокчиёни бозор

аст⁹. Ҳодисаҳои даъвоҳои патентӣ нисбати ташкилотҳои технологӣ сол то сол меафзояд. Дар соли 2015 парвандаҳои МЗ ҳамагӣ 35% тамоми мурофиаҳои судиро дар ИМА ташкил медоданд, дар соли 2021 онҳо 45% ҳамаи парвандаҳоро ташкил медоданд ва танҳо дар нимсолаи аввали соли 2023 даъвоҳои патентӣ алайҳи ширкатҳои технологӣ 42% даъвоҳои пешниҳодшударо ташкил доданд^{10,11}. Дар робита ба ин, бояд қайд кард, ки шумораи зиёди парвандаҳои моликияти зеҳнӣ аз ҷониби ташкилотҳои ғайриамалкунанда (NPE), ки одатан ҳамчун троллҳои патентӣ номида мешаванд, оғоз карда шудаанд. Масалан, дар соли 2022 NPEҳо 63% даъвоҳо ва дар нимаи аввали соли 2023 51% даъвоҳои МЗ пешниҳод карданд¹².

Дар маҷмӯъ, даъвоҳои МЗ ва махсусан парвандаҳо, ки бо коркардҳои патентии баландтехнологӣ алоқаманданд, асосан натиҷаи ширкатҳои мебошанд, ки кӯшиш мекунанд бар рақибони худ дар бозор бартарӣ ба даст оранд^{13,14,15,16}. Аз тарафи дигар, баъзе даъвоҳо на ҳамеша ба далелҳои асосӣ ёфтаанд – ширкатҳои бузург танҳо бо ҷалби як ширкати хурдтаре, ки наметавонанд ҳимояи манфиатҳои худро дар суд маблағгузорӣ кунанд, бартарӣ пайдо мекунанд. Мурофиаи судӣ барои ҳар як ширкат як раванди бениҳоят гаронарзиш аст, ки бо андозаи ҷарима ва ҷабри аз ҷониби суд ба ҷониби мағлубшуда вазнинтар мегардад.

Суғуртаи метавонад барои онҳое, ки боварӣ доранд, ки ширкат барои пешниҳоди даъво оид ба ҳуқуқвайронкунии моликияти зеҳнии моликияти зеҳнӣ захираи надоста бошад (хусусан бар зидди троллҳои патентӣ) монеае бошад

⁵ Berkan Altun Yusuf. Pandemic Fuels Global Growth Of Entrepreneurship And Startup Frenzy // Forbes: вебсайт. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2021/04/09/pandemic-fuels-global-growth-of-entrepreneurship-and-startup-frenzy/?sh=66e9d5e37308> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁶ Schneider Howard. Insight: Soaring U. S. business starts in pandemic show new normal evolving // Reuters: вебсайт. URL: <https://www.reuters.com/business/soaring-us-business-starts-pandemic-show-new-normal-evolving-2021-10-28/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁷ Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт. URL: <https://www.upcounsel.com/intellectual-property-insurance> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁸ Aon's proprietary review and Stanford Law School, 2023 // Aon: вебсайт. URL: <https://www.aon.com/en/insights/articles/how-current-ip-patent-litigation-trends-are-changing-risk-exposures> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁹ Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт.

¹⁰ Aon's proprietary review and Stanford Law School, 2023 // Aon: вебсайт.

¹¹ Aon. Patent Litigation Trends Report, 2021 // Aon: вебсайт. URL: [https://www.aon.com/en/capabilities/intellectual-property/intellectual-property-liability-insurance#:~:text=Intellectual%20property%20\(IP\)%20insurance%20typically,infringement%20claims%20brought%20against%20them](https://www.aon.com/en/capabilities/intellectual-property/intellectual-property-liability-insurance#:~:text=Intellectual%20property%20(IP)%20insurance%20typically,infringement%20claims%20brought%20against%20them) (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

¹² Aon's proprietary review and Stanford Law School, 2023 // Aon: вебсайт.

¹³ Бояд қайд кард, ки як қатор бахсҳои МЗ низ ҳангоми ҳамроҳшавӣ ва ҳамроҳшавӣ ба миён меоянд, зеро қисми зиёди ҳама гуна муомилоти ҳамроҳшавӣ ва бадастоварӣ дар атрофи ҳуқуқи моликияти МЗ сурат мегирад.

¹⁴ Merger & acquisition risk reduction insurance // Intellectual Property Insurance Services Corporation: вебсайт. URL: <https://ipisc.com/solutions/merger-acquisition-risk-reduction-insurance/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

¹⁵ Зенин, И. А. Қонун дар бораи моликияти зеҳнӣ (нашри 11, таҳрир ва васеъшуда): китоби дарсӣ. / И. А. Зенин. – Маскав, Юрайт, 2023. – 557 с. – ISBN 978-5-534-15292-0.

¹⁶ AIPLA (American Intellectual Property Law Association). Report of the Economic Survey, 2023 // American Intellectual Property Law Association: вебсайт. URL: <https://www.aipla.org/home/news-publications/economic-survey/2023-report-of-the-economic-survey> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

Доштани полиси суғуртаи МЗ мавқеи ширкатро дар бозор мустаҳкам мекунад.

Барои нишон додан, инҳоянд чанд намунаи хароҷоти марбут ба парвандаҳои асосии ҳуқуқвайронкунии МЗ: Honeywell бар зидди Litton – \$1,2 миллиард; Polaroid бар зидди Kodak – 900 миллион доллар; Honeywell бар зидди Minolta – 128 миллион доллар; Fonar бар зидди General Electric – 128 миллион доллар; DCS Communications бар зидди General Instruments – 140 миллион доллар; Stac Electronics бар зидди Microsoft – 120 миллион доллар; Nintendo бар зидди iLife – 10 миллион доллар; Октан бар зидди Icon – 1,7 миллион доллар; Гувер – Дайсон – 4 миллион фунт; Истеҳсоли асбобҳои барқӣ – 9,1 миллион юан (800 ҳазор фунт стерлинг)^{17, 18, 19, 20, 21, 22}.

Барои таъмини фарогирӣ, санҷиши RPS бояд нишон диҳад, ки имкони бомуваффақият таъмин кардани даъво аз 50–60% зиёд аст.

Дар маҷмӯъ, арзиши даъвои МЗ дар суд барои аксари ширкатҳо манъ аст (масалан, дар Британия Кабир зиёда аз 350,000 фунт стерлинг²³, дар ҳоле ки дар ИМА арзиши миёнаи парвандаҳо аз 50,000 то 3 миллион долларро²⁴ ташкил медиҳад). Теъдоди ками ширкатҳо барои мубориза бо даъво маблағдоранд. Бо дарназардошти тўлони раванд ва арзиши баланди мурофияи судӣ, онҳое, ки пули бештар доранд, бартарӣ доранд, дар ҳоле ки онҳое, ки пул надоранд, метавонанд дар муқобили «ҳамла» ба МЗ-и худ бедифоя монданд.

Ҳамин тариқ, дар байни чораҳои гуногуни дастгирии МЗ [7], дастгирии истеҳсолкунандагони Русия ва махсусан содиркунандагон дар соҳаи ҳифзи МЗ, ки дар асоси маҳсулоти инноватсионии технологӣ қарор дорад, дар ҳолати мурофияи судӣ аҳамияти бештар пайдо мекунад.

Як тадбири муассири дастгирӣ, ки худро дар мурофияҳои судии хориҷӣ собит кардааст, суғуртаи МЗ мебошад.

Маълумоти умумӣ дар бораи суғуртаи моликияти зеҳнӣ

Суғуртаи МЗ махсусан барои ҳифзи ширкатҳое тарҳрезӣ шудааст, ки соҳиби патентҳо ва тамғаҳои молӣ мебошанд, яъне онҳое, ки ба даъвоҳои мушаххас осебпазиранд (бо суғуртаи вайронкунии патент бартари равшан аст).

Тадқиқоти соли 2019 аз ҷониби Aon²⁵, як ширкати машваратии ҷаҳонии суғурта ва Ponemon Institute²⁶, в 2019 году показало, что в среднем компании застраяк созмони мустақил, ки ба пажӯҳиш ба масъалаҳо ва тамоюлҳои киберамният тамаркуз мекунад, нишон дод, ки ба ҳисоби миёна ширкатҳо 59% воситаҳои асосии худро (PP & E) ва 18% дороиҳои ғайримоддии худро суғурта мекунанд²⁷. Дар баробари ин, дороиҳои ғайримоддӣ нисбат ба дороиҳои моддӣ талафоти эҳтимолии бештари тиҷорат доранд.

Аз сабаби огоҳӣ аз хатарҳои молиявии аз даст додани дороиҳои ғайримоддӣ, шумораи полисҳои суғуртаи МЗ дар даҳсолаҳои охир беш аз 300% афзоиш ёфтааст²⁸.

Сабабҳои асосии гирифтани суғуртаи МЗ инҳоянд:

- ҳифзи саҳми бозор;
- ҳимоя аз даъвоҳои беасос, аз ҷумла троллҳои патентӣ;
- кам кардани талафоти эҳтимолии молиявӣ ҳангоми ба миён омадани даъвоҳои эҳтимолӣ ҳангоми ҷорӣ намудани маҳсулоти нав ба бозор дар шароити рақобати шадид;
- тасдиқи эътимоднокии муомилот бо шарикҳои ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ҳангоми имзои шартномаи литсензия ё бегона кардани патент (талаботи як қатор ширкатҳои бадастоваранда);
- тасдиқи эътимоднокии муомилот бо шарикҳои ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ҳангоми бастанӣ шартнома бо таъминкунандагон (талаботи ширкатҳои эквайринг ба таъминкунандагон).

¹⁷ Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт.

¹⁸ Intellectual Property Insurance // Founder Shield from the Baldwin Group: вебсайт. URL: <https://foundersshield.com/coverage/intellectual-property-insurance/#nintendo-vs-ilife> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

¹⁹ Intellectual Property Court // Supreme Court USA: сайт. URL: https://www.supremecourt.gov/opinions/20pdf/18-956_d18f.pdf (дата обращения: 21.06.2024).

²⁰ Hoover taken to cleaners in £4m Dyson case // The Guardian: сайт. URL: <https://www.theguardian.com/uk/2002/oct/04/claredyer> (дата обращения: 21.06.2024).

²¹ Selby Jonathan. Top 5 Legal Risks for SaaS Companies in 2024 // Founder Shield from the Baldwin Group: сайт. URL: <https://foundersshield.com/blog/legal-risks-for-saas-companies/> (дата обращения: 21.06.2024).

²² Britton Nick. Protecting IP in China // GB.Growth Business: сайт. URL: <https://growthbusiness.co.uk/protecting-ip-in-china-6890/> (дата обращения: 21.06.2024).

²³ IP Insurance. Assurance, financial backing and support, peace of mind // BloomIP Leeds: сайт. URL: <https://www.bloomip.co.uk/patent-insurance> (дата обращения: 21.06.2024).

²⁴ Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: сайт.

²⁵ Aon – вебсайти ширкат <https://www.aon.com> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

²⁶ Ponemon Institute – вебсайти ширкат <https://www.ponemon.org/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

²⁷ Aon, Ponemon Institute // Отчет «Intangible Assets Financial Statement Impact Comparison Report», 2019 // Aon: вебсайт. URL: <https://www.aon.com/getmedia/52401ebe-c9e7-4fe0-a2f0-f77a210aac6b/2019-Intangible-Assets-Financial-Statement-Impact-Comparison-Report.aspx> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

²⁸ Intellectual Property Insurance // Founder Shield: вебсайт. URL: <https://foundersshield.com/coverage/intellectual-property-insurance/#nintendo-vs-ilife> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

Ба устувории моликияти зеҳнии корхона ҳам омилҳои беруна (шароити сиёсӣ, иқтисодӣ, кишвар, шароити рақобат дар соҳаи мушаххас, мавҷудияти тамоюлҳо дар соҳа ва ғ.) ва ҳам омилҳои дохилии ширкат (сатҳи илмию техникии он, стратегияҳои тиҷоратӣ, таҷрибаи истеҳсоли маҳсулоти нав ва ғ.) таъсир мерасонанд.

Азбаски суғуртаи МЗ хароҷоти мурофияи судиро мепӯшонанд, он метавонад махсусан барои ширкатҳои хурде муфид бошад, ки захираҳои ҳуқуқӣ ва молиявӣ барои мубориза бо ҳамлаҳои ширкатҳои бузург надоранд. Суғурта инчунин метавонад барои онҳое, ки боварӣ доранд, ки ширкат барои пешниҳоди даъво оид ба ҳуқуқвайронкунии моликияти зеҳнии моликияти зеҳнӣ (хусусан бар зидди троллҳои патентӣ) захираҳо надошта бошад, монеае бошад.

Суғуртаи интеллектуалӣ дорандаи патентро дар се самт ҷимоя мекунад: тибқи сиёсати муҳофизатӣ – барои аз ҷониби ширкат вайрон кардани ҳуқуқи моликияти зеҳнии дигар ширкати дигар; тибқи сиёсати таъкиб – агар ширкат бояд касеро барои вайрон кардани ҳуқуқи моликияти зеҳнии худ ба додгоҳ кашад; тибқи сиёсати созишномаи муомилот – муҳофизат аз вайрон кардан ё нодурусти муаррифии МЗ, ки дар заминаи шартномаи муомилот пешбинӣ шудааст^{29, 30}.

Бояд қайд кард, ки полисҳои суғурта ҳам барои пӯшонидани қарорҳои судӣ ва ҳам ҳалли мусолиҳаи баҳсҳо мусоидат мекунад. Илова бар ин, доштани полиси суғуртаи МЗ мавқеи ширкатро дар бозор мустақкам мекунад (агар ширкат дар адабиёти маркетингӣ ё дар вебсайтҳо зикр кунад, ки МЗ-и он суғурта шудааст, ин рақибонро аз таҳдиди пешниҳоди даъво алайҳи ширкат огоҳ мекунад); мавқеи ширкатро дар гуфтушунӣ бо сабаби фаҳмидани шахси ҳуқуқвайронкунанда дар бораи он ки ширкат метавонад ба суд муроҷиат кунад, бехтар мекунад; метавонад барои сармоягузорӣ ва истифодаи МЗ-и ширкат ба сифати гарав имкон диҳад (суғурта метавонад сармоягузoron ва кредиторонро итминон диҳад, ки арзиши МЗ аз сабаби набудани иқтисодии молиявии ширкат барои мубориза бо ҷинояткорон аз

даст нахоҳанд шуд); Иҷозатномадиҳандагони эҳтимолӣ низ хоҳанд донист, ки агар лозим шавад, ширкат метавонад ба додгоҳ муроҷиат кунад ва ҷуброн бигирад.

Самтҳои фарогирии суғуртаи МЗ

Мақолаҳои суғуртаи МЗ аз як кишвар ба кишвар ва аз ширкати суғурта ба ширкати суғурта фарқ мекунад. Дар маҷмӯъ, маълумот оид ба моддаҳои зерини суғурта мавҷуд аст: хароҷоти гирифтани ҳулоса аз ҳуқуқшиносӣ соҳибхитос барои арзёбии дурнамои мурофияи судӣ; баррасии баъдипатентии патентпазирии МЗ (баррасии судӣ дар Суди патентӣ ва Шӯрои шикастии Идораи патентӣ ва тамғаи молии ИМА); хароҷоти медиатсия³¹ [8] ва ҳаққи миёнарав; хароҷоти созишномаи созиш (пардохти адвокат, пардохтҳои ҷуброн); ҳаққи машваратҳои ҳуқуқӣ; ҳаққи адвокатҳо; пардохт барои шаҳодатномаи зарурии эксперти, таҳлили техникии вайронкунии ҳуқуқи МЗ³² моликият ва корҳои лоиҳакашӣ, ки барои исботи (ғайри) вайрон кардани ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ заруранд; хароҷоти ҳуқуқӣ; хароҷот барои аз нав додани патент (агар ин барои тасдиқи даъвоҳои патентии сугуртакунанда зарур бошад); хароҷоти сафар, хобгоҳ ва хуроқворие, ки шахси сугурташуда вобаста ба кори ҷавоб додан ба даъво кардааст; қатъи тиҷорат (таҳкими муваққатӣ/доимӣ, аз даст додани ҷараёнҳои даромад аз маҳсулот/хизматрасонӣ); ҷуброни шахсонӣ

Арзиши полиси суғуртаи МЗ метавонад вобаста ба як қатор омилҳо, аз ҷумла кишвар, намуди МЗ, андозаи тиҷорат, хатарҳои соҳавӣ, ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва шартҳои фарогирии интихобшуда хеле фарқ кунад.

сеюм, ки хароҷоти ҷустуҷӯ ё ҷимояи даъворо бар зидди бизнес дар занҷири таъминоти ширкат мепӯшонанд; даъвоҳое, ки аз кафолати шартномавӣ ё ўҳдадорӣ ҷимоя ва ҷуброни тарафи дигари шартнома вобаста ба даъвои моликияти зеҳнии моликияти зеҳнӣ бармеоянд (метавонад аз як қатор намудҳои гуногуни шартномаҳо, ба монанди фурӯш, иҷозатномадиҳӣ ё созишномаҳои

²⁹ Intellectual property insurance/Financier Worldwide Magazine. October 2022 // Financier Worldwide: вебсайт. URL: <https://www.financierworldwide.com/intellectual-property-insurance> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³⁰ Skidmore Micah. Intellectual Property Insurance Coverage: Seven Tips That Every Purchaser Of Defensive IP Coverage Should Know // Haynes Boone: вебсайт. URL: <https://www.haynesboone.com/news/alerts/intellectual-property-insurance-coverage-seven-tips> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³¹ Медиатсия як навъи ҳалли алтернативии баҳсҳо (ADR) мебошад, ки роҳи ҳалли баҳсҳо бидуни муроҷиат ба додгоҳ мебошад. Арзиши миёнаравӣ камтар аст ва суръати ҳалли баҳсҳо нисбат ба мурофияи судӣ баландтар аст. Дар баъзе мавридҳо баъди огози муҳокимаи суди суд метавонад даъвогар ва ҷавобгарро барои ҳалли баҳс бо ёрии шахси мустақил, миёнарави аккредитатсияшуда ба миёнарав фиридад. Нақши миёнарав аз қабули қарор аз рӯи баҳс нест, балки барои ёфтани роҳи ҳалли он, ки барои ҳарду ҷониб қобили қабул аст, мусоидат мекунад. Бо ин мақсад, баъзе идораҳои патентӣ хадамоти миёнаравӣ таъсис додаанд, масалан дар Британияи Кабир: <https://www.gov.uk/guidance/intellectual-property-mediation> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³² Арзиши чунин таҳлил, масалан, дар ИМА тақрибан 13 000 доллар аст.

Бо дарназардошти таҷрибаи суди дар хориҷа полисҳои суғурта барои беиҷозат ифшои сирри тиҷоратии ширкат таҳия карда шуданд.

тиҷоратӣ ба миён оянд); хароҷоти вобаста ба вайрон кардани шартнома, ба монанди пардохт накардани марҳилаҳои назоратӣ (роялти); ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи вайрон кардан ё истифодаи беиҷозати моликияти зеҳнии МЗ (фоидаи аз даст рафта, осеб ба эътибори бренд ва хароҷоти вобаста ба барқарор кардани мавқеи ширкат дар бозор) расидааст; даромади гумшуда дар натиҷаи аз даст додани ҳуқуқҳои МЗ-и ширкат (бо банди қаблӣ алоқаманд нест. Суғуртаи ҳуқуқӣ моликият ба пӯшонидани хароҷот дар ҳолати қатъи амалҳои патентҳо/шаҳодатномаҳо, ки дар қонунгузори Русия моддаҳои 1252, 1398, 1404, 1441, 1512, 1513, 1535, 1536, 1549 Кодекси гражданинӣ ФР ва ғайра ва ғайра дар назар дошта шудааст); хароҷоти шикоятҳо ва даъвоҳои муқобил; товони зараре, ки дар сурати бой додани даъво оид ба вайрон кардани ҳуқуқӣ муаллиф пардохта мешавад; қатъи тиҷорат (хароҷоти НИОКР пас аз фармоиш барои такмил додани маҳсулоти баҳсбарангез, ки бартариҳои тиҷоратии худро аз даст додааст (зарурати реинженеринги маҳсулот барои он, ки вайрон намудани ҳуқуқӣ патентӣ пешгӣ карда шавад, ё зарурати киро кардани коргарони бештар барои аз нав барномарезии алгоритм, ки патентро вайрон мекунад); хароҷот барои азнавсозии иншооти истеҳсолӣ); зиён аз рӯи ўҳдадорихи шартномавӣ оид ба МЗ ҳангоми яқояшавӣ ё ба фуру рафтани ширкатҳо; тартиби беэътибор доништан, бекор кардан ё бозхонди иҷозатнома барои тасдиқи асосҳои МЗ-и ширкат; кибарамният: талафотро аз ҳодисаҳои гуногуни киберӣ, аз ҷумла ҳуқуқвайронкунии МЗ (маблағи сиёсат аз 1 000 то 1 500 доллар дар як сол бо фарогирии суғуртаи

1 миллион доллар) мепӯшонад; зарар аз таблиф³³, ки метавонад зери МЗ (вайрон кардани равандҳои тиҷорат, вайрон кардани ҳуқуқӣ муаллиф ва вайронкунии тамғаи молӣ дар робита бо мундариҷаи таблиғоти афтад (қурбҳои сиёсат тақрибан \$500 дар як сол))^{34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49} [9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17].

Бояд қайд кард, ки ширкатҳои суғурта нисбат ба ҳуқуқшиносон барои ташкили баҳсҳо/даъвоҳо каме фарқ мекунанд. Дар баъзе мавридҳо, барои эътибор пайдо кардани полис пас аз фарорасии ҳодисаи суғурта, суғуртакунандагон ҷалби ҳуқуқшинос/намояндаи патентӣ/узви гурӯҳи экспертии суғуртакунандаро талаб мекунанд (ҳадди ақал дар марҳилаи аввал). Баъзе суғуртакунандагон, масалан, бартарӣ медиҳанд, ки рӯйхати

³³ Дар як қатор мамлакатҳои хориҷӣ (масалан, дар ИМА ва Чин) равандро тиҷоратӣ патент карда шудаанд.

³⁴ Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт.

³⁵ Jones A. What types of intellectual property insurance are available // Anthony Jones Insurance Brokers: вебсайт. URL: <https://anthonyjones.com/types-of-intellectual-property-insurance/> (дата обращения 21.06.2024).

³⁶ Kimberlee L. What Is Intellectual Property Insurance? // business.com: вебсайт. URL: <https://www.business.com/insurance/intellectual-property/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³⁷ Alan Boswell Group. Guide to intellectual property rights insurance // Alan Boswell Group: вебсайт. URL: <https://www.alanboswell.com/news/what-is-intellectual-property-rights-insurance/#What%20is%20intellectual%20property%20rights%20insurance?> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³⁸ Intellectual property insurance: How to Insure Your Intellectual Property and Cover Your // FasterCapital: вебсайт. URL: <https://fastercapital.com/content/Intellectual-property-insurance-How-to-Insure-Your-Intellectual-Property-and-Cover-Your-Losses.html> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

³⁹ Multi-Peril (business interruption) IP insurance // Intellectual Property Insurance Services Corporation: вебсайт. URL: <https://ipisc.com/solutions/multi-peril-business-interruption-insurance/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024). Trademark Infringement: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт. URL: <https://www.upcounsel.com/trademark-infringement> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁰ Trademark Infringement: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт. URL: <https://www.upcounsel.com/trademark-infringement> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴¹ Singapore's New IP Insurance Initiative To Support Innovative Enterprises Enter Global Markets // Conventus Law: вебсайт. URL: <https://conventuslaw.com/report/singapores-new-ip-insurance-initiative-to-support/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴² The State of IP and Innovation in Insurance Industry // GreyB: вебсайт. URL: <https://www.greyb.com/blog/innovation-insurance-industry-patent-perspective/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴³ Recent Developments in IP Protection in China // JD Supra: вебсайт. URL: <https://www.jdsupra.com/legalnews/recent-developments-in-ip-protectionin-15735/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁴ Суғуртаи моликияти зеҳнӣ // Вебсайти расмӣ ҳадамоти давлатии Бритониё: вебсайт. URL: <https://www.gov.uk/guidance/intellectual-property-insurance> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁵ Огоҳӣ дар бораи кори озмоишӣ оид ба суғуртаи баҳсҳои моликияти зеҳнӣ дар хориҷа дар Пекин дар соли 2022 // Beijing Municipal Intellectual Property Office: вебсайт. URL: <https://zscqj.beijing.gov.cn/zscqj/zwgk/tzgg/325843492/index.html> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁶ Intellectual Property Insurance // Gallagher: вебсайт. URL: <https://www.ajg.com/uk/corporate-insurance/intellectual-property-insurance/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁷ New Progress Made in the Application of Data IP Rights in China // Unitalen: сайт. URL: <https://www.unitalen.com/html/report/23061518-1.htm> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁸ Hao Zeng. Intellectual Property Insurance Developing Steadily // Lexology: вебсайт. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ef9db4a1-2dc8-49bf-b218-46590557cea3> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁴⁹ Safa Omid. An Overview of Intellectual Property Insurance Issues // JD Supra: вебсайт. URL: <https://www.jdsupra.com/legalnews/an-overview-of-intellectual-property-82800/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

Бо баровардани полиси дахлдори суғурта ташкилоти суғуртави метавонад масъулияти суғуртаро барои хавфҳои ки ҳангоми пешниҳоди аризаи патент ба миён меоянд (хатари рад кардани додани патент ва хавфи вайрон кардани ҳуқуқҳои қонунии аризадиҳанда ҳангоми баррасии ариза) ба зимма гирад.

ширкатҳои ҳуқуқшиносиро нигоҳ доранд, ки бо онҳо нархҳои мусоиди соатбайро баррасӣ мекунанд.

Дар ҳолатҳои дигар, полис ба ширкат имкон медиҳад, ки адвокати худро истифода барад, аммо суғуртакунада ҳуқуқ дорад кафолат диҳад, ки адвокате, ки ширкат интихоб кардааст, дорои малака ва дониши зарурӣ барои намоёндагии ширкат дар суд ё гуфтушунид мебошад. Ҳамин тариқ, дар ҳолати охири, ҳуқуқшиносон бояд аз ҷониби суғуртакунада тасдиқ карда шаванд.

Арзёбии хатари суғуртаи МЗ

Марҳилаи пешаки бақайдгирии полиси суғурта баҳодиҳии хавфҳои суғуртаи МЗ аз ҷониби ширкати суғурта мебошад. Чунин арзёбӣ як раванди мураккабест, ки таҳлили таҳдидҳои эҳтимоли ва талафоти эҳтимолии марбут ба МЗ-ро дар бар мегирад. Ҷанбаҳои асосии арзёбӣ инҳоянд:

1. Хавфҳои ҳуқуқӣ – эҳтимолияти асосии вайрон кардани ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ аз сабаби мавҷудияти формулаҳои осебпазир дар формулаи ихтироъ, фарсуда-шавии техникии маҳсулот ё рақобати шадид дар бозор.

2. Хавфҳои молиявӣ, ки талафоти эҳтимолии молиявиро дар бар мегирад, ки бо ҳифзи ҳуқуқҳои поймолшудаи МЗ-и шахсии худ ё эътироз ба ҳуқуқи моликияти зеҳнии ягон каси дигар (бо роҳи ҳалли осоиштаи баҳсҳо ё аз ҳисоби хароҷоти судӣ) алоқаманданд.

Барои арзёбии намудҳои дар боло зикршуда тадқиқотҳои гуногун гузаронида мешаванд. Асосан (барои ширкатҳои суғуртаи ва фондҳо хос аст) инҳоянд: тадқиқот оид ба «дурнамои оқилонаи муваффақият» («RPS test»⁵⁰ – омӯзиши осебпазирии ҳифзи патент), ки аз ҷониби идораи патентии ширкати суғурта пешниҳод шудааст, омӯзиши заминаҳои ширкат, шароити бозор ва сатҳи рақобат (тадқиқоти патентӣ ва маркетингӣ). Бояд қайд кард, ки барои пешниҳоди суғурта, санҷиши RPS бояд нишон диҳад, ки имконияти бомуваффақият таъмин намудани даъво аз 50–60% зиёд аст.

Омилҳои, ки ба арзиши суғуртаи МЗ таъсир мерасонанд

Ба устувории моликияти зеҳнии корхона ҳам омилҳои беруна (шароити сиёсӣ, иқтисодии кишвар, шароити рақобат дар соҳаи мушаххас, мавҷудияти тамоюлҳо дар соҳа ва ғ.) ва ҳам омилҳои дохилии ширкат (сатҳи илмию техникии он, стратегияҳои тиҷоратӣ, таҷрибаи истеҳсоли маҳсулоти нав ва ғ.) таъсир мерасонанд. Вақте ки полиси суғурта аз ҷониби ширкатҳои суғуртаи, фондҳо ё муассисаҳои давлатии таъминкунандаи суғурта дода мешавад, омӯзиши як қатор омилҳои гузаронида мешавад, ки ҳам ба арзиши суғуртаи IS ва дар ниҳоят ба пардохти суғурта таъсир мерасонанд.

1. *Омилҳои, ки стратегияи патентиро тавсиф мекунанд:*

- далели доштани ҳуқуқ ба объекти МЗ;

- мавҷудияти хавфҳои вайрон кардани ҳуқуқ ба объекти МЗ;
- хусусиятҳо, вазифаҳо, афзалиятҳо, маҳдудиятҳо, мақсад ва истифодаи объекти МЗ (масалан, барои мақсадҳои тиҷоратӣ, таълимӣ ё шахсӣ);
- доираи ҳудудии ҳифзи патент; таърихи таҳия/харидани/интиқоли МЗ, аз ҷумла санаҳо, хароҷот ва тарафҳои ҷалбшуда;
- арзиши патент (бо истифода аз таҳлили бозор, усули даромад, усули арзиш ё усули роялти ҳисоб карда мешавад);
- маълумот дар бораи эътибори патент; мавҷудияти иҷозатномадиҳии патентӣ;
- далели бегона кардани ҳуқуқ ба объекти МЗ; доираи даромади солони патент; мавҷудияти мурофиаи судӣ, баҳсҳо ё даъвоҳои марбут ба МЗ, вазъият, натиҷа ва ҳалли ҳар як парванда;
- мавҷудияти дигар объектҳои бақайдгирфташудаи МЗ (ва истифодаи онҳо) – яъне ҳаҷм ва мураккабии портфели патентӣ.

2. *Омилҳои, ки ширкат ва соҳаро тавсиф мекунанд:*

- ҳаҷми ширкат;
- тахассуси кормандони ширкат;
- марҳилаи рушди ширкат (давоми мавҷудияти ширкат, мавқеи он дар бозор);
- даромади солони ширкат;
- таҷриба дар соҳаи менеҷери ширкат;
- дучоршавӣ ба хатар (арзёбии эҳтимолияти ҷалби ширкат дар мурофиаҳои судӣ ва шароити бозори рақобат);
- Таҷрибаи ширкат: назарҳо дар бораи амният, риоя (аз ҷумла идоракунии хавфҳо);
- андозаи франшиза;
- омодагии ширкат барои гирифтани хатарҳои бештар;
- таърихи даъвоҳои нисбати ширкат, аз ҷумла даъвоҳои соҳаи МЗ: намуд ва ҳаҷми даъвоҳои қаблӣ нисбати ширкат;
- шумораи амалиёти содиротӣ;
- баҳши саноатии фаъолият (саноат) дорандаи патент (шароити бозор);
- мавҷудияти стандартҳои соҳавӣ;
- мавҷудияти шаклҳои дигари суғуртаи тиҷорат

3. *Омилҳои, ки стратегияи суғуртаро тавсиф мекунанд:*

- намуди суғурта (кадом хароҷотро суғурта бояд пушонад);
- фарогирии фарогирӣ (масалан, фарогирии умумиҷаҳонӣ ё фарогирӣ дар қаламрави мушаххас; фарогирии тамоми моликияти зеҳнии ширкат ё танҳо барои баъзеи онҳо);
- сатҳи молиявии фарогирӣ (пардохти суғурта).

Омилҳои номбаршуда метавонанд вобаста ба ширкати суғурта ва намуди полиси мушаххас фарқ кунанд. Суғуртаи МЗ дар бисёр ҷиҳатҳо мисли дигар намунаҳои суғурта кор мекунанд.

Масалан, мукофотҳои суғурта вобаста ба сатҳи даркшудаи хавф камтар ё баландтар хоҳанд буд. Агар ширкат дар баҳше фаъолият кунад, ки технология

⁵⁰ Арзиши санҷиши RPS дар Британияи Кабир тақрибан 200 фунт стерлинг аст.

Ҳангоми муайян кардани нархе, ки одатан дар ҳолатҳои муқоисашаванда барои истифодаи қонунии натиҷаи фаъолияти зеҳнӣ ё воситаҳои фардӣ ситонида мешавад, бояд ба назар гирифта шавад, ки даъвогар бояд ҳисоб ва асоснокии маблағи ситонидашаванда, инчунин ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи арзиши ҳуқуқи истифодабариро пешниҳод намояд. Дар сурати риоя нашудани талаботи зикргардида суд ҳуқуқ дорад дар бораи бе амал мондани аризаи даъво таъинот барорад (банди дуҷуми банди 61-и Қарори № 10).

мураккаб аст ё бозор рақобатпазир аст, хатарҳо метавонанд баландтар бошанд. Дар ин бахшҳо, ширкатҳо бояд интизор шаванд, ки барои сиёсат бештар пардохт кунанд ва баъзе бахшҳои технологӣ метавонанд барои суғуртакунандагон хатарҳои қобили қабулнашаванда бошанд.

Арзиши полиси суғуртаи МЗ

Арзиши полиси суғуртаи МЗ метавонад вобаста ба як қатор омилҳо, аз ҷумла кишвар, намуди МЗ, андозаи тиҷорат, хатарҳои соҳавӣ, ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва шартҳои фарогирии интихобшуда хеле фарқ кунанд.

Масалан, дар Британияи Кабир, ҳамчун дастури дақиқ, £100 000 суғуртаи суғурта метавонад барои патентҳо тақрибан £1 500 арзиш дошта бошад (ва барои дигар намудҳои МЗ камтар). Пардохти суғуртаро аксар вақт қисман пардохт кардан мумкин аст⁵¹.

Дар ИМА, ширкатҳое, ки танҳо ба полиси суғурта ниёз доранд, метавонанд интизор шаванд, ки дар як сол аз 2 500 то 3 500 доллар пардохт кунанд. Ширкатҳои калонтаре, ки суғурта ва ҷуброн талаб мекунанд, пардохтҳои солони аз 3 000 то 20 000 долларро ташкил медиҳанд. Дигар полисҳои суғурта аз мӯҳлати полис вобастаанд ва аз 2% то 5% фарогирии умумии суғуртаро дар бар мегиранд⁵². Бояд қайд кард, ки як қатор ширкатҳои суғуртаи ИМА ҳангоми аз даст додани парвандаи суғурташуда товони зарарро пешниҳод намекунанд ва ҳангоми пирӯзии суғурташуда, ширкати суғуртавӣ 25% аз зарари суғурташуда ба таври иловагӣ мегирад [18].

Бо фарогирии маҳдуд дар доираи сиёсати суғуртаи масъулияти умумӣ, як тиҷорати хурд метавонад интизор шавад, ки дар як сол 500 доллари амрикоӣ барои маҳдудияти тақрибан 1 миллион доллар пардохт кунанд. Бо вучуди ин, ҳар сол даҳҳо ҳазор доллар барои сиёсати махсусгардонидашуда пардохта мешавад, ки барои муҳофизат аз хатарҳои мушаххас пешбинӣ шудааст,^{53, 54, 55}.

Қобили зикр аст, ки дар Чин ҳангоми татбиқи лоиҳаи озмоишии суғуртаи МЗ ҳар як корхона ҳуқуқ дорад, ки подоши суғуртаро ба андозаи то 80% аз маблағи мукофоти суғуртавӣ барои як полиси суғурта, на бештар аз 800 ҳазор юан (бо лимити фарогирии 1,2 миллион – 6 миллион юан) субсидия намояд. Дар ин маврид ҳангоми додани ҷуброни суғурта нигоҳ дошта мешавад: мутаносибан 10 фоиз, 20 фоиз ва 30 фоизи маблағи зарари пеш-қадами якум, дуҷум ва сеҷум⁵⁶.

Суғуртаи ноу-хау

Ба ғайр аз вайронкунии ҳуқуқи патент ва тамғаи молӣ, дар хориҷи кишвар таҷрибаи васеъ оид ба вайрон кардани сирри тиҷоратӣ низ вучуд дорад.

- Соли 1999, Sears, Roebuck бо як ширкати хурди асбобҳо бо номи RRK Holding шартномаи ифшо накардани маълумотро ба имзо расонд. RRK як намуди нави паймоиш дошт, ки он мехост барои фурӯш ба Sears кунанд. Музокирот ба анҷом нарасид, аммо дар соли 2001 RRK арраи чархро бо иҷрои беҳтар ба кор овард. Пас аз ду ҳафта, Sears инчунин як чархи шабеҳро зери бренди худ Craftsman оғоз кард. Дар натиҷа, RRK алайҳи ширкати Sears ба додгоҳи шикоят бурд ва иддао кард, ки таҳия ва баровардани асбоби шабеҳи RRK дар як муддати кӯтоҳ танҳо бо маълумоти махфӣ, ки он ба Sears пешниҳод кардааст, имконпазир аст. Додгоҳи федералӣ розӣ шуд ва дар соли 2008 ба RRK 25 миллион доллар ҷубронпулӣ дод⁵⁷.
- Дар соли 2020, ширкати батареяҳои амрикоӣ Celgard, LLC бар зидди ширкати чинии Shenzhen Senior Technology Material Co, Ltd аз фурӯши сепараторҳо барои истифода дар батареяҳои литий-ионӣ дар Британияи Кабир ҳукм бардошт. Celgard иддао кард, ки сепараторҳои батареяҳои Seniors бо истифода аз маълумоти махфӣ (сирри

⁵³ Kimberlee L. What Is Intellectual Property Insurance? // business.com: вебсайт.

⁵⁴ Intellectual Property Insurance: The Ultimate Guide // East Insurance Group: вебсайт. URL: <https://eastinsurancegroup.com/intellectual-property-insurance/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁵⁵ Niedbala C. Intellectual Property Insurance – What Startups Need to Know // Founder Shield from the Baldwin Group: вебсайт. URL: <https://foundershield.com/blog/intellectual-property-insurance-startups-need-know/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁵⁶ Огоҳӣ дар бораи кори озмоишӣ оид ба суғуртаи бахшҳои моликияти зеҳнӣ дар хориҷа дар Пекин дар соли 2022 // Beijing Municipal Intellectual Property Office: вебсайт.

⁵⁷ Unauthorized disclosure of confidential information insurance // Intellectual Property Insurance Services Corporation: вебсайт. URL: <https://ipisc.com/solutions/unauthorized-disclosure-of-confidential-information-insurance/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁵¹ Суғуртаи моликияти зеҳнӣ // Вебсайти расмӣ ҳадамоти давлатии Британияи Кабир.

⁵² Intellectual Property Insurance: Everything You Need to Know // UpCounsel: вебсайт.

Таъсис ва татбиқи Стандарти Миллӣ аз пайдоиши заминаи ҳуқуқии ибтидоии суғуртаи МЗ дар Русия шаҳодат медиҳад.

тиҷоратӣ) таҳия шудаанд, ки аз ҷониби Xiaomin Zhang, корманди собиқи Celgard азониҳуд карда шудааст. Вақте ки ӯ ба Shenzhen Senior Technology Material кӯчид, ӯ ба корфармои нави худ сирри тиҷоратии Селгардро дар бораи сепараторҳои технологӣ интиқол дод. Суд даъвоҳои Celgardро қонеъ кард⁵⁸ [19].

Бо дарназардошти таҷрибаи судӣ дар хориҷа полисҳои суғурта барои беиҷозат ифшои сирри тиҷоратии ширкат таҳия карда шуданд. Ин намуди полиси суғурта хароҷоти судӣ ва/ё зараре, ки бар зидди ширкат талаб карда мешавад, дар натиҷаи даъво оид ба ифшои беиҷозат/иҷозатнопазири маълумоти махфӣ аз ҷониби шахси сеюм ё ифшои беиҷозати маълумоти махфӣ аз ҷониби корманд, корманди собиқ ё шарик ширкат бармеояд⁵⁹.

Вариантҳои дигари ташкили суғуртаи МЗ

Ба гайр аз намуди анъанавии суғуртаи МЗ бо ёрии ширкати суғурта, инчунин дигар намудҳои суғуртаи МЗ низ мавҷуданд. Ба маълумтарини онҳо назар андозем.

Суғуртаи муштарак

Суғуртакунанда танҳо як фоизи муайяни хароҷоти даъвоҳои қонуниро мепӯшонанд ва маблағгузориҳои боқимондари ширкати суғурташуда ба ӯҳда мегирад. Ин намуди суғурта дар Британияи Кабир ва Ҷопон амалӣ карда мешавад. Суғуртакунандагон инро кафолати он мешуморанд, ки суғурташуда ҳангоми пешниҳоди даъво ва/ё ҳангоми баҳси ҳуқуқӣ дар бораи амалҳои худ бодикқат фикр мекунад^{60, 61, 62, 63}.

⁵⁸ Neutral Citation Number: [2020] EWCA Civ 1293 Case No: A3/2020/1412 in the court of appeal (Between Shenzhen Senior Technology Material CO LTD and Celgard, LLC) // Bird & Bird: вебсайт. URL: <https://www.twobirds.com/-/media/pdfs/celgard-v-senior-2020-ewca-civ-1293doc.pdf?la=en&hash=A9E53EE49B044331BC93BA032A867972AE0A6741> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁵⁹ Unauthorized disclosure of confidential information insurance // Intellectual Property Insurance Services Corporation: вебсайт.

⁶⁰ Суғуртаи моликияти зеҳнӣ // Вебсайти расмӣ ҳадамоти давлатии Британияи Кабир.

⁶¹ Co-insurance IP // Вебсайти расмӣ Вазорати иқтисод, савдо ва санаоти Ҷопон: бсайт. URL: http://www.meti.go.jp/english/press/2016/0608_03.html (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁶² Subsidized IP Litigation Insurance in Japan and Increased Enforcement in China // IP finance: вебсайт. URL: <http://www.ip.finance/2016/08/subsidized-ip-litigation-insurance-in.html> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁶³ Bloomberg Law. Patent Litigation Report, 2023 // Bloomberg Law: вебсайт. URL: <https://pro.bloomberglaw.com/insights/litigation/2023-patent-litigation-report/> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

Ассотсиатсияи суғуртаи мутақобила

Дар соли 2004 Идораи патентии Британияи Кабир нақшаи таъсиси Ассотсиатсияи суғуртаи мутақобила (ВМБ)-ро барои ҷамъовари маблағ ҳамчун фонди дифоъ аз судҳо таҳия намуд. Аъзоёни ассотсиатсия андозаи мукофоти сугуртавино, ки бояд пардохта шаванд, мувофиқи андозаи таваккали патентии худ интиҳоб мекунанд [20]. Ҳангоми рух додани ҳодисаи суғурта маблағгузорӣ аз ҳисоби фонди суғуртаи ҷамъшуда амалӣ карда мешавад.

Моделҳои аз ҳама самаранокӣ суғуртаи моликияти зеҳнӣ дар ҳамкории зич бо ширкати суғуртаи нархгузори шаҳсони сеюм, ки дар ҳайати онҳо мутахассисон ва ё мутахассисони соҳибхтисос барои арзёбии хатарҳои гуногун (ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, экологӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, технологӣ), инчунин ҷалби идораи патентӣ ба арзёбии хатарҳои моликияти зеҳнӣ фаъолият мекунанд, амал мекунад.

Кооперативи суғуртаи патентӣ

Шаҳсоне ё ширкате, ки ба кооперативи суғуртаи патентӣ дохил мешаванд, ҳар сол ба ташкилоти сугуртави маблағи му-айян медиҳад. Барои аъзоёни кооператив органи дахлдори патентӣ як қатор хизматҳои суғуртаи патентиро пешкаш мекунад. Вақте ки аъзоёни кооператив ба баҳсҳои моликияти зеҳнӣ дучор мешаванд, ҳуди ширкати суғурта барои ҷуброни хароҷоти судӣ даъво пешниҳод мекунад [13].

Дигар намудҳои суғуртаи МЗ

Ба гайр аз намуди анъанавии суғуртаи МЗ дар ҳолати вайрон кардани он, инчунин дигар намудҳои ҳифзи МЗ мавҷуданд.

Суғуртаи дархости патентӣ

Дар Британияи Кабир бо гирифтани полиси дахлдори суғурта, сугуртакунанда метавонад барои таваккалкхое, ки дар чараёни дархости патент ба миён меоянд (хатари рад кардани додани патент ва хавфи вайрон кардани ҳуқуқҳои конунии аризадиҳанда ҳангоми баррасии ариза) [13].

Суғуртаи нигоҳдории кафолатноки нарх (GAP⁶⁴)

Суғуртаи аз даст додани арзиши МЗ дар натиҷаи камшавии фарқият, расонидани зарар ба категорияи дигари маҳсулот ва рақобати беинсофона.

⁶⁴ GAP – Guaranteed Asset Protection (англ. нигоҳ доштани арзиши кафолатнок).

Суғуртаи иҷозатномадихӣ/ харидани патентҳои хориҷӣ

Ин намуди суғурта дар ИМА, Британияи Кабир, Чин ва Ҷопон татбиқ карда мешавад ва барои хоҳиш додани хатарҳои ширкатҳо дар тиҷорати байналмилалӣ МЗ, инчунин ҳавасманд кардани ширкатҳо барои ворид шудан ба бозорҳои хориҷӣ ва интиқоли технологияҳои хориҷӣ ба бозори худ пешбинӣ шудааст^{65, 66, 67}.

Масъалаҳои суғуртаи моликияти зеҳнӣ дар Федератсияи Русия

То ба наздикӣ дар Русия стандартҳои махсуси суғурта дар баҳши МЗ вучуд надоштанд. Рушди ноки-фояи заминаи меъёрии дохилии суғурта мушкилоти татбиқи таҷрибаи мавҷудаи хориҷиро дар фаъолияти самараноки бозори суғурта дар Русия муайян карда-аст. Аммо ба наздикӣ Стандарти миллии «Моликияти зеҳнӣ» қабул карда шуд. Суғуртаи хавф⁶⁸ (минбаъд Стандарти миллии номида мешавад). Стандарти миллии аз 1 январи соли 2023 эътибор пайдо кард.

**Барои бомуваффақият
фаъолияти институти
суғуртаи моликияти зеҳнӣ
дар Федератсияи Русия
бояд ба модели суғуртае,
ки аз ҷониби ташкилоти
суғурта амалӣ карда
мешавад, чунин субъектҳо,
ба монанди идораи
патентӣ, ширкати баҳодихӣ
ва ташкилоти кафолат
ҷорӣ карда шаванд.**

Стандарти миллии мазкур суғуртаи хавфро дар самтҳои зерини муҳимтарин пешбинӣ менамояд: суғуртаи молу мулк (аз ҷумла воситаҳои моддии объектҳо ва ҳуҷҷатҳои МЗ) аз хавфи гум шудан/зарар задан ба ВАО-и объектҳои интеллектуалӣ, вайрон кардан, маҳдуд кардани ҳуқуқи моликият ба МЗ; суғуртаи хавфи гум шудан/маҳдудияти ҳуқуқҳои истисноӣ ба моликияти зеҳнӣ (суғуртаи ҳуқуқӣ); суғуртаи хавф, ки барои қарз-гиранда ҳангоми бақайдгирии давлатии моликияти зеҳнӣ ва аҳдҳо бо ҳуқуқи амвол ба онҳо ба миён меояд; суғурта аз хароҷоти ғайриҷашмдошт ҳангоми муқаррар

намудани истифодабарии МЗ дар истеҳсол ва муоми-лоти моли сохта ва ё хароҷоти вобаста ба пайдоиши моли якхела дар бозор, ки истеҳсоли онҳо дар дигар объектҳои МЗ асос мегирад; суғуртаи хавфи хароҷоти (сарфи) суди вобаста ба ҳифзи ҳуқуқи молумулкӣ ба МЗ ҳамчун предмети гарав; суғуртаи масъулият барои истифодаи ғайриқонунии МЗ; суғуртаи масъулияти граж-данӣ (хавфи пешниҳоди даъво нисбати суғурташаванда), инчунин суғуртаи хароҷот барои аз нав дида баромадани ҳуҷҷатҳои суғурташаванда (ариза барои бақайдгирии давлатии ОМЗ, патентҳо, шахҳдатномаҳо ва ғайра) дар идораи патент ва хароҷоти марбут ба расмиёти патентии иловагӣ вобаста ба даъвои суғурташаванда.

Қобили зикр аст, ки чунин масъалаҳо, аз қабилӣ муайян кардани воқеии маблағи саҳмҳои суғуртавӣ, мукофотҳои суғуртавӣ (ставкаҳои суғурта), арзёбии эҳтимолият ва ҳудуди қобили қабули хавфи муайян, механизми интиҳоби баҳодиханда(ҳо)-и таваккал ва талабот нисбати онҳо аз доираи санади мазкур берун монданд.

Дар баробари ин, таъсис ва татбиқи Стандарти Миллӣ аз пайдоиши заминаи ҳуқуқии ибтидоии суғуртаи МЗ дар Русия шаҳодат медиҳад. Тахмин кардан мумкин аст, ки суғуртаи МЗ-и ватанӣ ба соҳибкорони Русия дар ҳалли мушкилоте, ки ҳангоми тиҷоратикунунии коркардҳои худ, аз ҷумла муаррифии маҳсулот ба бозорҳои хориҷӣ рӯбарӯ мешаванд, рушд мекунад ва кӯмак мекунад.

Муаллифони мақола бо дарназардошти таҷрибаи байналмилалӣ дар соҳаи суғуртаи моликияти зеҳ-нии моликияти зеҳнӣ ва Стандарти миллии дар боло зикргардида модели суғуртаи хавфҳои ихтиёрдорӣ ҳуқуқ ба қарорҳои техникӣ таҳия кардаанд, ки онро дар Русия татбиқ кардан мумкин аст (расми 1). Таҷрибаи хориҷӣ нишон медиҳад, ки модели самараноки суғуртаи моликияти зеҳнӣ дар ҳамкориҳои зич бо ширкати суғур-таи нархгузориҳои шахсони сеюм, ки дар ҳайати худ ё мутахассисони соҳибхитосос барои арзёбии хатарҳои гуногун (ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, экологӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, технологӣ), инчунин ҷалби идораи патентӣ ба арзёбии хатарҳои моликияти зеҳнӣ фаъолият мекунанд, амал мекунад. Мақсаднок будани ҷалби идораи патентӣ дар арзёбии баъзе хавфҳои таҷрибаи васеи байналмилалӣ, ки зарурати саривақт муайян намудани осебпазирии ҳифзи патент, арзёбии тахассуси устувории патент⁶⁹ ва муайян намудани тамоюли рушди соҳаро дар марҳи-лаи пеш аз таҳияи шартномаи суғурта нишон медиҳад, тасдиқ мекунад. Маҳз коршиносони идораи патентӣ аз рӯи соҳаи махсуси фаъолиятҳои барои гузаронидани чунин арзёбӣ қодиранд.

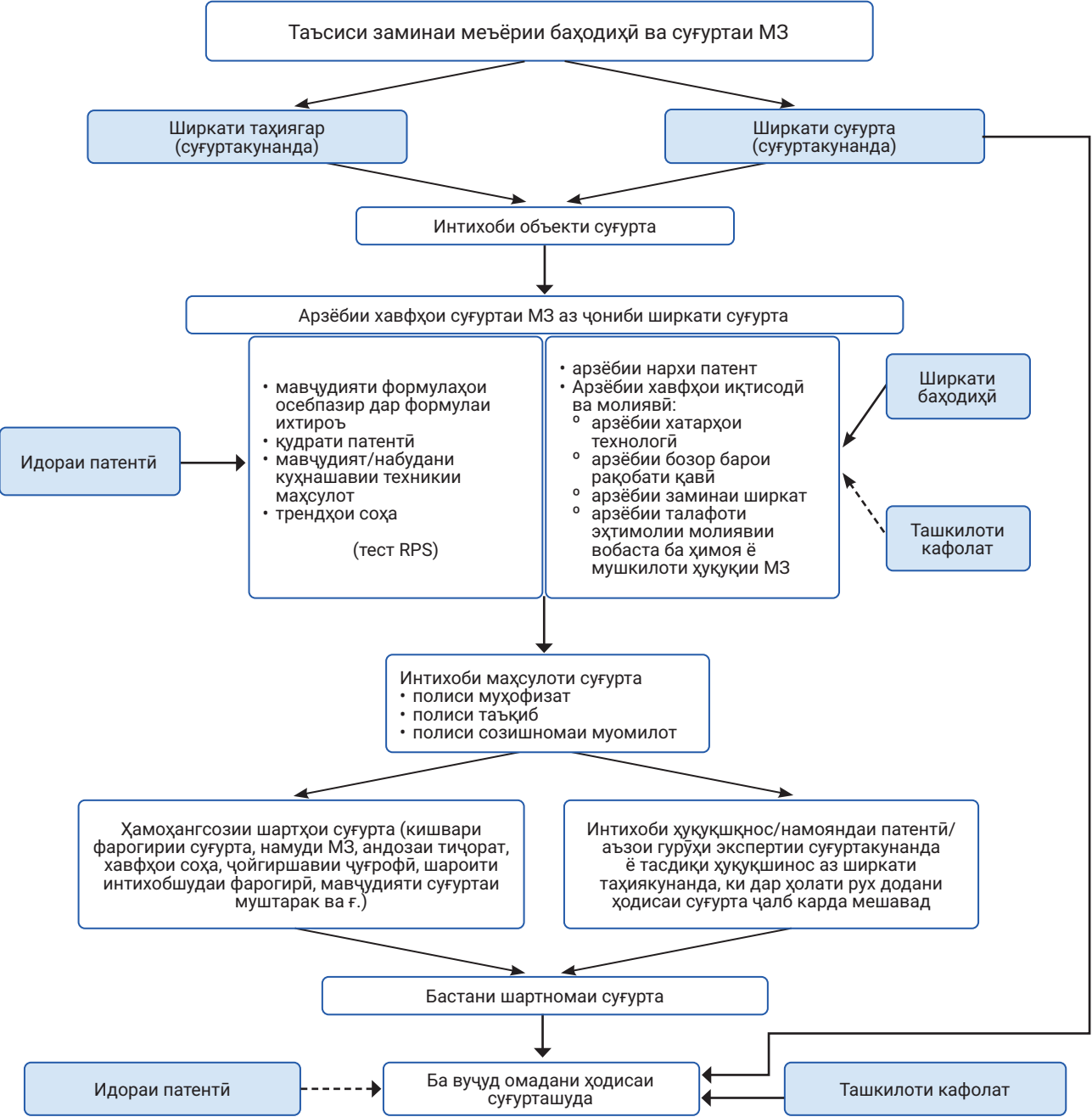
⁶⁵ Intellectual property insurance // Официальный сайт государственных услуг Великобритании.

⁶⁶ Огоҳӣ дар бораи кори озмоишӣ оид ба суғуртаи баҳсҳои моликияти зеҳнӣ дар хориҷа дар Пекин дар соли 2022 // Beijing Municipal Intellectual Property Office: вебсайт.

⁶⁷ Intellectual Property Insurance // Сайти расмии Вазорати рушди иқтисоди, савдо ва саноати Ҷопони: вебсайт. URL: <https://www.meti.go.jp/english/index.html> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).

⁶⁸ ГОСТ Р 70484–2022. Стандарты миллии Федератсияи Русия. Моликияти зеҳнӣ. Суғуртаи хатар (бо фармони Росстандарт аз 21.11.2022 № 1322-ст тасдиқ ва мавриди амал қарор дода шудааст). Маскав, Институти стандартизатсия, 2022. 38 с.

⁶⁹ Қувваи патентӣ нишондиҳандаи мураккабест, ки дар асоси як қатор нишондиҳандаҳо (ҳаҷми ҳуқуқҳои дар формулаи ихтироъ эълоншуда, шумораи нуқтаҳои вобаста ва мустакил дар формулаи ихтироъ, мӯҳлати амали патент, фарогирии ҷуғрофии оилаи патентҳо, шумораи синфҳои МПК дар патент зикршуда, иқтибос аз патент, мавҷудияти иҷозатнома ё баҳсҳо ва ғайра) ташаккул меёбад. Қувваи патентӣ аслан нишондиҳандаи самаранокии эҳтимолии истифодаи он мебошад [21].

Расми 1.
Моделҳои суғуртаи МЗ (хавфҳои марбут ба ихтиёрдорӣ ҳуқуқ ба ҳалли техникӣ).
Схема муаллифони тартиб додаанд

Дар асоси баҳодихии хавфҳои гирифташуда, ширкати суғурта шартномаи суғуртаро тартиб медиҳад, ки манфиатҳои ҳам ширкати таҳиякунанда (соҳиби полис) ва ҳам худ ширкати суғуртаро ба назар мегирад.

Дар сурати ба амал омадани ҳодисаи суғурта ширкати суғуртавӣ метавонад дар мавриди зарурат идораи патентиро низ барои муқоисаи формулаҳои ихтирооти ду ё зиёда патентҳои баҳсшаванда бо мақсади ташаккул додани хулосаи таҳассусии эксперти ҷалб намояд.

Бояд гуфт, ки хангоми рух додани ҳодисаи суғурта ҷалб намудани субъектҳои кафолатдиханда (ташкilotҳои кафолатдиханда), ки метавонанд уҳдадорҳои кафолатдихиро оид ба ҷуброни як қисми хароҷот ба зимма гиранд, ба мақсад мувофиқ ба назар мерасад. Ҳамзамон, чунин ташкilotҳои кафолатдор метавонанд баъзе вазифаҳои ширкати баҳодихандаро оид ба арзёбии хавфҳои суғуртавӣ дар марҳилаи пеш аз таҳияи шартномаи суғурта низ ба ӯҳда гиранд. Илова бар ин, мавҷудияти ташкilotи кафолатноки аз ҷониби

давлат аккредитатсияшуда дар нақшаи суғурта имкон медиҳад, ки он барои коркарди имконияти субсидияи давлатии хароҷоти суғурта ҳангоми рух додани ҳодисаи суғурта истифода шавад. Мавҷудияти ташкилоти кафолати аз ҷониби давлат аккредитатсияшуда дар нақшаи суғурта суғуртаро ҳам барои ширкати суғурта ва ҳам барои суғуртакунанда ҷолибтар мегардонад ва тамоюли рушди муносири бозори суғуртаи МЗ-ро ба назар мегардад.

Хулоса

Фаъолияти ширкатҳои Русия дар содироти маҳсулоти баландтехнологии худ мунтазам афзоиш меёбад. Ҳамзамон, содиркунандагони Русия ҳамеша бо рақобати шадид дар бозорҳои хориҷӣ рӯбарӯ мешаванд, ки ин метавонад боиси мурофиаи судӣ дар соҳаи МЗ гардад [2]. Бори бузурги молиявии пешбурди парвандаҳои ҳуқуқӣ дар аксари ҳолатҳо барои истехсолкунандагони рус барои бомуваффақият дифоъ кардани манфиатҳои худ дар бозорҳои хориҷӣ тоқатфарсо мегардад.

Аз гуфтаҳои боло маълум аст, ки барои рушди босамари бозор ва махсусан баланд бардоштани эътимоднокии амалиёти содиротӣ таҳияи системаи баробарсозии хатарҳои молиявӣ муҳим аст, ки ба истехсолкунандагони маҳсулоти инноватсионии Русия имкон медиҳад, ки ба баҳсҳо дар бораи нақзи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ фаъолона ва саривақт воқуниш нишон дода, ба ин васила таъсири манфии онҳоро ба суботи молиявии ширкатҳо коҳиш диҳад.

Дар робита ба мавҷудияти арзёбии ҳамаҷонибаи таваккал дар марҳилаи ибтидоии тиҷоратикунонии маҳсулот, институти суғуртаи МЗ, ки дар ин шакл фаъолият мекунад, инчунин ба таври ғайримустақим ба коҳиш додани хатарҳои сарфи бемуваффақияти маблағҳо ҳангоми гирифтани грантҳо ё ҷалби сармоягузори барои татбиқи лоиҳаҳо оид ба истехсол ва ба бозор баровардани маҳсулоти ватании баландтехнологӣ дар бозорҳои Русия ва байналмилалӣ мусоидат мекунад.

Дар доираи ин ҷаҳорҷӯбаи идоракунии хавфҳо, суғуртаи МЗ бешубҳа воқуниши оптималии коҳиш додани хатари ширкатҳое мебошад, ки дар баҳсҳои МЗ иштирок мекунад.

Дар доираи тадқиқоти тавсифшуда:

- таҳлили таҷрибаи хориҷӣ оид ба суғуртаи моликияти зеҳнӣ, ки дар асоси маҳсулоти нави технологӣ қарор доранд, гузаронида шуд;
- маълумот дар соҳаи ташкили суғуртаи моликияти зеҳнӣ, аз ҷумла пешрафтҳои технологи чи дар сатҳи давлатӣ ва чи дар сатҳи ташкилотҳои суғуртавии хориҷӣ ба низом дароварда шудааст;
- моддаҳои асосии суғуртаи МЗ дар хориҷа (аз ҷумла суғуртаи ноу-хау) муайян ва ба низом дароварда шудаанд;
- омилҳое, ки ба арзиши суғуртаи МЗ таъсир мерасонанд, муайян карда шуданд;
- гурӯҳҳои хавфҳои суғуртаи МЗ ва субъектҳое, ки дар хориҷа баҳодихӣи хавфи суғуртаи МЗ-ро иҷро мекунанд, муайян карда шудаанд;
- самтҳо, вариантҳо ва намудҳои ташкили суғуртаи МЗ дар хориҷа муқаррар карда шудаанд;
- Бо дарназардошти таҷрибаҳои беҳтарини хориҷӣ модели ташкили суғуртаи хавфҳои моликияти зеҳнӣ дар Федератсияи Русия таҳия шудааст.

Муаллифон бар ин назаранд, ки барои фаъолияти бомуваффақияти институти суғуртаи МЗ дар Федератсияи Русия бояд ба модели суғуртае, ки аз ҷониби ташкилоти суғурта амалӣ карда мешавад, ворид намудани чунин субъектҳо ба монанди идораи патентӣ, ширкати баҳодихӣ ва ташкилоти кафолатӣ зарур аст. Таҷрибаи хориҷӣ самаранокии ҷалби ширкатҳои баҳодихӣи шахсони сеюмро нишон медиҳад, ки мутахассисони соҳибхитосос оид ба арзёбии хатарҳои гуногун (ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, экологӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, технологӣ) ба кормандони онҳо доранд, инчунин зарурати ҷалби коршиносони идораи патентӣ ба арзёбии хатарҳо, ки қобилияти муайян кардани осебпазириро дар ҳифзи патент, босаводона арзёбӣ кардани қувваи патент ва муайян кардани тамоюли пешакии лоиҳаи суғурта дар марҳилаи рушди шартномаи суғурта мебошанд. Ҷалби ташкилоти кафолати аз ҷониби давлат аккредитатсияшуда ба нақшаи суғурта ба ӯ имкон медиҳад, ки аз як тараф дар баҳодихӣи хавфҳо дар марҳилаи то бастани шартномаи суғурта мусоидат намояд, аз тарафи дигар, субсидияҳои давлатиро барои хароҷоти суғуртаи таваккалҳо дар соҳаи МЗ амалӣ намояд.

Аз сабаби мавҷудияти арзёбии ҳамаҷонибаи хавф дар марҳилаи ибтидоии тиҷоратӣ, институти суғуртаи МЗ, ки дар ин роҳ фаъолият мекунад, инчунин ба таври ғайримустақим ба коҳиш додани хатарҳои сарфи бемуваффақияти маблағҳо ҳангоми гирифтани грантҳо ё ҷалби сармоягузори барои татбиқи лоиҳаҳо оид ба истехсол ва ба бозор баровардани маҳсулоти ватании баландтехнологӣ дар бозорҳои Русия ва байналмилалӣ мусоидат мекунад.

Ҳамин тариқ, суғуртаи МЗ воситаи муассир барои диверсификатсияи хавфҳо ва кам кардани талафот барои ширкатҳо дар иқтисоди бозорӣ мебошад. Дар аини замон, суғуртаи моликияти зеҳнӣ дар бисёр кишварҳои ҷаҳон амалӣ карда мешавад ва татбиқи он

дар Федератсияи Русия бешубҳа ба некӯаҳволии ширкатҳои инноватсионӣ ва афзоиши шумораи содироти маҳсулоти баландтехнологӣ таъсири мусбӣ мерасонад, ки дар ниҳоят ба беҳтар шудани нишондиҳандаҳои иқтисодии кишвар дар маҷмӯъ оварда мерасонад.

Дар асоси таҷрибаи андӯхтаи хориҷии содирот ва воридоти маҳсулоти баландтехнологӣ ва вектори рушди иқтисоди Русия метавон хулоса кард, ки таҳиягарони Русия ба системаи суғуртаи хавфҳои молиявии ҷорӣ намудани маҳсулоти инноватсионии худ ба бозорҳои Русия ва хориҷӣ ниёз доранд.

Динамикаи равандҳои сиёсии ҳаёти байналхалқӣ дар вақтҳои охир нишон медиҳад, ки умедвор шудан аз ҳад зиёд хушбинона хоҳад буд, ки ҷомеаи ҷаҳонӣ дар як маҷмӯа омода аст ба рушди Институти Русия оид ба дастгирии таҳиягарон дар соҳаи МЗ дар бозори байналмилалӣ мусоидат кунад. Вобаста ба ин, роҳи ҳалли мобайнии мушкилот метавонад таъсис ва татбиқи чунин тадбири дастгирӣ дар асоси ягон воҳиди ҷуғрофии Федератсияи Русия ва дар тӯли як давраи муайян санҷиши самаранокии чунин механизми дастгирӣ дар бозори байналмилалӣ бошад.

Махсусан таъкид кардан лозим аст, ки эътирофи зарурати ин тадбири дастгирӣкунанда худ аз худ мушкилотро ҳал намекунад, балки баҳсро дар бораи механизми амалии он мекушояд. Равшан аст, ки чунин муҳофиза бояд бо назардошти як ҳақиқати раднашаванда сурат гирад: ҳар як таҳия ва такмили қонунгузорӣ дар соҳаи интеллектуалӣ бояд ба асоснокии иқтисодӣ ва пеш аз ҳама ба нафъи ниҳии иқтисодии давлат, вале бо дарназардошти манфиати таҳиягарон бо ҳар роҳ асос ёбад. Барои ҷамъбасти гуфтаҳои боло, маълум аст, ки ҷорӣ намудани ҷораи давлатии дастгирии суғуртаи МЗ на танҳо ба таҳиягарони Русия дар баровардани маҳсулоти ватании баландтехнологӣ мусоидат мекунад, балки дар ниҳоят ба афзоиши даромади буҷети давлатӣ ва рақобатпазирии иқтисоди Русия оварда мерасонад. Ҳамин тариқ, такмили қонунгузорӣ дар соҳаи суғуртаи моликияти зеҳнӣ бояд вазифаи аввалиндараҷаи мақомоти давлатӣ дар таъмини афзоиши воридоти маҳсулоти баландтехнологии Русия гардад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Блинец, И. А. Методологияи истиқлолияти зеҳнӣ – нава дар назарияи моликияти зеҳнӣ / И. А. Блинец // Хабарномаи ИФМС. – 2022. – Т. 1. № 2. – С. 58-59.
2. Горышина, О. А. Моликияти зеҳнӣ дар заминаи рушди содирот дар доираи маҳдудиятҳои санксиявӣ / О. А. Горышина, Е. В. Ермакова // Моликияти зеҳнӣ. Ҳуқуқи муаллифӣ ва ҳуқуқҳои вобаста. – 2023. – № 6. – С. 5-12.
3. Зубов, Ю. С. Мусоидат ба ташаккули соҳибхотирӣ технологияи Русия вазифаи асосии Роспатент аст / Ю. С. Зубов // Хабарномаи ИФМС. – 2022. – Т. 1. – № 1. – С. 10-15.
4. Сальникова, А. В. Оид ба самтҳои интенсификацияи рушди иқтисодиёти инноватсионӣ ва эҷоди моликияти зеҳнии саноатӣ / А. В. Сальникова, А. В. Молотков // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2023. – № 3. – С. 66-76.
5. Гвоздецкая, И. В. Моликияти зеҳнӣ – омили таъмини соҳибхотирӣ технологияи ва амнияти иқтисодӣ / И. В. Гвоздецкая, С. Э. Майкова // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2024. – № 1. – С. 32-43.
6. Колесникова, Ю. С. Объектҳои амволи ғайримодди ширкатҳо / Ю. С. Колесникова, С. Е. Иванов // Бюллетени иқтисод, ҳуқуқ ва сотсиология. – 2023. – № 3. – С. 25-28.
7. Дьяченко, О. Тадбирҳои дастгирии фаъолияти патентӣ: таҷрибаи хориҷӣ / О. Дьяченко, С. Тузова, А. Ищенко // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2022. – № 5. – С. 3-20.
8. Федорова, Ю. А. Истифодаи миёнаравӣ дар ҳалли баҳсро дар соҳаи моликияти зеҳнӣ / Ю. А. Федорова // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2023. – № 5. – С. 160-168.
9. Kyazim, P. Consideration of intellectual property insurance essence / P. Kyazim // Technology Audit and Production Reserves. – 2022. № 1/4 (63) – P. 12-15. – DOI: 10.15587/2706-5448.2022.253587.
10. Green, Ph. How to Obtain IP insurance for Clients or How to Watch Your Client's Back // American Intellectual Property Law Association (ALPLA): вебсайт. URL: <https://www.aipla.org/list/innovate-articles/how-to-obtain-ip-insurance-for-clients-or-how-to-watch-your-client's-back> (дата обращения 21.06.2024).
11. Gao, Z. Z. Enlightenment of American Intellectual Property Insurance System to China / Z. Z. Gao // Special Economic Zone. – 2016. – № 2. – P. 297-299.
12. Qi, C. Patent infringement liability insurance: the application of professional liability // English Portal Site of China Intellectual Property: вебсайт. URL: <http://www.chinaiptoday.com/post.html?id=1596> (санаи мурочиат: 21.06.2024).
13. Li, A. Research and Enlightenment of Intellectual Property Insurance / A. Li // Open Journal of Social Sciences. – 2018. – Vol. 6. № 11. November 8. – P. 15-27. – DOI: 10.4236/jss.2018.611002.
14. Агаджанова, М. В. Механизмҳои ҳуқуқи суғуртаи хавфҳои субъектҳои бозори моликияти зеҳнӣ / М. В. Агаджанова, М. В. Кляшня // Қонун дар бораи моликияти зеҳнӣ. – 2017. – № 4. – С. 29-34.
15. Месяц, М. А. Суғурта дар бозори моликияти зеҳнӣ ба манфиати рушди инноватсионии минтақа / М. А. Месяц, С. М. Никитенко, Е. В. Коробайникова // Иқтисод ва идоракунии инноватсия. – 2023. – № 3 (26). – С. 32-43. DOI: 10.26730/2587-5574-2023-3-32-43.
16. Lakdawalla, D. Social Insurance and the Design of Innovation / D. Lakdawalla, N. Sood // Economies Letters. – 2004. – № 85. – P. 57-61. – <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2004.03.021> (санаи мурочиат: 21.06.2024).
17. Цыганов, А. А. Тамоюлҳои муносири рушди фарогирӣ суғуртаи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ дар Русия ва

таҷрибаи ҷаҳонии суғурта / А. А. Цыганов // Молия ва кредит. – 2014. – № 13 (589). – С. 27-37. – ISSN 2071-4688.

18. Sun H. T. Review of the US Intellectual Property Insurance System / H. T. Sun // *Intellectual Property*. 2015. № 4. P. 84-87.
19. Smith W. Court of Appeal upholds interim injunction in trade secrets case // *ManagingIP*: вебсайт. – URL: <https://www.managingip.com/article/2a5cxt3jlqj6c6ik0j1ts/court-of-appeal-upholds-interim-injunction-in-trade-secrets-case> (санаи муроҷиат: 21.06.2024).
20. Shadlen, K. C. Intellectual Property, Trade, and Development: Can Foes Be Friends? / K. C. Shadlen // *Global Governance*. – 2007. – № 13. – P. 171-177. – DOI: 10.2307/27800652.
21. Park, W. International patent protection: 1960-2005 / W. Park // *Research Policy*. – 2008. – № 37. – P. 761-766.
7. Dyachenko, O. and Tuzova, S. and Ischenko, A. (2022), "Measures to support patent activity: foreign experience", *Intellectualnaja Sobstvennost. Promishlennaja Sobstvennost*, no. 5, pp. 3–20.
8. Fedorova, Yu.A. (2023), "Application of mediation in resolving disputes in the field of intellectual property", *Intellectualnaja Sobstvennost. Promishlennaja Sobstvennost*, no. 5, pp. 160–168.
9. Kyazim, P. (2022), "Consideration of intellectual property insurance essence", *Technology Audit and Production Reserves*, no. 1/4 (63), pp. 12–15. DOI:10.15587/2706–5448.2022.253587
10. Green, Ph. (2014), "How to Obtain IP insurance for Clients or How to Watch Your Client's Back" (American Intellectual Property Law Association (ALPLA)), [Online], available at: <https://www.aipla.org/list/innovate-articles/how-to-obtain-ip-insurance-for-clients-or-how-to-watch-your-client-s-back> (Accessed 21 June 2024).
11. Gao, Z.Z. (2016), "Enlightenment of American Intellectual Property Insurance System to China", *Special Economic Zone*, no. 2, pp. 297–299
12. Qi, C. (2021), "Patent infringement liability insurance: the application of professional liability", [Online], available at: <http://www.chinaiptoday.com/post.html?id=1596> (Accessed June 06 2024).
13. Li, A. (2018), "Research and Enlightenment of Intellectual Property Insurance". *Open Journal of Social Sciences*, vol.6, no. 11, pp. 15–27, DOI: 10.4236/jss.2018.611002
14. Agadzhanova M. V. and Klyashnya M. V. (2017) "Legal mechanisms for insuring risks of subjects of the intellectual property market", *Intellectual Property Law*, vol. 4, pp. 29–34.
15. Nikitenko, S.M. and Mesyats M. A. and Korobeynikova E. V. (2023), Insurance in the intellectual property market for innovative development of the region. *Economics and Innovation Management*, no. 3 (26), pp. 32–43, DOI: 10.26730/2587–5574–2023–3–32–43
16. Lakdawalla, D. and Sood, N. (2004), "Social Insurance and the Design of Innovation", *Economies Letters*, no. 85, pp. 57–61. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2004.03.021> (Accessed 21 June 2024).
17. Cyganov A. A. (2014) "Modern trends in the development of insurance coverage of intellectual property rights in Russia and global insurance practice", *Finance and Credit*, vol. 13 (589), pp. 27–37, ISSN 2071–4688
18. Sun, H.T. (2015), "Review of the US Intellectual Property Insurance System", *Intellectual Property*, no. 4, pp. 84–87.
19. Smith, W. (2020), "Court of Appeal upholds interim injunction in trade secrets case", [Online], available at: <https://www.managingip.com/article/2a5cxt3jlqj6c6ik0j1ts/court-of-appeal-upholds-interim-injunction-in-trade-secrets-case> (Accessed 21 June 2024).
20. Shadlen, K.C. (2007), "Intellectual Property, Trade, and Development: Can Foes Be Friends?", *Global Governance*, no. 13, pp. 171–177.

Маълумот дар бораи муаллифон

Светлана Юрьевна Тузова, номзади илмҳои химия, муовини сардори Маркази кумак ба технологияҳои пешрафтаи Муассисаи федералии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); ID ORCID: 0000-0001-5988-4726, ReasearcherID: 0-7590-2015, рамзи SPIN: 6038-3767; svetlana.tuzova@rupto.ru

Марина Ивановна Скудро, сардори Маркази кумак ба технологияҳои пешрафтаи Муассисаи федералии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); mskudro@rupto.ru

References

1. Bliznets, I.A. (2022), "Methodology of intellectual sovereignty – new in the theory of intellectual property", *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, vol.1, no. 2, pp. 58–59.
2. Goryshina O. A. and Ermakova E. V. (2023), Intellectual property in the context of the export development under sanctions restrictions, *Intellectualnaja Sobstvennost. Avtorskoje Pravo*, no. 6, pp. 5–12.
3. Zubov, Yu.S. (2022), "Assistance to the formation of technological sovereignty of Russia – the key task of Rospatent" // *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, vol. 1, no. 1, pp. 10–15.
4. Salnikova, A.V. and Molotkov, A.V. (2023), "On the directions of intensification of innovative economy development and creation of industrial intellectual property", *Intellectualnaja Sobstvennost. Promishlennaja Sobstvennost*, no. 3, pp. 66–76.
5. Gvozdetskaya, I.V. and Maikova, S.E. (2024), "Intellectual property – a factor in ensuring technological sovereignty and economic security", *Intellectualnaja Sobstvennost. Promishlennaja Sobstvennost*, no. 1, pp. 32–43.
6. Kolesnikova, Yu.S. and Ivanov, S.E. (2023), "Objects of intangible property of companies", *The Review of Economy, the Law and Sociology*, no. 3, pp. 25–28.

21. Park, W. (2008), "International patent protection: 1960–2005", Research Policy, no. 37, pp. 761–766.

Information about the authors

Svetlana Yu. Tuzova, Cand. Sci. (Chemistry), Deputy Head of the Centre for Promotion of Advanced Technologies of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); ORCID ID: 0000–0001–5988–4726, ResearcherID: O-7590–2015, SPIN code: 6038–3767; svetlana.tuzova@rupto.ru

Marina I. Skudro, Head of the Centre for Promotion of Advanced Technologies of the Federal Institute of Industrial

Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); mskudro@rupto.ru

Муаллифон ҳеҷ гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намеkunанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 09.07.2024

Баъли тақризаз нав дида баромада шуд: 15.11.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 18.11.2024

Роспатент
Федеральная служба
по интеллектуальной
собственности

КОНФРОНСИ БАЙНАЛХАЛҚӢ

ЭРА
ИР

БОЗОРИ МОЛИКИЯТИ
ЗЕҲНИРО РУШД
МЕДИҲЕМ

→ 24 АПРЕЛИ соли 2025

АУДИТОРИЯИ КОНФРОНС

- Роҳбарон ва намояндагони мақомоти федералии давлатӣ, субъектҳои Федератсияи Русия
- Намояндагони идораҳои миллии патентӣ ва ташкилотҳои патентии минтақавӣ
- Корпорацияҳои давлатӣ, корхонаҳои саноатӣ, холдингҳо
- Ташкилотҳои таълимӣ ва илмӣ-бадқикотӣ
- Инвесторони венчурӣ ва соҳибкорони технологӣ
- Институтҳои рушд дар соҳаи илм, техника ва инноватсия
- Муҳандисон, таҳиягарон, ихтироъкорон, вакилони патентӣ
- Субъектҳои инфрасохтори илмӣ, технологӣ ва инноватсионӣ, марказҳои илмию таълимӣ, марказҳои интиқоли технология, паркҳои технологӣ, марказҳои дастгирии технологӣ ва инноватсия

Барои саволҳо оид ба сабти ном ва иштирок дар конфронс:
valentina.morozova@rupto.ru

СОЛИ 2024 ЧИ
ГУНА БУД

Роспатент

ИФМС

Роспатент

Научная статья

Original article

УДК 347.772

EDN <https://elibrary.ru/jejebj>

Самтҳои ояндадори тадқиқот ва танзими институти тамғаҳои молӣ дар Федератсияи Русия

Юрий Сергеевич Зубов, Сергей Александрович Ренжин, Майя Игоревна Евдокимова[✉][✉]mievdokimova@rupto.ru

Аннотатсия: аҳамияти мавзӯ ба фаъолияти баланди довталабон, инчунин талаботи ҷомеаи илмӣ, касбӣ ва соҳибкорӣ барои такмили низоми танзими ҳуқуқии тамғаҳои молӣ дар Федератсияи Русия вобаста аст. Навоварӣ ба таҳлили навовариҳои қонунгузорӣ дар заминаи афзоиши нақши тамғаҳои молӣ дар иқтисоди Русия ва дар натиҷа афзоиши назарраси шумораи дархостҳои пешниҳодшуда ҳамасола вобаста аст. Ҳадаф муайян кардани самтҳои ояндадори рушд ва танзими муносибатҳои ҳуқуқии муассисаи тамғаҳои молӣ дар Русия мебошад. Барои ноил шудан ба ин ҳадаф усули тадқиқотӣ истифода бурдани усулҳои умумии тадқиқоти илмӣ, инчунин усули таҳлили мундариҷаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дигар санадҳои меъёрий интиҳоб карда шудааст. Илова бар ин, дар мақола равишҳои асосии экспертизаи тамғаи молӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, масъалаҳои мушкили муносибат бо дигар объектҳои моликияти зеҳнӣ ва соҳаҳои дахлдори қонунгузорӣ муайян карда шудаанд. Дар мақола натиҷаҳои омӯзиши маълумот дар бораи зарурати тағир додани танзими ҳуқуқӣ дар ҷанбаҳои гуногун, ки ҳифзи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони Русияро таъмин мекунад, таъкид шудааст. Дар мақола натиҷаҳои таҳлили тамоюлҳои асосии рушди қонунгузории тамғаи молӣ дар Федератсияи Русия оварда шудааст, ки мувофиқи он дар бораи зарурати такмили минбаъдаи заминаи меъёрий дар соҳаи экспертизаи тамғаи молӣ хулоса бароварда мешавад. Мақолаи мазкур метавонад барои доираи васеи мутахассисони соҳаи моликияти зеҳнӣ, инчунин барои мансабдорони давлатӣ дар ташаккул ва муҳокимаи тағйирот дар заминаи меъёрии таъсиси тамғаҳои молӣ дар Русия муфид бошад.

Калидвожаҳо: тамғаи молӣ, ҳуқуқи муаллифӣ, асар, органикӣ, нишонаи ҷуғрофӣ, номи маҳалли истеҳсол, моликияти зеҳнӣ, экспертизаи тамғаи молӣ.

Сипосномаҳо: мақола дар доираи ИФМС НИР 5-ПО-2022 «Самтҳои ояндадори рушд ва танзими муносибатҳои ҳуқуқии институти тамғаи молӣ дар Русия» таҳия шудааст.

Барои иқтибос: Зубов Ю. С. Самтҳои перспективи тадқиқот ва танзими институти тамғаҳои молӣ дар Федератсияи Русия / Ю. С. Зубов, С. А. Ренжин, М. И. Евдокимова // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4. – С. 364-372.

Trends in the development and regulation of trademarks in the Russian Federation

Yu. S. Zubov, S. A. Renzhin, M. I. Evdokimova[✉][✉]mievdokimova@rupto.ru

Abstract: the relevance of the topic is due to the high activity of applicants, as well as the request of scientific, professional and business community to improve the system of legal regulation of trademarks in the Russian Federation. The novelty is due to the analysis of new legislation in the context of the increasing role of trademarks in the Russian economy and as a consequence of a significant increase in the number of applications submitted annually. The aim is to identify promising directions of development and regulation

of legal relations of the institute of trademarks in Russia. To achieve this goal as methods of research was chosen the use of general scientific methods of research, as well as the method of content analysis of normative and other acts. the article presents the results of the analysis of the main trends in the development of legislation on trademarks in the Russian Federation. The article also highlights the results of the study of information about the need to change the legal regulation in various aspects that will ensure the protection of the rights of Russian consumers. The article presents the results of the analysis of the main trends in the development of trademark legislation in the Russian Federation, according to which it is concluded that there is a need for further improvement of normative regulation in the field of trademark examination. This article may be useful for a wide range of specialists in the field of intellectual property, as well as representatives of the authorities in the formation and discussion of changes in the normative regulation of the institution of trademarks in Russia.

Keywords: trademark, copyright, composition, organic, geographical indication, appellation of origin, intellectual property, trademark examination.

Acknowledgements: the article was prepared within the framework of the Research Project of FIPS "Promising directions for the development and regulation of legal relations of the trademark Institute in Russia".

For citation: Zubov Yu. S. Trends in the development and regulation of trademarks in the Russian Federation / Yu. S. Zubov, S. A. Renzhin, M. I. Evdokimova // Bulletin of Federal institute of industrial property. – 2024. – Vol. 3, № 4. – P. 364–372.

Муқаддима

Тамғаи молӣ яке аз маъмултарин объектҳои моликияти зеҳнӣ буда, бо хусусияти ҳуқуқӣ, ҷолибияти иқтисодӣ ва мӯҳлати эътибораш ба соҳибкорон имкон медиҳад, ки сатҳи баланди ҳифз ва ҷимояи манфиатҳои тиҷоратии худро таъмин намуда, инчунин сармоякунони ширкатро афзоиш диҳанд.

Афзоиши солонаи дархостҳо барои бақайдгирии тамғаҳои молӣ ба сифати тамғаҳои молӣ таҳлили амалияи татбиқ ва таҳияи тавсияҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснок оид ба бақайдгирӣ ва ҳифзи ҳуқуқи тамғаҳои молӣ, инчунин муносибатҳои мутавозини бақайдгирӣ ва ҳифзи ҳуқуқи тамғаҳои молиро тақозо менамояд.

Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Барои ноил шудан ба ҳадафи муайян кардани самтҳои ояндадори рушд ва танзими муносибатҳои ҳуқуқи институти тамғаҳои молӣ дар Русия ҳамчун усулҳои тадқиқотӣ истифодаи усулҳои умумии тадқиқоти илмӣ, инчунин усули таҳлили мундариҷаи санадҳои меъёрий ва дигар санадҳо ва манбаъҳои иттилоот интихоб карда шуданд.

Тибқи гузориши солонаи Роспатент, дар соли 2023 «шумораи рекорди дархостҳо барои тамғаи молӣ пешниҳод шудааст – 143 192» (шумораи дархостҳои пешниҳодшуда 27,8% афзоиш ёфтааст)¹.

Тамғаи молӣ яке аз дороиҳои ғайримоддии пурарзиштарин ва серталаб дар соҳаи соҳибкорӣ мебошад. Рушди муассисаи тамғаи молӣ дар оянда ба иқтисодӣ таъсири мусбат мерасонад, аз ҷумла:

- имкониятҳои истеъмолкунандагонро барои интихоб кардани молу хиз-матҳои зарурӣ васеъ мекунад;

Тағйири иловаҳо
ба қонунгузорӣ, ки
бевосита ба моликияти
зеҳнӣ алоқаманд
нестанд, метавонанд
боиси тағйироти
ҷиддии муносибат
ба гузаронидани
экспертизаи тамғаи
молӣ шаванд.

- рақобатро дар бозор зиёд мекунад;
- истеҳсолкунандагонро барои беҳтар кардани сифати маҳсулот, такмил додани процессҳои истеҳсолӣ, кам кардани хатарҳо ва ғайра ҳавасманд мекунад.

Дар робита ба афзоиши шумораи дархостҳо ва мутаносибан бақайдгирии нишонаҳо ҳамчун тамғаи молӣ пешбинӣ шудааст, ки ҳам тамоюли афзоиши шумораи дархостҳо идома хоҳад ёфт ва ҳам шумораи баҳсҳо байни субъектҳо оид ба тамғаҳои молӣ афзоиш хоҳад ёфт, инчунин давлат талаботро барои бақайдгирии тамғаҳо (маҳдуд кардани дастрасӣ ба бозорҳо, таблиғ ва ғ. бе бақайдгирии тарҳи тамғаҳои молӣ, бақайдгирии тамғаҳои молӣ) пурзӯр мекунад ва риояи ҳуқуқҳои муаллифӣ, инчунин дигар асосҳо бо назардошти ба шахсони воқеӣ додани ҳуқуқи бақайдгирии тамғаҳои молӣ) [1].

Тағйири иловаҳо ба қонунгузорӣ, ки бевосита ба моликияти зеҳнӣ алоқаманд нестанд, метавонанд боиси тағйироти ҷиддии муносибат ба гузаронидани экспертизаи тамғаи молӣ шаванд.

Мисоли ин тағйирот дар қонунгузорӣ дар бораи тамғагузории ҳатмии маҳсулоти органикӣ дар Русия мебошад.

¹ Ҳисоботи солонаи Хадамоти федеролии моликияти зеҳнӣ барои соли 2023: Моликияти зеҳнӣ асоси роҳбарии технологияи кишвар аст / ред. Ю. С. Зубов, О. П. Неретин. – Маскав: ФИПС, 2023. – 180 с. – Роспатент: вебсайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/otchot-2023-ru.pdf> (санаи мурочиат: 16.08.2024).

Мубориза бо «троллинги патентӣ» дархости муҳими ҷомеаи соҳибкорӣ буда, борҳо дар ҷаҳорҷӯби платформаҳои гуногуни коршиносӣ, аз қабилӣ Палатаи савдо ва саноати Федератсияи Русия ва Палатаи ҷамъиятӣ баррасӣ шудааст.

Мубориза бо «троллинги патентӣ» дархости муҳими ҷомеаи соҳибкорӣ буда, борҳо дар ҷаҳорҷӯби платформаҳои гуногуни коршиносӣ, аз қабилӣ Палатаи савдо ва саноати Федератсияи Русия ва Палатаи ҷамъиятӣ баррасӣ шудааст. То имрӯз, ҳалли оптималии ин мушкилот пайдо нашудааст, аммо барои истеҳсолкунандагон, махсусан бо назардошти рушди тиҷорати онлайн, хеле муҳим аст.

Вазифаи тақмили қонунгузорӣ дар бораи тамғаи мол борҳо ҳам аз тарафи ҷамъият ва ҳам давлат гузошта шудааст. Ба ҳамин тариқ, зарурати ҳалли вазифаҳои пешбарӣ намудани тамғаҳои минтақавӣ, ки онро раиси Совети Федерациям Мачлиси Федеративии ФР В. И. Матвиенко зимни ҷаласаи Шӯрои масъалаҳои моликияти зеҳнии назди Шӯрои Федератсия рӯзи 19 декабри соли 2017 кори бодикқат бо амалияи ҳифзи ҳуқуқро тақозо мекунад, то тавозуни манфиатҳо байни объектҳои гуногуни моликияти зеҳнӣ, аз қабилӣ нишонаи ҷуғрофӣ, номи истеҳсоли мол ва тамғаи молиро таъмин намояд.

Дар баробари ин, бо дарназардошти таваҷҷӯҳи афзояндаи ҷомеаи соҳибкорӣ ба сабти номҳо ҳамчун тамғаи молӣ, масъалаҳои экспертиза ва ҳифзи минбаъдаи ҳуқуқҳо аз ҷониби коршиносони варзида баррасӣ мешаванд.

Ба сифати мисол мақолаҳои О. П. Неретин, А. А. Чеканова, И. А. Русакова «Этимоднокии тадқиқоти сотсиологӣ дар амалияи ҳифзи ҳуқуқ ба воситаҳои фардикунонӣ» [2] ё В. И. Еременко «Дар бораи иҷозати бақайдгирии тамғаи молӣ дар Русия бо розигии соҳиби ҳуқуқи муаллиф» [3].

Дар баробари ин, дар заминаи тадқиқот оид ба масъалаҳои экспертизавӣ нашрияҳо дар ин самт лоиқи таваҷҷӯҳи махсус мебошанд.

Аз ҷумла, дар мақолаи О. Л. Алексеев ва М. Г. Карабанова «Пешгирии ошӯфтагии тамғаҳои молӣ дар Русия ва хориҷа: Натоиҷи таҳқиқоти муқоисавӣ» мушкилоти бақайдгирии тамғаҳои молиро, ки унсурҳои онҳо тамғаҳои моли қаблан ба қайд гирифташудаи шахсони дигар мебошанд, баррасӣ мекунад.

Ва ҳулоса мешавад, ки ба банди 7-и моддаи 1483 Кодекси гражданин (минбаъд – Кодекси гражданин Федератсияи Русия) таъғирот ворид кардан лозим нест, зеро бо таъғироти Қонуни Федералии № 143-ФЗ аз 28.05.2022, ин банд аллакай муқарраротро дар бар

мегирад, ки бақайдгирии ҷойҳои пайдоиш ё ҷойгиршавиро дар бар мегирад молҳое, ки мутобиқи ҳамин Кодекс ҳифз шудаанд [4]. Ин мавқеъ баҳсбарангез ба назар мерасад.

Дар робита ба ин, минбаъд самтҳои алоҳидаи рушд ва танзим аз нуқтаи назари зарурати тақмили он бо мақсади рушди системаи моликияти зеҳнӣ дар Русия, ҳифзи ҳуқуқи довталабон ва истеҳсолкунандагон, ҳавасмандгардонии равандҳои тиҷоратӣ дар Русия ва минтақаҳои алоҳидаи он баррасӣ карда мешаванд.

1. Тағйир додани равишҳо ба экспертизаи аломатҳои эълоншуда барои арзномаҳои тамғаи молӣ вобаста ба тавзеҳоти қонунгузори амалкунанда оид ба маҳсулоти органикӣ

Дар ҳуқуқи байналмилалӣ мафҳуми «органикӣ кишоварзӣ» қонунан дар кишварҳои инглиззабон тасниф шудааст. Истилоҳи муодили он дар Итолиё, Фаронса, Португалия ва Нидерландия «кишоварзӣ биологӣ», дар Олмон, Испания, Полша ва Чехия – «кишоварзӣ-экологӣ» ва дар Финландия – «кишоварзӣ табиӣ» мебошад². Дар баробари ин, дар муносибатҳои иқтисодии беруни мафҳумҳои номбаршуда эквивалент эътироф карда мешаванд.

Пас аз тактикаи интиҳобшудаи «гринвошинг»³ ба он оварда мерасонад, ки дар бозор дар баробари истилоҳи «маҳсулоти органикӣ» маҳсулоте пайдо мешаванд, ки бо аломатҳои «эко», «био», «экологӣ» ва «сабз» нишон дода шудаанд, ки ассотсиатсияҳои ба маънои мувофиқро ба вучуд меоранд ва ба бесарусомонии истеҳсолкунанда мусоидат мекунад.

Дар робита ба соҳаи бақайдгирии давлатии тамғаҳои молӣ, мавқеи қонунгузор дар бораи он, ки ворид намудани тағйироти пешниҳодшуда боиси зарурати тасдиқи хусусиятҳои арзшудаи маҳсулот аз ҷониби истеҳсолкунандагони онҳо мегардад, сазовори таваҷҷӯҳи махсус мебошад, ки ҳиссаи маҳсулоти дорои маълумоти ба хосиятҳои воқеии маҳсулот мувофиқат намекунад ва бо ин васила истеҳсолкунандагонро гумроҳ мекунад.

Мутобиқи моддаи 1477 КГ ФР, тамғаи молӣ нишонаест, ки барои фардикунонии мол истифода мешавад. Шахсе, ки тамғаи молӣ ба номи ӯ ба қайд гирифта шудааст (соҳиби ҳуқуқи муаллиф) ҳуқуқи истисноии истифодаи тамғаи молиро дар ҳама гуна шакле дорад, ки мутобиқи банди 1 моддаи 1484 Кодекси гражданин Федератсияи Русия хилофи қонун набошад.

Санчиши аломатҳои эълоншуда мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи моддаҳои 1497–1499 КГ ФР

² Эзоҳ ба лоиҳаи Қонуни федералӣ «Дар бораи ворид намудани тағйирҳои иловаҳо ба моддаи 7-и Қонуни Федералии «Дар бораи маҳсулоти органикӣ ва ворид намудани тағйирҳои иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузори Федератсияи Русия» // Системаи таъмини фаъолияти қонунгузорӣ: вебсайт. URL: https://sozd.duma.gov.ru/bill/153298-8#bh_note (санаи муросиат: 24.07.2024).

³ Гринвошинг ҳама гуна амалест, ки боиси он мегардад, ки истеҳсолкунанда дар бораи экологӣ тоза будани маҳсулот (бренд ва ғ.) тасаввуроти бардурӯғ пайдо кунад.

гузаронида мешавад. Қоидаҳо дар бораи зарурати пешгирии гумроҳии истеъмолкунанда дар зербанди 1 банди 3 моддаи 1483 Кодекси граждании Федератсияи Русия муқаррар карда шудаанд, ки тибқи он бақайдгирии давлатӣ ҳамчун тамғаи молии нишонаҳо, ки унсурҳои бардурӯғро ифода мекунанд ё дорои унсурҳои мебошанд, ки истеъмолкунандаро нисбат ба маҳсулот, истеҳсолкунанда ё ҷои истеҳсоли он гумроҳ карда метавонанд, иҷозат дода намешавад.

Дар баробари ин, Регламенти техникии Иттиҳоди гумрукӣ «Маҳсулоти озуқаворӣ аз рӯи тамғагузории онҳо» (TR CU 022/2011), ки бо Қарори Комиссияи Иттиҳоди гумрукӣ аз 09.10.2011 № 881 (минбаъд – Низомномаи TR CU 022/2011)⁴ тасвиб шудааст, дар шакли тамғагузории маҳсулоти озуқаворӣ дар шакли тамғагузории маҳсулоти хӯрокворӣ муқаррар карда мешавад, аломатҳо, аломатҳо, дигар нишонаҳо ва (ё) комбинатсияи онҳо дар бастаи истеъмолӣ, бастаи нақлиётӣ ё дигар намуди интиқолдиҳандаи иттилоот, ки ба бастаи истеъмолӣ ва (ё) ба бастаи нақлиёт замима карда шудаанд, ё дар онҳо ҷойгир карда шудаанд ё замима шудаанд.

Мутобиқи банди 3 қисми 4.1 моддаи 4 Низомномаи TR CU 022/2011 дар тамғагузории маҳсулоти хӯроквории бастабандишуда, аз ҷумла маълумот дар бораи ҳуҷҷате, ки мувофиқи он маҳсулоти хӯрокворӣ истеҳсол шудааст ва муайян карда мешавад, номи ихтироъшудаи маҳсулоти хӯрокворӣ, тамғаи молӣ, маълумот дар бораи дорандаи ҳуқуқи истисноии маҳсулоти хӯрокворӣ, номи маҳсулоти хӯрокворӣ ва номи маҳсулоти истеҳсолшаванда, номи молӣ ва маҳсулоти молӣ, аломатҳои системаҳои сертификатсияи ихтиёрӣ нишон дода мешавад.

Дар робита ба ин, бо дарназардошти мавҷуд набудани тавсияҳои дақиқ оид ба экспертизаи нишонаҳо, аз ҷумла навиштаҷоти «эко», «био», «сабз» ва ғайра, ки дар Қонуни Федералии № 367-ФЗ⁵ пешбинӣ шудаанд, барои соҳибони ҳуқуқи муаллиф оқибатҳои манфӣ ба миён омада метавонанд, ки истифодаи чунин тамғаҳои молӣ дар тамғагузории маҳсулоти хӯрокворӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни федералии № 280-ФЗ, аз 03.08.2018 «Дар бораи маҳсулоти органикӣ ва дар бораи ворид намудани тағйири иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории Федератсияи Русия» метавонад ҳамчун вайронкунии қонунгузории ҷорӣ эътироф карда шавад.

Аз ҷумла, тартиби тасдиқи мутобиқати маҳсулоти органикӣ ба стандартҳои миллӣ, байнидавлатӣ ва байналмилалӣ дар соҳаи истеҳсоли органикӣ дар Федератсияи Русия бо моддаи 5 Қонуни федералии №

Бақайдгирии давлатии ҳамчун тамғаҳои молии нишонаҳо, ки дорои унсурҳои бардурӯғ ё дорои қобиляти истеъмолкунандаро нисбат ба маҳсулот, истеҳсолкунанда ё ҷои истеҳсоли он ба иштибоҳ андохтан мумкин аст, иҷозат дода намешавад.

280-ФЗ муайян карда шуда, дар шакли сертификатсияи ихтиёрӣ ва ҳатмӣ ифода ёфтааст.

Тахмин меравад, ки дархост оид ба ҳуҷҷатҳои сертификатсия бо роҳи фиристодани дархости дахлдор барои экспертиза мутобиқи банди 4 моддаи 1497 Кодекси граждании Федератсияи Русия ё дар доираи огоҳинома дар бораи натиҷаҳои санҷиши мутобиқати нишонаи эълоншуда ба талаботи сархати дуҷуми банди 1 моддаи 1499 Кодекси ҳуқуқи Федератсияи Русия аз байн мебарад ки навиштаҷоти «эко», «био», «сабз» ва дигар унсурҳои «сабзшӯй»-ро дар бар мегиранд, ки дар навбати худ боиси кам шудани шумораи маҳсулоте дар бозор, ки ба талаботи муқарраршуда ҷавобгӯ нестанд, инчунин сатҳи эътимоди истеъмолкунандагонро ба молҳое, ки бо тамғаҳои молии аз ҷониби Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ ба қайд гирифташуда ба қайд гирифта шудаанд, баланд мебардорад.

Маҳсулоте, ки бо аломатҳои «сабз» нишон дода шудаанд, асосан маҳсулоти хӯрокворӣ, кишоварзӣ, саноати сабук, инчунин маҳсулоти саноати косметика, яъне маҳсулоти ба истилоҳ васеъ ё оммавӣ талабот мебошанд. Муҳимияти танзими сифати дурусти чунин маҳсулот аз доираи васеи истеъмолкунандагон ва оқибатҳои манфии эҳтимолии истифодаи онҳо, аз ҷумла барои саломатӣ вобаста аст.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло зарур аст, ки дар сатҳи КГ ФР ба таври қонунӣ ўҳдадорӣ аризадихандагон оид ба пешниҳоди ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи мутобиқати моли декларатсияшуда ба талаботи сертификатсияи маҳсулоти органикӣ дар давраи баррасии дархостҳо оид ба бақайдгирии тамғаҳои молӣ бо унсурҳои «эко», «био», «ё» муқаррар карда шавад.

2. Дар бораи чораҳо оид ба мубориза бар зидди «троллҳои патентӣ», ки барои гирифтани ҳуҷҷатҳои тамғаи молӣ бо мақсади пешгирии бақайдгирии тамғаҳои молии истеҳсолкунандагони бовиҷдон ариза пешниҳод мекунанд

Яке аз масъалаҳои мубрам, ки дертар барои ҷомеаи соҳибкорӣ мушкил мегардад, пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии тамғаҳои молӣ нисбат ба шумораи имконпазири синфҳои Таснифи байналмилалӣ молҳо

⁴ Регламенти техникии Иттиҳоди гумрукӣ «Маҳсулоти озуқаворӣ аз рӯи тамғагузории онҳо» (TR CU 022/2011), ки бо Қарори Комиссияи Иттиҳоди гумрукӣ аз 09.10.2011 № 881 // Кодекс: портал расмӣ. URL: <https://docs.cntd.ru/document/902320347> (санаи муроҷиат: 19.07.2024).

⁵ Қонуни федералии 24.07.2023 № 367-ФЗ (тағйирот аз 24.07.2024) «Дар бораи ворид намудани тағйирот ба моддаи 7 Қонуни федералии «Дар бораи маҳсулоти органикӣ ва дар бораи ворид намудани тағйири иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории Федератсияи Русия» // КонсультантПлюс: вебсайт. URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_452745/ (санаи муроҷиат: 24.07.2024).

ва хизматрасониҳо (минбаъд – МКТУ) бидуни пардохти ҳамзамон боҷи давлатӣ мебошад.

Бо сабаби мавҷуд набудани маблағи пардохт, ариза баррасӣ карда намешавад, аммо ҳуди ариза бекор карда намешавад ва эътиборнок ҳисобида мешавад.

Мутобиқи талаботи зербанди 1 банди 6 моддаи 1483 КГ ФР, бақайдгирии аломатҳои шабех ё ба нуқтаи иштибоҳ бо тамғаҳои молии шахсони дигар, ки қаблан барои бақайдгирӣ нисбат ба моли яхела пешниҳод шуда буданд, манъ аст, ки дар робита ба онҳо аризаҳои қаблан бидуни пардохти боҷ ситонида шудаанд, барои бақайдгирӣ мутобиқи банди зикршуда монеа мешавад.

Қобили зикр аст, ки довталабон, ки огоҳии коршиносӣ дар бораи мавҷудияти нишонаи шабех гирифтаанд, имкон доранд, ки ба соҳиби ҳуқуқи қаблӣ барои рафъи монеаҳои бақайдгирӣ, ки аз ҷониби «троллҳои патентӣ» бо додани чунин розигӣ дар асоси пулакӣ истифода мешаванд, муроҷиат намоянд.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло метавон ба хулосае омад, ки ҳадаф аз чунин стратегияи довталабони беинсоф пешгирӣ намудани шумораи ҳадди аксари довталабони бовиҷдон аз гирифтани бақайдгирии давлатии тамғаи молии онҳо бо мақсади ғанӣ гардонидан мебошад.

Арзёбии амали чунин соҳибони ҳуқуқи муаллиф барои ба даст овардани ҳуқуқ ба тамғаи молиро Суди Олии Федератсияи Русия додааст⁶.

Барои нишон додани шумораи чунин дархостҳои тавсия дода мешавад, ки маълумоти дар ҳисоботи⁷ солони нашршуда оид ба дархостҳое, ки аз санҷиши расмӣ нагузаштаанд, бо шумораи дархостҳое, ки бинобар напардохтани боҷ бозхондшуда ҳисобида мешаванд:

дар соли 2021 – 8629;

дар соли 2022 – 8330;

дар соли 2023 – 7624;

дар соли 2024 – 3849.

Пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии тамғаи молӣ бидуни пардохти боҷи давлатӣ низ ба мӯҳлатҳои экспертиза таъсири манфӣ мерасонад, зеро чунин аризаҳо барои қабули қарори минбаъда оид ба дархостҳои тамғаи молии яхела ва ба таври нофаҳмо ба ҳам монанд нисбат ба мол ва (ё) хизматрасониҳои шабех монеъ шуда, зарурати фиристодани огоҳиномаро дар бораи натиҷаҳои санҷиши мутобиқати аломати тамғаи молӣ ба талаботи қонун меғузорад.

Барои ҳалли мушкилоти «троллҳои патентӣ» ба мӯҳлатҳои пардохти боҷ тағйирот ворид карда шуд – ин мӯҳлат хеле кам карда шуд: мӯҳлати пардохти асосӣ – аз ду моҳ то як моҳ аз рӯзи аз ҷониби Роспатент фиристодани ҳуҷҷати огоҳинома дар бораи ситонидани боҷи дахлдор ва як моҳи иловагӣ бошад, – аз шаш то

Яке аз масъалаҳои мубрам, ки дертар барои ҷомеаи соҳибкори мушкил мегардад, пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии тамғаҳои молӣ нисбат ба шумораи имконпазири синфҳои Таснифи байналмилалӣ молҳо ва хизматрасониҳо (минбаъд – МКТУ) бидуни пардохти ҳамзамон боҷи давлатӣ мебошад.

як моҳ аз санаи ба охир расидани маблағи боҷ дар 100 ҶОИЗ зиёд карда шуд.

Дар баробари ин, тадбири пешниҳодшуда падидаи «троллинг»-ро пурра бартараф намекунад. Агар дар банди 8 моддаи 1492 КГ ФР қоидаи нав дар бораи муқаррар намудани санаи пешниҳоди ариза дар асоси санаи пардохти боҷ барои пешниҳоди ариза, ки афзалияти тамғаи молиро муайян мекунад ва ба хулосаҳои экспертиза таъсир мерасонад, масъаларо куллан ҳал кардан мумкин аст.

Ин усул дар амалияи ҷаҳонӣ истифода мешавад. Аз ҷумла, тибқи банди 2.21 Кодекси муқаррароти федеролии ИМА «Патентҳо, тамғаҳои молӣ ва ҳуқуқи муаллифӣ» аз 01.07.2023 № 37, шартӣ ҳатмии Идораи патентӣ ва тамғаи молии ИМА барои муқаррар кардани санаи пешниҳоди ариза ин пардохти ҳаққи пешниҳод мебошад⁸.

Дар ин маврид, банди 8 моддаи 1492 КГ ФР метавонад ба таври зерин ифода карда шавад:

«Рӯзи пешниҳоди ариза барои гирифтани тамғаи молӣ бо назардошти пардохти боҷ барои пешниҳоди ариза рӯзи аз ҷониби мақомоти иҷроияи федералии моликияти зеҳнӣ гирифтани ҳуҷҷатҳои дар зербандҳои 1–3 банди 3 ҳамин модда пешбинишуда ва агар ҳуҷҷатҳои зикршуда ҳамзамон пешниҳод нагардида бошанд, вобаста ба рӯзи охири гирифтани ҳуҷҷати пешниҳодшуда ё дертар рӯзи гирифтани ҳуҷҷат ба ҳисоб меравад».

Ҳамзамон бояд қайд кард, ки ислоҳи пешниҳодшуда ба банди 8 моддаи 1492 Кодекси граждании Федератсияи Русия ба Шартномаи Сингапур муҳолиф аст. Ҳамин тариқ, моддаи 5(2)(а) ва 5(2)(б) Аҳдномаи Сингапур, Қоидаи 5(1) Низомнома дар доираи Аҳдномаи Сингапур имкони муқаррар кардани талаботи иловагӣ оид ба пардохти боҷро пешбинӣ мекунад, ки иҷро

⁶ Баррасии таҷрибаи судӣ оид ба парвандаҳои вобаста ба арзёбии амали соҳибони тамғаи молӣ бо қарори Президиуми Суди Олии ФР аз 15.11.2023 // Суди Олии ФР: вебсайт. URL: <https://vsrf.ru/documents/thematics/33140/> (санаи муроҷиат: 19.07.2024).

⁷ Ҳисоботи солони Хадамоти федеролии моликияти зеҳнӣ барои соли 2023: Моликияти зеҳнӣ асоси роҳбарии технологияи кишвар мебошад.

⁸ Кодекси муқаррароти федералии ИМА «Патентҳо, тамғаҳои молӣ ва ҳуқуқи муаллифӣ» аз 1 июли соли 2023, № 37 // ВОИС: вебсайт. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/22545> (санаи муроҷиат: 19.07.2024).

он санаи пешниҳоди дархостро муайян мекунад, танҳо дар сурати дар санаи дастрасии тарафҳо ба шартнома татбиқ карда шудани чунин талаботи иловагиро дар назар дорад.

Бо дарназардошти ўҳдадориҳои Федератсияи Русия, ки ҳангоми ҳамроҳшавӣ ба Шартномаи Сингапур ба миён омадаанд, инчунин дар қонунгузорӣ мавҷуд набудани талаботи иловагии зикршуда, имкони иҷро накардани ўҳдадориҳои байналмилалӣ вучуд дорад.

Бо вучуди ин, бо назардошти норозигии густурдаи ҷомеа аз танзими қорӣ, имконпазир аст, ки ташаббуси ворид кардани чунин тағйирот ба банди 8 моддаи 1492 Кодекси граждании Федератсияи Русия пешниҳод карда шавад, ки чунин пешниҳод манфиатҳои тиҷорати Русияро қонунгузори қорӣ ба таври назаррас поймол мекунад.

3. Масъалаҳои мушкилоти амалияи экспертизаи тамғаҳои молӣ, ки номҳои объектҳои ҷуғрофӣ, инчунин номҳои ҳосилшударо дар бар мегиранд.

Тавре ки маълум аст, функсия ва вазифаи асосии тамғаи молӣ (тамғаи хизматрасонӣ) фардйкунонии молу хизматрасониҳои шахси мушаххас мебошад. Мафҳуми «индивидуализатсия» (фардикунонӣ) дар амал маънои онро дорад, ки то чӣ андоза нишона аз қониби истеъмолкунандагон ҳамчун тамғаи моли (хизматрасонии) истеҳсолкунандагони муайян алоқаманд буда метавонад ва дар лаҳзаи шинос шудани истеъмолкунанда бо маҳсулоти муайяне, ки бо тамғаи молӣ нишон дода шудааст, муайян карда мешавад. Ин шиносоии аввалин, бо назардошти қобилияти фардикунонии тамғагузорӣ, дар зехни истеъмолкунандагон тасвири муайяни семантикӣ ё робитаи ассотсиативиро бо истеҳсолкунандагон ҷойгир мекунад.

Дар баробари ин, ҳангоми тамғагузори маҳсулот аксар вақт нишонаҳое истифода мешаванд, ки дорои унсурҳое мебошанд, ки бевосита ё ғайримустақим объектҳои ҷуғрофиро нишон медиҳанд ва қодиранд дар шуури истеъмолкунандагон дар бораи ҷои истеҳсоли мол, рецепт ва ғайра тасаввуроти муайян ба вучуд оранд. Дар асоси муқаррароти банди 1 моддаи 1483 КГ ФР, азбаски чунин тарҳҳо объектҳои муҳофизати ҳуқуқӣ ё тавсифӣ нестанд, ба назар мерасад.

Аммо ҳангоми гузаронидани экспертизаи нишонаҳои барои бақайдгирӣ ба сифати тамғаи молӣ пешниҳодшуда ба истифодаи усулҳои услубӣ ҳангоми таҳияи онҳо баҳо дода мешавад, ки натиҷаҳои ҳуқуқии экспертизаи чунин нишона аз он вобаста аст. Дастгоҳҳои стилистӣ дар бар мегиранд:

- истифодаи номҳои расмӣ объектҳои ҷуғрофӣ;
- истифодаи калимаҳои изофӣ дар якҷоягӣ бо унсурҳои «ҷуғрофӣ», ба вучуд овардани симони нави семантикӣ;
- истифодаи хусусиятҳои графикӣ, аз қабيلي истифодаи ҳуруфҳои аслии муаллиф, ҷойгиркунӣ дар сатрҳои гуногун, бартариати визуалӣ ва ғайра.

Бо ҷамъбасти амалияи қорӣ ва равишҳои истифодашуда, мо метавонем гурӯҳҳои зерини аломатҳоро муайян кунем, ки унсурҳое дар бар мегиранд ё иборатанд, ки топонимҳои ҷуғрофӣ ё ҳосилаҳои онҳоро ифода мекунад.

1. Нишонаҳое, ки дар онҳо унсурҳои «ҷуғрофӣ» ҳам аз ҷиҳати графикӣ ва ҳам аз ҷиҳати маъно аз дигар унсурҳои ба аломатгузорӣ дохилшуда ҷудо карда мешаванд.

Дар ин ҳолат, чунин унсури «ҷуғрофӣ» вазифаи танҳо иттилоотиро иҷро мекунад. Чун қоидаи умумӣ, ба ҳамаи унсурҳои тавсифӣ дар дохили нишона ҳифзи мустақили ҳуқуқӣ дода намешавад (банди 1 моддаи 1483 КГ ФР). Ин қоида пеш аз ҳама ба манъи монополияи чунин калимаҳо/тасвирҳо нисбат ба дигар иштирокчиёни бозор нигаронида шудааст, зеро унсурҳои зикршуда бояд дар муомилоти шахрвандӣ озод боқӣ монанд.

Вобаста ба ин, механизми «раддихӣ» (истисно аз ҳифзи ҳуқуқӣ) барои нигоҳ доштани мувозинат байни манъи инҳисорикунонии унсурҳои тавсифӣ ва имконияти бақайдгирии тамғаи молӣ дар шакле, ки дар оянда он истифода мешавад, пешбинӣ шудааст.

Асоси дигари рад кардани бақайдгирии давлатӣ ҳамчун тамғаи моли нишонаҳо, ки дорои унсурҳои «ҷуғрофӣ» мебошанд, муқаррароти зербанди 1 банди 3 моддаи 1483 КГ ФР мебошанд. Дар ҳама чунин нишонаҳо, дар марҳилаи экспертизаи аломати арзшуда, унсурҳои зикршуда ба маҳалли ҷойгиршавии аризадиҳанда алоқаманданд.

Агар нишона барои бақайдгирӣ ҳамчун тамғаи молие, ки дар таркиби худ номи объектҳои мушаххаси ҷуғрофӣ ё унсуреро, ки бо ин ё он шакл ба сарҳади объектҳои мушаххаси ҷуғрофӣ алоқаманд аст ё дар бар мегирад, барои бақайдгирӣ муроҷиат карда шавад, ҳангоми гузаронидани экспертиза муайян карда мешавад, оё чунин нишона ё унсуре, ки ба он дохил карда шудааст, ҳамчун нишонаи маҳалли истеҳсоли мол қабул карда мешавад ё аз сабаби воқеият набудани алоқаи онҳо бо объектҳои ҷуғрофӣ дарк карда намешавад, яъне аз ҷиҳати маъноӣ бетараф ва ё ба ибораи дигар «хаёл» аст.

Ҳангоми санҷиш ҳам хусусиятҳои ҳуди нишона, аз ҷумла таҳлили ҳамаи унсурҳои шифоҳӣ ва тасвирӣ, ки ба онҳо дохил карда шудаанд, ва молу хизматҳое, ки барои онҳо бақайдгирии чунин нишона дархост карда мешавад, ба назар гирифта мешаванд.

2. Нишонаҳое, ки дар онҳо унсурҳои «ҷуғрофӣ» бо калимаи иловагии тавсифӣ муттаҳид шудаанд.

Дар ин ҷиҳат унсурҳои «ҷуғрофӣ» дар якҷоягӣ бо калимаи изофӣ, ки метавонанд исм, сифат ва ё сифат бошанд, таҳлил карда мешаванд. Аммо, агар калимаи иловагиро ба муқаррароти банди 3 моддаи 1483 КГ ФР нисбат ба мол ва (ё) хизматрасонӣ ва (ё) нисбат ба аризадиҳанда арзёбӣ кардан мумкин бошад, оқибатҳои ҳуқуқии чунин ибора («география» + калимаи иловагӣ) дар маҷмӯъ ба тамоми ибора татбиқ мегардад.

3. Нишонаҳо, ки дар онҳо унсурҳои «ҷуғрофӣ» бо калимаи иловагии «хаёли» якҷоя карда мешаванд.

Ин категорияи нишонаҳо аз дуи аввал бо он фарқ мекунад, ки калимаи иловагии «хаёӣ» дар якҷоягӣ бо унсури «ҷуғрофӣ» тамоми сохторро муҳофизат мекунад.

Дар баробари ин, бо дарназардошти мавҷудияти ҳосилаҳои номҳои ҷуғрофӣ дар нишонаҳо тахмин карда мешавад, ки ҳама тасвирҳо бо ягон навъ ба объекти мушаххаси ҷуғрофӣ, ки дар аломат нишон дода шудаанд, алоқаманданд. Ба ибораи дигар, сарфи назар аз асл будани чунин нишонаҳо, бинобар ба вучуд омадани робитаи ассотсиативӣ бо объекти ҷуғрофӣ, зарур аст, ки мувофиқати маҳалли ҷойгиршавии аризадиҳанда дар доираи муқаррароти зербанди 1 банди 3 моддаи 1483 КГ ФР робита ба гумроҳии истеъмолкунанда дар робита ба гумроҳии истеъмолкунанда [5] тафтиш карда шавад.

Агар суроғаи маҳалли ҷойгиршавии аризадиҳанда бо объекти ҷуғрофии дар нишондод зикргардида мувофиқат кунад ё номувофиқӣ мавҷуд бошад, вале ҳангоми пешниҳоди ҳуҷҷатҳое, ки дар асоси онҳо ҳуҷҷатҳои баровардан мумкин аст, ки истеъмолкунандагонро гумроҳ кардан истисно карда мешавад, нишона бояд ҳимояи ҳуқуқӣ дошта бошад.

4. Мавҷудияти унсури «ҷуғрофӣ» дар нишондодҳое, ки барои бақайдгирӣ ҳамчун тамғаи молӣ нисбат ба обҳои нӯшоки ва маъданӣ дархост шудаанд.

Оби «табӣӣ» обест, ки аз як манбаи муайян, чоҳ гирифта шуда, бо тарзе коркард/тоза карда мешавад, ки таркиб ва таносуби катионҳо, анионҳо ва ҷузъҳои биологии фаъоли обро тағйир наменд (одатан инҳо филтрҳои механикӣ мебошанд). Таркиби об бетағйир мемонад.

Баръакси оби табӣӣ об аст, ки коршиносон онро оби коркардшуда меноманд, ки аз обҳои гуногун, ки ба объекти ҷуғрофӣ вобаста нестанд, ба даст меояд. Гирифтани об метавонад ҳама гуна бошад: аз чашма ё аз системаи марказии обтаъминкунӣ. Чунин обро бо ҳар восита тоза кардан мумкин аст, аз ҷумла бо воситаҳои, ки микрофлора, таркиби об ва таносуби катионҳо, анионҳо ва компонентҳои аз ҷиҳати биологии фаъоли онро тағйир медиҳанд. Тоza кардан мумкин аст бо ёрии радиатсионӣ ё реактивҳо анҷом дода шавад⁹.

Бояд қайд кард, ки ҷойгиршавии расмии суроғаи аризадиҳанда дар дохили объекти ҷуғрофӣ, ки номаш ба нишони арзшуда дохил карда шудааст, пайдоиши табиии обро тасдиқ намекунад ва мутобикат хатари гумроҳкунии истеъмолкунандагон оид ба пайдоиши табиии об боқӣ мемонад.

Аз сабаби набудани танзими иловагии ҳуқуқи номгӯи ҳуҷҷатҳое, ки аризадиҳанда барои исботи пайдоиши аслии табиии об бояд пешниҳод намояд, ҳудуди аризадиҳанда муайян мекунад. Ба гуфтаи муаллиф, далелҳои метавонанд, масалан, иҷозатномаҳои истихроҷи об, шартномаҳои обтаъминкунӣ, эълomiaҳо ва сертификатҳои мутобикати об ва ғайраҳо дар бар гиранд.

Дар айни замон, бо назардошти таҷрибаи таҳияшуда, аз ҷумла бо иштироки Палатаи баҳсҳои патентӣ (минбаъд – ППС) тавсия дода мешавад, ки ба аризадиҳандагон бо мақсади бартараф намудани асосҳои рад вобаста ба эҳтимолияти гумроҳ кардани истеъмолкунандагон оид ба пайдоиши табиии об ба экспертиза ҳуҷҷатҳои марбут ба истихроҷи об пешниҳод карда шаванд, аз ҷумла, ҳуҷҷатҳои марбут ба истихроҷи об ва ё дар ҳолатҳои зарурӣ, ки ба фаъолияти онҳо вобастаанд ва ё ба онҳо, аз ҷумла: барои чунин, агар дархосткунанда ба нақша гирифта бошад, ки пас аз гирифтани ҳуқуқ ба тамғаи молӣ диҳад.

5. Мавҷудияти унсури «ҷуғрофӣ» дар аломатгузори шабеҳ ё шабеҳи нуқтаи иштибоҳ бо номи маҳалли истеҳсоли мол (минбаъд – НМПТ) ва/ё бо ишораи ҷуғрофӣ (минбаъд – ГУ) мебошад.

Мутобикати моддаи 1516 КГ ФР, ГУ нишонаи муайянкунандаи маҳсулотест, ки аз ҳудуди объекти ҷуғрофӣ бармеояд, ки сифат, обрӯ ё дигар хусусиятҳои он асосан ба пайдоиши ҷуғрофии он (хусусиятҳои маҳсулот) алоқаманд аст; НМПТ нишонаест, ки номи замонавӣ ё таърихӣ, расмӣ ё ғайрирасмӣ, пурра ё ихтисоршудаи кишвар, шахрак ё деҳот, маҳал ё дигар объекти ҷуғрофӣ, аз ҷумла чунин ном ё ҳосилаи чунин номро ифода мекунад ва дар натиҷаи истифодаи он нисбат ба маҳсулоте маълум шудааст, ки хосиятҳои махсуси он танҳо бо шароити табӣӣ ва/ё хусусияти ҷуғрофии ин объекти инсонӣ муайян карда мешаванд¹⁰.

НМПТ ва ГУ ба ҳифз ва эҳёи усулҳои анъанавии истеҳсолот, ҳунарҳо ва таҷрибаҳои фарҳангӣ, ки метавонанд барои як минтақаи мушаххас хос бошанд, мусоидат мекунанд.

НМПТ объекти беназир, воситаи фардикунонӣ мебошад, ки имкон медиҳад мувофиқи тартиби муқарраркардаи конун ба ин ном ҳуқуқи истеҳсолкунандагони минтақа таъмин карда шавад.

ГУ нишонаест, ки маҳсулотро, ки аз ҳудуди объекти ҷуғрофӣ бармеояд, муайян мекунад, ки сифат, обрӯ ё дигар хусусиятҳои он асосан ба пайдоиши ҷуғрофии он (хусусиятҳои маҳсулот) алоқаманд аст.

Мақсади ГУ ба НМПТ монанд аст: ин объектҳои ҷузъҳои маҷмӯи хусусиятҳои мебошанд, ки ба омма дар бораи истеҳсолкунанда ва сифати баланди маҳсулот, гуногунии анъанаҳои минтақавӣ ва пайвастагии ин маҳсулот бо

⁹ Намудҳои оби нӯшоки ва талаботи тамғагузорӣ // Роскачество: вебсайт. URL: <https://rskrf.ru/tips/obzory-i-topy/vidy-pitevoy-vody-i-trebovaniya-k-markirovke/> (санаи муроҷиат: 24.07.2024).

¹⁰ Кодекси граждани Федератсияи Русия (қисми чорум) // СПС Консультант Плюс: вебсайт. URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_64629/?ysclid=m4cmq0uz6f149682539 (санаи муроҷиат: 19.07.2024).

қаламрави мушаххас, яъне бренди минтақаи мувофиқ тасаввурот медиҳанд.

Сарфи назар аз ин тафовутҳо, ин объектҳое, ки дар ВАО ҳамчун «тамғаҳои минтақавӣ» ном бурда мешаванд, як қатор вазифаҳои муҳимро иҷро мекунанд, зеро онҳо ба истеъмолкунандагон боварӣ мебахшанд, ки онҳо маҳсулоти дорои сифатҳо ва хусусиятҳои махсусро харидорӣ мекунанд, ки бо пайдоиши ҷуғрофии онҳо алоқаманданд. Илова бар ин, НМПП ва ГУ ба ҳифз ва эҳёи усулҳои анъанавии истеҳсолот, ҳунарҳо ва таҷрибаҳои фарҳангӣ мусоидат мекунанд, ки метавонанд барои як минтақаи мушаххас беназир бошанд.

Ҳамзамон, ҳангоми татбиқи таҳрири нави банди 7 моддаи 1483 КГ ФР ҳангоми бақайдгирии аломатҳои шабеҳ ё ба нуқтаи иштибоҳ бо НМПП ё ГУ, саволҳои зерин ба миён меоянд, ки ҳалли онҳоро талаб мекунанд.

Мутобиқи муқаррароти зербанди 1 банди 7 моддаи 1483 КГ ФР, аломатҳои зерин наметавонанд ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта шаванд:

- дохил кардан, дубора тавлид кардан ё тақлид кардани ГУ ё НМПП, ки мутобиқи Кодекси граждани Федератсияи Русия ҳифз шудаанд, инчунин нишонаҳое, ки барои бақайдгирии он то санаи афзалияти тамғаи молӣ дархост шудаанд, нисбат ба моли якхела, ба истиснои ҳолатҳое, ки агар чунин нишона ҳамчун унсурҳои муҳофизатнашаванда ба тамғаи молӣ, ки ба номи шахси нишондодӣ пайдоиши мол ба қайд гирифта шудааст ё ҳуқуқи истифодаи ин молро дорад.

Ҳамин тариқ, меъёри нави қонунгузорӣ мамнӯъияти сабти номҳои шабеҳ ё шабеҳи ГУ ё НМПП нисбати моли якхеларо дар бар намегирад, агар докталабон ҳуқуқ ба ГУ ё НМПП дошта бошанд.

Натиҷаҳо, хулосаҳо

Муносибати нав мушкilotи деринаи рад кардани бақайдгирии тамғаҳои молиро, ки ба нуқтаи иштибоҳ бо ГУ ва/ё НМПП шабоҳат доранд, нисбат ба ҳама гуна молҳо ва хидматҳои барои бақайдгирӣ пешниҳодшуда ҳал кардааст.

Аммо дар айни замон, равишҳои наве, ки дар муқаррароти зербанди 1 банди 7 моддаи 1483 КГ ФР пешбинӣ шудаанд, дорои хатарҳои эҳтимолии «субшавии» ГУ ё НМПП ҳамчун бренди минтақавӣ мебошанд.

Мақолаи мазкур метавонад барои доираи васеи мутахассисони соҳаи моликияти зеҳнӣ, инчунин барои мансбдорони давлатӣ дар ташаккул ва муҳокимаи тағйирот дар заминаи меъёрии таъсиси тамғаҳои молӣ дар Русия муфид бошад.

Хулоса

Ҳамин тариқ, воқеият ва мушкilotе, ки дар назди иқтисодиёт ва тижорати Русия қарор доранд, ки дар онҳо тамғаҳои молӣ нақши рӯзафзун доранд, ислохотро ба танзими қонунгузори соҳаи моликияти зеҳнӣ тақозо мекунанд. Сари вақт ҷорӣ намудани тағйирот имкон медиҳад, ки равишҳо ба низом дароварда шаванд ва

мувозинати байни манфиатҳои истеъмолкунандагон, дархосткунандагони тамғаи молӣ ва давлат таъмин карда шавад.

Илова бар ин, як ҷанбаи муҳим ин таҳияи равишҳои давлатиест, ки ба мубориза бар зидди амалҳои ноодилонаи категорияҳои алоҳидаи муроҷиаткунандагон бо мақсади ҳифзи шахрвандон аз пайдоиши моли пастсифат дар бозор нигаронида шудааст.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Гераева, М. А. Хусусиятҳои бақайдгирии тамғаҳои молӣ, ки аз номҳои ҷуғрофӣ иборатанд ё аз он иборатанд / М. А. Гераева // Копирайт. Хабарномаи Академияи моликияти зеҳнӣ. – 2023. – № 2. – С. 113-128. – EDN UTKAEU.
2. Неретин, О. П. Этимоднокии тадқиқоти сотсиологӣ дар амалии ҳифзи ҳуқуқ ба воситаҳои фардикунонӣ / О. П. Неретин, А. А. Чеканов, И. А. Русаков // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2024. – № 6. – С. 10-14.
3. Еременко, В. И. Дар бораи иҷозати бақайдгирии тамғаи молӣ дар Русия бо розигии дорандаи ҳуқуқи муаллиф / В. И. Еременко // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2024. – № 4. – С. 4-14.
4. Алексеева, О. Л. Пешгирии иштибоҳҳои тамғаҳои молӣ дар Русия ва берун аз он: натиҷаҳои таҳқиқоти муқоисавӣ / О. Л. Алексеева, М. Г. Карабанова // Хабарномаи ИФМС. – 2023. – Т. 2, № 2 (4). – С. 12-21. – EDN CRGNWS.
5. Алексеева, О. Л. Баррасии мушкilotи арзёбии ҳифзшавандагии тамғаҳои молӣ: иштибоҳ ва тамғаҳои калон / О. Л. Алексеева // Моликияти зеҳнӣ барои давлат ва шахс: Маҷмӯаи гузоришҳои Конфронси XXVII байналмилалӣ илмӣ-амалии Роспатент, Маскав, 28–29 сентябри соли 2023. – Маскав: Муассисаи давлатии буҷети федералии «Институти федералии моликияти саноатӣ», 2023. – С. 8-18. – EDN LSBJRJ.

Маълумот дар бораи муаллифон

Зубов Юрий Сергеевич, номзади илмҳои педагогӣ, сардори Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ (Маскав, соҳили Бережковская, 24, бинои 12); rospatent@rospatent.gov.ru

Сергей Александрович Ренжин, сардори маркази тамғаи молӣ ва намунаҳои саноатии Институти федералии моликияти саноатӣ, аспиранти Муассисаи федералии таълимии буҷети «ВО РГАИС» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); renzhin@rupto.ru

Майя Игоревна Евдокимова, номзади илмҳои фалсафа, роҳбари маркази алоқа бо органҳои давлатии Институти федералии моликияти саноатӣ (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1); mievdokimova@rupto.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

Ю. С. Зубов – гузаштани вазифа, роҳбарӣ намудан ба тадқиқот.

С. А. Ренжин – методология, таҳлили расмӣ, гузаронидани омӯзиш, навиштан ва таҳрири дастнавис.

М. И. Евдокимова – методология, таҳлили расмӣ, гузарондани тадқиқот, офаридани дастнавис ва таҳрири он.

References

1. Geraeva, M. A. (2023), "Features of registration of trademarks consisting of geographical names or including them", *Copyright (Bulletin of the Academy of Intellectual Property)*, no 2, pp. 113–128.
2. Neretin, O. P., Chekanov, A. A. and Rusakov, I. A. (2024), "The reliability of sociological research in the practice of protecting the rights to means of individualization", *Intellectual property. Industrial property*, no. 6, pp. 10–14.
3. Eremenko, V. I. (2024), "On the admissibility of registration of a trademark in Russia with the consent of the copyright holder", *Intellectual property. Industrial property*, no 4, pp. 4–14
4. Alekseeva, O. L. and Karabanova, M. G. (2023), "Preventing trademarks confusion in Russia and abroad: the results of a comparative research", *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, Vol. 2, no 2 (4), pp.12–21.
5. Alekseeva, O. L. (2023), "Discussion of the problems of assessing the protectability of trademarks: mixing and volumetric marks", *Intellektualnaya sobstvennost dlya gosudarstva i cheloveka: sbornik dokladov XXVII Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii Rospatenta* [Intellectual property for the state and man: collection of reports of the XXVII International Scientific and Practical Conference of Rospatent], *Intellectual property for the state and man: XXVII International Sci-*

entific and Practical Conference of Rospatent, Moscow, Russia, 28–29 Sept 2023, pp. 8–18.

Information about the authors

Yury S. Zubov, Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property (Moscow. Berezhkovskaya emb. 24–12); rospatent@rospatent.gov.ru

Sergei A. Renzhin, Head of the Center for Trademarks and Industrial Designs, Federal Institute of Industrial Property, postgraduate student of the Russian State Academy of Intellectual Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); renzhin@rupto.ru

Maya I. Evdokimova, Ph.D., Head of Government Relations Department, Federal Institute of Industrial Property, (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); mievdokimova@rupto.ru

Contribution of the authors

S. Yu. Zubov – problem statement, research management.

S. A. Renzhin – methodology, formal analysis, investigation, writing and editing.

M. I. Evdokimova – methodology, formal analysis, investigation, writing and editing.

Муаллифон ҳеч гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намеkunанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 29.10.2024

Баъли тақризаз нав дида баромада шуд: 05.12.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 09.12.2024

Распатэнт
Федеральная служба
па інтэлектуальнай
уласнасці

АГАР АМНИЯТИ МИЛЛӢ БА ОН ОБАСТА БОШАД ЧӢ ТАВР БОЯД ҲУҚУҚИ ИСТИФОДА БАРОИ ТЕХНОЛОГИЯҲОИ ХОРИҶӢРО ГИРИФТ

ДАСТРАС БАРОИ КОР БО ЗЕРКОМИССИЯ
БАРОИ ГИРИФТАНИ ПАТЕНТҲОИ
ХОРИҶӢ БЕ РИЗОИЯТИ СОҲИБОНИ
ҲУҚУҚИ МУАЛЛИФӢ

Барои ширкатҳое, ки саҳми сармояи
оинномавии Русия беш аз **75%** доранд

АЗ СОҲИБИ ҲУҚУҚ РУХСАТНОМА БА ИСТИФОДАИ ТЕХНОЛОГИЯИ ОНРО ПУРСЕД

АГАР

Рад намуда шавад ё 30 рӯз ҷавоб
набошад

ФАРМОИШРО ИРСОЛ НАМОЕД

Дар шакли махсус ба зеркомиссияи
оид ба истифодаи патентҳои Вазорати
рушди иқтисод

ВАЗОРАТИ РУШДИ ИҚТИСОДӢ АРЗИШРО МЕСАНҶАД

5 РӮЗИ ҚОРӢ

Маълумот нопурра аст,
ҳуҷҷатҳо намерасанд

Фармоиш ба мақомоти федералии
ичроия (Вазорати саноат ва савдо,
ФАС, Роспатент ва мақомоти дахлдори
давлатӣ оид ба саноат) барои баррасӣ
пешниҳод карда мешавад

ХАР ҲОИВ ХУЛОСА ТАӢӢР
МЕКУНАД
20 РӮЗИ ҚОРӢ

ФАРМОИШ БА ВАЗОРАТИ РУШДИ ИҚТИСОДӢ БАРГАРДОНИДА МЕШАВАД ДАР **10** РӮЗИ ҚОРӢ

АГАР ТАКЛИФ ДАР МУРОҶИАТ ДАСТГИРӢ КАРДА ШАВАД

< 3 ХУЛОСАҲОРО
САВОЛ БА ЗЕРКОМИССИЯ
ПЕШНИҲОД КАРДА
НАМЕШАВАД

≥ 3 ХУЛОСАҲОРО
ВАЗОРАТИ РУШДИ
ИҚТИСОДӢ БА ЗЕРКОМИССИЯ
МАТЕРИАЛҲОРО МЕФИРИСТАД

ЗЕРКОМИССИЯ ОИД БА ИСТИФОДАИ ПАТЕНТ ҚАРОР КАБУЛ МЕКУНАД

• Дар бораи рад кардани
тарафдорӣ пешниҳод
дар фармоиш

• Дар бораи истифодаи
патент

Маводҳо барои тасдиқ ва омода
намудани қарори Ҳукумати
Федератсияи Русия ба Комиссияи
ҳукумати оид ба рушди иқтисодӣ
ва ҳамгирӣи фиристода мешаванд.

БАӢД АЗ ФАРМОИ ҲУҚУМАТ, ПАТЕНТИ ХОРИҶИРО МЕТАВОН БИДУНИ РИЗОИЯТИ СОҲИБИ ҲУҚУҚИ МУАЛЛИФӢ ИСТИФОДА БУРД

УДК: 347.77.043.2

EDN: <https://elibrary.ru/mxibtd>

Танзими ҳуқуқи иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтироот ва баъзе ҷанбаҳои ҳифзи ҳуқуқ дар соҳаи дорусозӣ

Наталья Константиновна Николаенко

Институти федералии моликияти саноатӣ

otd1816@rupto.ru

Аннотатсия: мақола масъалаҳои танзими ҳуқуқи иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтироот дар қонунгузори байналмилалӣ, минтақавӣ ва Русияро баррасӣ мекунад. Давлат бо додани ҳуқуқҳои истисноӣ бо мақсади таъмини фаъолияти оптималии муассисаи патенти дар як вақт ҳам маҳдудияти татбиқи онҳо ва ҳам имкониятҳои маҳдудкунии онҳоро муқаррар менамояд. Дар баробари ин, маҳдудиятҳои ҳуқуқи мустасно дар ҳолатҳое, ки истифодаи объектҳои ҳуқуқи патент бе розигии соҳибони ҳуқуқи муаллифи иҷозат дода мешавад, тибқи қонун дар моддаҳои 1239, 1360 ва 1362 Кодекси граждани муайян карда мешавад. Намунаҳои татбиқи механизми иҷозатномадиҳии ҳатмӣ нишон медиҳанд, ки чӣ тавр давлат дар ҳолатҳои фавқуллода салоҳияти маҳдуд кардани ҳуқуқҳои истисноиро дар ҳолатҳое амалӣ менамояд, ки истифодаи ҳуқуқи патент бе розигии соҳибони ҳуқуқи муаллиф иҷозат дода мешавад. Дар баробари ин, асосе нест, ки чунин фикр кунем, ки расмиёти иҷозатномаи маҷбурии дар моддаҳои 1360 ва 1362 Кодекси граждани пешбинишуда метавонад боиси харобшавии муассисаи патенти гардад. Дар натиҷаи ҷорӣ намудани қоидаҳои мавҷуда мавқеи монополистии соҳибони патент барҳам дода шуда, аҳолии мамлакат умуман, гуруҳҳои алоҳидаи беморон бо доруҳои ҳаётан муҳим таъмин карда шуданд. Дар баробари ин, дорандагони патент ба пурзур намудани гуфтушунид оид ба арзон кардани нарх ва аз нав барқарор намудани таъминоти дору мароқӣ зиёд зоҳир намуданд.

Калидвожаҳо: иҷозатномадиҳии ҳатмӣ, ихтироъ, ҳуқуқи истисноӣ, доруворӣ, ҳолатҳои фавқуллода, мавқеи монополия.

Барои иқтибос: Николаенко, Н. К. Танзими ҳуқуқи иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтироот ва баъзе ҷанбаҳои ҳифзи ҳуқуқ дар соҳаи дорусозӣ / Н. К. Николаенко // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4. – С. 374-383.

Legal regulation of compulsory licensing of inventions and some aspects of enforcement in the field of pharmaceuticals

Natalia K. Nikolaenko

Federal Institute of industrial property

otd1816@rupto.ru

Abstract: the article considers the issues of legal regulation of compulsory licensing of inventions in international, regional and Russian legislation. Granting exclusive rights, the state, in order to optimise the functioning of the institution of patenting, simultaneously establishes both the limits of their exercise and the possibilities of their restriction. At the same time, Articles 1239, 1360 and 1362 of the Civil Code define the limitations of exclusive rights when the use of objects of patent rights is allowed without the consent

of the right holders. The examples of the implementation of the mechanism of compulsory licensing show how, in emergency situations, the state exercises the power to restrict exclusive rights in cases where the use of objects of patent rights is allowed without the consent of the right holders. There is no reason to believe that compulsory licensing procedures provided for by Articles 1360 and 1362 of the Civil Code may lead to the destruction of the institution of patenting. As a result of the enforcement of the current rules, the monopoly position of patent holders has been eliminated and the population of the country as a whole, as well as certain groups of patients, are provided with vital essential medicines. At the same time, the interest of patent holders in intensifying negotiations on price reductions and resumption of supplies of medicines has increased.

Keywords: compulsory licensing, invention, exclusive right, medicines, extraordinary circumstances, monopoly position.

For citation: Nikolaenko, N. K. Legal regulation of compulsory licensing of inventions and some aspects of enforcement in the field of pharmaceuticals / N. K. Nikolaenko // Bulletin of Federal institute of industrial property. – 2024. – Vol. 3, № 4. – P. 374–383.

Муқаддима

Аз сабаби ҳолатҳои алоҳидаи додани иҷозатномаҳои ҳатмӣ, масъалаҳои татбиқи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ то имрӯз ба қадри кофӣ омӯхта нашудаанд. Муаллифони нашрияҳо дар мавзӯи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ нуқтаи назари гуногун баён мекунанд. Дар робита ба ин, омӯзиши меъёрҳои қонунгузори Русия дар бораи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ ва хусусиятҳои мушаххаси татбиқи онҳо бо мақсади равшан кардани саволе, ки то чӣ андоза қонунгузорӣ танзим ва самаранок будани механизми иҷозатномадиҳии ҳатмӣ барои таъмини аҳоли бо доруҳои дастрас дар ҳолатҳои фавқуллода муҳим аст.

Шарҳи адабиёт

Аз шумораи маҳдуди нашрияҳое, ки ба мавзӯи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дахл доранд, назаррастариношон мақолаҳо дар маҷаллаҳои махсуси «Патентҳо ва иҷозатномаҳо», «Маҷаллаи суд оид ба ҳуқуқи зеҳнӣ», «Моликияти зеҳнӣ» мебошанд. Моликияти саноатӣ» ва ғайра.

Ба гуфтаи Латынцев А. В., иҷозатномадиҳии ҳатмӣ воситаи муассирест, ки барои маҳдуд кардани ҳуқуқҳои истисноии дорандагони патент ба ихтирооти марбут ба маводи доруворӣ нигаронида шудааст, ки модернизатсияи танзими қонунгузориҳо бо мақсади васеъ намудани истифодаи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар соҳаи тандурустӣ таҷозо мекунад [1]. Дар баробари ин муаллиф дар хусусияти ҳуқуқи муносибатҳои ҳуқуқӣ ҳангоми истифодаи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ аз ҷониби ҳуди соҳиби ҳуқуқи муаллиф ё бо иҷозати у аз истисноҳое, ки истифодаи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣро бе розигии соҳибони ҳуқуқи муаллиф пешбини менамояд, тафовутҳо пайдо мекунад [2].

Аммо, Ворожевич А. С. нисбат ба ҳуди имкони истифодаи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ барои истифодаи ихтирооти марбут ба маҳсулоти доруворӣ муносибати манфӣ баён мекунад, зеро «истифодаи густурдаи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ заъфи ҳуқуқи зеҳнӣро ба маҳсулоти дорусозӣ ба вуҷуд меорад, ки ҷолибияти сармоягузорию юрисдиксияи Русияро дар назари ширкатҳои фармасевтии хориҷӣ коҳиш медиҳад» [3].

Дар натиҷаи қабули қарор дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмӣ аз номи давлат ба шахси манфиатдор ҳуқуқ дода мешавад, ки ихтирооти патентшударо бе розигии дорандаи ҳуқуқи муаллиф истифода барад.

Ба андешаи М. Завялова, иҷозатномадиҳии ҳатмӣ як воситаи ниҳоят мураккаб буда, имрӯз бидуни шак гуфтан мумкин нест, ки истифодаи он дар ҳар шароит дастрасии дорувориро барои аҳоли таъмин карда метавонад [4].

Дар як қатор нашрияҳо таъсири мусбати истисноии монополияи патентиро, ки қонунгузорию граждани пешбини кардааст, ба таъмини мувозинати байни падидаҳои рақобатпазир ва монополистӣ қайд мекунад [5, 6]. Чунин имтиёзҳоро давлат метавонад барои таъмини манфиатҳои мудифа ва амният, ҳифзи ҳаёт ва саломатии шаҳрвандон, инчунин барои дастгирии истеҳсолкунандагони ватанӣ, ки ба истеҳсоли маҳсулоти ивазкунандаи воридот машғуланд, истифода барад, ки ин дар навбати худ тағйиротро ба қонунгузорӣ таҷозо менамояд.

Ҳамин тариқ, то имрӯз масъалаи аз ҷиҳати қонунӣ танзим ва самаранок будани механизми иҷозатномадиҳии ҳатмӣ бо мақсади таъмини аҳоли бо доруҳои дастрас ба мақсади бо доруҳои дастрас таъмин намудани аҳоли дар ҳолатҳои фавқуллода баҳснок боқӣ мемонад.

Иҷозатномаи ҳатмӣ дар ҳуқуқи байналмилалӣ

Асосҳои муносири иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар қонунгузорию байналмилалӣ дар муқаррароти моддаи 5А-и

Конвенсияи Париж¹ муқаррар карда шудаанд, ки ҳуқуқи ҳар як кишвари иштирокчи барои андешидани чораҳои қонунгузориро оид ба додани иҷозатномаҳои ҳатмӣ бо мақсади пешгирии сӯиистифода аз сӯиистифода аз ихтироъ аз ҷониби шахси манфиатдор аз ҷониби ҳуди соҳиби ҳуқуқи муаллиф ва манъи истифодаи ҳуқуқи муаллиф муқаррар менамояд. Дар моддаи мазкур инчунин ҳуқуқи давлати узв барои андешидани чораҳои қонунгузорӣ оид ба маҳрум кардани дорандаи патент аз ҳуқуқи истисноӣ дар ҳолате пешбинӣ шудааст, ки додани иҷозатномаи ҳатмӣ барои пешгирии сӯиистифода аз ҷониби дорандаи патент нокифоя бошад. Аммо, агар дорандаи патент исбот кунад, ки набудани истифодаи ихтироъ бо сабабҳои объективӣ вобаста аст, пас додани иҷозатномаи ҳатмӣ бояд рад карда шавад. Чунин сабабҳо метавонанд монеаҳои дорои хусусияти ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ё техникӣ дошта бошанд, ки дорандаи патент барои истифодаи ихтироъ ҳалал мерасонанд.

Асоси муосири иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар қонунгузори байналмилалӣ дар муқаррароти моддаи 5А Конвенсияи Париж муқаррар карда шудааст.

Муқаррароти моддаи 5А-и Конвенсияи Париж на танҳо додани иҷозатномаҳои ҳатмиро бо мақсади пешгирии сӯиистифода аз ҷониби соҳибони ҳуқуқ, балки дар ҳолатҳои низ танзим менамояд, ки иҷозатномадиҳии ҳатмӣ ба манфиати амнияти миллий, инчунин ҳифзи ҳаёт ва саломатии аҳоли зарур аст. Ба ин муносибат Г. Боденхаузен дар «Тафсири Конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ» [7] менависад, ки «кишварҳои узви Конвенсия ҳуқуқ доранд дар қонунгузори худ чораҳои шабеҳ ё дигар чораҳоро пешбинӣ намоянд, агар онҳо барои таъмини манфиати ҷамъиятӣ чунин чораҳоро зарур мешуморанд». Муаллифи шарҳ қайд мекунад, ки муқаррароти бандҳои А (3) ва А (4) моддаи 5 Конвенсияи Париж татбиқи намегардад, агар патентҳо ба манфиатҳои кишвар дар соҳаи мудофия, ҳифзи саломатии аҳоли ё дар мавриди «патентҳои вобаста» алоқаманд бошанд.

Бояд гуфт, ки бо ҳулосаи соли 1994 Бо имзои Созишномаи Созмони Умумиҷаҳонии Савдо (ВТО) оид ба ҷанбаҳои тиҷорати ҳуқуқи моликияти зеҳн² (минбаъд Созишномаи ТРИПС) ва қабули Эълومияи вазирон дар бораи Созишномаи ТРИПС ва тандурустии ҷамъиятӣ

Ҳангоми муқаррар кардан ва татбиқи намудани қоидаҳои дахлдор мувозинати байни манфиатҳои соҳиби патент, ки қонун кафолат медиҳад ва манфиатҳои оомавии ҷамъиятро нигоҳ доштан лозим аст.

дар Доҳа дар соли 2001 (минбаъд – Декларатсияи Доҳа³) кооператсияи байналмилалӣ ва Мутобиқсозии қонунгузорӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ дар рушди худ тақдир намуда шуд.

Муқаррароти моддаи 31 Созишномаи ТРИПС ҳуқуқи кишварҳои узв барои додани литсензияҳои ҳатмӣ ва муқаррар кардани талаботҳои муқаррар мекунад, ки барои қабули қарор дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмӣ бояд риоя шаванд. Гузашта аз ин, дар банди 4 Эълумияи Доҳа омадааст, ки Созишномаи ТРИПС бояд ба татбиқи ҳуқуқи кишварҳои узви ВТО барои таъмини ҳифзи саломатии аҳоли ва мусоидат ба дастрасии бемамонӣ ба доруворӣ мусоидат намояд.

Дар банди 5 Эълумияи Доҳа гуфта мешавад: «(b) Ҳар як давлати узв ҳуқуқ дорад дар бораи иҷозатномаҳои ҳатмӣ қарор қабул кунад ва озодона дар муайян кардани асосҳои, ки ба онҳо дода мешавад; (c) Ҳар як давлати узв ҳуқуқ дорад муайян кунад, ки чӣ ҳолати фавқуллодаи миллий ё дигар ҳолати фавқуллодаи ҷамъиятӣ мебошад, бо эътирофи он, ки бӯҳрони саломатӣ, аз ҷумла бӯҳрони марбут ба ВИЧ/СПИД, сил, вараҷа ва дигар эпидемияҳои метавонад ҳолати фавқуллодаи миллий ё дигар ҳолати фавқуллодаи ҷамъиятиро ташкил диҳад.

Муқаррароти моддаи 31 Созишномаи ТРИПС дар соли 2005 бо моддаи 31bis пурра карда шуданд. Тағйири иловаҳо ба татбиқи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ нисбат ба доруҳои патентӣ дахл доранд. Барои Федератсияи Русия ин тағйиротҳо аз 22 сентябри соли 2017 эътибор пайдо карданд.

Ҳамин тариқ, ҳам Конвенсияи Париж ва ҳам Созишномаи ТРИПС ҳуқуқи кишварҳои узв барои мустақилона муқаррар кардани меъёрҳои қонунгузори миллий, ки шароит ва тартиби иҷозатномадиҳии ҳатмиро танзим мекунад ва хусусияти иҷозатномадиҳии ҳатмии доруҳо ба инобат мегиранд, ки ҳадафҳои таъмини саломатии аҳоли муайян шудаанд, пешбинӣ мекунад.

Ҳамзамон, дар ҳарду ҳуҷҷат зарурати нигоҳ доштани таносуби байни манфиатҳои дорандаи патент, ки қонун кафолат додааст ва манфиатҳои ҷамъиятии ҷомеа ҳангоми муқаррар ва татбиқи қоидаҳои дахлдор қайд карда шудааст.

¹ Конвенсия оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ (Париж, 20 март 1883) (бо тағйироту иловаҳо) // Кодекс: портали расмӣ. URL: <https://docs.cntd.ru/document/1900359> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

² Созишнома оид ба ҷанбаҳои тиҷорати марбут ба ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ (ТРИПС) (ВТО, Рауди Уругвайи Музокироти бисёрҷонибаи тиҷоратӣ, 15 апрели 1994) // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/902340087> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

³ Министерская декларация (принята 14 ноября 2001 г. в Дохе) // Центр экспертизы ВТО: сайт. – URL: <https://wto.ru/upload/iblock/DohaDecl> (дата обращения: 18.11.2024).

Ҳавасмандгардони наоварӣ, дар ҳоле ки як ҳадафи муҳими иҷтимоӣ, баъзан бо дигар ҳадафҳои иҷтимоӣ ё манфиатҳои шахсӣ муҳолифат мекунад ва охири афзалият ё аҳамияти баландтар ҳисобида мешавад.

Масъалаҳои татбиқи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ аз ҷониби давлатҳои аъзои Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (минбаъд ВОИС) дар доираи қонунгузори милли таҳти таваҷҷуҳи Кумитаи доимӣ оид ба ҳуқуқи патентӣ (минбаъд – ПКПП) қарор доранд. Дар асоси натиҷаҳои омӯзиши мавод ва шарҳҳои ба Бюрои Байналмилалӣ ВОИС пешниҳодшуда аз ҷониби давлатҳои аъзои ВОИС, Қотиботи ПКПП ҳуҷҷат [8] таҳия намуд, ки дар он ҳадафҳо ва вазифаҳои иҷозатномаҳои ҳатмӣ, ки дар қонунгузори кишварҳои гуногун пешбинӣ шудаанд, муфассал таҳлил карда шудаанд, ки татбиқи онҳо бояд манфиатҳои тамоми ҷомеа ро таъмин намояд. Дар ин бора дар ҳуҷҷати [8] тавзеҳи профессор Л. Бентли, ки мавҷудияти манфиатҳои муҳолифи байни шахсон алоҳида (дорандагони ҳуқуқи муаллиф) ва ҷомеа ро қайд кард. Аз ҷумла, ин тавзеҳот нишон медиҳад, ки «ҳавасмандгардони наоварӣ дар баробари як ҳадафи муҳими иҷтимоӣ будан, баъзан бо дигар ҳадафҳои иҷтимоӣ ё манфиатҳои хусусӣ муҳолифат мекунад ва дуҷумла авлавият ё аҳамияти баландтар доништа мешавад». Мисолҳо истифодаи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ барои таъмини амнияти милли ва ҳифзи саломати аҳоли дар ҳолатҳои фавқулодда мебошанд.

Иҷозатномаи ҳатмӣ дар қонунгузори шӯравӣ ва Русия

Мувофиқи қонунгузори дар СССР амалкунанда⁴ «дар мавридҳои, ки ихтироъ барои давлат аҳамияти махсус дошт, вале бо дорандаи патент дар бораи додани литсензия ё додани патент созиш ҳосил нагардида бошад, бо қарори Совети Вазирони СССР аз тарафи давлат маҷбуран патент харида шуда метавонад ё ба ташкилоти дахлдор барои муқаррар намудани ҳаққи ихтироъ иҷозат дода шавад». Баъдтар ин муқаррарот бо шарҳи ҳаққи ҷумлаи пулӣ, ки бояд бо нархи бозори иҷозатнома муқоиса карда шавад, пурра карда шуд. Агар дорандаи ҳуқуқи муаллиф бо маблағи ҷумлаи пардохташуда розӣ набошад, ӯ ҳақ дошт ба суд даъво пешниҳод кунад.

⁴ Низомнома дар бораи кашфиёт, ихтироот ва тақлифҳои рационализаторӣ (бо қарори Совети Вазирони СССР аз 21 августи соли 1973, № 584 тасдиқ шудааст) // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/9004990> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

Мувофиқи қонунгузори советӣ⁵, ки танҳо шакли патентии ҳифзи ихтироотро пешбинӣ кардааст, дар сурати дар давоми панҷ сол аз рӯзи ба қайд гирифта шудани ихтироот истифода набурдан ё нокифоя истифода бурдани ихтироъ ва рад кардани бастанӣ шартномаи литсензия бо шахсе, ки хоҳиш ва тайёр будани онро барои истифодабарии ихтироъ баён кардааст, пас баъди гузаштани муҳлати зикршуда ба ин шахс ҳуқуқи дода шуд, ки дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмӣ ғайриистисноӣ бо нишон додани ҳадди истифодабарии ихтироот, инчунин андоза, муҳлат ва тартиби пардохти боҷи иҷозатнома ба суд муроҷиат намояд. Агар дорандаи патент ба суд далелҳои пешниҳод кунад, ки бо сабабҳои узрнок истифода нашудан ё нокифоя истифода бурдани ихтироъ шудааст, иҷозатномаи маҷбурӣ дода намешавад.

Муқаррароти аввалин қонунгузори патентии Федератсияи Русия⁶ татбиқи механизми иҷозатномадиҳии ҳатмиро дар ду ҳолат пешбинӣ кардааст. Дар ҳолати аввал, аз ҷониби Ҳукумати Федератсияи Русия барои истифодаи ихтироъ ба манфиати амнияти милли бе розигии дорандаи патент ва дар ин бора ҳарчи зудтар огоҳ намудани ӯ ва пардохти ҷумлаи мутаносиб иҷозат дода шудааст. Дар мавриди дуюм қарор дар бораи додани иҷозатномаи маҷбурии ғайриистисноӣ барои истифодаи ихтирооте, ки дорандаи патент дар давоми чор сол аз рӯзи додани патент истифоданашуда ё нокифоя истифода шудааст, дар сурати рад кардани бастанӣ шартномаи литсензионӣ бо шартҳои мувофиқи таҷрибаи муқарраршуда бо шахсе, ки хоҳиш ва омодагии истифодаи онро изҳор кардааст, дар асоси натиҷаҳои даъво аз ҷониби тарафҳои манфиатдор қабул карда мешавад. Дар ин ҳолат дар даъво бояд шартҳои, ки даъвогар барои додани ҷумлаи иҷозатнома пешниҳод кардааст, нишон дода шавад.

Дар айни замон, дар қонунгузори ҷории Русия, мафҳуми иҷозатномадиҳии ҳатми дар муқаррароти моддаҳои 1239, 1360 ва 1362 Кодекси граждани муқаррар карда шудааст.

Агар дорандаи патент исбот накунад, ки истифода накардан ё нокифоя истифода бурдани ихтироъ бо сабабҳои узрнок ба амал омадааст, суд дар бораи додани иҷозатномаи маҷбурий ва шартҳои додани он, аз ҷумла маблағи пардохт, ки набояд аз нархи иҷозатнома

⁵ Қонуни СССР аз 31 майи соли 1991 № 2213-I «Дар бораи ихтироот дар СССР» // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/900579> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

⁶ Қонуни патентии Федератсияи Русия аз 23 сентябри соли 1992 № 3517-I // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/900477> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

дар ҳолатҳои муқоисашаванда паст бошад, қарор қабул мекунад. Инчунин, дар сурати аз байн рафтани ҳолатҳое, ки боиси додани иҷозатномаи ҳатмӣ гардидаанд, тибқи ҳукми суд бо даъвои дорандаи патент қатъ намудани иҷозатномаи ҳатмии ғайриистисноиро пешбинӣ менамояд.

Дар айни замон, дар қонунгузориҳои ҷорӣи Русия, мафҳуми иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар муқаррароти моддаҳои 1239, 1360 ва 1362 Кодекси граждани муқаррар карда шудааст⁷. Мутобиқи моддаи 1239 Кодекси граждани дар ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси граждани, аз ҷумла, аз ҷониби дорандаи патент муддати тӯлонӣ истифода набурдан ё нокифоя истифода бурдани объекти ҳуқуқи патентӣ, инчунин рад кардани дорандаи патент аз бастани шартномаи литсензионӣ бо шахси манфиатдор, ки хоҳиш ва омодагии истифодаи объекти ҳуқуқи патентии патентиро изҳор кардааст, суд метавонад бо талаби шахси манфиатдор дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмии истифодаи объекти патентии ҳуқуқи патентӣ дар шартҳои дар қарори суд пешбинишуда қарор қабул намояд. Моҳияти мафҳуми татбиқи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ ба шахси манфиатдор аз номи давлат ё бо қарори суд додани ҳуқуқи истифодаи объекти ҳифзи ҳуқуқи патентӣ мебошад, ки бар хилофи иродаи дорандаи патент сурат мегирад.

Тибқи меъёри моддаи 1360 Кодекси граждани Ҳукумати Федератсияи Русия ҳуқуқ дорад дар бораи додани иҷозат барои истифодаи объекти ҳуқуқи патентӣ бе ризоияти дорандаи патент ба манфиати амнияти миллии ё дар ҳолати зарурати ниҳоят зарурӣ бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли қарор қабул кунад. Дар ин ҳолат, барои гирифтани иҷозат аз Ҳукумат, аввал бо соҳиби ҳуқуқи муаллиф барои розигии ӯ тамос гирифтани шарт нест. Шартҳои кофӣ ҳарчи зудтар огоҳ кардани соҳиби ҳуқуқи муаллиф аз қарори Ҳукумат ва пардохти ҷуброни мутаносиб ба дорандаи ҳуқуқи муаллиф мебошад.

Масъалаҳои додани иҷозатномаи ҳатмӣ барои истифодаи объекти ҳуқуқи патентии патентӣ дар қаламрави Федератсияи Русия дар ҳолати истифода набурдан ё нокифоя истифода бурдани объекти ҳуқуқи патентӣ бо банди 1 моддаи 1362 Кодекси граждани танзим карда мешаванд, ки муқаррароти онҳо ба муқаррароти банди 3 моддаи 10 Қонуни Патентӣ монанданд. Дар баробари ин дар банди 1 моддаи 1362 Кодекси граждани граждани дар мавриди аз ҷониби суд муқаррар намудани маблағи умумии пардохтҳо, ки набояд аз нархи иҷозатнома, ки бо шартҳои муқоисашаванда муайян карда мешавад, пасттар бошад, тавзеҳоти иловагиро дар бар мегирад.

Ҳодисаҳои муҳим дар ҳамоҳангсозии қонунгузориҳои Русия бо қонунгузориҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ ба имзо расидани созишномаи соли 2011 буданд. Протокол «Дар бораи ҳамроҳшавии Федератсияи Русия

ба Созишномаи Марракеш оид ба таъсиси ВТО аз 15 апрели соли 1994» ва соли 2014. Шартнома дар бораи Иттиҳоди иқтисодии Авруосиё⁸ (минбаъд Шартнома дар бораи Иттиҳоди иқтисодии Авруосиё). Федератсияи Русия бо имзои созишномаҳои зикршуда, инчунин узви Конвенсияи патентии Авруосиё⁹ (минбаъд – ЕАПК) буда, ба ВТО, ЕАЭС ва ЕАПК шомил шуд ва ўҳдадорихоро оид ба риояи принципҳои умумии ҳифзи моликияти зеҳнӣ гирифт. Мутобиқи ўҳдадорихорои шартномавии қабулшуда давлатҳое, ки созишномаҳоро имзо кардаанд, ҳифз ва ҳимояи ҳуқуқи моликияти зеҳниро дар қаламрави худ, ки меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ, шартномаҳои байналмилалӣ ва қонунгузориҳои миллии пешбинӣ кардаанд, таъмин мекунанд.

Дар баробари ин, қонунгузориҳои миллии метавонад маҳдудкунии ҳуқуқҳои дар асоси патент додашударо пешбинӣ намояд, ба шарт ки чунин маҳдудият манфиатҳои қонунии дорандаи патентро беасос вайрон накунад ва риояи манфиатҳои қонунии ҷамъиятиро дар ҳолати фавқуллода таъмин намояд. Қобили зикр аст, ки моддаи 12-и ЕАПК шикоят аз болои қарор дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмӣ ба суд ё мақоми дигари салоҳиятдори давлатии давлате, ки аз номи онҳо ин иҷозатномаи ҳатмӣ дода шудааст, пешбинӣ шудааст.

Ҳамин тариқ, дар асоси натиҷаҳои омӯзиши мунтазами меъёрҳои қонунгузориҳои байналмилалӣ, минтақавӣ ва миллии Русия, ки иҷозатномадиҳии ҳатмиро танзим мекунанд, метавон хулоса кард, ки қонунгузориҳои Русия бо қонунгузориҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ ҳамоҳанг карда шудааст. Ҳамзамон, қонунгузориҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ ба инҳирофоти меъёрҳо ва қоидаҳои муқаррарнамудаи қонунгузориҳои миллии аз муқаррароти асосии шартномаҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ танҳо дар ҳоле иҷозат медиҳад, ки чунин радқунӣ мутобиқи шартномаҳои мазкур иҷозат дода шавад.

Татбиқи моддаи 1360 Кодекси граждани

Тавре дар боло зикр гардид, механизми иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтирооти марбут ба маводи доруворӣ бори нахуст соли 2020 татбиқ шуда, соли 2021 асосҳои додани иҷозатномаи ҳатмии дар моддаи 1360 Кодекси граждани зикргардида бо ҳадафҳои ҳифзи ҳаёт ва саломатии аҳоли пурра карда шуданд.

1. Бори аввал бо дарназардошти меъёри моддаи 1360 Кодекси граждани дар асоси Қарори Ҳукумати Федератсияи Русия аз 31 декабри соли 2020 таҳти рақами 3718-р ба ширкати ватании «Фармсинтез» ба кашфиётҳое, ки патентҳои Авруосиёи ЕА025252, ЕА025311 ва ЕА029712 (соҳиби ҳуқуқи муаллиф – ГАЙЛИД САЙ-ЭНСИЗ, ИНК. (US), патентҳои Авруосиёи ЕА020659 ва ЕА032239 (соҳиби ҳуқуқи муаллиф – ДЖИЛИД САЙЭНС,

⁷ Кодекси граждани Федератсияи Русия (қисми ҷорӣ) аз 18.12.2006 № 230-ФЗ (бо тағйироту иловаҳо) // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/902019731> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

⁸ Шартнома дар бораи Иттиҳоди иқтисодии Авруосиё // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/42020596> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

⁹ Конвенсияи патентии Авруосиё 1994 // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://docs.cntd.ru/document/1901192> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

ИНК. (US) ва патенти Авруосиёи EA028742 (соҳиби ҳуқуқи муаллиф – ДЖИЛИД ФАРМАССЕТ, ЛЛС (US) дода шудааст, ба муҳлати як сол бидуни рухатномаи ин ширкатҳо рухсат дода шудаанд. Иҷозати № 3718-р барои муомилоти маводи доруворӣ бо номгӯи байналмилалӣ ғайрипатентӣ (минбаъд МНН) «ремдесивир», ки дар ҳолатҳои фавқуллода барои табobati COVID-19 зарур буд, дода шудааст. Ин тасмим бо он сабаб шудааст, ки дар шароити пандемия зарурати таъмини шахрвандони кишвар бо дору бо МНН «ремдесирик» буд, дар ҳоле ки соҳибони ҳуқуқи муаллиф нияти фурӯши ин доруро дар бозори Русия надоштанд.

Пас аз як сол, бинобар пайдо шудани штаммҳои нави коронавирус ба ширкати русии «Фармсинтез» боз иҷозат дода шуд, ки ихтирооти дар боло зикршударо бе ризоияти соҳибони ҳуқуқи муаллиф бо мақсади таъмини шахрвандони Федератсияи Русия бо доруи дорои МНН «ремдесивир» (Қарори Ҳукумати Федератсияи Русия аз 28 декабри 2021 № 3915-р) истифода барад.

Дар соли 2021 фармони № 3718-р аз ҷониби соҳибони ҳуқуқи муаллифи патентҳои зикршуда дар Суди Олии Федератсияи Русия (минбаъд Суди Олӣ) шикоят карда шуд. Суди Олӣ даъвои маъмуриро рад кард (қарори 27 майи соли 2021, парвандаи № АКПИ21-303¹⁰).

Мувофиқи мавқеи ҳуқуқии Суди Олӣ, чи тавре ки дар санади судии дар боло зикргардида муайян шудааст, истифодаи ихтироъ бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли дар ҳолати фавқуллода истисноӣ қонуни аз монополияи патенти мебошад.

**Истифодаи ихтироъ
бо мақсади ҳифзи
саломатии аҳоли дар
ҳолати фавқуллода
истисноӣ қонуни аз
монополияи патенти
мебошад.**

Вобаста ба ин, қарори қабулкардаи давлат дар бораи бе созиш бо дорандаи патент истифода бурдани ихтироъ мувофиқи моддаи 1360 Кодекси граждани аст, зеро ин қарор бо мақсади рафъи ҳолатҳои фавқуллодае, ки дар натиҷаи нарасидани доруҳои зарурӣ дар кишвар ва аз ҷониби соҳибони ҳуқуқи муаллифи таъмин намудани онҳо ба амал омадааст, қабул шудааст.

2. Доруи навбатӣ, ки ҳоло аз ҷониби ЧДММ «Герофарм» ва ЧДММ «Промомед» тибқи литсензияи ҳатмӣ истеҳсол мешавад, доруи дорои МНН «семаглутид» мебошад. Ин дуввумин золатест, ки дар он Ҳукумат тибқи моддаи 1360-и Кодекси граждани иҷозатномаи ҳатмӣ додааст, ки барои истеҳсоли маводи мухаддир бо

МНН «семаглутид» иҷозат медиҳад. Семаглутид (номи тижории «Оземпик») дар соли 2012 аз ҷониби ширкати фармасевтии Дания Novo Nordisk A/S таҳия шудааст, ки соҳиби ихтирооти марбут ба моддаҳои фаъоли дору бо МНН «семаглутид» мебошад, ки бо патентҳои Русия № 2401276, 2421238, 2434019, 2643515, 2657573, 2768283, 2777600, ки баъзеи онҳо то солҳои 2031–2033 эътибор доранд. Моҳи декабри соли 2021 семаглутид ба Рӯйхати доруҳои ҳаётан муҳим ва муҳим (минбаъд Рӯйхат) ҳамчун агенти зиддидиабетикӣ барои аз даст додани вазн дар беморони гирифтори хатари баланди бемориҳои дилу раг дохил карда шуд. Дар моҳи марти соли 2023 Novo Nordisk A/S хабар дод, ки интиқоли ин дору ба Федератсияи Русия қатъ карда мешавад. Аз сабаби он, ки ширкати Novo Nordisk A/S, ки соҳиби ягонаи ҳуқуқи ихтироъ дар доираи патентҳои зикршуда мебошад, аз пешниҳоди дору бо НБҒ «семаглутид» даст кашид, дар моҳи октябри соли 2023 аналогҳои доруи «Оземпик» бо номҳои «Семавик», «Квинсента», «Велгия» дар Русия ба қайд гирифта шуданд.

3. Вазъиятеро, ки бо таъминоти доруворие, ки барои муолиҷаи ВИЧ пешбинӣ шудаанд, низ бояд қайд кард. Доруе, ки дорои ингредиенти фаъоли долутегравир буда, бо номи Tivicay истеҳсол мешавад, аз ҷониби шӯъбаи дистрибютори ширкати фармасевтии бритониёи GlaxoSmithKline (GSK) ба бозори Русия ворид карда мешавад. Маводи фаъоли долутегравир, инчунин таркиби фармасевтии дорои ҳама гуна комбинатсия ва усули истеҳсоли он бо патенти авруосиёи EA014162 ҳифз шудааст, ки дорандагони ҳуқуқи муаллифии он ширкатҳои Vive Healthcare Co. (US) ва «Шионоги энд Ко. Ltd (JP) мебошад. Мӯҳлати патенти мазкур соли 2029 ба охир мерасад.

**Дар натиҷаи ба амал
баровардани қарорҳои
қабулкардаи Ҳукумат
масъалаҳои муҳофизати
саломатии аҳоли дар ҳолати
набудани ё нокифоя бо
доруҳои конкретии аҳоли
ҳал карда шуданд.**

Дар моҳи июли соли 2024 Хадамоти федеролии зиддинҳисории Русия харидаи ин доруро аз ҷониби Вазорати тандурустии Русия ба далели шикоят дар бораи музоядае, ки бахши тақсимои GSK баргузор кардааст, боздошт. Нархи ибтидоии харид 1 миллиарду 860 миллион рубл буд ва барандаи тендер на GSK, балки ширкати русии ЧДММ «БСС» (дистрибютори ширкати русии ЧДММ «Промомед Рус», ки аналогҳои долутегравир истеҳсол мекунад) буд, ки нархи ибтидоии харидро 20 миллион рубл пешниҳод кардааст. Камтар. Бар асари шикоят имзои шартномаи байни ЧДММ «БСС» ва Маркази федералии банақшагирӣ ва ташкили таъминоти маводи мухаддир ба шахрвандон

¹⁰ Қарори Суди Олии Федератсияи Русия аз 27 майи соли 2021 дар парвандаи № АКПИ21-303 // Бонки қарорҳои судӣ: вебсайт. – URL: https://vsrf.ru/lk/practice/stor_pdf/2002020 (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

боздошта шуд. Дар шикоят инчунин кайд карда мешавад, ки арзиши ибтидоии шартнома нодуруст ташкил карда шудааст. Бо нархе, ки дар шартнома нишон дода шудааст, ширкат мебоист доруро танҳо тибқи шартномаи дарозмуддат (ба муҳлати 1,5 сол) таъмин мекард, аммо харид то 1 декабри соли 2024 анҷом дода шуд. Ба гуфтаи ширкат, маҳз арзон будани қарордод боиси иштироки таъминкунандагони умумӣ дар музояда шудааст. Ҳамзамон, ширкат пешниҳод кардааст, ки нархи дору 30% кам карда, ҳамзамон ҳаҷми интиқолро афзоиш диҳад. Моҳи августи соли 2024 боз як тендер баргузор шуд, ки дар натиҷаи он 2 сентябр бо GSK шартнома ба имзо расид. Дар натиҷа, масъалаи таҳвили доруи «Тивикаи» дар моҳҳои июл-сентябри соли 2024 бо иштироки Ҳукумати Федератсияи Русия ҳал шуд.

Бояд гуфт, ки дар натиҷаи татбиқи қарорҳои қабулкардаи Ҳукумат (бандҳои 5.1–5.3) масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли дар ҳолати вучуд надоштан ё нокифоя таъмин намудани доруҳои мушаххас аз рӯйхат ба аҳоли, аз байн бурдани мавқеи инҳисории дорандагони патент, арзон кардани арзиши доруворӣ ҳалли худро ёфтаанд.

4. Чи тавре ки амалияи татбиқи ҳуқуқи моддаи 1360 Кодекси граждани нишон медиҳад, ин меъёр дар робита ба ҳолатҳои фавқуллодае, ки дар натиҷаи пандемия ба амал омадаанд ва кам шудани ҳаҷми таъминоти дорувории аз рухсат гирифташуда, ки мавҷуд набудани онҳо ба саломатии аҳоли таҳдид мекунад, мавриди истифода қарор гирифтааст. Ва гарчанде ки ҳолатҳои дар боло зикргардида додани иҷозатнома аз ҷандирии амали мақомоти давлатӣ дар татбиқи меъёри моддаи 1360 Кодекси граждани шаҳодат медиҳанд, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ зарурати таҳияи қоидаҳои танзимкунандаи масъалаҳои мурофиавии татбиқи механизми иҷозатномадиҳии ҳатмиро муайян кардааст.

Бо мақсади иҷрои Фармони Президенти Федератсияи Русия аз 15 феввали соли 2024 № 122 «Дар бораи такмил додани тартиби қабули қарорҳо оид ба истифодаи ихтироот, моделҳои фойданок ва намунаҳои саноатӣ бо мақсади таъмини амнияти иқтисодии Федератсияи Русия», аз ҷониби Ҳукумати Федератсияи Русия дар асоси қарори № 380 аз 27 март соли 2024 бо мақсади таъмини амнияти иқтисодии Федератсияи Русия дар назди Комиссияи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рушди иқтисодӣ ва интеграция (минбаъд Зеркомиссия) Зеркомиссия оид ба истифодаи ихтироот, моделҳои фойданок ва намунаҳои саноатӣ таъсис дода шуд, инчунин Низомнома дар бораи зеркомиссия ва Қоидаҳои аз ҷониби зеркомиссия таҳия намудани қарорҳо оид ба истифодаи ихтироот, моделҳои фойданок ва намунаҳои саноатӣ бе ризоияти патентдор тасдиқ карда шуданд.

Зеркумита аз рӯи принципи раванзанаи ягона барои ширкатҳои русие, ки аз иҷозатномаи дорандагони патенти хориҷӣ беасос рад шудаанд, амал мекунад. Шакли дархост барои истифодаи объекти ҳуқуқи патентӣ бе ризоияти дорандаи патент, ки дар ҷаласаи якуми Зеркумита, ки 1 августи соли 2024 баргузор гардид, тасдиқ шудааст, дар домени ҷамъиятӣ дар вебсайти Вазорати

Мақомоти ҳифзи ҳуқуқ зарурати таҳияи қоидаҳои танзимкунандаи масъалаҳои мурофиавиро Ҳангоми татбиқи механизми иҷозатномадиҳии ҳатмӣ ошкор кардааст.

рушди иқтисоди Русия нашр шудааст. Истифодаи ин шакл ба довтолабон имкон медиҳад, ки маълумоти ба Зеркумита пешниҳодшударо беҳтар созанд ва тамоми маълумоти заруриро пешниҳод кунанд. Агар дар ариза чунин маълумот ва маводи ёрирасон мавҷуд набояд, ариза бо сабабҳои расмӣ баррасӣ карда намешавад.

Дар айнаи замон ба зеркомиссия ду муроҷиатнома маълум аст. Ва гарчанде ки таҷрибаи татбиқи ҳуқуқи баррасии дархостҳо оид ба гирифтани иҷозат барои истифодаи ихтирооти аз ҷониби шахсони манфиатдор пешниҳодшуда ва омода намудани ҳуҷҷатҳо барои тасдиқ аз ҷониби Раиси Комиссияи Ҳукумати оид ба рушди иқтисод ва ҳамгирӣ то ҳол шакл нагирифтааст, вале чунин бовар кардан асос дорад, ки тадбирҳои андешидаи Ҳукумат натиҷаи мусбат медиҳанд.

Татбиқи моддаи 1362 Кодекси граждани

Аз муқаррароти қисми 1 моддаи 1362 Кодекси граждани бармеояд, ки аризадиҳанда Ҳангоми муроҷиат ба суд барои гирифтани иҷозатномаи ҳатмӣ бояд далелҳои пешниҳод намояд, ки хоҳиш ва омодагии ӯро барои истифодаи ихтироъ тасдиқ мекунанд, инчунин шартҳои додани чунин иҷозатномаро, ки ба дорандаи патент пешниҳод карда мешаванд, аз ҷумла ҳаҷми истифодаи ихтироъ, маблағ ва шартҳои пардохти иҷозатнома нишон диҳад.

Инчунин, меъёри банди 2 моддаи 1358.1 Кодекси граждани асоси додани иҷозатномаи ҳатми набояд, ки дар ҳолате татбиқ мешавад, ки соҳиби патенти ихтирооти такмилёфта наметавонад онро бе истифодаи ихтирооти дигар, ки дорандаи ҳуқуқи муаллифи он шахси дигар набояд, истифода барад.

Дар банди 43 Қарори Пленуми Суди Олии Федератсияи Русия аз 23 апрели соли 2019 № 10 «Дар бораи татбиқи қисми қоруми Кодекси граждани Федератсияи Русия»¹¹ номгӯи шартҳои додани иҷозатномаи оддӣ (ғайри истисноӣ), ки бояд ба аризаи даъвогӣ дохил карда шаванд, муқаррар карда шудааст. Риоя накардани ин талабот боиси бе амал мондани даъво мегардад. Суди Олӣ инчунин дар таъиноти худ зикр кардааст, ки Ҳангоми баррасии парвандаҳои иҷозатномадиҳии маҷбурӣ муқаррароти қисми 1 моддаи 445 Кодекси

¹¹ Қарори Пленуми Суди Олии Федератсияи Русия аз 23 апрели соли 2019 № 10 «Дар бораи татбиқи қисми қоруми Кодекси граждани Федератсияи Русия» // Кодекс: портали расмӣ. – URL: <https://sudrf.cntd.ru/document/554351687> (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

гражданӣ бояд татбиқ карда шавад, ки хусусиятҳои тартиби бастанӣ шартномаҳо на бо иродаи тарафҳо ҳангоми бастанӣ шартномаи иҷозатнома, балки аз рӯи меъёрҳои ҳатмии қонун пешбинӣ менамоянд.

Баҳс дар бораи додани иҷозатномаи ҳатмӣ барои истифодаи ихтирооти патентӣ ба баҳсҳои иқтисодӣ дар муносибатҳои ҳуқуқии гражданӣ дахл дорад ва шарҳи масъалаҳои марбут ба муқаррар кардани камомад дар бозори маҳсулоте, ки ихтироъ дар он таҷассум ёфтааст, аз ҷониби суд баҳо дода мешавад, ки далелҳои пешниҳоднамудаи тарафҳои баҳсро, ки ба онҳо асосҳои даъвои онҳо ишора мекунанд (моддаҳои 56, 67 Кодекси муурофиявӣ, моддаҳои 65, 71 Кодекси муурофиявии ҳакамӣ). Гуфтаҳои дар боло зикршуда ба муқаррар намудани нарасидани маҳсулоти тиббӣ дар бозори муайян дахл дорад, ки дар он ихтирооти марбут ба маводи доруворӣ таҷассум ёфтааст.

Суд парвандаи № А40-185112/2022-ро аз рӯи даъвои ширкати русии ЧДММ «Мик» нисбати ширкати фармасевтии «Вертекс» барои маҷбур кардани бастанӣ шартномаи литсензионӣ баррасӣ намуд. Бо ҳалномаи суди марҳилаи якум даъво пурра рад карда шуд. Додгоҳи таҷдиди назар ширкати фармасевтии «Вертекс», ки дорои чанд патенти доруи «Трикафта» мебошад, муваззаф кардааст, ки ба далели истифодаи нокифояи ихтироъҳо дар ҷаҳорҷӯби чанд патент ба ЧДММ «МИК» иҷозатномаи оддӣ (ғайри истисноӣ) диҳад. Суди апеллятсионӣ ҳангоми баррасии далелҳои дар парванда пешниҳодшуда муайян кард, ки Vertex маводи муҳаддири «Трикафта»-ро ба бозори Русия ба микдоре ворид кардааст, ки метавонад эҳтиёҷоти солони ин доруро камтар аз 8% беморони гурӯҳи синну соли муайян, ки барои онҳо ин дору метавонад нишон дода шавад, таъмин намояд. Суд инчунин далелҳои марбут ба пешниҳоди даъвогар ба дорандаи ҳуқуқи муаллиф дар бораи бастанӣ шартномаи литсензионӣ ва омодагии даъвогарро барои истифодаи ихтирооти патентӣ баррасӣ намуд.

Маҳдудиятҳои ҷорӣ оид ба ҳуқуқҳои истисноӣ муқаррароти моддаи 5А Конвенсияи Париж, моддаҳои 31 ва 31bis Созишномаи TRIPS ва моддаи 12 Конвенсияи Авруосиёро инъикос мекунанд

Суди марҳилаи кассатсионӣ (Раёсати Суди моликияти зеҳнӣ) шикоятҳои кассатсионии Vertex ва ЧСК «Санофи Русия»-ро баррасӣ намуда, дар бораи бетағйир мондани таъиноти марҳилаи кассатсионӣ аз рӯи парвандаи № А40-185112/2022 аз 25 сентябри соли 2023 ва дар бораи рад кардани шикояти шикояти кассатсионии ширкати Vertex ап ЧС «Санофи Русия»

таъинот баровард. Ҳайъати додрасҳои Додгоҳи олий шикояти кассатсионии ширкати хориҷии Vertex ва ЧС «Санофи Русия»-ро рад кард.

Бояд гуфт, ки Раёсати Суди оид ба моликияти зеҳнӣ бо таъиноти худ аз 16 январи соли 2024 муайян кардааст, ки кадом ҳолатҳо дар парвандаҳои додани иҷозатномаи ҳатмӣ ба мавзӯи исбот дохил мешаванд. Онҳо зеринҳо мебошанд: 1) истифодаи нокифояи ихтирооте, ки барои он иҷозатномаи ҳатмӣ талаб карда мешавад; 2) шахсе, ки иҷозатномаи ҳатмиро талаб мекунад, барои истифода бурдани ихтироъ майлу қобилият дорад; 3) оё даъвогар ба дорандаи ҳуқуқи муаллиф бо пешниҳоди бастанӣ шартномаи литсензионӣ мууроҷиат кардааст ва оё ин созишнома ба таҷрибаи муқарраргардида мувофиқат мекунад.

Барои ҷамъбаст метавон қайд кард, ки натиҷаи асосии санади судии қабулшуда аз байн бурдани мавқеи монополияи дорандаи патент буд. Азбаски муурофияи судӣ характери баҳсу мунозира дорад, тарафҳо бояд ба назар гиранд, ки дар рафти муурофияи суд далелҳои пешниҳоднамудаи тарафҳои парвандаро баррасӣ ва баҳо медиҳад.

Хулосаҳо

Таҳлили меъёрҳои қонунгузории Русия, ки маҳдудияти ҳуқуқи истисноиро дар ҳолатҳои истифода набурдан ё нокифояи истифода бурдани ихтироот, инчунин дар ҳолатҳои зарурати ниҳоят ба танзим медарорад, ба мо имкон медиҳад ба хулосае ояд, ки онҳо ба Кодекси гражданӣ ва шартномаҳои байналмилалии Федератсияи Русия асос ёфта, мутавозинанд. Маҳдудиятҳои ҷорӣ оид ба ҳуқуқҳои истисноӣ муқаррароти моддаи 5А Конвенсияи Париж, моддаҳои 31 ва 31bis Созишномаи ТРИПС ва моддаи 12 Конвенсияи Авруосиёро инъикос мекунанд.

Қоидаҳои, ки механизми иҷозатномадиҳии ҳатмиро танзим мекунанд, ба қадри кофӣ мутавозин ва чандир мебошанд. Давлат бо додани ҳуқуқҳои истисноӣ бо мақсади таъмини фаъолияти оптималии муассисаи патенти дар як вақт ҳам маҳдудияти татбиқи онҳо ва ҳам имкониятҳои маҳдудкунии онҳоро муқаррар менамояд. Дар баробари ин, маҳдудиятҳои ҳуқуқи мустасно дар ҳолатҳое, ки истифодаи объектҳои ҳуқуқи патент бе розигии соҳибони ҳуқуқи муаллифи иҷозат дода мешавад, тибқи қонун дар моддаҳои 1239, 1360 ва 1362 Кодекси гражданӣ муайян карда мешавад. Бо дарназардошти гуфтаҳои боло ҳеҷ асосе вучуд надорад, ки расмиёти ҳатмии иҷозатномадиҳӣ, ки дар моддаҳои 1360 ва 1362 Кодекси гражданӣ пешбинӣ шудаанд, метавонад боиси харобшавии муассисаи патентӣ гардад.

Бояд гуфт, ки татбиқи моддаҳои 1360 ва 1362-и Кодекси гражданӣ имкон дод, ки мавқеи инҳисории дорандагони патент бартараф карда шуда, дар умум аҳолии кишвар, инчунин гурӯҳҳои алоҳидаи беморон бо доруҳои ҳаётӣ таъмин карда шаванд. Дар баробари ин, дорандагони патент ба пурзур намудани гуфтушунид оид ба арзон кардани нарх ва аз нав барқарор намудани таъминоти дору мароқи зиёд зоҳир намуданд.

Татбиқи моддаҳои 1360 ва 1362-и Кодекси граждани имкон дод, ки мавқеи монополии соҳибони патент бартараф карда шуда, дар маҷмӯъ аҳолии кишвар, инчунин гурӯҳҳои алоҳидаи беморон бо доруҳои ҳаётан муҳим таъмин карда шаванд. Дар баробари ин, дорандагони патент ба пурзур намудани гуфтушунид оид ба арзон кардани нарх ва аз нав барқарор намудани таъминоти дору мароқи зиёд зоҳир намуданд.

Вобаста ба афкори нисбатан васеъ паҳншуда дар бораи номуайянии меъёрҳои истифодаи нокифояи ихтироъ, баррасии масъалаҳои истифодаи нокифояи ихтироъҳои марбут ба маҳсулоти доруворӣ тавассути призмаи муайян кардани нуқсон ё хатари нуқсони маҳсулоти мушаххаси доруворие, ки дар онҳо ихтирооти патентӣ таҷассум ёфтааст, бамаврид аст. Тавре ки татбиқи моддаҳои 1360 ва 1362 Кодекси граждани нишон медиҳад, меъёри объективи нокифоя будани истифодаи ихтирооти марбут ба маводи доруворӣ кифоя ё нокифоя будани миқдори зарурии доруворӣ барои таъбиқоти бемориҳои мушаххас мебошад, ки дар ҳолате, ки вуҷуд надоштан ё нокифоя будани чунин маводи доруворӣ ба саломатии аҳоли таҳдид мекунад.

Ҳамзамон, бо мақсади арзёбии таъсири тадбирҳои андешидашуда ба тартиби иҷозатномадиҳии ҳатмии ихтирооти марбут ба маводи доруворӣ ба мақсад мувофиқ аст, ки омӯзиши минбаъдаи амалияи татбиқи ҳуқуқ, ки барои ошкор намудани осебапазирии татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ташаккул додани манзари пурратар бо дарназардошти ҷанбаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ имкон медиҳад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Латынцев, А. В. Татбиқи механизмҳои ҳуқуқи граждани иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар соҳаи тандурустӣ / А. В. Латынцев // Патентҳо ва иҷозатномаҳо. – 2024. – № 4. – С. 43-51.
2. Латынцев, А. В. Фарқи байни моҳияти ҳуқуқи иҷозатномадиҳии ҳатмӣ ва истифодаи беиҷозатномаи пулакии объектҳои ҳифзи патент / А. В. Латынцев // Маҷаллаи Қонуни Русия. – 2023. – № 3. – С. 56-68.
3. Завьялова, М. Иҷозатномаи ҳатмӣ ҳамчун механизми истисно дар бахши фармасевтӣ / М. Завьялова // Ремедиум. – 2016. – № 12. – С. 6-14.
4. Ворожевич, А. С. Маҳдудиятҳои амалӣ ва ҳифзи ҳуқуқи истисноии дорандаи патент. – М.: Статут. – 2018. – 320 с.
5. Гюльбасарова, Е. В. Гирифтани аз монополияи патентӣ / Е. В. Гюльбасарова // Маҷаллаи Суди ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ. – 2023. – № 41. – С. 23-32.
6. Малыгина, А. Н. Институти иҷозатномадиҳии ҳатмӣ дар қонуни патентии Федератсияи Русия / А. Н. Малыгина // Маҷаллаи Суди ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ. – 2021. – № 31. – С. 56-68.
7. Боденхаузен, Г. Конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ: Шарҳ / Г. Боденхаузен; Тарҷ. аз фаронсавӣ Туманова Н. Л., дар зери таҳрири проф. Богуславский М. М.; Мақолаи бармадӣ Питовранов Е. П. – М.: Прогресс. – 1977. – 310 с.
8. Ҳуҷҷати истинод оид ба истисноии додани иҷозатномаҳои ҳатмӣ SCP/30/3, 21 майи 2019. Кумитаи доимӣ оид ба Қонуни патент, Иҷлосияи 30, Женева, 24–27 июни соли 2019 / ВОИС: вебсайт. – URL: Манбаи электронӣ: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/ru/scp_30/scp_30_3.pdf (санаи муроҷиат: 18.11.2024).

Маълумот дар бораи муаллиф

Наталья Константиновна Николаенко, номзади илмҳои техника, ходими пешбари илмии Муассисаи федералии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1), ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8299-1887>; otd1816@rupto.ru

References

1. Latynchev, A.V. (2024), "Application of civil law mechanisms of compulsory licensing in healthcare", *Patents and licenses*, no 4, pp. 43–51.
2. Latynchev, A.V. (2023), "The difference between the legal nature of compulsory licensing and paid unlicensed use of patent protection objects", *Russian Law Journal*, no 3, pp. 56–68.
3. Zavyalova, M. (2016) "Compulsory licensing as an exception mechanism in the pharmaceutical sector", *Remedium*, no 12, pp. 6–14.
4. Vorozhevich, A. S. "Limits of the exercise and protection of the exclusive right of the patent holder". Moscow: Statut. 2018, 320 pp.
5. Gulbassarova, E. V. (2023) "Exceptions from the patent monopoly", *Journal of the Intellectual Property Court*, no 41, pp. 23–32.
6. Malygina, A. N. (2021) "Institute of Compulsory Licensing in the Patent Law of the Russian Federation", *Journal of the Intellectual Property Court*, no 31, pp. 56–687.
7. Bodenhause, G. (1977), *Parizhskaia konvencija ob intelektualnoy sobstvennosti: Kommentarii* [Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Commentary]. Translated by Tumanova N. L., in prof. Boguslavsky M. M. (ed.); Introductory article by Pitovranov E. P., Progress, Moscow, Russia.
8. Reference document on the exception regarding compulsory licensing SCP/30/3, May 21, 2019. Standing

Committee on the Law of Patents, Thirtieth Session Geneva, June 24 to 27, 2019, available at: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_30/scp_30_3-main1.pdf (Accessed 18 Nov 2024).

Information about the author

Natalia K. Nikolaenko, Cand. Sci. (Technical Sciences), Leading Researcher of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1), ORCID:

<https://orcid.org/0009-0004-8299-1887>; otd1816@rupto.ru.

Муаллиф ҳеҷ бархӯрди манфиатҳоро баён намекунад.
The author declares no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 15.11.2024

Баъли тақризаз нав дида баромада шуд: 04.12.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 06.12.2024

ИҚТИСОДИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мақолаи шарҳӣ

Original article

УДК 347.77: 658.5

EDN: <https://elibrary.ru/nijrjf>

Равишҳои стратегӣ ба идоракунии моликияти зеҳнӣ ва сармоясозии дониш дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ

Марина Александровна Боровская[✉], Антон Анатольевич Афанасьев, Анастасия Юрьевна Никитаева,
Татьяна Викторовна Федосова, Александр Владимирович Кононенко

Донишгоҳи федералии ҷанубӣ

[✉]bma@sfedu.ru

Аннотатсия: ҷустуҷӯи механизмҳои самарабахши идоракунии моликияти зеҳнӣ барои таъмини истиқлолияти илмӣ ва рушди иқтисоди кишвар аҳамияти хоса дорад, ки ин барои ташкилотҳои илмӣ таълимӣ, ки муҳаррики инноватсия мебошанд, низ хеле муҳим аст. Мақсади кор муайян намудани вазъи кунунии тадқиқот дар соҳаи идоракунии моликияти зеҳнӣ ва рушди стратегии фаъолияти донишгоҳҳо дар ин самт, инчунин ҷустуҷӯи равишҳои нави тақмили идоракунии моликияти зеҳнӣ дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимии Русия мебошад. Барои баррасии таҷрибаи ҷаҳонӣ дар ин самт таҳлили библиометрӣ ва илмии нашрияҳои илмӣ, ки дар системаи байналмилалӣ илмӣ Lens.org индексатсия шудаанд, гузаронида шуд. Харитаи истилоҳоти таҳияшуда оид ба идоракунии стратегии моликияти зеҳнӣ дар донишгоҳҳо имкон дод, ки гузариш дар самти тадқиқот аз созишномаҳои расмӣ, иҷозатномаҳо ва корхонаҳои муштарак ба моделҳои кушодаи инноватсионӣ, принципҳо, шартҳо, дигаргуниҳо, фаъолияти инноватсионӣ, лоиҳаҳо ва платформаҳои рақамӣ муайян карда шавад. Яке аз унсурҳои асосии идоракунии самараноки моликияти зеҳнӣ фароҳам овардани шароит барои ҷалби фаъолони натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ ба фаъолияти амалӣ мебошад. Таҳияи равишҳои стратегӣ оид ба идоракунии моликияти зеҳнӣ бояд низомнок бошад ва ҳам дар робита ба низомии дастгирӣ ва рушди моликияти зеҳнӣ ва ҳам ба маҳсулоте, ки дар асоси объекти моликияти зеҳнии офаридашуда асос ёфтааст, сохта шавад. Татбиқи равиши пешниҳодшуда оид ба идоракунии моликияти зеҳнӣ дар сатҳи донишгоҳ бо назардошти самтҳои рушди банақшагирии стратегӣ ва се ченаки стратегияи идоракунӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ (ташкилот, муаллиф, маҳсулот) барои донишгоҳҳои Русия аҳамияти амалӣ дорад, ҳамзамон, муносибати стратегӣ ба идоракунии моликияти зеҳнӣ ва донишҳо бояд ба чандирӣ, ҳамкорӣ ва мутобиқшавӣ ба шароити зудтағйирёбандаи бозор ва технологӣ асос ёбад, ки омили муҳими баланд бардоштани рақобатпазирии ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ мебошад.

Калидвожаҳо: стратегияҳои идоракунии моликияти зеҳнӣ, сармоясозии дониш, идоракунии лоиҳаҳои илмӣ, иқтисодиёти дониш, самаранокии тадқиқоти илмӣ, таҳлили библиометрӣ, сентометрия.

Барои иқтибос: Боровская, М. А. Равишҳои стратегӣ барои идоракунии моликияти зеҳнӣ ва сармоясозии дониш дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ / М. Боровская, А. А. Афанасьев, А. Ю. Никитаева, Т. В. Федосова, А. В. Кононенко // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4. – С. 384-393.

Strategic approaches to intellectual property management and knowledge capitalization in scientific and educational organizations

Marina A. Borovskaya[✉], Anton A. Afanasyev, Anastasia Yu. Nikitaeva, Tatyana V. Fedosova, Alexander V. Kononenko

Southern Federal University

[✉]bma@sfedu.ru

Abstract: efficient mechanisms for managing intellectual property are critical for ensuring scientific and technological sovereignty and economic growth, related to scientific and educational organizations that are drivers of innovation. This study aims to identify the current state of research on the intellectual property management systems and the strategic development of universities, while also exploring new approaches to enhance intellectual property management in scientific and educational organizations in Russia. To incorporate global best practices, we performed a bibliometric and scientometric analysis of scholarly publications indexed in the international database Lens.org. The term map generated for strategic intellectual property management in universities reveals a notable shift in research emphasis – from traditional agreements, licensing, and joint ventures toward open innovation models, principles, conditions, transformations, innovation activities, projects, and digital platforms. A pivotal aspect of a successful intellectual property management involves fostering an environment where research outcomes can seamlessly be transferred to practical application. Strategic approaches to intellectual property management should be systemic and designed with consideration of both the infrastructure supporting intellectual property development and the products derived from these assets. Implementing such an approach at the university level, aligned with strategic planning objectives and encompassing three core dimensions of intellectual property strategy (organization, author, product), holds significant practical implications for Russian universities. Ultimately, flexible, collaborative, and adaptable strategies are essential for navigating dynamic market and technological landscapes, thereby bolstering the competitiveness of scientific and academic institutions.

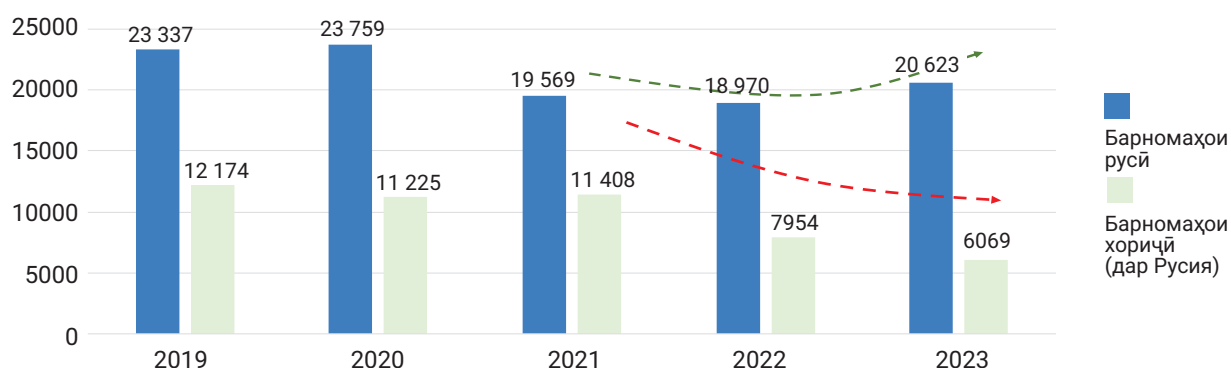
Keywords: intellectual property management strategies, knowledge capitalization, research management, knowledge economy, research efficiency, bibliometric analysis, scientometrics

For citation: Borovskaya M. A. Strategic approaches to intellectual property management and knowledge capitalization in scientific and educational organizations / M. A. Borovskaya, A. A. Afanasyev, A. Yu. Nikitaeva, T. V. Fedosova, A. V. Kononenko // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 4. P. 384–393.

Муқаддима

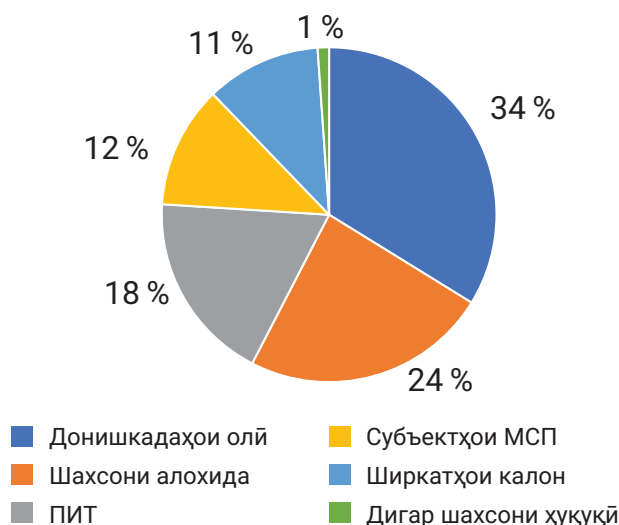
Иқтисодиёти муосир асосан аз иқтидори илмӣ ва технологӣ ва истеҳсоли маҳсулоти баландтехнологӣ муайян карда мешавад, аммо истифодаи донишҳои нав ва идоракунии натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ (РИД) дар ҳама соҳаҳо ва соҳаҳо аҳамияти бештар пайдо мекунад. Дар солҳои охир дар Русия динамикаи мусбӣ дар фаъолияти ихтироъкорӣ, аз ҷумла дар мавриди

пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии объектҳои моликияти зеҳнӣ (МЗ) мушоҳида мешавад. Аз соли 2021 ҳиссаи муаллифони рус дар ҳаҷми умумии дархостҳо мунтазам афзоиш ёфта истодааст, ки ин дар пасманзари коҳиши дархостҳои хориҷӣ, асосан бо сабаби вазъи геополитикӣ, афзоиши тавачҷӯҳӣ таҳиягарони ватанӣ ба ҳифз ва тиҷоратикунони моликияти зеҳнӣ мебошад (Расми 1). Тибқи гузориши солонаи Роспатент барои соли

Расми 1.

Динамикаи пешниҳоди дархостҳо барои патентҳои Федератсияи Русия (ихтироот) дар солҳои 2019–2023
Муаллифон дар асоси гузориши Роспатент барои соли 2023 тартиб додаанд.

Расми 2.

Сохтори дархостҳои Русия оид ба ихтироот
(% аз шумораи умумии дархостҳои Русия).

Муаллифон дар асоси гузориши Роспатент барои
соли 2023 тартиб додаанд.

2023, дар охири соли 2023 шумораи умумии патентҳои амалкунанда беш аз 250 ҳазорро ташкил додааст, ки 67% ба шахрвандони Русия тааллуқ доранд¹.

Бояд гуфт, ки ҳиссаи дархостҳо аз донишгоҳҳо ва муассисаҳои илмӣ беш аз 52% (мутаносибан 33,8% ва 18,4%) мебошад, ки ин ба андозаи муайян нақши назарраси ташкилотҳои илмӣ таълимиро дар системаи идоракунии МЗ дар Русия муайян мекунад (Расми 2).

Вазифаи нигоҳ доштани суръати афзоиши фаъолияти патентии ташкилотҳои илмӣ ва таълимии Русия барои кишвар, инчунин баланд бардоштани сатҳи тиҷоратикунони объектҳои моликияти зеҳнӣ (ОМЗ), ки дар донишгоҳҳо таъсис дода мешаванд, муҳим боқӣ мемонад, ки сатҳи пасти он яке аз мушкилоти асосии дар ин тадқиқот баррасӣшуда мебошад. Маънои идоракунии МЗ мо фаъолияти мақсадноки роҳбарият ва кормандони ташкилоти илмӣ таълимиро дар тамоми марҳалаҳои давраи ҳаёти РИД, аз муайян кардани мавзӯи тадқиқот то марҳилаи тиҷоратӣ ва идоракунии ҳуқуқҳои истисноӣ ва дигар ОМЗ ва истифодаи онҳо дар фаъолияти хоҷагидорӣ бо ҷалби мизочон ва шарикон, бо мақсади ба даст овардани самараи ҳадди аксар дар назар дорем. Чустуҷӯи механизмҳои самараноки идоракунии моликияти зеҳнӣ дар ташкилотҳои илмӣ таълимӣ, бахусус дар донишгоҳҳо, ки ангезандаи инноватсия мебошанд, барои рушди иқтисодиёт ва таъмини соҳибхитиёрии илмӣ техникаи аҳамияти хоса дорад. Ҳамзамон, таҳияи равишҳои стратегӣ оид ба идоракунии МЗ дар ташкилотҳои илмӣ

ва таълимӣ бояд низомӣ бошад ва ҳам дар робита бо системаи дастгирӣ ва рушди МЗ ва ҳам ба маҳсулоте, ки дар асоси ОМЗ сохта шудааст, сохта шавад. Дар робита ба ин, муайян кардани вазъи кунунии тадқиқоти системаи идоракунии технологияҳои иттилоотӣ ва рушди стратегии фаъолияти донишгоҳ дар ин самт, инчунин чустуҷӯи равишҳои нави тақмили идоракунии технологияҳои иттилоотӣ дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимии Русия бамаврид аст.

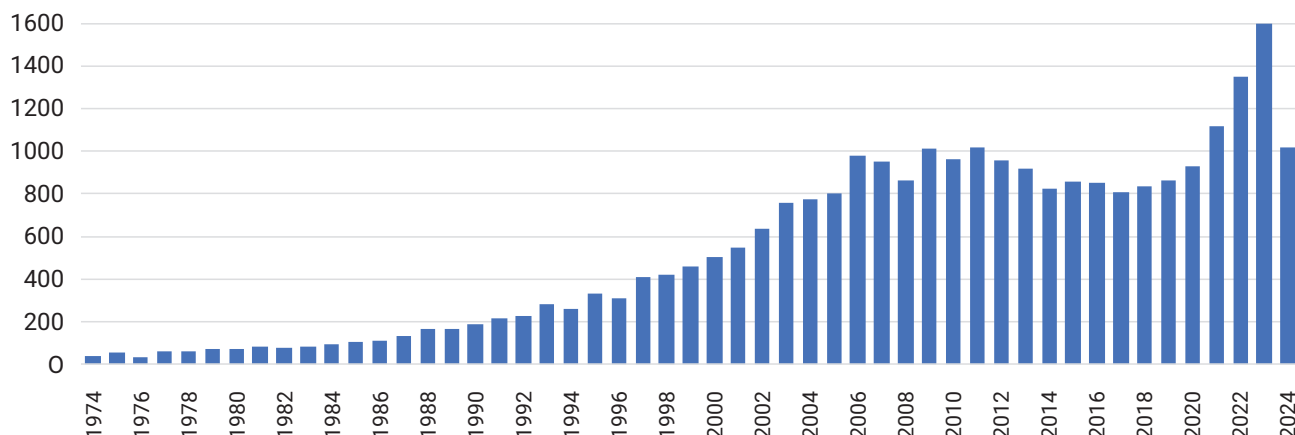
Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Тадқиқот оид ба масъалаҳои идоракунии МЗ дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ дар солҳои охир торафт васеъ паҳн шудааст. Бо мақсади баррасии таҷрибаи ҷаҳонии идоракунии МЗ, дар асоси системаи байналмилалӣ илмӣ Lens.org таҳлили динамика, талабот, тақсими ҷуғрофӣ ва мавзӯии нашрияҳо гузаронида шуд. Барои ташаккул додани базаи нашрия, дар аввал дархости чустуҷӯӣ бо вожаҳои калидии «менечмент», «моликияти зеҳнӣ», «донишгоҳҳо» таҳия карда шуд. Дар ин ҳолат, донишгоҳҳо ҳамчун маъмултарин созмонҳои илмӣ ва таълимӣ дар заминаи байналмилалӣ интихоб шуданд, ки моликияти зеҳниро идора мекунанд. Дархости чустуҷӯии зикршуда 27 387 нашрияи илмиро баргардонд (то июли соли 2024). Динамикаи нашрҳо аз рӯи сол дар расми 3 оварда шудааст.

Пас аз он дархости чустуҷӯӣ тавассути илова кардани контексти «стратегӣ» ба калимаҳои калидӣ ислоҳ карда шуд. Шумораи нашрҳо дар ин маврид бештар аз чор баробар кам шуда, 6 607 ададро ташкил дод. На танҳо шумораи нашрияҳо, балки тамоюлҳо, ташкилотҳои пешқадам ва мавзӯҳои низ тағир меёбанд. Академияи илмҳои Русия дар байни созмонҳо ҷои аввалро ишғол мекунад (бо Донишгоҳи Ҳарвард бо ҳам мебинанд) ва бизнес ва иқтисод дар байни фанҳо пешсаф мешаванд. Дар баробари ин, дар байни асарҳои аз ҳама иқтибосшуда дар базаи нашрияҳо барои калимаҳои калидӣ мақолаҳо оид ба Индустрия 4.0. Аз соли 2010 инҷониб таваҷҷӯҳи созмонҳои Русия ба таҳқиқот дар мавзӯи идоракунии стратегӣ системаҳои иттилоотӣ дар донишгоҳҳо афзоиш ёфтааст (Расми 4). Дар сатҳи ҷумҳуриявӣ нишондиҳандаҳои АИР оид ба теъдоди нашрҳо дар ин самт аз дигар ташкилотҳо, ки дар ин мавзӯ таҳқиқоти илмӣ мебаранд, қариб 7 маротиба зиёдтар аст (Расми 5). Таҳлили динамика аз рӯи шумораи нашрияҳо имкон медиҳад фарз кунем, ки тамоюли болоравии ин соҳа идома хоҳад дошт.

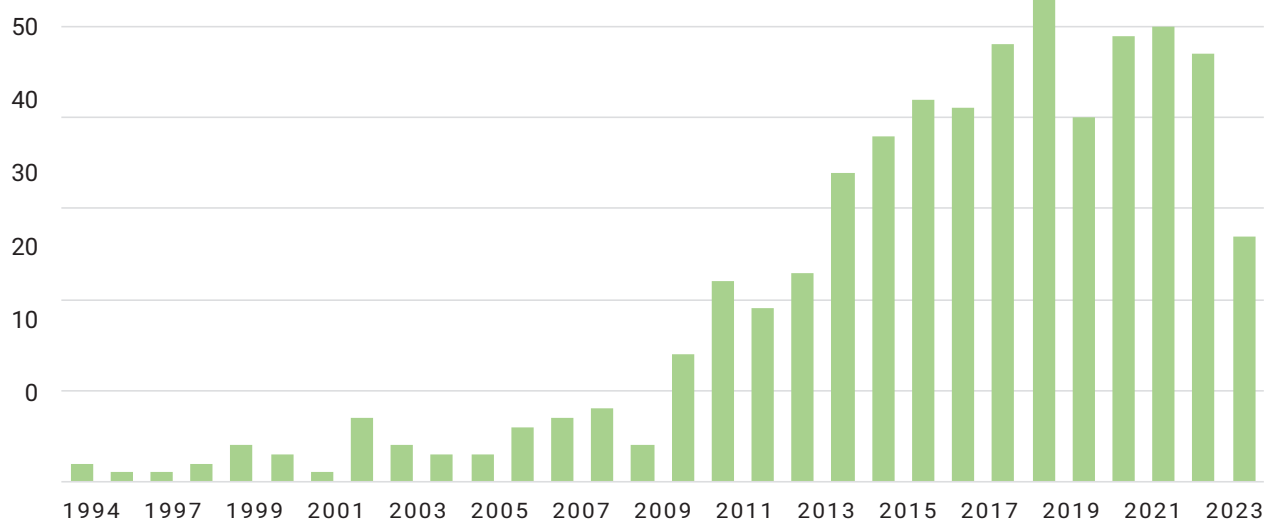
Дар рафти тадқиқот харитаи шабакавӣ бо истифода аз маҳсулоти нармфзори VOSviewer дар асоси маълумоти нашрия (кластеркунӣ дар 1000 мақола гузаронида шуд, ки аз рӯи аҳамият дар давраи аз соли 2000 ҷудо карда шудааст). Мақолаҳо бидуни маҳдудиятҳои кишвар истифода мешуданд. Дар натиҷа, харитаи шабака сохта шуд, ки дар расми 6 оварда шудааст (203 истилоҳ дар панҷ кластер инъикос ёфтааст). Тавре ки аз визуализатсияи пешниҳодшудаи консепсияҳои тадқиқотӣ дида мешавад, истилоҳҳои марказӣ дар

¹ Ҳисоботи солони Хадамоти федеролии моликияти зеҳнӣ барои соли 2023: Моликияти зеҳнӣ асоси роҳбарии технологияи кишвар аст / ред. Ю. С. Зубов, О. П. Неретин. – Маскав: ИФМС, 2023. – 180 с

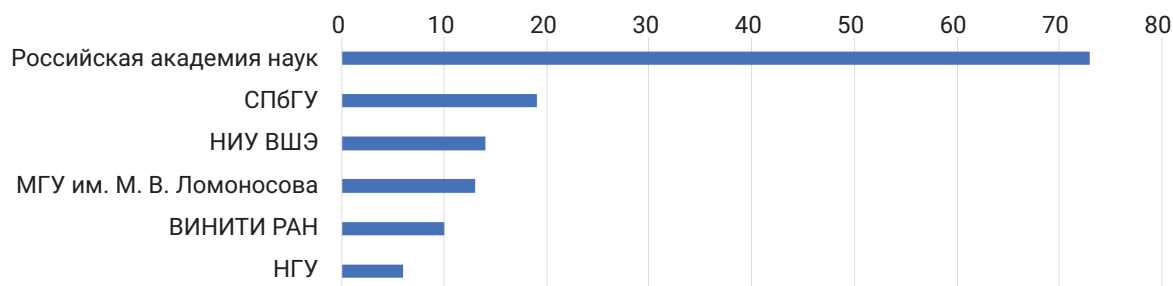
Расми 3.

Динамикаи шумораи нашрияҳо дар мавзӯи идоракунии моликияти зеҳнӣ дар донишгоҳҳо аз соли 1974 то 2024. Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти Lens.org тартиб дода шудааст

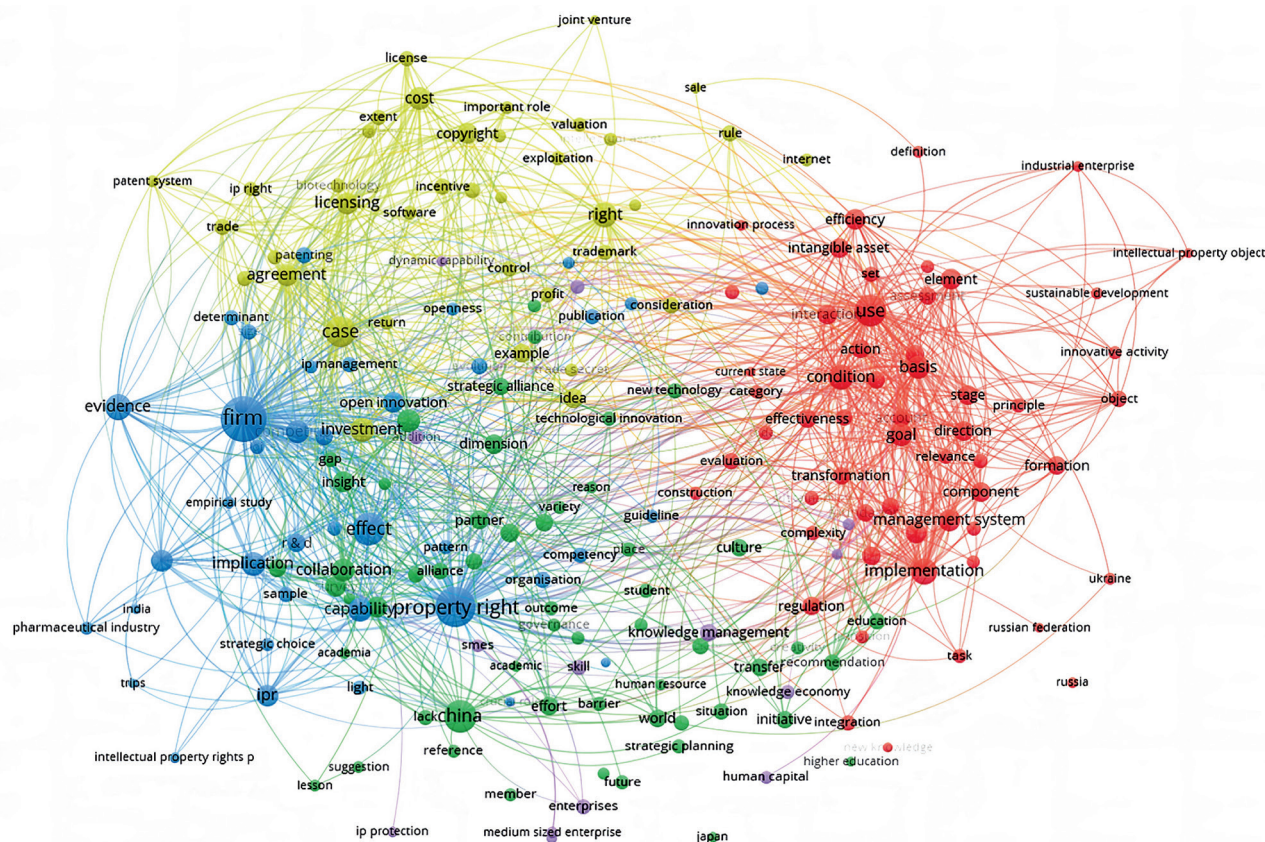
Расми 4.

Тақсими нашрияҳои марбут ба созишҳои Русия дар мавзӯи идоракунии стратегияи моликияти зеҳнӣ дар донишгоҳҳо аз рӯи сол. Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти Lens.org тартиб дода шудааст

Расми 5.

Беҳтарин 5 ташкилотҳои Русия, ки дар мавзӯи идоракунии стратегияи моликияти зеҳнӣ дар донишгоҳҳо тадқиқот мегузаронанд (аз рӯи шумораи нашрҳо). Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти Lens.org тартиб дода шудааст

Расми 6.

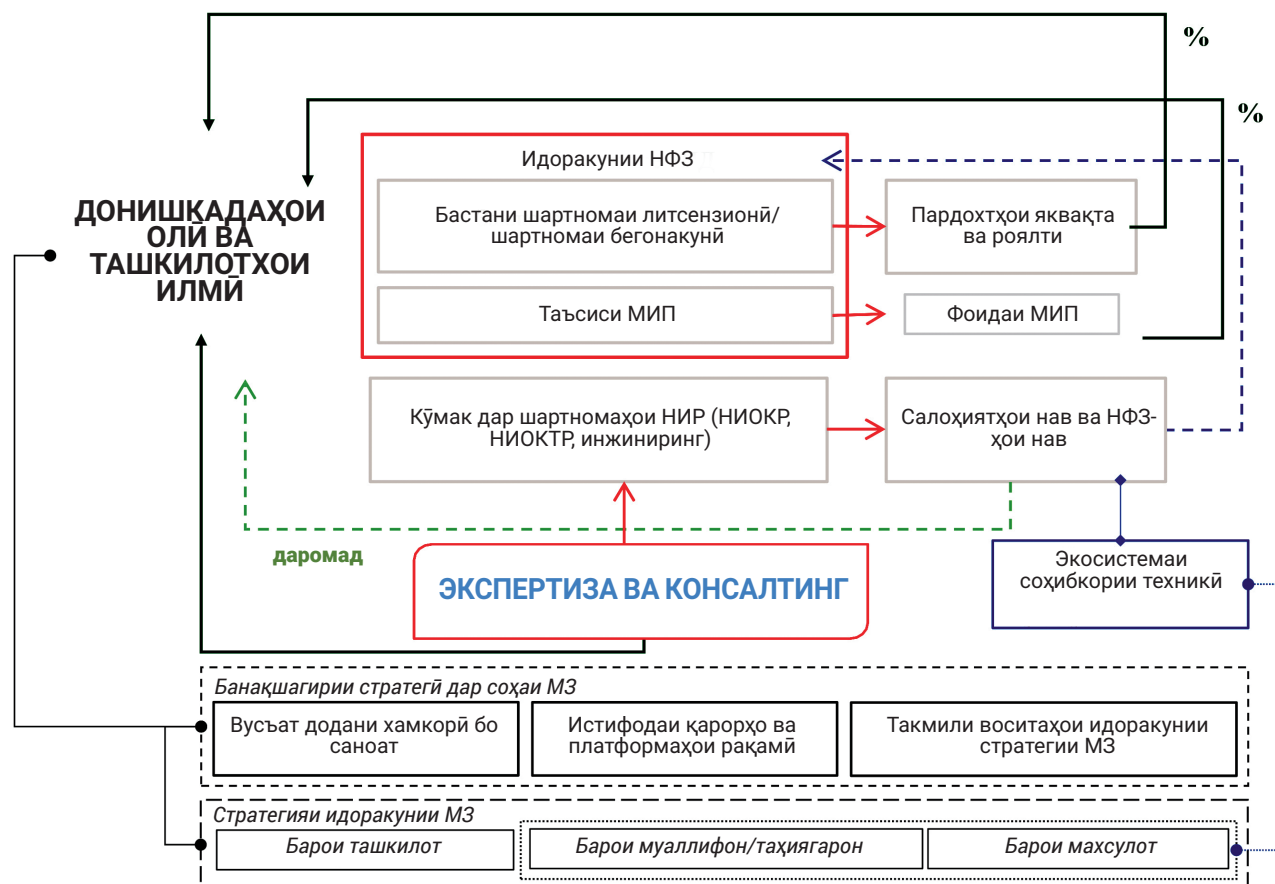
Харитаи шабакавии истилоҳот оид ба идоракунии стратегии моликияти зеҳнӣ дар донишгоҳҳо. Аз ҷониби муаллифон бо истифода аз VOSviewer дар асоси маълумоти Lens.org сохта шудааст

кластерҳо ба таври назаррас фарқ мекунанд, ки дурнамои муайяни тадқиқоти гузаронидашударо инъикос мекунанд. Дар кластери кабуд, инҳо ширкат, ҳуқуқҳои моликият, имкониятҳо ва эффектҳо мебошанд. Дар сурх – истифода, татбиқ, системаи идоракунии танзим, шароит, самаранокӣ, дороиҳои ғайримоддӣ, рушди устувор ва фаъолияти инноватсионӣ. Дар кластери зард муҳимтарин парвандаҳо, сармоягузорӣ, созишномаҳо, иҷозатномадиҳӣ, хароҷот ва системаи патентӣ мебошанд. Дар сабз – Чин, банақшагирии стратегӣ, интиқоли технология, навовариҳои технологӣ, кӯшишҳо ва монеаҳо. Дар арғувон модели бизнес, идоракунии дониш, қобилиятҳои динамикӣ, сармояи инсонӣ ва малакаҳо мебошанд.

Ҳангоми таҳлили харитаи шабакавии тақсими истилоҳот оид ба идоракунии стратегии системаҳои иттилоотӣ дар донишгоҳҳо аз рӯи вақти интишор манзараи семантикии дигар ба миён меояд (Расми 7). Баррасии истилоҳот бо гузашти вақт тағирёбии таваҷҷӯҳи тадқиқотро бо коҳиши тадриҷан ба созишномаҳои расмӣ, литсензияҳо, сармоягузорӣ ва корхонаҳои муштарак (нишондиҳандаҳои арғувон ва кабуд дар расми 7) ва афзоиши таваҷҷӯҳ ба моделҳои кушодаи инноватсионӣ, принципҳо, шароитҳо, фаъолияти инноватсионӣ,

трансформатсияҳо ва платформаҳои рақамӣ (схемаи ранги зард ва сабзи сабз) нишон медиҳад.

Тавре ки таҳлили мундариҷаи минбаъд гузаронидашуда нишон дод, аз ҷиҳати мавзӯӣ нашрияҳои блоки баррасишаванда доираи хеле васеи масъалаҳоро дар бар мегиранд, ки стратегия бо сиёсати донишгоҳҳо оид ба идоракунии моликияти зеҳнии моликият ва дастгирии танзими он [1, 2], сиёсати инноватсионӣ ва сиёсати патентӣ ҳамчун қисми ҷудонашавандаи он алоқаманд аст [3, 4]. Шумораи зиёди мақолаҳои илмӣ ба мушкилот [5] ва ҷанбаҳои гуногуни концептуалӣ ва амалии сохтани механизми идоракунии системаи иттилоотӣ аз ҷиҳати стратегӣ нигаронидашуда, аз ҷумла дар донишгоҳҳо ҳамчун субъектҳои асосии фаъолияти инноватсионӣ [6] таваҷҷӯҳ доранд. Сухан дар бораи рушди экосистемаҳои инноватсионӣ кушода [7-9], ташкили платформаҳои рақамӣ ва экосистемаҳо [10], ташаккули донишгоҳҳои соҳибкорӣ, ки дар ин раванд барои давлат нақши муҳим доранд [11] ва таъмини рушди илмӣ технологияи худро тавассути лоиҳаи миллии «Илм ва донишгоҳҳо» [12]. Умуман, таҳлили адабиёти гузаронидашуда ба мо имкон дод, ки на танҳо самтҳои имрӯзаи таҳқиқот, балки камбудҳои ин соҳаро низ ошкор намоем.

Расми 8.

СНақшаи идоракунии моликияти зеҳнӣ дар сатҳи донишгоҳ бо дарназардошти самтҳои рушди банақшагирии стратегӣ ва се андоза (ташкил, муаллиф, маҳсулот) стратегияи идоракунии дар соҳаи МЗ. Аз ҷониби муаллифони тартиб дода шудааст.

Бояд пеш аз ҳама бо дарназардошти талаботи давлат, соҳибкорӣ ва ҷомеа дар сатҳи мунитсипалӣ, минтақавӣ ва мамлакат таҳия карда шаванд, инчунин ҳам фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ ва ҳам омӯзиши кадрҳо, аз ҷумла таъмини интиқоли натиҷаҳои бадастомада на танҳо ба шарикони саноатӣ, балки бевосита ба раванди таълим, аз ҷумла тавассути системаи экосистемаи технологӣ, соҳибкорӣ аз ҷумла инкубаторҳо, акселераторҳо ва стартап-студияҳо дар бар гирад (расми 8).

Ҳамзамон, такмили идоракунии МЗ метавонад тавассути рушди фарҳанги идоракунии МЗ дар ташкилот ва таҳияи стратегияҳои идоракунии МЗ, аз ҷумла стратегияҳои ба системаҳои рақамии кор бо моликияти зеҳнӣ асосёфта ба даст оварда шавад. Дар робита ба банақшагирии дарозмуддат ва таҳияи стратегияҳои идоракунии МЗ, бояд на танҳо сатҳи созмон дар маҷмӯъ, балки имкони таҳияи стратегияҳои инфиродии идоракунии МЗ барои кормандони ташкилот, инчунин таҳияи РИД ва мундариҷаи таълимӣ дар мантиқи равиши маҳсулот (мувофиқи он фаъолияти мутахассисони пурра ба даст овардани маҳсулот равона карда шудааст) ба назар гирифта шавад.

Озмоиши равиши «ташкilot, муаллиф, маҳсулот» дар таҳияи стратегияи идоракунии МЗ дар Донишгоҳи федералии ҷанубӣ имкон дод, ки системаи идоракунии МЗ навсозӣ, бозсозӣ ва фаълосозӣ шавад, ки дар натиҷа нишондиҳандаҳои МЗ дар соли 2023 нисбат ба соли 2021 афзоиш ёфт. Аз ҷумла, шумораи РИД-ба вучуд овардашуда 55,9 фоиз (795 адад), НИОКР ба ҳар як НТР 15,9 фоиз (то 1,4 миллион рубл) афзуд².

Таҳлили гузаронидашуда нишон дод, ки солҳои охир ба идоракунии технологияҳои иттилоотӣ дар ташкилотҳои илмӣ таълимӣ, бахусус дар сатҳи донишгоҳҳо, дар адабиёти таълимӣ таваҷҷуҳи бештар зоҳир гардида, ҷиҳати рушди марказҳои интиқоли технология дар заминаи донишгоҳҳо як қатор тадбирҳо андешида шудаанд. Дар баробари ин, ба таҳияи стратегияҳои идоракунии РИД дар сатҳи кормандони инфиродӣ таваҷҷуҳи нокифоя дода мешавад. Чунин ба назар мерасад, ки муносибат ба идоракунии стратегӣ

² Маърузаи ректор И. К. Шевченко дар бораи фаъолияти донишгоҳ дар соли 2023 / Донишгоҳи федералии ҷануб. – Ростови лаби Дон; Таганрог: Нашриёти Донишгоҳи федералии ҷануб, 2024. – 260 с. URL: https://sfedu.ru/docs/ufudoc/otechet_rektora_2023.pdf

дар дохили донишгоҳҳо бояд заминаи маҳаллӣ (дар сатҳи ташкилӣ), минтақавӣ (дар сатҳи фанӣ), миллий (дар сатҳи кишвар) ва байналмилалиро ба инобат гирад, ки ҳар кадоми онҳо вижагиҳои кор бо МЗ-ро муайян мекунанд. Стратегияи маҳаллӣ бояд на танҳо бо сатҳҳои дигар ҷамоҳанг карда шавад, балки инчунин муқаррароти марбут ба таҳияи стратегияҳои идоракунии РИД дар мантиқи равиши маҳсулот ва тиҷорикунони онҳо ҳамчун маҳсулоти мавриди ниёзи бозорро дар бар гирад. Кормандони ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ инчунин бояд имконият дошта бошанд, ки стратегияҳои идоракунии МЗ-и худро (молияти зеҳнии худ) дар асоси технологияҳои нав ва платформаҳои рақамӣ, ки идоракунии самараноки МЗ-ро фароҳам меоранд, таҳия кунанд. Вобаста ба ин, барои шуъбаҳои махсусгардонидашуда, аз ҷумла марказҳои интиқоли технология зарур аст, ки аз як тараф, дар самти баланд бардоштани огоҳӣ ва таваҷҷӯҳи кормандон ба тиҷоратикунони РИД ва густариши ҳамкориҳо бо саноат ва тиҷорат, аз ҷониби дигар мавқеи фаъолтарро ишғол кунанд.

Хулоса

Дар мақола равишҳои стратегии идоракунии МЗ ва сармояи донишҳо дар ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ таҳлил карда шудаанд. Диққати асосӣ ба вазъияти ҳозираи тадқиқоти ин соҳа дода мешавад, ки ин имконият дод, ки проблемаҳои асосӣ ва пешомадҳои тараққиёт муайян карда шавад.

Яке аз вазифаҳои асосии идоракунии самарабахши МЗ фароҳам овардани шароит барои ҷалби фаъолонани натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ ба фаъолияти амалӣ мебошад. Ин таҳияи стратегияҳои дарозмуддатро дар асоси ҳамгироии равандҳои таълимӣ ва тадқиқотӣ бо ниёзҳои тиҷорат ва ҷомеа талаб мекунад.

Тавсияҳои амалӣ таҳияи механизмҳои ҳавасмандгардонии инноватсия, такмили дастгирии ҳуқуқӣ ва такмили системаи ҳавасмандгардонии тадқиқотчиён ва омӯзгоронро дар бар мегиранд. Инчунин барои таҳкими ҳамкорӣ бо шарикони беруна, аз ҷумла саноат ва сохторҳои давлатӣ, ки ба сармояи бештари самараноки дониш ва табдили он ба коркардҳои муваффақи тиҷорат мусоидат мекунанд, тадбирҳои пешниҳод карда мешаванд.

Ҳамин тариқ, равиши стратегӣ ба идоракунии моликияти зеҳнӣ ва донишҳо бояд ба чандирӣ, ҳамкорӣ ва мутобиқшавӣ ба шароити зудтағйирёбандаи бозор ва технологӣ асос ёбад, ки омили муҳими баланд бардоштани рақобатпазирии ташкилотҳои илмӣ ва таълимӣ мебошад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Suglobov, A. E., Orlova, K. S., Zharov, A. N., Katys, P., & Novikov, A. V. (2021). Intellectual property policy of universities: specific regulation. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, 14 (33), e16155. <http://dx.doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16155>
2. Идоракунии моликияти зеҳнӣ дар иқтисодиёти дониш: танзими ҳуқуқӣ ва тиҷоратӣ: монография / илмӣ. таҳ.: А. А. Афанасьев, М. А. Боровская, Ю. А. Колесников, Т. В. Федосова; Донишгоҳи федералии ҷанубӣ. – Ростови лаби Дон; Таганрог: Нашриёти Донишгоҳи федералии ҷануб, 2023. – 348 с. DOI 10.18522/801300100.
3. Kortov S. V., Terlyga N. G., Shulgin D. B., Unegova I. E. Patent Strategy as a Key Component of Innovation Development in Universities. *University Management: Practice and Analysis*. 2019; 23 (5): 85-96. DOI: 10.15826/umpa.2019.05.044.
4. Истифодаи ҳавзҳои патентӣ ҳамчун яке аз воситаҳои стратегияи патентӣ барои осон кардани дастрасӣ ба технологияҳои патентӣ / Г. П. Ивлиев, Ю. С. Зубов, Т. Н. Эриванцева, В. О. Калятин // Ҳуқуқ ва иқтисоди рақамӣ. – 2023. – № 1 (19). – С. 7-27. – DOI 10.17803/2618-8198.2023.19.1.007-027.
5. Рудая, И. Л. Муаммоҳои идоракунии стратегии моликияти зеҳнии ташкилотҳои инноватсионии Русия / И. Л. Рудая // Идоракунии. – 2019. – № 1. – С. 50-59.
6. Novikov, S.V., Kulikov, S. P. Development of a Toolkit for an Intellectual Property Management System for Higher Education Institutions. *Russ. Engin. Res.* 44, 584-589 (2024). <https://doi.org/10.3103/S1068798X2470045X>
7. Carayannis, E.G., Meissner, D. & Edelkina, A. Targeted innovation policy and practice intelligence (TIP2E): concepts and implications for theory, policy and practice. *J Technol Transf* 42, 460-484 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10961-015-9433-8>
8. Carayannis, E.G., Meissner, D. Global targeted open innovation: challenges, opportunities and implications for theory, policy and practice. *J Technol Transf* 42, 236-252 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10961-016-9497-0>
9. Dubina, I.N., Campbell, D.F.J., Carayannis, E.G. et al. The Balanced Development of the Spatial Innovation and Entrepreneurial Ecosystem Based on Principles of the Systems Compromise: A Conceptual Framework. *J Knowl Econ* 8, 438-455 (2017). <https://doi.org/10.1007/s13132-016-0426-0>
10. Неретин, О. П. Хусусиятҳои ташаккул ва рушди экосистемаҳои рақамии моликияти зеҳнӣ / О. П. Неретин, А. В. Александрова, С. Н. Горушкина // Экосистемаҳои зеҳнии рақамӣ дар иқтисодиёт ва саноат. – Санкт-Петербург: ПОЛИТЕХ-ПРЕСС, 2023. – С. 68-89. – DOI 10.18720/IEP/2023.5/3.
11. Budyldina, N. Entrepreneurial universities and regional contribution. *Int Entrep Manag J* 14, 265-277 (2018). <https://doi.org/10.1007/s11365-018-0500-0>
12. Медведев, В. В. Лоихаи миллии «Илм ва донишгоҳҳо» ҳамчун механизми дастгирии давлатии рушди ҳудудҳои дорои иқтисодӣ баланди илмӣ: технологӣ / В. В. Медведев // Тамаддуни дониш: Воқеияти русӣ: Маҷмӯаи корҳои конфронси XXII байналмилалӣ илмӣ, Маскав, 15–24 апрели 2021. –

Киров: Маркази байниминтақавии технологияҳои инноватсионии маориф, 2021. – С. 106-109.

13. Макаров, А. М. Масъалаҳои актуалии идоракунии моликияти зеҳнӣ дар мактабҳои олий / А. М. Макаров // Идоракунии моликияти зеҳнӣ дар Ҷумҳурии Удмурт: Маводҳои Конфронси умумирусиягии илмӣ-амалӣ, Ижевск, 25 октябри соли 2022. – Ижевск: Нашриёти «Удмурт университети», 2022. – С. 4-5.
14. Клеткина, Ю. А. Идоракунии моликияти зеҳнии донишгоҳ тавассути кафедраи моликияти зеҳнӣ / Ю. А. Клеткина // Аллея науки. – 2020. – Т. 1, № 4 (43). – С. 291-295.
15. Гвоздецкая, И. В. Моликияти зеҳнӣ – омили таъмини соҳибхотиёрии технологӣ ва амнияти иқтисодӣ / И. В. Гвоздецкая, С. Э. Майкова // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2024. – № 1. – С. 32-43.

Маълумот дар бораи муаллифон

Марина Александровна Боровская, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики Академияи маорифи Русия, президенти Донишгоҳи федералии ҷанубӣ (Ростови лаби Дон, кӯчаи Б. Садовая, 105/42), ORCID 0000-0002-8089-183X; bma@sfedu.ru

Антон Анатольевич Афанасьев, PhD илмҳои иқтисод, ходими пешбари Маркази тадқиқоти илмӣ «Воситаҳои инструменталӣ, математикӣ ва зеҳнӣ дар иқтисод», Донишгоҳи федералии ҷанубӣ (Ростови лаби Дон, кӯчаи Б. Садовая 105/42), ORCID 0000-0002-4297-2663; afanasyevanton@sfedu.ru

Анастасия Юрьевна Никитаева, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи иқтисоди иттилоотии Донишгоҳи федералии ҷанубӣ (Ростови лаби Дон, кӯчаи Б. Садовая 105/42), ORCID 0000-0003-0406-7440; aunikitaeva@sfedu.ru

Федосова Татьяна Викторовна, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи иқтисодиёти корхонаҳои Донишгоҳи федералии ҷанубӣ (Ростови лаби Дон, кӯчаи Б. Садовая 105/42), ORCID 0000-0003-1463-3346; tvfedosova@sfedu.ru

Кононенко Александр Владимирович, мушовири ректор оид ба сиёсати ҷавонони Донишгоҳи федералии ҷанубӣ (Ростови лаби Дон, кӯчаи Б. Садовая 105/42), ORCID 0000-0003-4084-0963; kav@sfedu.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

М. А. Боровская – концептуализатсия, методология, роҳбарии тадқиқот, таҳия ва таҳрири дастанвисҳо.

А. А. Афанасьев – методология, таҳлили расмӣ, гузарондани тадқиқот, тафтиши маълумот, офаридан ва таҳрири дастанвисҳо, визуализатсия.

А. Ю. Никитаева – методология, таҳлили расмӣ, гузарондани тадқиқот, тафтиши маълумот, кор бо программаҳои сохтани дастанвис ва таҳрири он.

Т. В. Федосова – методология, таҳлили расмӣ, тадқиқот, санҷиши маълумот, идоракунии маълумот, эҷод ва таҳрири дастанвисҳо.

А. В. Кононенко – идоракунии маълумот, визуализатсия, эҷоди дастанвис.

References

1. Suglobov, A. E., Orlova, K. S., Zharov, A. N., Katys, P., & Novikov, A. V. (2021). Intellectual property policy of universities: specific regulation. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, 14 (33), e16155. <http://dx.doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16155>
2. Afanasyev, A. A., Borovskaya, M. A., Kolesnikov Yu. A. and Fedosova T. V. (ed.) (2023), *Upravlenie intellektualnoj sobstvennostyu v ekonomike znanij: pravovoe regulirovanie i kommercializaciya* [Intellectual Property Management in the Knowledge Economy: legal regulation and commercialization], Izdatelstvo Yuzhnogo federalnogo universiteta, Rostov-na-Donu; Taganrog, Russia.
3. Kortov, S. V., Terlyga, N. G., Shulgin, D. B., Unegova, I. E. Patent Strategy as a Key Component of Innovation Development in Universities. *University Management: Practice and Analysis*. 2019; 23 (5): 85–96. DOI: 10.15826/umpa.2019.05.044.
4. Ivliev, G. P., Zubov, Yu. S., Erivanceva, T. N. and Kalyatin, V. O. (2023), Foreign experience in using patent pools as one of the tools of a patent strategy that facilitates access to patented technologies, *Law and digital economy*, no 1 (19), pp. 7–27, DOI 10.17803/2618–8198.2023.19.1.007–027.
5. Rudaya, I. L. (2019), Problems of strategic management of intellectual property of Russian innovative organizations, *Upravlenie*, no 1, pp. 50–59.
6. Novikov, S.V., Kulikov, S. P. Development of a Toolkit for an Intellectual Property Management System for Higher Education Institutions. *Russ. Engin. Res.* 44, 584–589 (2024). <https://doi.org/10.3103/S1068798X2470045X>.
7. Carayannis, E.G., Meissner, D. & Edelkina, A. Targeted innovation policy and practice intelligence (TIP2E): concepts and implications for theory, policy and practice. *J Technol Transf* 42, 460–484 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10961-015-9433-8>
8. Carayannis, E.G., Meissner, D. Glocal targeted open innovation: challenges, opportunities and implications for theory, policy and practice. *J Technol Transf* 42, 236–252 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10961-016-9497-0>
9. Dubina, I.N., Campbell, D.F.J., Carayannis, E.G. et al. The Balanced Development of the Spatial Innovation and Entrepreneurial Ecosystem Based on Principles of the Systems Compromise: A Conceptual Framework. *J Knowl Econ* 8, 438–455 (2017). <https://doi.org/10.1007/s13132-016-0426-0>
10. Neretin, O. P., Aleksandrova, A. V. and Gorushkina, S. N. (2023), Features of the formation and development of digital ecosystems of intellectual property, *Cifrovye intellektual'nye ekosistemy v ekonomike i promyshlennosti* [Digital intelligent ecosystems in the economy and industry], POLITEKH-PRESS, Sankt-Peterburg, Russia, DOI 10.18720/IEP/2023.5/3.
11. Budyldina, N. (2018), Entrepreneurial universities and regional contribution. *Int Entrep Manag J* 14, 265–277, <https://doi.org/10.1007/s11365-018-0500-0/>

12. Medvedev, V. V. (2021), The National project «Science and Universities» as a mechanism of state support for the development of territories with high scientific and technological potential, *Civilizaciya znaniy: rossijskie realii: Sbornik trudov XXII Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii* [Civilization of Knowledge: Russian Realities: Proceedings of the XXII International Scientific Conference], *Civilizaciya znaniy: rossijskie realii* [Civilization of Knowledge: Russian Realities] Moscow, Russia, 15–24 April 2021, pp. 106–109.
13. Makarov, A. M. (2022), Topical issues of intellectual property management at the university, *Upravlenie intellektualnoj sobstvennostyu v Udmurtskoj Respublike: Materialy Vserossijskoj nauchno-prakticheskoy konferencii* [Intellectual property management in the Udmurt Republic: Materials of the All-Russian Scientific and Practical Conference], *Upravlenie intellektualnoj sobstvennostyu v Udmurtskoj Respublike* [Intellectual property management in the Udmurt Republic], Izhevsk, Russia, 25 October 2022, pp. 4–5.
14. Kletkina, Yu. A. (2020), Management of intellectual property of the university through the Intellectual Property Department, *Alleya nauki*, vol. 1, no 4 (43), pp. 291–295.
15. Gvozdeckaya, I. V. and S. E. Majkova (2024), Intellectual property is a factor in ensuring technological sovereignty and economic security, *Intellectual property*. Industrial property, no 1, pp. 32–43.

Information about the authors

Marina A. Borovskaya, Dr. Sci. (Economics), Professor, Academician of RAE, President of Southern Federal University (Rostov-na-Donu, Bolshaya Sadovaya st., 105/42); ORCID 0000–0002–8089–183X; bma@sfedu.ru

Anton A. Afanasyev, Cand. Sci. (Economics), Leading Researcher at the IMISE Research Center, Southern Federal

University (Rostov-na-Donu, Bolshaya Sadovaya st., 105/42); ORCID 0000–0002–4297–2663.

afanasyevanton@sfedu.ru

Anastasia Yu. Nikitaeva, Dr. Sci. (Economics), Professor, Head of the Department of Information Economics, Southern Federal University (Rostov-na-Donu, Bolshaya Sadovaya st., 105/42); ORCID 0000–0003–0406–7440; aunikitaeva@sfedu.ru

Tatyana V. Fedosova, Cand. Sci. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Enterprise Economics, Southern Federal University (Rostov-na-Donu, Bolshaya Sadovaya st., 105/42); ORCID 0000–0003–1463–3346; tvfedosova@sfedu.ru

Alexander V. Kononenko, Advisor to the Administration for Youth Policy of Southern Federal University (Rostov-na-Donu, Bolshaya Sadovaya st., 105/42); ORCID 0000–0003–4084–0963; kav@sfedu.ru

Contribution of the authors

M. A. Borovskaya – conceptualization, Methodology, Formal Analysis, Supervision, Writing – Review & Editing.

A. A. Afanasyev – Methodology, Formal Analysis, Investigation, Validation, Visualization, Writing – Review & Editing.

A. Yu. Nikitaeva – Methodology, Formal Analysis, Investigation, Validation, Software, Writing – Review & Editing.

T. V. Fedosova – Methodology, Formal Analysis, Investigation, Validation, Data Curation, Writing – Review & Editing.

A. V. Kononenko – Data Curation, Visualization, Writing.

Муаллифон ҳеч гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намекунанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 12.11.2024

Баъли тақризаз нав дида баромада шуд: 02.12.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 05.12.2024

3

ИҚТИСОДИЁТИ МИНТАҚАВӢ
ВА МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мақолаи шарҳӣ

Original article

УДК:347.77:330.101.8
EDN: <https://elibrary.ru/osblsu>**Муносибатҳои ба низом даровардани
тадбирҳои дастгирӣ, ки ба ҷалби
маҳсулот таҳти тамғаи минтақавӣ
ба муомилоти шаҳрвандӣ
нигаронида шудаанд****Олег Петрович Неретин***, **Владимир Викторович Климанов****,
Светлана Николаевна Горушкина*

* Институти федералии моликияти саноатӣ

** Академияи Президенти Русия оид ба хоҷагии халқ ва идоракунии давлатӣ,
АНО «Институти ислоҳоти молияи давлатӣ»

Аннотатсия: мақола чораҳои дастгирии ҳукуматро, ки ба пешбурди брендҳои минтақавӣ дар Русия нигаронида шудаанд, баррасӣ мекунад. Диққати мақолаи мазкур ба омӯзиши чораҳои дастгирӣ нисбат ба чунин воситаҳои фардикунонӣ, ба монанди нишондодҳои ҷуғрофӣ ва номҳои истеҳсоли мол равона карда шудааст. Масъалаи низомсозии тадбирҳо оид ба дастгирии брендҳои минтақавӣ бо мақсади муайян намудани механизмҳои самарабахше, ки ба рушди устувори иқтисодӣ ва баланд бардоштани рақобатпазирии момул хизматрасониҳои минтақавӣ таъсир мерасонанд, баррасӣ карда мешавад. Бартариҳое, ки истеҳсолкунандагони маҳаллӣ аз кор дар зери бренди минтақавӣ барои пешбурди маҳсулот ба бозорҳои минтақавӣ ба даст меоранд, таъкид шудаанд. Дар асоси таҳлили ҳуҷҷатҳои меъёрии минтақавӣ барои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии субъектҳои Федератсияи Русия оид ба маҷмӯи тадбирҳо оид ба таъмини шароити ҳавасмандгардонии ҷалби маҳсулоти зери тамғаи минтақавӣ ба муомилоти шаҳрвандӣ пешниҳодҳои таҳия карда шуданд. Таҳқиқот маълумотро аз манбаъҳои кушод пешниҳод мекунад. Маълумот то моҳи октябри соли 2024 нава карда шудааст.

Калидвожаҳо: моликияти зеҳнӣ, рушди иқтисодӣ, брендҳои минтақавӣ, барномаи дастгирӣ, нишондодҳои ҷуғрофӣ; номи маҳалҳои пайдоиши девок; афзалиятҳои истифодаи брендҳои минтақавӣ.

Барои иқтибос: Неретин, О. П. Равишҳо ба низомсозии тадбирҳои дастгирӣ, ки ба ҷалби маҳсулот таҳти тамғаи минтақавӣ ба муомилоти шаҳрвандӣ нигаронида шудаанд / О. П. Неретин, В. В. Климанов, С. Н. Горушкина // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4. – С. 394-405.

Сипосномаҳо: таҳқиқот дар доираи кори тадқиқоти Муассисаи давлатии буҷети федералии Институти моликияти саноатии Русия «Муайян ва арзёбии таъсири истифодаи нишондодҳои ҷуғрофӣ ва номҳои маҳалли истеҳсоли мол ба рушди иҷтимоию иқтисодии субъектҳои таркибии Федератсияи Русия гузаронида шудааст (рақ. бақайдгирии 124060300042-8).

Approaches to systematization of support measures aimed at involving products under a regional brand in the civil turnover

Oleg P. Neretin*, Vladimir V. Klimanov**, Svetlana N. Gorushkina*

* Federal institute of industrial property

** RANEPa, NGO "Institute for Public Finance Reform"

Abstract: the article discusses government support measures aimed at promoting regional brands in Russia. The focus of this article is on the study of support measures in relation to such means of individualization as geographical indications and appellations of origin. The problem of systematization of measures to support regional brands in order to identify effective methods and tools that have an impact on ensuring sustainable economic growth and increasing the competitiveness of regional goods and services is considered. The advantages provided by the work under a regional brand to local manufacturers to promote products to territorial markets are highlighted. Based on the analysis of regional regulatory documents, proposals have been formulated for the executive authorities of the constituent entities of the Russian Federation on a set of measures to ensure conditions for stimulating the involvement of products under a regional brand in civil turnover. The study presents data from open sources. The information is updated as of October 2024.

Keywords: intellectual property, economic development, regional brands, support program, geographical indications, appellation of origin, advantages of using regional brands.

For citation: Neretin, O. P. Approaches to systematization of support measures aimed at involving products under a regional brand in the civil turnover / O. P. Neretin, V. V. Klimanov, S. N. Gorushkina // Bulletin of Federal institute of industrial property. – 2024. – Vol. 3, № 4. – P. 394–405.

Acknowledgements: research Project of the Federal State Budgetary Institution "Federal Institute of Industrial Property" "Identification and assessment of the impact of the use of geographical indications and appellations of origin on the socio-economic development of the subjects of the Russian Federation" (reg. No. 124060300042–8).

Муқаддима

Бешубҳа, муваффақият дар ноил шудан ба натиҷаҳои самарабахши рушди иқтисоии субъектҳои Федератсияи Русия бештар аз ташаккули сиёсати минтақавӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ вобаста аст, ки бояд маҷмӯи тадбирҳоро барои таҳияи механизмҳои эҷоди натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ (минбаъд – РИД) пешбинӣ намояд. Моликияти зеҳнӣ (МЗ), тибқи Конституцияи Федератсияи Русия, аз ҷониби қонун ҳифз карда мешавад ва танзими ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ба салоҳияти Федератсияи Русия дохил мешавад (моддаи 44 ва моддаи 71). Ҳамзамон, ин ҳолат бо дарназардошти хусусиятҳои моликияти зеҳнӣ барои ташаккули экосистемаҳои моликияти зеҳнӣ дар сатҳи минтақа монеа шуда, тадбирҳои оид ба ташаккул ва рушди инфрасохтори минтақавӣ ва воситаҳои дастгирии моликияти зеҳнӣ, аз ҷумла механизмҳои ҳавасмандгардонии андоз, низоми идоракунии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ва воситаҳои дастгирии иттилоотии ташкилотҳои инфиродӣ, инчунин шароити инфиродӣ, инчунин барои ташкилотҳои инфиродӣ дар соҳаи сармоягузорӣ, инчунин таъмин намудани иттилооти инфиродӣ, инчунин барои ташкилотҳои инфиродӣ ва инчунин дастгирии иттилоотии истеҳсолот дар маҳалҳо пешбинӣ нашудаанд.

Дар ин мақола муаллифон ба масъалаи низомсозии тадбирҳои оид ба дастгирии брендҳои минтақавӣ бо мақсади муайян кардани механизмҳои муассиртарин,

ки ба рушди устувори иқтисодӣ ва баланд бардоштани рақобатпазирии молу хизматрасониҳои минтақавӣ таъсир мерасонанд, баррасӣ кардаанд.

Аз тамоми мафҳумҳое, ки бо истилоҳи «бренд» муттаҳид шудаанд, ки дар маркетинг ҳамчун таҷассуми рамзии маҷмӯи иттилоотии марбут ба маҳсулот ё хидмати муайян истифода мешавад [1, 2], муаллифон диққати ин мақоларо ба омӯзиши чораҳои дастгирӣ нисбат ба чунин воситаҳои фардикунонӣ, ба монанди аломатҳои ҷуғрофӣ (минбаъд – ГУ) ва номҳои пайдоиши молҳо (минбаъд – НМПТ)¹ равона кардаанд. Муаллифон ба фикри ноиби президенти Палатаи савдою саноати ФР В. В. Чубаров, бар ин назар аст, ки аз нуқтаи назари қонунгузорӣ бренди минтақавӣ ё нишонаи ҷуғрофӣ (ГУ) ё номи ҷои истеҳсолоти мол (НМПТ) мебошад [3].

Интиҳоби ГУ ва НМПТ ҳамчун мавзӯи тадқиқот бо як қатор сабабҳо ҷолиб аст:

- воситаи оптималии фардикунонии моли дар асоси анъанаҳои маданияи коллективӣ истеҳсолшаванда мебошад;
- дорои хусусияти воситаи маркетинг барои пешбурди маҳсулот ва қонунгардонидани талаботи истеҳсолкунандагон ба молҳои истеҳсолкунандагони ватанӣ мебошад.

¹ Кодекси граждании Федератсияи Русия (қисми чорум) аз 18.12.2006 № 230-ФЗ. Ст. 1516

Чунон ки раиси комиссияи оид ба илм, маориф ва маданият Л. С. Гумерова, бренди минтақавӣ метавонад барои эҷоди симои беназири минтақа дар назари сайёҳон мусоидат кунад, ки ин дар навбати худ боиси афзоиши ҷараёни онҳо ва рушди инфрасохтори зарурӣ мегардад. Бренди минтақавӣ инчунин метавонад дар ҳифз ва рушди мероси фарҳангӣ ва табиии минтақа саҳм гузорад, ки ин вазифаи муҳими ҳифзи нотақро ва асолати макон аст².

Ба аҳамияти ГУ ва НМПП ҳамчун ангезандаи бренди минтақавӣ Фабричный ва О. А. Рузакова, инчунин Е. Г. Леонидова эътибор медиҳанд, ки дар баъзе субъектҳои Федератсияи Русия як не, балки баъзан даҳҳо номҳои марбут ба маҳалҳои аҳолинишин, маҳалҳо мавҷуданд, ки дар онҳо объектҳои беназире сохта мешаванд, ки на танҳо ба минтақа шуҳрат меоранд ва сайёҳонро ҷалб мекунанд, балки даромади назаррас медиҳанд [4, 5].

А. Е. Сычев ва М. М. Рогожина аҳамияти бақайдгирии ГУ ва НМПП-ро барои истеҳсолкунандагон, ки мехоҳанд маҳсулоти худро бо бренди минтақавӣ фарқ кунанд, бо мақсади баланд бардоштани эътирофи он ва ҷалби таваҷҷуҳи истеъмолкунандагон қайд мекунанд. Ба мақсаднок будани чунин тамғагузорӣ аз ҷониби истеҳсолкунанда бо истифода аз тамғаҳои минтақавӣ ба зарурати нишон додани маҳсулоти нодир дар бозор вобаста аст, ки пайдоиши он бо пайдоиши ҷуғрофии он муайян карда мешавад [6].

Дар бораи аҳамияти ГУ ва НМПП Л. В. Щербачева нишон медиҳад, зеро ин нишондодҳо бо татбиқи дастгирии истеҳсолкунандагони минтақавӣ ва ҳифзи моли онҳо алоқаманданд, ки махсусан дар ин марҳилаи рушди иқтисоди Русия муҳим аст, ки ба ивази воридот нигаронида шудааст [7].

Ба гуфтаи сардори Роспатент Ю. С. Зубов, молҳое, ки бо тамғаҳои ГУ ва НМПП гузошта шудаанд, «карточкаи ташрифии»-худудҳои худ, нишондиҳандаи сифати маҳсулоти маҳаллӣ гардиданд³. Қобили зикр аст, ки бо мақсади расонидани кӯмаки методӣ Роспатент ва Вазорати рушди иқтисоди Русия дар доираи созишномаҳои сеҷониба «Тавсияҳо оид ба идоракунии ҳуқуқ ба натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ ва воситаҳои фардикунонӣ дар минтақаҳои Федератсияи Русия»-ро таҳия кардаанд⁴.

Бо ҷамъбасти андешаҳои коршиносон, мо бартариҳоеро қайд мекунем, ки ГУ ва НМПП ҳамчун бренди минтақавӣ барои пешбурди маҳсулот ба бозорҳои худудӣ пешниҳод мекунанд:

- улучшение кооперации производителей и снижение транзакционных издержек за счет коллективной рыночной стратегии;

- такмили ҳамкориҳои байни истеҳсолкунандагон ва кам кардани хароҷоти муомилот тавассути стратегияи бозори коллективӣ;
- зиёд кардани ҳиссаи арзиши иловашуда дар занчири таъминот;
- Таъмини гуногунии маҳаллӣ тавассути робита бо туризми устувор.

Биёед ба чораҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ муроҷиат кунем ва ҳамчун манбаи таҳлил санадҳои меъёрии субъектҳои Федератсияи Русияро баррасӣ кунем, ки қисми асосии онҳоро барномаҳои минтақавӣ муаррифӣ мекунанд.

Усулҳои тадқиқот

Таҳқиқот дар асоси усули аксиоматикӣ дар якҷоягӣ бо усулҳои умумии илмӣ, аз қабili таҳлил, синтез ва муқоиса гузаронида шуд. Асоси таҷрибавӣ аз ҷониби ҳуҷҷатҳои меъёрии субъектҳои Федератсияи Русия ва маълумоти тадқиқоти сотсиологӣ, ки шумораи умумии аҳолии онҳоро истеҳсолкунандагони молҳои маҳаллӣ намояндагӣ мекарданд, ташкил карда шудааст. Навоварӣ дар ба низом даровардани равишҳои субъектҳои Федератсияи Русия оид ба дастгирии брендҳои минтақавӣ ва муайян кардани намунаҳои байни тадбирҳои дастгирӣ ва афзоиши бақайдгирии брендҳои маҳаллӣ, ки бо ГУ ва НМПП нишон дода шудаанд, мебошад.

Муҳокима ва натиҷаҳо

Асос барои таъсиси заминаи меъерӣ дар аксари мавридҳо банди 11 номгуи дастурҳои Президенти Федератсияи Русия аз 25 августи соли 2023 № Пр-1676 пас аз ҷаласаи пленарии форуми «Идеяҳои қавӣ барои замони нав» мебошад, ки мувофиқи он субъектҳои Федерацияи Русия вазифадор карда шуданд, ки барномаи минтақавии дастгири ва пешбурди брендҳои маҳаллиро таҳия намуда, амалишавии онро пайваستا таъмин намоянд.

Мониторинги манбаъҳо гуногунрангии равишҳоро барои таъмин ва мустаҳкам намудани чораҳои дастгирӣ барои брендҳои минтақавӣ нишон медиҳад. Массиви асосиро барномаҳои минтақавӣ, ки ҳамчун санади меъёрии мустақил қабул шудаанд, муаррифӣ мекунанд; инчунин метавонанд ба барномаҳои мавҷудаи давлатӣ дохил карда шаванд ё ҳамчун нақшаи чорабиниҳо аз ҷониби воҳидҳои ваколатдори ҳокимияти иҷроия (масалан, Ҷумҳурии Коми, Ҷумҳурии Мордовия, Чувашистон, вилоятҳои Пенза ва Ленинград) татбиқ карда шаванд. Қобили зикр аст, ки дар як қатор минтақаҳо ҷиҳати дастгирии брендҳои минтақавӣ дар доираи Барномаи давлатии «Рушди иқтисод ва иқтисодиёти инноватсионӣ», инчунин дар доираи барномаи «Кӯмак ба рушди иқтисод, сармоягузорӣ ва фаъолияти иқтисодии хориҷӣ» тадбирҳо амалӣ карда мешаванд.

То моҳи октябри соли 2024 мавҷудияти муқаррарот барои дастгирии брендҳои минтақавӣ дар 56 минтақа ба қайд гирифта шудааст, аз ҷумла:

² Чӣ тавр рушди брендҳои минтақавӣ дар як муҳокимаи гурӯҳӣ баррасӣ шуд // Бюллетени қонуни зеҳнӣ: вебсайт. URL: <https://vestnikip.ru/new/s/6467/?ysclid=m31nqv471f446061867> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

³ Чӣ тавр рушди брендҳои минтақавӣ дар як муҳокимаи гурӯҳӣ баррасӣ шуд // Бюллетени қонуни зеҳнӣ: вебсайт. – URL: <https://vestnikip.ru/news/6467/?ysclid=m31nqv471f446061867> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

⁴ Роспатент. Тавсияҳо оид ба идоракунии моликияти зеҳнӣ дар минтақаҳо // Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ: вебсайти расмӣ. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/regions> (дата обращения: 01.10.2024).

Цадвали 1.

Шумораи субъектҳои Федератсияи Русия, ки чораҳои дастгирии брендҳои минтақавиро пешбинӣ мекунанд

Номи округи федералӣ	Шумораи субъектҳои ФР	Қонунан мустақкам намудани чораҳои дастгирӣ	Аз ҷумла барномаҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ
Марказӣ	18	6	5
Шимоли-ғарбӣ	11	6	7
Ҷанубӣ	7	5	4
Кавкази Шимоли	7	2	2
Урал	6	2	2
Назди Волга	14	3	3
Сибир	10	2	2
Шарқи дур	11	3	2
Минтақаҳои нав	4	-	-
ҶАМЪ:	89	29	27

Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти ИФМС тартиб дода шудааст

1. Дар асоси қоидаҳои 29 минтақа ба истехсолкунандагони ҳуҷҷатҳои нормативӣ ёри мерасонанд.

Мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии субъектҳои Федератсияи Русия, тадбирҳои дастгирӣ ба ташаккули формати нави пешбурди брендҳои маҳаллӣ, маъруфияти онҳо дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ, инчунин фароҳам овардани шароити мусоид барои таъсис ва рушди субъектҳои соҳибкорӣ дар минтақаҳо нигаронида шудаанд;

2. Онҳо дар доираи санадҳои меъёрии ҳуқуқии қабулшуда дар 27 минтақа барномаҳои минтақавии «Дастгирӣ ва пешбурди бренди маҳаллӣ»-ро амалӣ мекунанд. Бояд гуфт, ки барномаҳои минтақавӣ аз рӯи мӯҳлатҳои татбиқ яқсон нестанд. Масалан, дар вилоятҳои Белгород, Курск ва Маскав барномаҳо барои давраи аз соли 2024 то 2026, дар вилоятҳои Иваново ва Рязань аз соли 2023 то 2024 пешбинӣ шудаанд ва субсидияҳо ба вилояти Тамбов танҳо дар соли 2023 дода шудаанд.

Таҳлили ҳамаҷонибаи ҳуҷҷатҳои барномавӣ ба мо имкон медиҳад, ки вазифаҳои асосиеро муайян кунем, ки барои ҳамаи минтақаҳо хосанд:

- тавлиди талабот ва ҳавасмандгардонии фурӯши молҳои бренди маҳаллӣ дар заминаи татбиқи чораҳои махсуси иқтисодӣ нисбат ба Федератсияи Русия;
- мусоидат ба субъектҳои соҳибкорӣ дар кам кардани хароҷот барои пешбурди маҳсулоти худ ва ташкили каналҳои нави паҳнкунии маҳсулоти маҳаллӣ;
- баланд бардоштани рақобатпазирии молҳои истеҳсоли маҳаллӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ.

Таҳлили маҷмӯи ҳуҷҷатҳои субъектҳои Федератсияи Русия оид ба дастгирии брендҳои минтақавӣ ҷалби нокифояи минтақаҳоро дар равандҳои таблиғот нишон дод (ниг. Цадвали 1).

Дастгирии фаъолтарин дар ноҳияҳои федералии шимолу ғарбӣ ва ҷанубӣ мушоҳида мешавад, ки дар

Цадвали 2.

Шумораи объектҳои ГУ ва НМПТ дар субъектҳои Федератсияи Русия, ки дар онҳо барномаҳои таъмини чораҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ қабул шудаанд

Гурӯҳбандии субъектҳои Федератсияи Русия аз рӯи шумораи объектҳои ГУ ва НМПТ	Шумораи умумии объектҳои ба қайдгирифташудаи ГУ ва НМПТ	Ҷамъи субъектҳои Федератсияи Русия
Вилояти Маскав	11	1
Вилояти Свердловск, вилояти Волгоград	8	2
Вилояти Рязан, Ҷумҳурии Ади-гея, Ҷумҳурии Крим	7	3
Вилояти Астрахань, вилояти Челябинск	6	2
Вилояти Ленинград, Ҷумҳурии Доғистон	5	2
Ҷумҳурии Чувашистон	4	1
Вилояти Иваново, вилояти Калинин, вилояти Новгород	3	3
Вилояти Белгород, вилояти Псков, вилояти Пенза, Ҷумҳурии Карелия, Ҷумҳурии Мордовия, ш. Севастопол	2	6
Вилояти Курск, вилояти Кемерово, вилояти Сахалин, Ҷумҳурии Коми, Ҷумҳурии Хакасия, Вилояти Мухтори Яхуди	1	6
ҶАМЪ	47	26*

*Дар Ҷумҳурии Чеченистон, ки барномаи дастгирӣ дорад, ба қайд гирифтани корхонаҳои давлатӣ ва шарикони ғайритиҷоратӣ қайд карда нашудааст.

Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти ИФМС тартиб дода шудааст

он ҷо аксари минтақаҳо барномаҳои минтақавии худро амалӣ мекунанд ё дигар намудҳои дастгирии қонунгузориро истифода мебаранд.

Минтақаҳои федералии Волга, Сибир ва Шарқи Дур дар дастгирии брендҳои маҳаллӣ иштироки ҳадди ақалро нишон медиҳанд, дар ҳоле ки ноҳияҳои федералии марказӣ, Урал ва Қафқози Шимоли мавқеи миёнаро ишғол намуда, сатҳи мӯътадили дастгирӣро нишон медиҳанд.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар 9 субъекти Федератсияи Русия ягон барнома ё дигар чораҳои меъёрӣ оид ба дастгирии брендҳои минтақавӣ вучуд надорад. Шояд оқибати ин тамоман набудани объектҳои ГУ ва НМПТ бошад. Онҳо минтақаҳо, монанди вилоятҳои Орёл, Смоленск, Саратов, Магадан, округҳои автономии Ненец ва Чукотка, кишвари Хабаровск, минтақаҳои, ба ғайр аз вилояти Запорожье.

Бо мақсади муайян кардани сатҳи таъсири барномаи дастгирии бренди минтақавӣ ба ҳаҷми бақайдгирии ГУ ва НМПТ, мо нишондиҳандаҳоро аз вебсайти Роспатент⁵ интихоб мекунем (ниг. Цадвали 2).

⁵ Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ: вебсайти расмӣ. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/sources/regional-brands/regional-brands> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

Ҷадвали 3.

Шумораи объектҳои бақайдгирифташуда ва миллий дар субъектҳои таъсисии Федератсияи Русия, ки дар он ҷо программаҳои таъмин намудани тадбирҳои дастгирӣ барои маркаҳои минтақавӣ вучуд надоранд

Гурӯҳбандии субъектҳои Федератсияи Русия аз рӯи шумораи объектҳои ГУ ва НМПТ	Шумораи умумии объектҳои ба қайд гирифташудаи ГУ ва НМПТ	Ҷамъи субъектҳои Федератсияи Русия
Кишври Краснодар	27	1
Кишвари Ставропол	15	1
Вилояти Тула, Ҷумҳурии Бошқирдистон	9	2
Вилояти Нижний Новгород	8	1
Вилояти Ярославл, вилояти Курган, вилояти Новосибирск, Ҷумҳурии Осетияи Шимолӣ-Алания, кишвари Забайкал	6	5
Вилояти Брянск, вилояти Владимир, вилояти Твер, вилояти Оренбург, Ҷумҳурии Удмурт, Ҷумҳурии Мари Эл	5	6
Вилояти Киров, вилояти Иркутск	4	2
ш. Санкт-Петербург, Вилояти Воронеж, Вилояти Калуга, Вилояти Кострома, Вилояти Тамбов, Вилояти Архангелск, Вилояти Тюмен, Ҷумҳурии Карачай-Черкес, Ҷумҳурии Тотористон, Ҷумҳурии Олтой, Вилояти Камчатка, Перм, Красноярск, Кишвари Олтой	3	14
ш. Маскав, вилояти Волгоград, вилояти Амур, вилояти Тамбов; Ҷумҳурии Саха (Якутия), Ҷумҳурии Ингушетия, Ҷумҳурии Кабардину Балкар	2	7
Вилояти Мурманск, вилояти Ростов, вилояти Самара, вилояти Ульяновск, вилояти Омск, вилояти Томск, вилояти Запорожье, вилояти Сахалин, Ҷумҳурии Қалмиқистон, Ҷумҳурии Тува, Ҷумҳурии Бурятия, Округи Мухтори Ямало-Ненетс, Округи Мухтори Ханти-Мансийск-Югра, Приморский	1	14
ҶАМЪ:	80	53

Аз ҷониби муаллифон дар асоси маълумоти ИФМС тартиб дода шудааст

Ҳамин тариқ, дар ҳавзаи 26 минтақа, ки барномаҳои дастгирии брендҳои минтақавиро қабул кардаанд, 47 объекти муҳофизатшаванда ба қайд гирифта шудааст. Гузашта аз ин, баъзе аз объектҳои НМПТ ҳатто пеш аз қабули барномаи дастгирӣ, масалан, дар вилояти Маскав мақоми муҳофизатӣ гирифтанд. Дар шаш объекти дорои хусусияти нодири табиӣ фарҳангӣ як объекти муҳофизатшаванда ба қайд гирифта шудааст.

Аз маълумоти дар ҷадвали 2 овардашуда бармеояд, ки мавҷудияти барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ на ҳама вақт қодир аст, ки сатҳи дурусти рушди ГУ ва НМПТ-ро таъмин намояд.

Ба чунин ҷанбае, ки нишондиҳандаҳои мақсаднокро, ки самаранокии барномаҳои маҳаллиро тавсиф мекунанд, таваҷҷӯҳ зоҳир кардан муҳим аст. Чунон ки дар тадқиқоти худ оид ба пешбарӣ намудани брендҳои минтақавӣ А. В. Молодкин и И. В. нишон додаанд, дар байни нишондиҳандаҳои мақсаднок асосан онхое хастанд, ки бояд ҳиссаи маҳсулоти маҳаллиро, ки бо

нишонаҳои ГУ ва НМПТ нишон дода шудаанд ва дигар нишондиҳандаҳои рушди иқтисодиро тавсиф кунанд.

Аммо, тавре ки муаллифони дар боло зикршуда дуруст қайд мекунанд, нишондиҳандаҳои афзалиятнок нишондиҳандаҳо мебошанд, ки натиҷаи иқтисодиро инъикос намекунанд, аз ҷумла: шумораи тадбирҳои амалӣшудаи дастгирӣ, шумораи истеҳсолкунандагони бренди дастгирӣ ва шумораи тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда [8].

Биёед мисолҳои бақайдгирии ГУ ва НМПТ-ро дар минтақаҳои баррасӣ кунем, ки барномаҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ вучуд надоранд (ниг. Ҷадвали 3).

Маълумоте, ки дар ҷадвали 3 оварда шудааст, нишон медиҳад, ки сарфи назар аз мавҷуд набудани барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ, кишвари Краснодар пешсафи мутлақ дар эҷоди брендҳои минтақавӣ буда, барои 27 объекти муҳофизатшаванда ба қайд гирифта шудааст. Дар кишвари Ставропол 15 объекти ГУ ва НМПТ ба қайд гирифта шудааст. Се пешқадамон Ҷумҳурии Бошқирдистон ва вилояти Тула мебошанд, ки ҳар кадоме аз 9 объект бо нишони ГУ ва НМПТ қайд шудаанд.

Дар 14 субъекти Федератсияи Русия 3 объекти ГУ ва НМПТ ба қайд гирифта шудааст, ки барномаҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ надоранд, инчунин дар ҳудудҳои, ки барномаҳо қабул шудаанд, се объект ба қайд гирифта шудаанд.

Вилояти Тамбов ва кишвари Камчатка сазовори диққати махсус мебошанд. Дар ин минтақаҳо ягон

Ба чунин ҷанбае, ки нишондиҳандаҳои мақсаднокро, ки самаранокии барномаҳои маҳаллиро тавсиф мекунанд, таваҷҷӯҳ зоҳир кардан муҳим аст.

Ҷадвали 4.**Шумораи миёнаи ГУ ва НМПТ ба қайд гирифташуда дар як минтақа**

Мавҷудияти барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ	Ҷамъи субъектҳои ФР	Мавҷудияти объектҳои ГУ ва НМПТ	Ҳаҷми миёнаи объектҳои бақайдгирифташудаи ГУ ва НМПТ
БАЛЕ	26	47	ба минтақа 1,8
НА	53	80	ба минтақа 1,5

барномаи дастгирӣ вучуд надорад, аммо муқаррароти алоҳидае мавҷуд аст, ки таъмини дастгирии молиявиро ба истеҳсолкунандагони брендҳои минтақавӣ танзим мекунад. Сарфи назар аз ин, шумораи ГУ ва НМПТ ба қайд гирифташуда дар ҳарду минтақа кам боқӣ мемонад: 2 объект дар вилояти Тамбов ва кишвари Камчатка, ки ин аз самаранокии пасти тадбирҳои пешбинишуда шаҳодат медиҳад (ниг. Ҷадвали 4).

кофӣ арзёбӣ кунем. Ҳамин тариқ, тибқи маълумоти Институти федералии моликияти саноатӣ (минбаъд – ИФМС)⁶, минтақасоҳе, ки аз рӯи шумораи объектҳои бақайдгирифташудаи ГУ ва НМПТ пешсафанд, субъектҳои Федератсияи Русия мебошанд, ки барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ надоранд: инҳо кишвари Краснодар (27 объект), кишвари Ставрополь (инчунин вилояти Тушкор (15 объект), вилояти Тушла) мебошанд. Маҳсулоти нав аллакай дар Тоҷикистон дастрас аст.

Ҳамзамон, ғангоми мониторинги пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии ГУ ва НМПТ, экспертизи ИФМС ба он таваҷҷӯҳ зоҳир карданд, ки пас аз баргузори семинарҳо дар доираи лоиҳаи «Бренди минтақавии Русия – Нуқтаҳои нави рушд» афзоиши пешниҳоди дархостҳо барои бақайдгирии брендҳои маҳаллӣ (ниг. Ҷадвали 5).

Мисолҳои овардашуда моро ба самаранокии чунин усул, ба монанди таълими истеҳсолкунандагони маҳаллӣ, ки аҳамияти бренди минтақавӣ барои рушди истеҳсолот ва умуман минтақаро дарк мекунанд, бовар мекунонд.

Таблица 5.**Примеры подачи заявок на регистрацию ГУ и НМПТ после проведения семинара «Региональные бренды России – новые точки роста»**

Место и дата проведения семинара	Количество зарегистрированных ГУ и НМПТ / поданных заявок до проведения семинара	Подано заявок после проведения семинара
ш. Тамбов 31.01.2023	-	1) ба ГУ «Моршанское пиво» 2) ба ГУ «Сыр Мичуринский» 3) ГУ «Котовская неваляшка» 4) ба ГУ «Тамбовский картофель» 5) 9 то аоиза ба ГУ «Рассказовский трикотаж»
ш. Петро- заводск 14.07.2022	1 то НМПТ ба қайд гирифта шудааст	1) 3 то аоиза ба ГУ «Карельский мед» 2) ба ГУ «Карельский мармелад» 3) 3 то аоиза ба ГУ «Карельский мармелад» 4) ба ГУ «Карельский гранит» 5) ба ГУ «Карельская форель» 6) ба ГУ «Карельский шунгит» 7) ба ГУ «Карельский Иван-чай» 8) ба ГУ «Карельская пастила» 9) ба НМПТ «Карельские узоры» 10) ба ГУ «RÄIMÄLÄ»
ш. Саранск 31.10.2023	1 то ГУ ба қайд гирифта шудааст ба 3 то ГУ ариза дода шуд	1) ба ГУ «Мордовская ювелирная елочная игрушка» 2) оид ба додани ҳуқуқ ба ГУ-и қаблан ба қайд гирифташудаи «Мордовский мореный дуб» 3) ба ГУ «Мордовский сидр» 4) ба ГУ «Мордовский хлеб» 5) 2 то аоиза ба ГУ «Мордовская вышивка»

Составлено авторами по данным ФИПС

Ҳамин тариқ, таҳлили маълумоти дар ҷадвалҳои 2 ва 3 овардашуда нишон медиҳад, ки мавҷудият ё набудани барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ манзараи маҳдудшудаи бақайдгирии ГУ ва НМПТ-ро ба таври назаррас тағйир намендиҳад.

Тавре ки аз таҳлили пешниҳодшуда дида мешавад, номунавозунӣ дар механизмҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ мавҷуд аст, ки ба мо имкон намендиҳад, ки таъсири барномаҳои қабулшударо ба ҳавасмандгардонии бақайдгирӣ ва истифодаи НЧ ва НЧИМ аз ҷониби истеҳсолкунандагони маҳаллӣ бо объективии

Ин хулоса дар асоси арзёбии талабот ба чораҳои андешидашуда оид ба ҳавасмандгардонии эҷод ва пешбурди маҳсулоти минтақавӣ, ки дар бақайдгирии ҳуқуқҳои зеҳнӣ ба ГУ ва НМПТ ифода ёфтааст, гирифта шудааст. Дар симоҳои сеюми соли 2024 ИФМС якҷоя бо Палатаи савдо ва саноати Федератсияи Русия дар 15 субъекти Федератсияи Русия тадқиқоти сотсиологӣ

⁶ Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ: вебсайти расмӣ. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/sources/regional-brands/regional-brands> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

Ҷадвали 6.
Рӯйхати тадбирҳо оид ба дастгирии истеҳсолкунандагони брендҳои маҳаллӣ дар субъектҳои Федератсияи Русия

Шакли чораҳои дастгирии молиявӣ	Кол-во регионҳо	Шакли дастгирии ғайримолиявӣ	Кол-во регионҳо
Субсидияҳо	14	Дастгирии иттилоотӣ	27
Пешниҳоди қарзҳои хурд	13	Тақдими намудани хидматҳои маркетинг/дигар фаъолиятҳои табиғотӣ	25
Грантҳо	5	Фаъолияти таълимӣ ва машваратӣ	23
Кафолат	4	Мусоидат ба иштироки брендҳои маҳаллӣ дар чорабиниҳои намоиш ва ярмаркавӣ	22
Имтиёзҳои андоз	2	Пешбурди фурӯши маҳсулот	17
Имтиёзҳо ба пардохти иҷора	2	Ташаққули додани феҳристи брендҳои маҳаллӣ	15
Молиявӣ (табиати дархостӣ)	5	Гузaronидани чорабиниҳои озмунӣ	11
Чораи дастгирии молиявӣ нест	4	Пешбурди брендҳои маҳаллӣ барои иштирок дар чорабиниҳои рақобатӣ	8

Аз ҷониби муаллифони дар асоси маълумоти ИФМС тартиб дода шудааст

анҷом дод. Аҳолии умумии пурсидашудагонро истеҳсолкунандагони молҳое, ки бо нишони ГУ ва НМПТ пешниҳод мекунанд, ташкил медоданд. Ҳангоми арзёбии манфиатҳои эҳтимолии иқтисодии бақайдгирӣ ва истифодаи ГУ ва НМПТ, 31% пурсидашудагон нишон доданд, ки рақобатпазирии онҳо афзоиш ёфтааст; 29 Ҷоиз афзоиши ҳаҷми фурӯшро нишон дод; 25% – барои ворид шудан ба бозорҳои наваз ва 15% – барои васеъ кардани истеҳсолот [9].

Дар бораи тадбирҳои дастгирӣ

Таҳлили амалияи татбиқшудаи дастгирии брендҳои маҳаллӣ ба мо имкон медиҳад, ки ду категорияи тадбирҳои дастгирӣ – молиявӣ ва ғайримолиявиро муайян кунем (ниг. Ҷадвали 6).

Аз таҳлили пешниҳодшуда бармеояд, ки ба ҳисоби миёна минтақаҳо аз 2 то 7 тадбири дастгирӣ пешниҳод мекунанд, ки қисми зиёди он навазҳои кӯмаки ғайримолиро ташкил медиҳад.

Шумораи бештари тадбирҳои дастгирӣ – 12 намуд – дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии минтақавии вилояти Ленинград (6 молия ва 6 ғайримолиявӣ) ва Ҷумҳурии Адыгея (5 молиявӣ ва 7 ғайримолиявӣ) пешбинӣ шудаанд.

Ҳаҷми ҳадди ақали тадбирҳои дастгирӣ дар вилояти Тамбов ва кишвари Камчатка – 1 намуди кӯмаки молиявӣ пешбинӣ шудааст. Инчунин дар Ҷумҳурии Хакасия ва Округи Автономии Яхудиён 3 тадбири дастгирии ғайримолиявӣ вуҷуд дорад.

Тадбирҳои дастгирии молиявӣ шаклҳои гуногунро нишон медиҳанд, ки дар ҷадвали 6 оварда шудаанд.

Шакли маълуматҳои ин субсидия мебошад, ки дар 14 минтақа дода мешавад. Дар ҷои дуҷум қарзҳои хурд бо шартҳои имтиёзнок мебошанд, ки дар 13 минтақа дода мешаванд. Грантҳо аз ҷониби 5 субъекти Федератсияи Русия (дар вилоятҳои Белгород, Ленинград, Челябинск, Ҷумҳурии Чуваш ва Ҷумҳурии Адыгея) дода мешаванд.

Хусусияти декларативии кӯмаки молиявӣ дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии вилоятҳои Маскав, Новгород, Псков, Сахалин ва Ҷумҳурии Хакасия муқаррар карда шудааст, аммо намудҳои чунин кӯмак муайян карда нашудаанд.

Намудҳои камтар маъмули кӯмак имтиёзҳои андоз ва имтиёзҳои иҷора мебошанд, ки танҳо дар ду минтақа – вилояти Ленинград ва Ҷумҳурии Адыгея татбиқ мешаванд. Ин ду субъекти Федератсияи Русия доираи васеи имконпазири чораҳои молиявӣ: грантҳо, субсидияҳо, қарзҳои хурд, имтиёзҳои андоз, имтиёзҳои иҷора ва кафолатҳоро пешниҳод мекунанд.

Дар вилоятҳои Пенза ва Вологда, инчунин дар Ҷумҳурии Карелия, Коми ва Вилояти Мухтори Яхудӣ чораҳои дастгирии молиявӣ пешбинӣ нашудаанд.

Таҳлили дастгирии молиявии брендҳои минтақавӣ аз ҷониби ҳавзаҳои федералӣ нишон медиҳад, ки минтақаҳои федералии Волга, Шарқи Дур ва Қафқози Шимолӣ барои рушд ва пешбурди молҳои дорой аломатҳои ГУ ва НМПТ кӯмаки камтари молиявиро мерасонанд.

Дар категорияи тадбирҳои дастгирии ғайримолиявӣ, дастгирии иттилоотӣ, хидматрасонии маркетинг ва дигар хидматҳо барои пешбурди брендҳои маҳаллӣ, аз ҷумла хидматрасонии таълимӣ ва машваратӣ, инчунин кӯмак дар иштироки брендҳои маҳаллӣ дар чорабиниҳои намоиш ва ярмарка маъмуланд.

Шумораи бештари таъғирот дар тадбирҳои дастгирии ғайримолиявӣ дар чунин субъектҳои Федератсияи Русия, ба монанди Ҷумҳурии Чувашистон – 8 намуд қайд карда шудааст. Инчунин дар вилоятҳои Рязань ва Ростов, инчунин дар ҷумҳуриҳои Карелия, Адыгея, Доғистон ва Ҷумҳурии Чеченистон 7 намуди кӯмаки ғайримолиявӣ пешбинӣ карда мешавад.

Ҳамин тариқ, дар барномаҳо ва нақшаҳои пешбурди брендҳои минтақавӣ чораҳои дастгирии ғайримолиявӣ бартарӣ доранд. Равшан аст, ки чунин кумакҳо, аз қабили имтиёзҳои андозӣ, имтиёзҳои иҷора ва грантҳо

метавонанд ба ҳавасмандгардони раванди бақайд-гирии брендҳои минтақавӣ ва ба бозорҳои минтақавӣ баровардани маҳсулоти истеҳсолкунандагони маҳаллӣ таъсири назаррас расонанд.

Дар бораи усулҳои дастгирӣ

Усулҳои маъмултарин истифодаи «тамғаҳои чатр»-ро дар бар мегиранд, ки барои эҷоди симои ягонаи маҳсулот аз як минтақаи муайян ва баланд бардоштани эътирофи онҳо кӯмак мекунад.

Бренди чатр стратегияи маркетингест, ки якчанд маҳсулот ва хидматҳоро зери як бренд муттаҳид мекунад.

Ин равиш ба шумо имкон медиҳад, ки эътироф ва эътибори бренди асосӣ барои пешбурди маҳсулоти нав, кам кардани хароҷоти маркетинг ва баланд бардоштани эътимоди истеҳсолкунандагон истифода баред.

Тибқи иттилои Вазорати рушди иқтисоди Русия⁷, аз се ду ҳиссаи минтақаҳои Русия аллакай аз брендҳои чатр ба мисли «100% Подмосковие», «Маҳсулоти Приангария», «Новосибир», «Орловское Качество», «Тамбовская Марка», «Знай Пензу» истифода мекунад. Аз се ду ҳиссаи минтақаҳои кишвар брендҳои чатрҳои худро таҳия мекунад: онҳо дар 56 минтақа таъсис дода шудаанд.

Стратегияи рушди бренди кишвар «Сделано в России» қобили таваҷҷӯҳ аст, ки аз ҷониби оила намоёндагӣ мекунад: «Сделано на Кубани», «Сделано в Татарстане», «Сделано в ДНР». Оилаи брендҳои минтақавӣ, ки истеҳсоли маҳсулот (хизматрасонӣ)-ро бо истифода аз калимаи «сохташуда» дар як минтақаи мушаххас нишон медиҳанд, тибқи маълумоти Роспатент, аз ҷониби 36 субъекти Федератсияи Русия намоёндагӣ мекунад.

Дар Республикаи Карелия оилаҳои калонтарини маркаҳои минтақавӣ чатр, инчунин пеш-кадамон дар Республикаи Бошқирдистон, Чувашистон, вилоятҳои Вологда, Ульяновск ва Ленинград, Красноярск ва Приморск барпо карда шуданд.

Аз рӯи шумораи иштирокчиён, ки аз брендҳои чатрҳои минтақавӣ истифода мебаранд, Маскав, вилояти Маскав, вилояти Свердловск, Чумхурии Бошқирдистон ва вилояти Краснодар пешсафанд.

Мониторинги захираҳои иттилоотии субъектҳои Федератсияи Русия нишон дод, ки брендҳои чатри минтақавӣ бештар аз ҷониби соҳаҳои намоёндагии сайёҳӣ, истеҳсолот, технологияҳои баланд, комплекси агросаноатӣ ва соҳаҳои созанда истифода мешаванд. Маҳсулоти истеҳсолшуда либос, косметика, маҳсулоти хӯроквории маҳаллӣ, сувенирҳо, бозичаҳо, инчунин маҳсулоти IT, хизматрасонии сайёҳӣ ва пешрафтҳои технологӣ мебошанд.

Концепсияи бренди чатр метавонад ба минтақа як қатор манфиатҳои назаррас расонад.

Эътироф ва садоқати истеҳсолкунандагон:

- Якҷоя кардани маҳсулот ва хидматҳо дар зери бренди ягона ба эҷоди симои қавитар ва шинохташуда барои минтақа мусоидат мекунад. Ин кӯмак мекунад, ки минтақа ба истеҳсолкунандагон маълум шавад, ки дар навбати худ метавонад сайёҳон ва сармоягузoronро ҷалб кунад.
- Иттифоқи ташаббусҳо ва лоиҳаҳои гуногун дар зери бренди ягона метавонад ба стандартизатсияи сифати хидматҳо ва маҳсулоти пешниҳодшуда кӯмак расонад, ки ба мо имкон медиҳад, ки интизориҳои аудиторияи гуногуни мақсаднокро қонеъ кунем. Вақте ки истеҳсолкунандагон маҳсулот ва хидматҳои босифатро дар зери як бренд мебинанд, он метавонад эътимод ва садоқати бештарро нисбат ба тамоми минтақа эҷод кунад.
- Бренди чатр метавонад хусусиятҳои беназири табиӣ, фарҳангӣ ё иқтисодии минтақаро нишон дода, бартарии рақобатро эҷод кунад ва онро аз дигар ҷойҳо фарқ кунад.

Самараи иқтисодӣ

Минтақаи дорои бренди чатрҳои хуб таҳияшуда метавонад барои сармоягузoron ҷолибтар бошад, зеро он мавҷудияти стратегияи ба рушди дарозмуддат ва нигоҳдории сифат нигаронидашударо нишон медиҳад. Илова бар ин, истифодаи бренди чатр ба минтақаҳо имкон медиҳад, ки хароҷоти маркетингиро сарфа кунанд, зеро онҳо на маҳсулот ё хидматҳои алоҳида, балки тамоми брендро таблиғ мекунад. Ҳамаи ин синергетикаро тавассути васеъ кардани дастрасӣ ва самаранокии маърақаҳои таблиғотӣ ба вуҷуд меорад.

Ҳамин тариқ, бренди чатр метавонад мавқеи минтақаро дар бозорҳои дохилӣ ва байналмилалӣ ба таври қобили мулоҳиза таҳким бахшад ва барои боз ҳам шинохташуда ва рақобатпазир шудани он мусоидат кунад.

Бо вуҷуди ин, ҳангоми истифодаи стратегияи бренди чатр, ба ҷанбаҳои эҳтимолии манфие, ки метавонанд бо «хайф кардани бренд» алоқаманд бошанд, муҳим аст, вақте ки маҳсулоти аз ҳад зиёди гуногун таҳти як бренд бароварда мешаванд, ки метавонанд дарки брендро суст кунанд ва беҳамтоии онро коҳиш диҳанд ё мушкилот бо яке аз маҳсулот метавонад ба эътибори умумии бренд зарар расонад. Инчунин бояд қайд кард, ки идоракунии миқдори зиёди маҳсулот дар зери як бренд метавонад хароҷоти зиёди амалиётро ба бор орад.

Ташаккули экосистемаи дастгирии брендҳои минтақавӣ

Тадбирҳо ва намудҳои дастгирии брендҳои минтақавӣ, ки мо баррасӣ кардем, ки ҳадафи онҳо мусоидат ба пешбурди маҳсулоти истеҳсолкунандагони маҳаллӣ мебошад, ташаккули экосистемаро нишон медиҳанд, ки маҷмӯи воситаҳо ва механизмҳои мебошанд, ки ба фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди иқтисодии субъектҳои Федератсияи Русия нигаронида шудаанд. Экосистемаи пайдошаванда чунин унсурҳоро дар бар

⁷ Вазорати рушди иқтисодии Федератсияи Русия: вебсайти расмӣ. Бахши ахбор. 15 октябри соли 2024. URL: <https://www.economy.gov.ru/material/news/> (санаи мурочиат: 01.10.2024)

мегирад, ба монанди дастгирии молиявӣ, машваратӣ ва иттилоотӣ. Рушди фаъолонаи дастгирии маркетинг, ки аз мусоидат ба пешбурди молу хизматрасониҳо дар бозор тавассути иштирок дар намоишгоҳҳо ва чорабиниҳо ҷиҳати рушди иқтисодӣ содирот иборат аст.

Масалан, як қатор минтақаҳо роҳи ҷалби ширкатҳои ваколатдорро барои гузаронидани чорабиниҳои озмунӣ пеш гирифтанд. Ҳамин тариқ, вилояти Тамбов ба АНО «Маркази ҳамоҳангсозии дастгирии тиҷорат» барои татбиқи чорабиниҳо оид ба эҷод ва пешбурди брендҳои маҳаллӣ субсидия дод. Субсидия дар доираи барномаи давлатии «Рушди иқтисод ва иқтисоди инноватсионии» вилояти Тамбов ҷудо мешавад.

Ташкилкунандаи озмуни бренди вилояти Белгород⁸ ширкати қарзии хурди «Фонди минтақавии дастгирии соҳибкорӣ хурд ва миёна» дар якҷоягӣ бо Вазорати рушди иқтисод ва саноати вилояти Белгород мебошад. Мақсади озмун дастгирӣ ва пешбурди брендҳо, таблиғи онҳо дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷии Федератсияи Русия мебошад.

Ташкилотчиёни конкурси «Курск мехаранд»⁹ ОБУ «Курскконтролкачева» якҷоя бо комитети саноатӣ, савдо ва соҳибкорӣ управлениам вилояти Курск мебошанд. Озмуни минтақавӣ ҳамаҷониба бо мақсади таблиғи маҳсулоти истеҳсолкунандагони Курск ҳам дар шабакаҳои чаканаи минтақавӣ ва ҳам федералӣ ва ҷалби таваҷҷӯҳи аҳолии минтақа ба маҳсулоти истеҳсолкунандагони Курск баргузор мешавад.

Бо мақсади тавсеаи каналҳои тақсими маҳсулоти кишоварзӣ дар Ҷумҳурии Коми лоиҳаи «Ҷазираи фермерӣ», ки аз ҷониби корпоратсияи соҳибкорӣ хурду миёна таҳия ва амалӣ мегардад, амалӣ карда мешавад, ки ҳадафи он пешбурди молҳои истеҳсолкунандагони маҳаллии кишоварзӣ мебошад.

Озмуни «Беҳтарин мол ва хизматрасонии Кузбасс»¹⁰ аз ҷониби маъмурияти вилояти Кемерово аз соли 1999 бо кумаки Муассисаи давлатии буҷетии «Кузбасс ЦСМ» ва Иттиҳодияи «Палатаи савдо ва саноати Кузбасс» гузаронида мешавад.

Дар кишвари Ставрополь Фонди дастгирии соҳибкорӣ амал мекунад, ки аз буҷети минтақа маблағгузорӣ мешавад, ки омодагии минтақа ба дастгирии лоиҳаҳоеро нишон медиҳад, ки метавонанд бренди минтақавӣ шаванд.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки экосистемаи дастгирии брендҳои минтақавӣ аз унсурҳои инфрасохторӣ, аз қабили фондҳои махсус ва ташкилотҳои ваколатдор,

ки барои пешбурди брендҳои маҳаллӣ дар доираи чорабиниҳои намоишӣ ва ярмарка мусоидат мекунад, муаррифӣ мешаванд.

Дар баробари ин, ба чунин ҷузъҳо, ба монанди ҳамкорӣ шабакавӣ ва дастгирии технологӣ таваҷҷӯҳ кардан бамаврид аст. Маҳз, корро оид ба ташкили коворкинг, платформаҳои дигар ва муҳити таълимӣ, ки дар доираи он дастрасӣ ба захираҳои зарурӣ ва табодули ошкорои афқори таҷрибаҳо таъмин кардан мумкин аст, пурзур кардан лозим аст. Ҳавасмандгардонии ҷорӣ намудани инноватсияҳо ва технологияҳои нав, дастгирии тадқиқоту конструкторҳо, ки ба омӯзиши хусусиятҳои табиӣ, фарҳангӣ ва инноватсионии минтақа нигаронида шудаанд, ки метавонанд ба фароҳам овардани шароит барои рушди устувори ҳудуд тавассути пешбурди молҳо ва хизматрасониҳои дорои аломатҳои ГУ ва НМПТ ба бозорҳои минтақавӣ таъсир расонанд, аҳамияти махсус доранд.

Тавре ки мо қаблан қайд кардем [9], платформаи рақамӣ метавонад як механизми кори муштарак ҳукумат ва соҳибкорӣ гардад, ки имкон медиҳад субъектҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ дар ташаккули геобренд ва интиқоли ин дороии ғайримоддӣ ба иқтисодиёти воқеӣ тавассути ҳуқуқҳои зеҳнӣ ҷалб карда шаванд. Аз қарорҳои мавҷудаи рақамӣ, порталҳои сармоягузори минтақаҳо (харитаҳои сармоягузорӣ) барои мақсадҳои зикршуда мувофиқанд. Албатта, истифодаи чунин қарорҳо зиёд кардани камолоти рақамӣ иштирокчиёни бевоситаи равандҳоро талаб мекунад.

Ҳамин тариқ, рушди экосистемаи дастгирии бренди минтақавӣ метавонад ҷолибияти иқтисодию иҷтимоии минтақаро ба таври қобили мулоҳиза баланд бардорад, инчунин рақобатпазирии онро дар бозорҳои дохилӣ ва байналмилалӣ бо роҳи муттаҳид намудани саъю кӯшиши мақомоти давлатӣ, муассисаҳои таълимӣ ва илмӣ, бахши хусусӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ба таври ҳамаҷониба ҷиҳати фароҳам овардани фазои устувори соҳибкорӣ барои минтақа таҳким бахшад.

Хулоса ва тақлифҳо

Маҷмӯи чорабиниҳо оид ба дастгирии истеҳсолкунандагони маҳаллӣ, ки дар ин баррасӣ пешниҳод шудаанд, бо истифода аз нишонаҳои ГУ ва НМПТ барои пешбурди маҳсулоти онҳо, аз ташаккули экосистемаи дастгирӣ ва рушди брендҳои минтақавӣ шаҳодат медиҳанд.

Аз як тараф, маълум аст, ки вучуд ё набудани барномаи дастгирии брендҳои минтақавӣ ба рушди институти ГУ ва НМПТ дар субъектҳои Федератсияи Русия таъсири ҷиддӣ намерасонад. Аз тарафи дигар, системаи тадбирҳои дастгирӣ, ки имтиёзҳои молиявӣ, хизматрасонӣ таълимӣ, машваратӣ ва маркетингиро пешниҳод мекунад, ҷалби маҳсулотро таҳти бренди минтақавӣ ба муомилоти шахрвандӣ ҳавасманд мекунад.

Ҳамин тариқ, дар асоси таҳлили таҷрибаи минтақавӣ метавон фарзияеро дар бораи як қатор бартарихое пешниҳод кард, ки рушди брендҳои минтақавӣ, ки бо нишони ГУ ва НМПТ нишон дода шудаанд:

⁸ Низомнома дар бораи гузаронидани конкурси районии брндаҳои вилояти Белгород. Бо Протоколи маҷлиси Шурои Нозирони Хазинаи МКК БОФПМСР аз 17 сентябри соли 2024 № 1806 тасдиқ шудааст // маъмурияти ноҳияи Ивнянский: вебсайт. URL: https://admivnya.gosuslugi.ru/netcat_files/32/2892/Polozhenie_o_konkurse_brendov.pdf?ysclid=m42de1z0o5764128146 (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

⁹ Сайти расмӣ губернатор ва ҳукумати вилояти Курск. URL: <https://kursk.ru/region/control/documents/document-96305/https://docs.cntd.ru/document> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

¹⁰ ФГБУ «Маркази давлатии стандартизатсия, метрология ва озмоиш дар вилояти Кемерово – Кузбасс»: вебсайти расмӣ. URL: <https://kuzscsm.ru/konkursy/luchshie-tovary-i-uslugi-kuzbassa/> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).

1. Дастгирии брендҳои маҳаллӣ ба рушди иқтисодӣ ва рушди минтақа тавассути афзоиши истеҳсолот, таъсиси ҷойҳои корӣ ва афзоиши даромадҳои андоз, баланд бардоштани рақобатпазирии ва эътибори он дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ мусоидат мекунад;

2. Таваҷҷуҳи махсус ба брендҳои минтақавӣ метавонад ба рушди соҳибкории хурду миёна мусоидат намояд, ки ин омили муҳими устувори иқтисодӣ мебошад;

Пеш аз ҳама, таҳияи равиши концептуалӣ барои рушди брендҳои минтақавӣ зарур аст, ки асоси он бояд ГУ ва НМПП-и беназири марбут ба ҳудуди (маҳалли) мушаххас бошанд.

3. Брендҳои минтақавӣ одатан бо анъанаҳо ва фарҳанги маҳаллӣ алоқаманданд. Дастгирии онҳо барои ҳифз ва оммавигардонии мероси фарҳангии вилоят, хонаи анъанавии ҳунарҳои мардумӣ мусоидат мекунад. Популяризатсия ва дастгирии брендҳои минтақавӣ метавонад ба рушди инфрасохтори нақлиёт, сайёҳӣ ва савдо мусоидат намояд.

Ҳамзамон, маълумотҳои бадастомада аз зарурати муносибати ҳамаҷониба ба дастгирӣ ва пешбурди брендҳои минтақавӣ шаҳодат медиҳанд, ки он бояд талаботи истеҳсолкунандагони минтақаро ба инобат гирифта, рушд ва пешбурди маҳсулотро ҳавасманд намуда, барои фаъолтар ба қайд гирифтани нишондодҳои ҷуғрофӣ ва номҳои маҳалли истеҳсоли мол шароит фароҳам оварад.

Пеш аз ҳама, таҳияи равиши концептуалӣ барои рушди брендҳои минтақавӣ зарур аст, ки асоси он бояд ГУ ва НМПП-и беназири марбут ба ҳудуди (маҳалли) мушаххас бошанд. Унсурҳои асосии чунин концепсия метавонанд инҳоро дар бар гиранд:

- муайян кардани хусусиятҳои беназири минтақа, ба монанди мероси таърихӣ, захираҳои табиӣ, хусусиятҳои фарҳангӣ ё соҳаҳои мушаххас (масалан, гастронимия, ҳунарҳо);
- таҳлили вазъи кунунӣ, ки ҳиссаи молҳо ва хизматрасониҳои дорои нишони ГУ ва НМПП дар ММД-и минтақа, дарки аудиторияи мақсаднок дар бораи тамғаҳои мавҷуда, инчунин пешгӯии ҳаҷми маҳсулот бо потенциали бақайдгирии ГУ ва НМПП ва муайян кардани занҷирҳои логистикӣ барои пешбурди онҳо;
- банақшагирии ва татбиқи маърақаҳои маркетинг, ки ба пешбурди бренд дар сатҳи минтақавӣ ва ҳудудӣ нигаронида шудаанд;
- ташкили каналҳои алоқа, аз ҷумла шабакаҳои иҷтимоӣ, медтаҳои анъанавӣ, PR ва чорабиниҳои омӯзишӣ, инчунин платформаҳои иттилоотӣ ва дигар ҳалли технологӣ барои баланд бардоштани рақобатпазирии минтақа;

- фароҳам овардани шароит барои шарикҳои иҷтимоӣ, ки ба ҷалби ҷомеаи маҳаллӣ, соҳибкорӣ ва мақомот дар раванди таъсис ва пешбурди бренд нигаронида шудааст. Масалан, ин метавонад шарикӣ бо соҳибкории маҳаллӣ ва операторони сайёҳӣ, инчунин барномаҳои баланд бардоштани сифати маҳсулот ва хидматҳоро дар бар гирад;
- муайян намудани нишондихандаҳои мақсаднок, ки афзоиши иқтисодиётро бо роҳи зиёд кардани ҳиссаи маҳсулоти маҳаллӣ дар аснои умумии молҳо ва зиёд кардани шумораи маҳсулоти дорой нишони ГУ ва НМПП тавсиф мекунад; афзоиши шумораи истеҳсолкунандагони маҳаллӣ, ки маҳсулоти худро бо тамғаҳои минтақавӣ нишон медиҳанд;
- мониторинг ва арзёбии самаранокии тадбирҳои дастгирӣ бо истифода аз меъёрҳои миқдорӣ ва сифатӣ.

Барои таъмини ҳамоҳангсозии амалҳо ба мақсад мувофиқ аст, ки гурӯҳи корӣ (шӯрои ҳамоҳангсозӣ) оид ба масъалаҳои рушди бренди минтақавӣ, аз ҷумла намоёндагони мақомоти ҳокимияти минтақавӣ, истеҳсолкунандагон, коршиносон ва ташкилотҳои илмӣ таъсис дода шаванд. нақшаи чорабиниҳо («харитаи роҳ») оид ба иҷрои маҷмуи тадбирҳо тартиб дода, пай дар пай ба даст овардани натиҷаҳо, ки самарائي иқтисодии истифодаи марқаҳои минтақавиро равшан нишон диҳанд.

Дар минтақаҳо, ки барномаҳои дастгирӣ ва пешбурди брендҳои минтақавӣ вучуд надоранд, бояд маҷмуи чораҳо таҳия карда шаванд, ки намудҳои гуногуни кӯмаки молиявӣ ва шаклҳои дастгирии ғайримолиявиро дар бар мегиранд, ки ба пешбурди мол ва хизматрасонӣ нигаронида шудаанд. Пешниҳоди грантҳо барои иштирок дар намоишгоҳҳо, озмунҳо ва маърақаҳои таблиғотӣ, таъмини дастрасии ҳадамоти машваратӣ оид ба чораҳои мавҷудаи дастгирӣ ва талаботи бақайдгирии ГУ ва НМПП, инчунин дастгирӣ дар таҳия ва татбиқи системаи сифати маҳсулот.

Дар субъектҳои Федератсияи Русия, ки шумораи НМПП ва ГУ ба қайд гирифташуда, сарфи назар аз муқаррароти алоҳидаи мавҷуда кам боқӣ мемонад, барои баланд бардоштани самаранокии онҳо чораҳои мавҷудаи дастгирӣ баррасӣ кардан лозим аст. Тавре ки мо қаблан қайд кардем, сабабҳои асосии талабот ба воситаҳои ҳифзи ҳуқуқӣ ба брендҳои минтақавӣ инҳоянд: набудани механизмҳои самараноки ҳавасмандгардонии соҳибкорон ва набудани эътимод байни субъектҳои ҳамкории иҷтимоӣ дар раванди пешбурди арзишҳои муштарак [11]. Муҳим аст, ки монеаҳо барои истеҳсолкунандагон ва таҳияи механизмҳои бартараф кардани онҳо дар асоси усулҳои бозгашт барои ба даст овардани маълумот дар бораи мушкilotи мавҷуда ва ниёзҳои истеҳсолкунандагон дар соҳаи дастгирии брендҳои минтақавӣ.

Бо дарназардошти тадбирҳои пешниҳодшуда, инчунин аҳамияти афзоиандаи брендҳои минтақавӣ дар таъмини рушди иҷтимоӣ иқтисодии субъектҳои Федератсияи Русия, аҳамияти истифодаи механизмҳои ҳифз

ва ҳифзи моликияти зеҳнӣ ҳамчун унсури асосие, ки арзиши иловагии мол ва хидматҳоро ташкил медиҳад, бемайлони меафзояд.

Рӯйхати адабиётҳо:

1. Зуйкова, Н. В. Мафхуми «бренд» / Н. В. Зуйкова // КонсультантПлюс: вебсайт. – URL: <http://www.consultant.ru> (санаи муроҷиат: 01.10.2024). – Ҳолати дастрасӣ: барои корбарони сабтиномшуда истифодабарандагон.
2. Беляев, М. Н. Таъсири нишондҳандаи ҷуғрофӣ ба рушди минтақаҳои Федератсияи Русия / М. Н. Беляев // Иқтисоди саноат. – 2020. – № 3. – С. 45-52. – DOI 10.47576/2712-7559_2020_3_45. – EDN CHEZLU.
3. Чубаров, В. В. «Дар ҷаҳони муосир моликияти зеҳнӣ ҳамчун яке аз ҷузъҳои тижорати ҷаҳонӣ нақши асосиро мебозад...» / В. В. Чубаров // «ЭЖ-Бухгалтер»: маҷалла. – 2024. – № 17 (10033). – URL: <https://www.eg-online.ru/article/483211/> (санаи муроҷиат: 01.10.2024).
4. Фабричный С. Ю. Новеллаҳо дар бораи нишондодҳои ҷуғрофӣ ҳамчун объекти ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ / С. Ю. Фабричный, О. А. Рузакова // Муносибатҳои моликият дар Федератсияи Русия. – 2018. – № 12 (207). – С. 53-61.
5. Леонидова, Е. Г. Баланд бардоштани самаранокии брендҳои туристии минтақавӣ / Е. Г. Леонидова // Муаммоҳои муосири хизматрасонӣ ва туризм. – 2018. – № 4. – С. 77-85.
6. Сычев, А. Е. Хусусиятҳои истифодаи нишондодҳои ҷуғрофӣ, номҳои маҳалли истеҳсоли мол ва тамғаҳои молӣ аз ҷониби истеҳсолкунандагони молҳои Русия / А. Е. Сычев, М. М. Рогожина // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 3 (9). – С. 276-287. – EDN RRLDWF.
7. Щербачева, Л. В. Фарқиятҳои асосии байни нишонаи ҷуғрофӣ ва номи маҳалли истеҳсоли мол / Л. В. Щербачева // Ахбори амниятӣ иқтисодӣ – 2023. – № 1. – С. 205-211.
8. Молодкин, А. В. Дастгирӣ ва пешбурди брендҳои минтақавӣ ҳамчун шартҳои рушди иҷтимоию иқтисодии субъектҳои Федератсияи Русия / А. В. Молодкин, И. В. Биткина // Моликияти зеҳнӣ. Моликияти саноатӣ. – 2024. – № 6. – С. 26-32.
9. Царёва, Е. Г. Тадқиқоти талабот ба чораҳои дастгирии истеҳсолкунандагони брендҳои минтақавӣ / Е. Г. Царева, С. Н. Горушкина // Моликияти зеҳнӣ – асоси иқтисодии инноватсионӣ: афзалиятҳо ва механизмҳои рушди илмию технологӣ: Маҷмӯаи гузоришҳо дар Конфронси XXVIII байналмилалӣ илмию амалии Роспатент, Маскав, 8–9 октябри соли 2024: Муассисаи давлатии буҷети федералии «Институти федералии провайдерҳои саноатӣ», 2024.
10. Биткина, И. В. Ҷалби воситаҳои фардикунонӣ дар ташаккули геобренд бо истифода аз платформаҳои рақамӣ / И. В. Биткина, С. Н. Горушкина, Е. Г. Царева // Иқтисоди муҳандисии интеллектуалӣ ва

саноат 5.0 (INPROM-2024): Маводҳои Конфронси X байналмилалӣ илмӣ-амалӣ. Дар 2 ҷилд, Санкт-Петербург, 25-28 апрели соли 2024. – Санкт-Петербург: ПОЛИТЕХ-ПРЕСС, 2024. – С. 27-30. – DOI 10.18720/IER/2024.2/3. – EDN ESSPTQ.

11. Александрова, А. В. Брендинги минтақавӣ: арзёбии табиқи воситаҳои нави рушд дар воқеияти муосир / А. В. Александрова, С. Н. Горушкина / н-Иқтисод. – 2023. – Т. 16, № 2. – С. 37-51. – DOI 10.18721/JE.16203. – EDN GTBQJU

Маълумот дар бораи муаллифон

Олег Петрович Неретин, доктори илмҳои иқтисод, директори ИФМС (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1), ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1370-6008>, neretin@rupto.ru.

Владимир Викторович Климанов, доктори илмҳои иқтисод, Директори Маркази сиёсати минтақавӣ RANEPa, директори Институти ислоҳоти молияи давлатӣ (Маскав, Переулки Большой Кисловский, 1, бинои 2), ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-0812>, vvk@irof.ru

Светлана Николаевна Горушкина, номзади илмҳои ҷомеашиносӣ, котиби илмӣ Институти федералии моликияти саноатӣ (Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1), ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2340-4345>, svetlana.gorushkina@rupto.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

О. П. Неретин – концептуализатсия, методология, роҳбарӣ намудан бо тадқиқот, эҷод ва таҳрири дастнависҳо;

В. В. Климанов – методология, таҳлили расмӣ, гузаронидани тадқиқот, тафтиши маълумот, идоракунии маълумот, эҷод ва таҳрири дастнависҳо;

С. Н. Горушкина – методология, таҳлили расмӣ, гузаронидани тадқиқот, санҷиши маълумот, идоракунии маълумот, эҷод ва таҳрири дастнависҳо.

References

1. Zuikova, N. V., (2024), "The concept of "brand", available at: <http://www.consultant.ru> (Accessed 1 Oct 2024). Access foe registered users only.
2. Beliaiev, M. N., (2020) "The influence of geographical indication on the development of the regions of the Russian Federation", *Industrial Economics*, no 3, pp. 45–52, DOI 10.47576/2712-7559_2020_3_45.
3. Chubarov, V. V., (2024), "In the modern world, intellectual property, as one of the components of global commerce, plays a key role...", *EZh-Buhgalter*, no 7 (10033), available at: <https://www.eg-online.ru/article/483211/> (Accessed 1 Oct 2024).
4. Fabrichniy S. Yu. and Ruzakova O. A., (2018), "New law on geographical indications as objects of intellectual rights", *Imushchestvennye otnosheniya v RF*, no 12 (207), pp. 53–61.
5. Leonidova, Ye. G., (2018), "Improving the effectiveness of regional travel brands", *Service and Tourism: Current Challenges*, no 4, pp. 77–85.

6. Sychev, A. E. and Rogozhina, M. M., (2024), "Features of use of geographical indications, appellations of origin and trademarks by Russian manufacturer of goods", *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, Vol. 3, no 3 (9), pp. 276–287.
7. Shcherbacheva, L. V., (2023), "The main differences between a geographical indication and the name of the place of origin of the goods", *Vestnik ekonomicheskoy bezopasnosti*, no 1, pp. 205–211.
8. Molodkin, A. V. and Bitkina, I. V., (2024), "Support and promotion of regional brands as a condition for the socio-economic development of the subjects of the Russian Federation", *Intellectual Property. Industrial property*, no 6, pp. 26–32.
9. Tsareva, E. G. and Gorushkina, S. N. (2024), "Research on the relevance of measures to support producers of regional brands", *Intellektualnaya sobstvennost – osnova innovacionnoy ekonomiki: priority i mekhanizmy nauchno-tekhnologicheskogo razvitiia: Sbornik dokladov XXVIII Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferencii Rospatenta* [Intellectual property is the basis of the innovative economy: priorities and mechanisms of scientific and technological development: Collection of reports of the XXVIII International Scientific and Practical Conference of Rospatent], *Intellektualnaya sobstvennost – osnova innovacionnoy ekonomiki: priority i mekhanizmy nauchno-tekhnologicheskogo razvitiia* [Intellectual property is the basis of the innovative economy: priorities and mechanisms of scientific and technological development], Moscow, Russia, 8–9 Oct 2024, pp.
10. Bitkina, I. V., Tsareva, E. G. and Gorushkina, S. N., (2024), "Involvement of means of individualization in the formation of a geobrand using digital platforms", *Intellektualnaya inzhenernaya ekonomika i Industriya 5.0 (INPROM-2024): Sbornik trudov X Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferencii* [Intelligent Engineering Economics and Industry 5.0 (INPROM-2024): Proceedings of the X International Scientific and Practical Conference], *Intellektualnaya inzhenernaya ekonomika i Industriya 5.0 (INPROM-2024)* [Intelligent Engineering Economics and Industry 5.0 (INPROM-2024)], Saint-Petersburg, Russia, 25–28 Apr 2024, pp. C. 27–30. DOI 10.18720/IEP/2024.2/3.
11. Aleksandrova, A. V. and Gorushkina, S. N. (2023), "Regional branding: assessment of the use of new development tools in modern conditions", *π-Economy*, vol. 16, no 2, pp. 37–51, DOI 10.18721/JE.16203.

Information about the authors

Oleg P. Neretin, Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1), ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1370-6008>; neretin@rupto.ru.

Vladimir V. Klimanov, Dr. Sci. (Economics), Director of the Centre for Regional Policy of RANEPa, director of NGO "Institute for Public Finance Reform" (Moscow, Bolshoy Kislovsky lane, 1, bld. 2), ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-0812>, vvk@irof.ru

Svetlana N. Gorushkina, Cand. Sci. (Sociology), Scientific Secretary of FIPS (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1), ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2340-4345>, svetlana.gorushkina@rupto.ru

Contribution of the authors

O. P. Neretin – Conceptualization, Methodology, Formal Analysis, Supervision, Writing – Review & Editing;

V. V. Klimanov – Methodology, Formal Analysis, Investigation, Validation, Data Curation, Writing – Review & Editing;

S. N. Gorushkina – Methodology, Formal Analysis, Investigation, Validation, Data Curation, Writing – Review & Editing.

Муаллифон ҳеч гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намекунанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 01.10.2024

Баъли тақриз аз нав дида баромада шуд: 03.12.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 05.12.2024

4 X-ФАЙЛҲО ВПТБ

EDN: <https://elibrary.ru/vdzete>

Одами муосир худро дар назди кӯҳҳои Ҳимолойи китобхонаҳо дар мавқеи як кофтукови тилло пайдо мекунад, ки бояд донаҳои тиллоро аз як массаи регионтихоб кунад.

Сергей Иванович Вавилов¹

Аз шумораи даҳум журнали мо бахши нав – «X-файлҳо ВПТБ» мекушояд. Дар ин ҷо шумо маълумотро дар бораи маводи истисноии маҷмӯаҳои Китобхонаи патентӣ ва техникий умумироссиягӣ пайдо мекунед: санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, қорҳои ҳуқуқшиносони классикӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ, нашрияҳои марбут ба ихтироъ, таърихи илм ва технология ва ғайра.

Маводҳои дар ин бахш пешниҳодшуда ҳам дар фаъолияти илмӣ ва ҳам амалӣ муфид хоҳанд буд. Барои осонии истифодабарии манбаъ, ҳар як шарҳи мухтасар бо маълумотномаи библиографӣ ва код дода мешавад.

Маводҳо дар доираи лоиҳаи «Патенти бомуваффақият», ки бо дастгирии гранти Вазорати маориф ва илми Русия дар доираи лоиҳаи федералии «Популяризация илм ва технология» амалӣ карда мешаванд, омода карда шудаанд.

КОНФЕРЕНЦИЯ СОЛИ 1883 ПАРИЖ

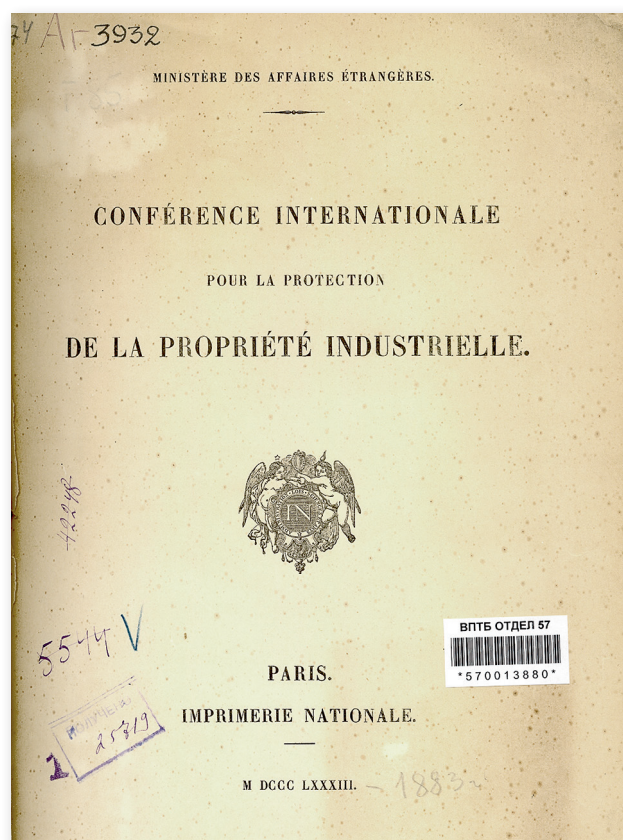
Конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ дар конфронси байналмилалӣ дар Париж моҳи март соли 1883 қабул карда шуд. Аммо дар ин конфронс онҳо дар бораи чӣ сӯҳбат карданд? Чаро Русия ин санадро имзо накард? Моддаи 6 ба Испания чӣ нописанд омад? Нидерландия кадом шартҳои махсусро барои худ талаб кард?

Дар ВПТБ ИФМС нашрияи «Конференсияи байналмилалӣ оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ»-и соли 1883 нигоҳ дошта мешавад, ки матни аслии Конвенсия оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ ва протоколи ниҳии конфронсро дар бар мегирад.

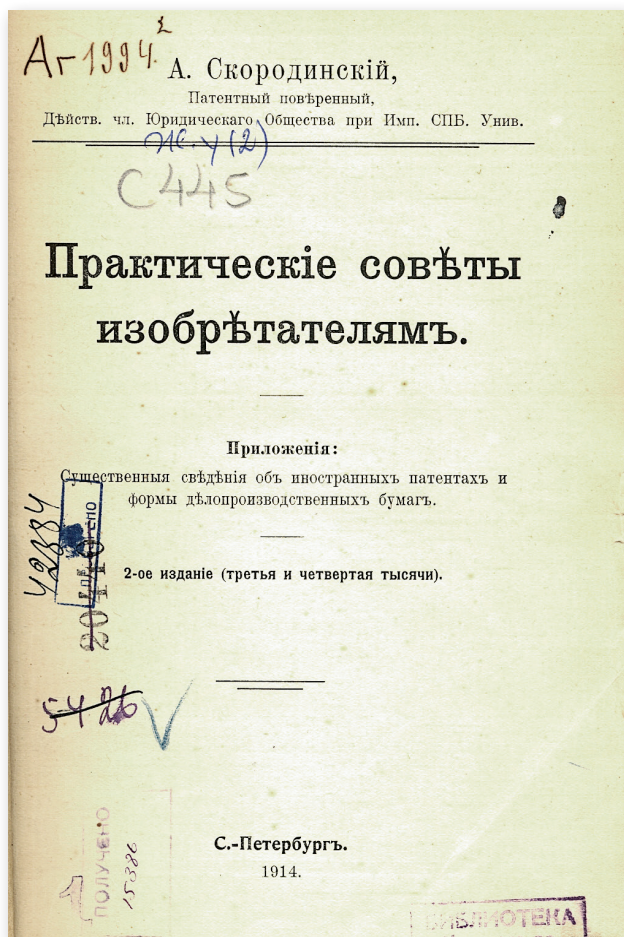
Conference Internationale pour la protection de la propriete industrielle / Ministere des affaires etrangeres. – Paris: Imprimerie nationale, 1883. – pag. var. – Фр. яз.

Конференция байналхалқӣ оид ба муҳофизати моликияти саноатӣ.

Шифр: 10.003; С 74

¹ С. И. Вавилов (1891–1951) – физики шӯравӣ, асосгузори мактаби илмии оптикаи физикӣ, бародари хурди Н. И. Вавилов, генетики советӣ

МАСЛИХАТ БА ИХТИРОЪКОРОН

Одамон ҳамеша чизҳои гуногун, муфид, нофаҳмо, тасаввуротро ихтироъ мекарданд. Аммо бо пайдоиш ва рушди системаи ҳифзи давлатии моликияти зеҳнӣ, қридаҳои муайяни пешниҳод ва баррасии он расоми озоди ихтироъкор дар сабти рушди худ ба мушкilot дучор шуд.

Дар ҳазинаи ВПТБ «Маслиҳати амалӣ ба ихтироъкорон»-и дар соли 1914 ҷоп шудаи вакили патентӣ А. Скородинский мавҷуд аст. Маслиҳати аввал ин аст: «Барои онҳое, ки дар бораи патент кардан ё накардан тардиддоранд: беҳтараш нест. Патент кардани ихтироъ танҳо вақте меарзад, ки шумо боварӣ дошта бошед, ки он на танҳо барои шумо, балки барои ягон каси дигар наваст...».

Нашрияро ҳатто пас аз 100 сол хондан ҷолиб аст ва маслиҳати муаллиф метавонад барои ихтироъкорони муосир муфид бошад.

Скородинский, А. П. *Практические советы изобретателям: приложения: Существенные свѣдѣнія об иностранных патентах и формы дѣлопроизводственныхъ бумагъ* / А. Скородинский. – 2-е изд. – С. – Петербургъ, 1914. – 74 с.

Шифр: 1.002.4; С 44

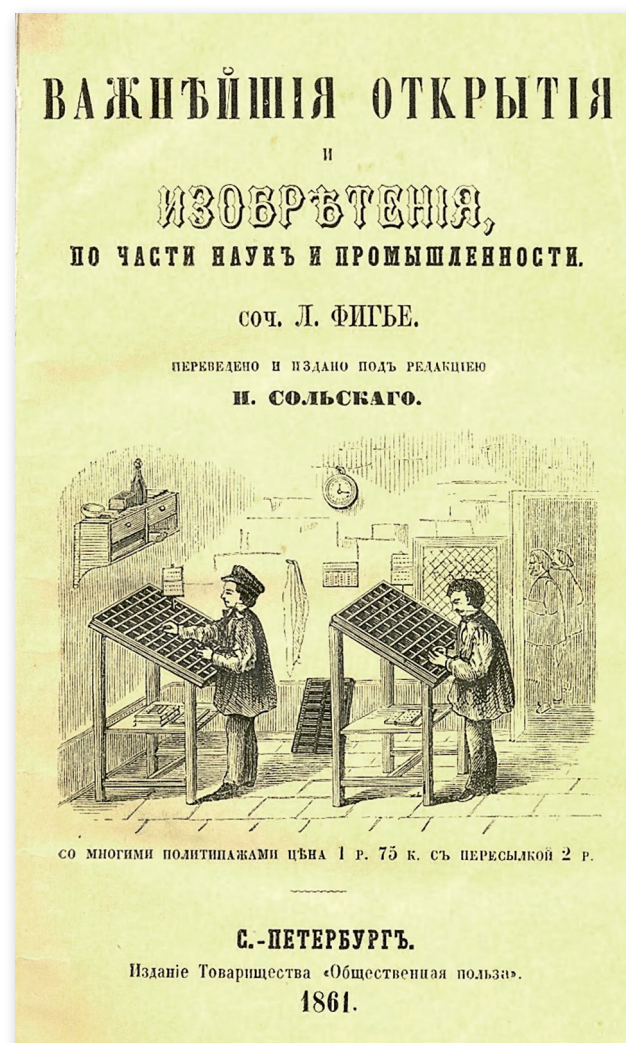
КАШФИЁТ ВА ИХТИРОЪХО

Ихтироот дар пешрафти инсоният роли муҳим мебозад. Баъзеи онҳо ба кашфиёти воқеии пешрафт табдил меёбанд, ки ҷаҳонро ба кулلى тағйир медиҳанд ва ба соҳаҳои гуногуни ҳаёт таъсири назаррас мерасонанд.

Маҷмӯаи ВПТБ нашрияи нависанда ва табиатшиноси фаронсавӣ Луи Фигеро дарбар мегирад, ки «Муҳимтарин кашфиёт ва ихтироот дар соҳаи илм ва саноат» соли 1861 мебошад, ки дар он муаллиф «дар қиссаҳои осоне, ки на танҳо барои мутахассисон дастрас аст» масъалаҳои мураккаби илмиро – аз ихтирои ҷопи китоб то истеҳсоли каучук пешниҳод мекунад.

Фигье, Л., *Важнѣйшія открытія и изобрѣтенія, по части наукъ и промышленности* / пер. и ред. Н. Сольскаго. С. – Петербургъ: Изданіе Товарищества «Общественная польза», 1861. – 431 с.: ил.

Шифри: 4.017; Ф 49

Маълумот дар бораи китобу мақолаҳо дар нашрияҳои даврӣ оид ба масъалаҳои гуногуни моликияти зеҳнӣ, инчунин матнҳои пурраи нашрияҳо ва дигар захираҳои иттилоотиро дар китобхонаи электроники ВПТБ ИФМС дастрас кардан мумкин аст: <https://irbis.fips.ru/web/index.php?LNG=&C21COM=F&I21DBN=FIPS&P21DBN=FIPS>

5

МАСЪАЛАҲОИ УМУМИИ КОРИ
ПАТЕНТӢ. ИХТИРОӢКОРӢ

Мақолаи илмӣ

Original article

УДК 001.894:392.3

EDN: <https://elibrary.ru/hsjoxy>

Анъанаҳои ихтироъ дар оила дар Русия

Татьяна Викторовна Кузнецова, Ольга Валентиновна Зезина[✉]

Институти федералии моликияти саноатӣ

[✉]olga.zezina@rupto.ru

Аннотатсия: аҳамияти мақола ба зарурати нигоҳ доштани арзишҳои зеҳнӣ ва таърихӣ фарҳангии дар ҳуҷҷатҳои патентии ватанӣ мавҷудбуда вобаста аст. Барандагони ғояҳои эҷодӣ аксар вақт муаллифони ихтироот, моделҳои муфид, намунаҳои саноатӣ ва дигар объектҳои моликияти зеҳнӣ мебошанд. Мақсади мақола асоснок кардани аҳамияти нақши оила дар эҷоди қарорҳои нави техникӣ ва ташаккули муносибатҳои эҷодӣ ба фаъолияти ихтироъкорӣ мебошад. Маҷмуи ҳуҷҷатҳои Хазинаи давлатии патентии асрҳои 19–20 таҳлил карда, робитаҳои оилавии муаллифони ихтироот муқаррар карда шуданд. Дар асоси натиҷаҳои фаъолияти зеҳнии аъзоёни оилаҳои алоҳида комёбиҳои эҷодӣ дар қатори падарон-фарзандон, бародарон, хамсарҳо, амакҳо-чиянҳо ба низом дароварда шуда, таъмоми сулолаҳои оилавӣ муайян карда шудаанд. Давомнокии байни наслҳо барои нигоҳ доштани мероси фарҳангии мо аҳамияти бузург дорад ва ба мо имкон медиҳад, ки рушди афкори техникӣ тавассути призмаи ихтирои оилавӣ пайгирӣ кунем.

Калидвожаҳо: патентҳои ихтироот, фонди патентии давлатӣ, иттифоқи эҷодӣ, анъанаҳои оилавӣ, сулолаҳои ихтироъкорон, ҳалли техникӣ, рушди илмию техникӣ, пайраҳаи технологӣ.

Барои иқтибос: Кузнецова, Т. В. Анъанаҳои ихтирооти оилавӣ дар Русия / Т. В. Кузнецова, О. В. Зезина // Хабарномаи ИФМС. – 2024. – Т. 3, № 4 (10). – С. 408-417.

Сипосномаҳо: маводҳо дар доираи лоиҳаи «Патенти бомуваффақият», ки бо дастгирии гранти Вазорати маориф ва илми Русия дар доираи лоиҳаи федералии «Популяризатсияи илм ва технология» амалӣ карда мешавад, омода карда шудаанд.

Family invention traditions in Russia

Tatyana V. Kuznetsova, Olga V. Zezina[✉]

Federal Institute of Industrial Property

[✉]olga.zezina@rupto.ru

Abstract: The article's relevance is determined by the need to preserve the intellectual, historical and cultural heritage contained in domestic patent documents. Creative ideas often belong to authors of inventions, utility models, designs and other intellectual property objects. The article is aimed to show the family's important role in creating new technical solutions and in forming creative approaches to inventive activity. Arrays of documents of the State Patent Collection of the XIX–XX centuries were analyzed, and inventions authors' family ties were investigated. Based on the results of intellectual activities of members of selected families, creative achievements were systemized according to "fathers-children", "brothers", "spouses", "uncles-nephews"

patterns; whole “dynasties” were identified. Continuity between generations is important for cultural heritage preservation and allows us to trace the development of technical thought through the prism of family invention.

Keywords: patents for inventions, state patent collection, creative union, family traditions, dynasties of inventors, technical solutions, scientific and technical development, technological trail.

For citation: Kuznetsova T. V. Family invention traditions in Russia / T. V. Kuznetsova, O. V. Zezina // Bulletin of Federal institute of industrial property. – 2024. – Vol. 3, № 4 (10). – P. 408–417.

Acknowledgements: the materials were prepared within the framework of the Successful Patent project, implemented with the support of a grant from the Ministry of Education and Science of the Russian Federation within the framework of the federal project “Popularization of Science and Technology”.

Моликияти зеҳнӣ яке аз нерӯҳои асосии пешбарандаи рушди иқтисодиёт ва дар маҷмӯъ давлати муосир мебошад; дар миқёси ҷаҳонӣ беш аз 53 триллион доллар арзиш дорад [1].

Мутобиқи Фармони Президенти Федератсияи Русия аз 25 апрели соли 2022 № 231¹ солҳои 2022–2031 дар Федератсияи Русия Даҳсолаи илм ва техника эълон шудааст, ки ҳадафҳои асосии он ҷалби ҷавонони боистеъдод ба соҳаи тадқиқот ва таҷрибаомӯзӣ мебошад; мусоидат ба ҷалби олимони ва таҳиягарон ба ҳалли масъалаҳои муҳимтарини рушди ҷомеа ва кишвар; баланд бардоштани дастрасии маълумот дар бораи дастовардҳо ва пешомадҳои илми Русия барои шахрвандони ФР.

Соли қорӣ 2024 аз ҷониби Президенти Федератсияи Русия Соли оила эълон карда шуд (Фармони № 875² аз 22.11.2023). Дар Русия муносибатҳои оилавӣ таърихан арзишманд буданд, ки дар он наслҳои калонсол анъана ва дониш, аз ҷумла таҷрибаи касбиро меомӯзонанд, таълим медиҳанд ва меомӯзанд.

Ихтирои оилавӣ дар сурате анъана мешавад, ки ақаллан яке аз хешовандони ихтироъкор дар офаридани чизи нав дар асоси ғояҳо худ иштирок карда бошад. Ихтирооти оилавӣ аслан пайраҳаҳои фарҳангӣ ва технологӣ эҷод мекунад [2].

Пайроҳаи фарҳангӣ як шакли муҳими муттасилии касбӣ буда, дар интиқоли таҷрибаи ихтироъкорӣ ба наслҳои нав зоҳир мегардад ва имкон медиҳад, ки таърихи ихтироъ ҳифз карда шавад.

Пайроҳаи технологӣ, ки бо маълумоти ҳуҷҷатшуда дар шакли аналогҳо ва намунаҳо дар ҳуҷҷатҳои патентӣ пешниҳод карда мешавад, барои такмил ва эҷоди технологияҳои нав, ҳалли масъалаҳои нави технологӣ ҳамчун асос хизмат мекунад.

Фонди давлатии патентӣ (ГПФ), ки дар Китобхонаи умумироссиягии патентӣ-техникӣ (ВПТБ) муаррифӣ шудааст, намунаҳои афкори пешқадами илмӣ ва техникии ватанӣ ва ҷаҳонӣ, натиҷаи кори наслҳои сершумори ихтироъкорону навоаронро аз худ намуда, бойтарин

Соли 2024 аз ҷониби
Президенти Федератсияи
Русия Соли оила эълон
карда шуд (Фармони № 875
аз 22.11.2023). Ихтирои
оилавӣ дар сурате анъана
мешавад, ки ақаллан як
аъзои оилаи ихтироъкор
дар офаридани чизи нав дар
асоси ғояҳои худ иштирок
намояд.

манбаи адонашавандаи донишҳои илмӣ ва техникӣ, ҳифз ва рушди нури фарҳангии кишвари мо мебошад [3].

Дар Русия ин раванд чунон бомуваффақият гузашт, ки дар тури зиёда аз дусад сол дар соҳаҳои гуногуни ғайриқабилӣ иттифокҳои эҷодии ба ҳам алоқаманд ва ҳатто сулолаҳо ташкил ёфтанд. Ихтироъ низ истисно набуд.

Ҳамин тариқ, аз ибтидои асри 19 ғайриқабилӣ механизаторон Ефим Алексеевич Черепанов (1774–1842) ва писари у Мирон Ефимович (1803–1849), кол-хозчиёни заводи крепостной Демидовҳо маълум аст, ки дар корхонаҳои таҷҳизоти печҳои домна, охангарӣ, мисгудозӣ, чубу тахта, заргарӣ, ордбарориро такмил доданд. Оилаи Черепановҳо дар Русия аввалин паровозро ба вуҷуд оварданд, вале ин навоарӣ дастгирӣ нагарадид ва паровозхоро бо кашиши аспӣ иваз карданд³.

Бо имзои император Александр I дар 1812 Манифест «Дар бораи имтиёзҳои ихтирооти гуногун дар санъат ва ҳунар»⁴ ба ҳифзи ҳуқуқи ихтироот оғоз кард. Аз ҳамоно вақт инҷониб дар ГПФ ҳуҷҷатҳои пайдо кардан мумкин аст, ки муаллифон, ҳаммуаллифон ё соҳибони ҳуқуқи муаллифии онҳо ашхоси вобаста ба дараҷаҳои гуногуни хешутаборӣ мебошанд. Маълумот дар бораи имтиёзҳои бақайдгирфташуда барои ихтирооти империяи Русия, шаходатномаҳои муаллифӣ барои ихтироот ва дипломҳои барои кашфи СССР, патентҳо

¹ Фармони Президенти Федератсияи Русия аз 25.04.2022 № 231 «Дар бораи эълон кардани Даҳсолаи илм ва техника дар Федератсияи Русия» // Президенти Русия: вебсайт. URL: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47771> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

² Фармони Президенти Федератсияи Русия аз 22 ноябри соли 2023 № 875 «Дар бораи гузаронидани Соли оила дар Федератсияи Русия» // Президенти Русия: вебсайт. URL: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/49978> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

³ Черепановҳо // Энциклопедияи бузургии русӣ: вебсайт. URL: <https://bigenc.ru/c/cherepanovy-7cea13?ysclid=iz14sdcmwf111956839> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

⁴ Манифест аз 17.06.1812 «Дар бораи имтиёзҳо барои ихтироот ва кашфиҳои гуногун дар санъат ва ҳунар» // Маҷмӯаи қонунҳои империяи Русия. Т. XXXII (1812–1815). Санкт-Петербург, 1830. № 25143. С. 355–356 (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

Пайроҳаи технологӣ, ки бо маълумоти ҳуҷҷатшуда дар шакли аналогҳо ва намунаҳо дар ҳуҷҷатҳои патентӣ пешниҳод карда мешавад, барои такмил ва эҷоди технологияҳои нав, ҳалли масъалаҳои нави технологӣ ҳамчун асос хизмат мекунад.

барои ихтироот ва моделҳои ғоиданоки Федератсияи Русия дар ин мақола мувофиқи натиҷаҳои ҷустуҷӯ дар захираҳои иттилоотии патентии Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ (Роспатент) ва Институти федералии моликияти саноатӣ (ИФМС) дода шудааст.

Падарон – фарзандон

Ба мисоли ҳамкориҳои эҷодӣ дар соҳаҳои гуногун шифокорон С. П. ва Е. С. Боткинҳо, раққосон ва хореографҳо Л. М. ва М. М. Лавровский, артистони театр Б. Б. Фрейндлих, Б. В. ва В. В. Ливановҳо, кинорежиссёрон П. П. Тодоровский, кайҳонавардон А. А. ва С. А. Волкоҳо, Ю. В. ва Р. Ю. Романенко, мурабиёнҳои спорт А. И. и Т. А. Тарасовҳо.

Дар хусуси ихтироъкорон бошад, дар байни иттифокҳои эҷодӣ яке аз аввалинҳо шуда, инженер Николай Гаврилович Славянов (1854–1897), ихтироъкори кафшери камони электрро қайд кардан мехостам. 13 августи соли 1891 барои ихтирооташ дар ин соҳа ду имтиёзи империяи Русия (№ 4693 ва 4694) гирифтааст. Дар намоишгоҳи умумиҷаҳонии электрикони дар Чикаго кори Славянов оид ба кафшери электрикӣ бо медал ва дипломи «Барои революцияи техникии истехсолшуда» мукофотонида шуда буд. Писари у Николай Николаевич Славянов (1878–1958) ба гидрогеология ва геохимияи обҳои маъдании хозиразамон асос гузошта, солҳои зиёд дар тадқиқи манбаҳои обҳои маъдании Кавказ, сарчашмаи оби минералиро кашф кард, ки баъдтар номи уро гирифтааст. Дар соли 2002 ба Реестри давлатии номҳои пайдоиши молҳои Федератсияи Русия ба қайдгирии № 50 «Славяновская» барои маҳсулоти «оби маъданӣ» ворид карда шуд.

Соли 1893 инженер-механики Владимир Александр Александрович Микулин (1862–1926) барои ихтирои «Асбоб барои гузоштани тасмаҳо дар вақти ҳаракат» имтиёзи № 7265 гирифт. Писар ва номи комили ӯ (1895–1985), ки конструктори барҷастаи муҳаррикҳои ҳавопаймой, дорандаи панҷ ҷоиҳои Сталинӣ, академики Академияи илмҳои СССР гардид, дар солҳои Чанги Бузурги Ватанӣ барои ихтирооти марбут ба авиатсия ду шаҳодатномаи ихтироъкор гирифт. Кариб дар як вақт шаҳодатномаи ҳуқуқи муаллифии № 65930 «Аппарати машқ ва инкишоф додани мушакҳои бадани одам» гирифт; дар ибтидои солҳои 60-ум усули оригиналии беҳтар намудани саломатии организмро кор карда

баромад, ки баъд аз он Вазорати ниғаҳдории тандурустӣ тасдиқ карда шуд.

Падару писар Казанцев – Флорентий Пименович (1877–1940) ва Флорентий Флорентьевич (1905–1990) ҳаёти худро ба таҳияи конструкцияҳои тормозҳои автомати роҳи оҳан, инчунин таҷҳизоти газ бахшидаанд. Ф. П. Казанцев 20 патент ва шаҳодатномаи муаллифии СССР – аз ҷумла барои тормози пневматикии поездҳои пассажирӣ, тормози нимсахт ва ғайра гирифтааст. Писари у аз соли 1956 то соли 1987 дар институти «Мосгазпроект» конструктори таҷҳизоти газ кор карда, муаллифи се ихтироот буд. Асбобҳо ва ускунаҳо Ф. Ф. Казанцев бисёр заводҳо истехсол мекарданд ва дар байни ташкилотҳои истифодакунанда талаби калон доштанд, ки ин имкон дод, ки дар солҳои 60-уми асри гузашта деҳонаҳои камиктидор бе кадрҳои таъмиркунанда ташкил ва бомуваффақият ба кор андохта шаванд. Ф. Ф. Казанцев инчунин дар озмоиши оташи абадӣ дар назди девори Кремль иштирок кард⁵.

Мутахассисони химияи органикӣ бо падар ва писар Арбузовҳо шиносанд: Александр Ерминигелдович (1877–1968) ва Борис Александрович (1903–1991), ки ҳарду узви ҳақиқии Академияи илмҳои СССР ва Қаҳрамонони Меҳнати Сотсиалистӣ мебошанд, ки 7 ва 60 шаҳодатнома ва патенти муштараки СССР гирифтаанд. Б. А. Арбузов ташкилотчӣ ва директори Институти химияи органики ва физикии ба номи А. Е. Арбузова аз Маркази илмӣ Қазони АИР.

Павел Александрович Флоренский (1882–1937) ҳамчун файласуфи динии рус, олим ва коҳини православӣ маъруф буда, инчунин дар Институти давлатии таҷрибавии электротехникӣ (баъдтар Институти умумииттифоқии электротехники, ВЭИ) дар риштаи материалшиносии электротехникӣ таҳсил кардааст. Соли 1937 барои «Усули коркарди комплекси алафҳо» шаҳодатномаи муаллифии раками 51091 гирифтааст. Писараш Кирилл Павлович Флоренский (1915–1982) геохимии ва сайёрашиносии советӣ мударри дароз дар Институти геохимия ва химияи аналитикии ба номи В. И. Вернадский-и АИ СССР. Директори институт академик В. Л. Барсуков дар бораи фаъолияти К. П. Флоренский чунин ҷӯфтааст: «Кирилл Павлович танҳо унвони номзади илмҳои геология ва минералогия дошт, вале бе имзои ӯ дар нӯлӯлатҳои ягон киштии фалакпаймои Шӯравӣ ба Моҳ ва сайёраҳои парвоз накардааст» [4]. К. П. Флоренский шаҳодатномаи ҳуқуқи муаллифии № 736751 «Индикатори рангаи муҳити оксидшавӣ-редукцияи газҳои баландҳарорат» мансуб аст.

Дар соли 1939 Петр Леонидович Капица (1894–1984) усули нави моеъгардонии ҳаворо бо истифода аз цикли фишори паст, ки дар турбоэкспансери пуриқтидор иҷро мешавад, пешниҳод кард. Ин усул имкон дод, ки

⁵ Ф. Ф. Казанцев // Мосгаз: вебсайт. URL: <https://www.mos-gaz.ru/about/team/gold-frames/11?ysclid=lyhbah9315833944408> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

кислород дар фазаҳои моеъ ва газ ба микдори зиёд гирифта шавад. Соли 1941 барои ин ҳал шаходатномаи муаллифии СССР № 62833 дода шуд. Дар ибтидои Ҷанги Бузург Ватанӣ ин технология барои ташкили истеҳсоли саноатии оксигени моеъ аз ҳаво, махсусан барои истеҳсоли моддаҳои тарканда истифода мешуд. П. Л. Капица, академики Академияи илмҳои СССР, ду қарат Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, лауреати Мукофоти Нобел дар соҳаи физика дар соли 1984 муаллифи бозёфтест, ки соли 1970 ба Феҳристи давлатии кашфиётҳои СССР таҳти № 87 дохил карда шудааст – «Ходисаи ба вучуд омадани плазмаи ҳарорати баланд дар разряди баландбасомад дар фишори баланд» инчунин барои ихтироот дах шаходатномаи муаллифии СССР гирифтааст. Писари калонии у профессор Сергей Петрович Капица (1928–2012) ҳаммуаллифи ду ихтироот (Шаҳодатномаи муаллифии СССР № 674629, патенти Федератсияи Русия № 226743) ва кашфи СССР № 269 – «Қонуниятҳои фотофиссияи зербарьерии ядроҳои чуфт-чуфт» (1983) мебошад. С. П. Капица аз соли 1973 то соли 2012 ҳамчун маъруфи илм ва барандаи доими барномаи илмӣ-оммавии телевизионии «Очевидное – невероятное» шӯхрати васеъ пайдо кард.

Яке аз асосгузори космонавтикаи советӣ, конструктори комплексҳои ракетаи кайҳонӣ ва ҷангӣ, академики Академияи илмҳои Русия, Қаҳрамони Меҳнати Социалистӣ Владимир Павлович Бармин (1909–1993) аз як инженере, ки дар қор карда баромадани компрессорҳо ва агрегатҳои яхдон иштирок доштааст, то ба узвияти Совети сарконструкторон, ки С. П. Королев оид ба координатсияи қори ба вучуд овардани техникаи ракетаи ташкил кардааст, расидааст. Аз соли 1941 дар таҳти роҳбарии В. П. Бармин дар космодромҳои Капустин Яр, Байконур ва Плесецк установкаҳои ҷандинқаратаи ракетабарандаи «Катюша», таҷҳизоти ракетаҳои баллистикӣ ва баъдтар комплексҳои ба замин сар додаи ва техникаи ракетаҳои «Союз», «Восток», «Протон», «Энергия» ва дигар ракета-барандаҳо офарида шуданд. Солҳои 1974–1985 оид ба ихтирои двигателҳои дарунсӯз, истеҳсол ва ҳаракати конструкцияҳо, дастгоҳҳо ва усулҳои ҳушконидани ҳаво ва дигар соҳаҳо 24 патент гирифтааст. Писараш Игорь Владимирович Бармин (1943) аз соли 1974 дар Бюрои конструктории умумии ба номи В. П. Бармин, ки дар он ҷо аз инженери роҳбарикунанда то директори генералӣ – конструктори генералӣ расидааст, ҳаммуаллифи 50 ихтироот ва модели муфиди марбут ба сар додани киштиҳои кайҳонӣ мебошад, қор мекард. Соли 2011 президенти Академияи космонавтикаи Русия ба номи К. Э. Циолковский.

Михаил Тимофеевич Калашников (1919–2013), конструктори машҳури шӯравӣ ва русии аслиҳаи тирпарронӣ, офаринандаи милтиқи машҳури ҷаҳон, барои ихтирооташ: «Қарабини шикорӣ» (№ 2066828, 1996) ва «Пулемети сабук» (№ 2209385, 2003) ҳуҷҷатҳои муҳофизатӣ гирифтааст.

Писари ӯ Виктор Михайлович Калашников (1942–2018), ки дар консерти «Калашников» ба ҳайси муҳандиси пешбар қор мекард, муаллиф/ҳаммуаллифи 13 ихтироъ дар соҳаи силоҳи тирандозӣ буд, ки барои онҳо, аз ҷумла: «Мағоза барои силоҳҳои тирандозӣ» (№ 2089912, 1997), «Сошка силоҳи тирандозӣ» (№ 2179696, 2002), «Пистолет-пулемёт» (№ 2205345, 2003) апатентҳои Федератсияи Русия дода шудаанд.

Бо тандеми ихтироъқории падар ва духтар дучор шудан нисбатан кам аст, аммо дар тибби Русия якчанд чунин мисолҳо мавҷуданд.

Евгений Иванович Чазов (1929–2021) дар солҳои 1967–1986 дар вазифаи сардори Сарраёсати 4-уми Вазорати ниғаҳдории тандурустии СССР, дар солҳои 1987–1990 вазири ниғаҳдории тандурустии СССР шуда қори амалии кардиолог ва фаъолияти маъмуриро бомуваффақият ба ҳам пайваستاаст. Чазов Е. И. ташаббусқори ташкил ва ҳамраиси ҳаракати байналхалқии «Табибони байналхалқӣ барои пешғирӣ қардани ҷанги ядрой», ки соли 1985 сазовори мукофоти сулҳи Нобел гардид, будааст. Дар «портфели патентии» академики Академияи илмҳои СССР Чазов 22 шаходатномаи муаллифии СССР ва патентҳои ФР ОИД ба ихтироот имавҷуд мебошанд. Академики АИР Ирина Евгеньевна Чазова барои усулҳои табобати беморҳои дилу рағҳо 13 патенти Русия дорад.

**Дар байни аввалин
иттифокҳои эҷодӣ
оилаи инженер Николай
Гаврилович Славянов,
ихтироъқори кафшери
камони электрро номбар
қардан мумкин аст, ки
барои ихтирооташ дар
ин соҳа 13 августи соли
1891 ду имтиёзи империяи
Русия гирифтааст.**

Ҷарроҳи қалби рус, академики Академияи илмҳои Русия ва дорандаи ордени «Нишони шоиста дар назди Ватан» Лео (Леонид) Антонович Бокерия (1939) аз соли 1968 (аз соли 1993) дар Пажӯҳишгоҳи илмӣ ҷарроҳии дилу рағҳо (аз соли 1993 ин ҷониб Маркази ҷарроҳии дилу рағҳои ба номи А. Н. Бакулев) қор мекунад, ва аз соли 1994 сарвари он аст. Вай яке аз асосгузори муолиҷаи ҷарроҳии аритмияҳои дил буда, қариб 2,5 ҳазор ҷарроҳии дилро барои таҳияритмия анҷом додааст. Л. А. Бокерия узви дастаҳои муаллифӣ мебошад, ки дар 135 патенти ихтироот ва моделҳои ғоиданоки Федератсияи Русия, инчунин дар 8 шаходатномаи барномаҳои компютерӣ нишон дода шудааст, ки 7-тои онҳо дар ҳаммуаллифӣ бо духтар ва ҳамкасбаш Ольга Леонидовна Бокерия мебошанд (1973). О. Л. Бокерия, аъзо-корреспонденти Академияи Илмҳои Русия, сарҳодими илмӣ маркази

Тандеми ихтироъкориҳои эҷодии «падару духтар» нисбатан кам аст, аммо дар тибби Русия чунин мисолҳо мавҷуданд: оилаҳои Чазов, Бокерия ва Барбараш.

илмии тиббии хирургияи дилу рағҳои ба номи А. Н. Бакулев, Мутахассиси соҳаи электрофизиологияи бунёдӣ, кардиология ва аритмология ҳаммуаллифи 23 патент барои ихтироъ ва моделҳои муфид, инчунин 28 шаҳодатномаи барномаҳои компютерӣ мебошад.

Академики Академияи илмҳои Русия Леонид Семёнович Барбараш (1940–2023) дар Кузбасс асосгузори илми кардиология номида шуд. Ӯ беш аз 30 соли умрашро ба рушди ҳадамоти трансплантология, ҷарроҳӣ ва кардиологӣ дар минтақа бахшидааст. Тахти роҳбарии ӯ аввалин корхонаи истеҳсоли биопротезҳои дилу рағҳои хунгузар дар кишвар бунёд гардида, аввалин амалиёти ивазкунии клапанҳои дил дар вилоят бо истифода аз биопротез анҷом дода шуд. Ӯ муаллиф/ҳаммуаллифи 87 ихтироот ва моделҳои муфид буд, ки бо патентҳои Федератсияи Русия ҳифз шудаанд. Аз соли 2016 инҷониб диспансери кардиологии Кемерово номи асосгузори он академик Л. С. Барбарашро дорад [5]. Духтари ӯ – академики АИР ба Институти тадқиқоти илмии муаммоҳои комплекси бемориҳои дилу рағҳо роҳбарӣ мекунад. Олга Леонидовна Барбараш (1961) – муаллиф/ҳаммуаллифи 43 патент барои ихтироот ва моделҳои муфид дар соҳаи кардиология, таҳхис ва табobati бемориҳои дилу рағ, 14 шаҳодатнома барои барномаҳои компютерӣ ва 5 адад пойгоҳи додаҳо.

Бародарон

Навозандагон А. Г. ва Н. Г. Рубинштейнҳо, рассомон В. М. ва А. М. Васнецовҳо, меъморон А. А., В. А. ва Л. А. Веснинҳо, нависандагон А. А. ва Г. А. Вайнерҳо, Б. Н. ва А. Н. Стругацкиҳо. Чунин иттиҳодияҳои эҷодӣ дар ихтироъ низ ҳастанд.

Заводи мошинсозии Коломна, ки соли 1863 таъсис ёфта буд, дар нимаи дуими асри 19 яке аз рамзҳои тараққиёти нақлиёти роҳи оҳани Русия гардид. Завод дар Русия аввалин шуда истеҳсоли конструкцияҳоро барои купрукҳои роҳи оҳан ва нақлиёти шахр ташкил намуд. Асосгузори завод, муҳандиси ҷарбӣ ва соҳибкор Аман Егорович Струве (1835–1898) аз соли 1863 то 1866 ба он роҳбарӣ карда, баъд роҳбариро ба бародараш Густав Егорович Струве (1833–1882) дод ва баъд аз маргаш боз ба идора баргашт. Бародарон Струве, инчунин писархонд А. Е. Струве – сиёсатмадор ва соҳибкори рус Александр Аманович Круденер-Струве (1864–1953), ки дар ин корхона ба ҳайси муҳандис кор мекард, барои ихтирооташ дар соҳаи технологияи роҳи оҳан ва коркарди торф панҷ имтиёзи империяи Русияро гирифт [6].

Чамъияти тичоратию саноатии фабрика заводҳои Алафузов соли 1893 ташкил карда шуда буд. Иван Иванович Алафузов (1837–1891) ҳамчун савдогари оддӣ аз Заречьеи Қазон оғоз карда, бо бародаронаш дар саноати бофандагӣ ва ҷарм бузургтарин империяи савдори ба вучуд овардааст⁶. Бародарон Алафузовҳо барои ихтирооташон аз империяи Русия барои ихтироашон яктогӣ имтиёз гирифтаанд: Иван Иванович барои «Бисквитҳои хуроки чорво» (№ 2186 соли 1879) ва Николай Иванович барои «Асбоб барои бардоштан» (№ 6058 с. 1891).

Аз се бародар Мошковский Шабсай Давидович (1895–1982) ва Михаил Давидович (1908–2002) ҳуҷҷатҳои патентӣ доранд. Ш. Д. Мошковский мутахассиси пешбари бемориҳои сироятӣ ва эпидемиолог буда, дар соҳаи омӯзиши бемории вараҷа ва мубориза бо ин беморӣ корҳои зиёдеро анҷом додааст, барои ихтироот 5 шаҳодатномаи муаллифӣ гирифтааст ва М. Д. Мошковский (ин варианти насабашро қабул кардааст) муаллифи/ҳаммуаллифи қариб 80 ихтироот ва модели фойданок будааст. Якчанд наслҳои табибон ва мутахассисони фармасевтӣ, дар қори худ маълумотномаи М. Д. Мошковский Доруҳо (дастур оид ба фармакотерапия барои табибон)», ки ҳанӯз соли 1954 нашр шуда буд, истифода бурдаанд. Дар давоми умри муаллиф 14 нашриёт аз ҷоп баромад; наشري дубораи китоб то имрӯз идома дорад [7].

Дар байни бародарон – Яков Давидович (1905–1939) ягон ҳуҷҷати қайди ҳифзи ихтироот надошт; вай ҳамчун яке аз ташкилотчиёни қушунҳои десантии ҳавой дар Армияи Сурх ва иштирокчи фаъоли десанти И. Д. Папанин дар соли 1937 ба Қутби Шимол машхур мебошад.

Ихтироъкорон ва конструкторон – бародарон Шамаринҳо зодагонӣ шаҳри Белозерск (вилояти Вологда) буданд. Андрей Николаевич (1901–1972) 5 ихтироот, Борис Николаевич (1905–1955) – 6, Владимир Николаевич (1906–1991) – 8, Николай Николаевич (1903–1956) бо ҳамкориҳои бародараш Владимир – 3 ихтироот ба қайд гирифта шудаанд. Мавзӯи ҷар як ихтирои бародарон хеле гуногун аст: асбобҳои ҷенкунӣ, истеҳсоли шишаи кварси оптикӣ, техникаи ҷарбӣ, силоҳи миномётӣ ва ғайра. Ва муҳаббати бародарон ба техникаро падарашон, ки тоқари тарҳи оригиналӣ месохт, дар дили онҳо пайдо кардааст, ки дар тарбияи бародарон ҳамчун конструктори оянда нақши ҳалқунанда бозид⁷.

Шаҳрвандони фаҳрии шаҳри Дубнаи вилояти Маскав, дугоникҳо Валерий Леонидович (1940–2003) ва Юрий Леонидович (1940) Нехаевский дар ибтидои рушди лижаронии обӣ дар СССР буданд. Юрий Нехаевский мукофоти якуми чемпионати мамлакатро оид ба ин

⁶ Алафузов насаби маъруф дар Қазон аст // Ҳикояҳои Қазон: рӯзномаи фарҳангӣ ва маърифатӣ. 2023. 9 июл. URL <https://history-kazan.ru/kazan-vchera-segodnya-zavtra/istoriya-v-litsakh/zhl-kazanskaya-seriya/14255-alafuzov-familiya-v-kazani-izvestnaya?ysclid=lyobze8u ia106129740> (санаи мурочиат: 11.09.2024).

⁷ Ихтироъкорон ва тарроҳон, бародарон Шамаринҳо//Осорхонаи вилояти таърихӣ Белозерский: вебсайт. – URL: <https://belozermus.ru/internetexhibitions/izobretateli-konstruktory-bratya-shamariny?ysclid=lym vxrvk10442825115> (санаи мурочиат: 11.09.2024).

спорт аз дасти Ю. А. Гагарин, аввалин кайхоннавард, яке аз асосгузори Федерацияи лыжарони обии СССР гирифтааст⁸. Дар ҳамкорӣ бародарон барои ихтироот (№ 828202, 1017351, 1029968) оид ба асбобҳои машқии варзишгарони лижаронии обӣ 3 шаҳодатномаи ҳуқуқӣ муаллифӣ гирифтанд. Дар соли 1964 бошад, Ю. Л. Нехаевский, ки он вақт дар Институти муттаҳидаи тадқиқоти ядроии Дубна кор мекард, барои «Усули бепул гирифтани плёнкаи никель» шаҳодатномаи аввалини муаллифии ракаи 165628 гирифт.

Ҳамсарон

Дар соҳаҳои гуногуни санъат рассомон М. Ф. Ларионов ва Н. С. Гончарова, композитор Р. К. Щедрин ва балерина М. М. Плисецкая, кинематографон С. А. Герасимов и Т. Ф. Макарова, мураббӣҳои спортӣ Т. Н. Москвина ва А. Н. Мишин машҳур гаштаанд.

Дар соҳаи илм, дастовардҳои назаррас дар соҳаҳои ҳаётан муҳим аз ҷониби ҷуфти ҳамсарон ба даст оварда шудаанд

Зинаида Виссарионовна Ермолева (1897–1974), микробиологи советӣ соли 1942 дар СССР аввалин шуда пенициллин (крустозин ВИЭМ) гирифт ва дар ташкили истеҳсолоти саноатии он фаъолона иштирок намуд. Ин садҳо ҳазор нафар ҷанговарони советиро дар солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ наҷот дод. Ӯ 4 шаҳодатномаи ҳуқуқӣ муаллифӣ гирифтааст, ки якумаш № 37976 (1934) барои «Усули консервакунонии икра» ва охиринаш № 502027 (1976) барои «Усули муайян кардани захролудшавии вабо» мебошад. Шавҳари ӯ аз соли 1928 то 1935. Лев Александрович Зилбер (1894–1966) барои усулҳои ба муқобили пеллагра ва дифтерия гирифтани доруҳои доруворӣ шаҳодатномаи муаллифии раҷами 69008 ва 73348 гирифтааст. Вай ҳамаҷунин ҳаммуаллифи кашфиёти илмӣ «Хусусиятҳои нави патогении вирусҳои варамсоз» мебошад, ки соли 1967 ба Реестри давлатии кашфиёти СССР таҳти № 53 дохил карда шудааст. З. В. Ермольева ва Л. А. Зилбер ҳамчун прототипҳои персонажҳои асосии В. Каверин «Китоби кушод» хизмат кардаанд⁹.

Кори Ермолеваро ҳамсарон Георгий Францевич Гауз (1910–1986) ва Мария Георгиевна Бражникова (1913–1998) идома доданд, ки дар давраи баъд аз ҷанг дар лабораторияи антибиотикҳои Академияи илмҳои тиббии СССР ба кор шурӯъ карданд, ки соли 1953 ба Институти Антибиотикҳои нави АИТ ИҶШС таъдид дода шуд. Зиёда аз 25 сол Г. Ф. Гауз ба институте роҳбарӣ мекард, ки ҳоло номи ӯро дорад.

Соли 1946 зану шавҳар аввалин шаҳодатномаи муаллифии ракаи 67606 барои «Усули истеҳсоли доруи бактерициди (грамидин С)» ва дере нагузашта барои ин антибиотик, ки то имруз дар тиб истифода

мешавад, мукофоти Сталиний гирифтанд. Баъдтар онҳо боз якчанд антибиотикҳои гирифта, тадқиқ карда, дар истеҳсолот ҷорӣ карданд, ки барои онҳо бо якҷоягии дигар мутахассисон барои ихтироот 13 шаҳодатномаи муаллифии СССР гирифтанд.

Ҳамсарҳо Семён Давидович (1898–1978) ва Валентина Хрисанфовна (1904–1971) Кирлиан барои ихтирооташон дар соҳаи электрофотография: усулҳои ба даст овардани тасвири фотографияи навъҳои гуногуни ҷисмҳо, асбобҳои мушоҳидаи ҳодисаҳои электрикӣ, ки дар сатҳи ҷисмҳо дар зери таъсири ҷараёни майдони баландбасомад ба амал меоянд ва ғайра, ки 7-тои онҳо якҷоя мебошанд, 16 шаҳодатномаи ихтироҷори СССР-ро гирифтаанд.

Бо роҳбарии конструктори барҷастаи ҳавопаймоҳои шӯравӣ Олег Константинович Антонов (1906–1984) ҳавопаймоҳои зерини нақлиётӣ ба вуҷуд омадаанд: Ан-8, Ан-12, Ан-22 «Антей», Ан-124 «Руслан», ҳавопаймоҳои гуногунмақсадии – Ан-2, Ан-14, Ан-28, ҳавопаймоҳои пассажирӣ – Ан-10, Ан-24, инчунин планерҳои металлӣ; системаи конструкцияи автоматиконидашудаи самолётҳои нақлиётӣ кор карда баромада шуд, дар конструкцияи самолётҳои часпак кафшершаванда ва материалҳои композитӣ ҷорӣ карда, усулҳои иқтисодиёти сохтмони самолёт кор карда баромада шуданд. Зани дуумаш Елизавета Аветовна Шахатуни (1911–2011) низ дар Бюрои конструктории Антонов кор мекард. Вай дар ибтидои Бюрои конструктории Антонов буд, ки дар аввал бо масъалаҳои қудрати сохторӣ машғул буд. Баъдтар, вай дар кор дар тайёр кардани бузургтарин ҳавопаймои турбовинтии ҷаҳон, Ан-22 «Антей», дуввумин ҳавопаймои калонтарин дар ҷаҳон аз рӯи иқтисодӣ борбардорӣ, Ан-124 «Руслан» ва дигар ҳавопаймоҳои «Ан» иштирок кард [8]. Дар давраи аз соли 1934 то соли 1979 Олег Константинович 10, Елизавета Аветовна 2 шаҳодатномаи муаллифии СССР гирифтанд.

Дар соли 1946 ҳамсарон Борис Романович (1910–1979) ва Наталья Иоасафовна (1911–1997) Лазаренко барои ихтирои усули шарораи барқии коркарди металл лауреати Ҷоизаи Сталин шуданд. Наталья Иоасафовна аз 36 ихтироот, ки дар давоми умри Б.Р. Лазаренко ба даст оварда шуда буд, бтоаш ҳаммуаллифи он буд. Аз соли 1961 инҷониб дар Институти физикаи амалии АИ РСС Молдавия, Борис Романович директор, Наталья Иоасафовна ходими илмӣ шуда кор мекарданд.

Амак – ҷиян

Яке аз аввалин ҷунин мисолҳо шоир В. Л. Пушкин ва «оғоби назми рус» А. С. Пушкин, инчунин нависанда А. П. Чехов ва актёр, муаллими театр М. Чехов, сохибкорон И. С. Мальцов ва Ю. С. Нечаев-Мальцов, рассомон Н. П. ва А. В. Баталов, инчунин А. Б. Ардова, хохарзодаи А. В. Баталов. Робитаи оилавии прима-балеринаи Театри Мариинский М. Ф. Кшесинская ва прима-балеринаи Театри Калон Е. К. Севенард, набераи раққоса Иосиф Ксесинский, бародари балерина низ ҷолиб аст.

⁸ «Шумо даврони мо будед» // Дубна: ҳафтанома: нусхаи электронӣ. – URL: <http://jinmag.jinr.ru/win/2015/25/ne25.htm> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

⁹ Лев Зилбер, ё Тиб бар зидди тарс // сплетник: вебсайт. – URL: <https://spletnik.ru/162736-lev-zilber-ili-lekarstvo-protiv-strakha-267613?ysc> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

Сокини 10-солаи Маскав Анастасия Родимина ва бобои у Евгений Родимин барои ихтирои «Усули ба вучуд овардани монотипи энергия-маълумоти фракталӣ» патент гирифтанд.

Олими барҷаста, «падари авиацияи рус» Николай Егорович Жуковский (1847–1921) пеш аз ҳама бо кори худ дар соҳаи гидро- ва аэродинамика машҳур аст. Аммо дар Фонди патентии давлатӣ тавсифи ихтирооти «стас-мушовири ҳақиқӣ Н. Жуковский»-аз Маскав дар бораи «Асбоби таъягоҳи боло барои танаҳои тез гардишкунанда» (№ 1283 аз соли 1898), «Лифти баландсуръат» (№ 8311 аз соли 1903) ва «Фан» (№ 20806 аз соли 1912) мавҷуд аст. Дар бораи фаъолияти ихтироъкории А. А. Микулина (ҷияни Н. Е. Жуковский аз ҷониби модар, писари хоҳараш Вера Егоровна) аллакай зикр шудааст, аммо ихтироъкор низ Борис Сергеевич Стечкин (1891–1969), ҷияни Н. Е. Жуковский, писари амакаш Сергей Яковлевич (1864–1913) буд. Б. С. Стечкин муаллифи 4 ихтирооти марбут ба тарҳрезии муҳаррикҳои дарунсӯз мебошад, ки ба онҳо шаходатномаи муаллифӣ дода шудааст (яке аз онҳо, № 74531 аз соли 1955, дар ҳаммуаллифӣ бо А. А. Микулин). Ба оилаи Стечкинҳо низ конструктори машҳури силоҳ Игор Яковлевич Стечкин (1922–2001), ки ҷияни Б. С. Стечкин мейошад, низ мансуб мебошад; ӯ 5 патент барои ихтироъ ва 1 патент барои модели фоиданок дар соҳаи яроки тирандоз – таппонча ва револьвер гирифтааст¹⁰ [9, 10].

Бобо – набераҳо

Ба ин ғуруҳ нависандагон А. Н. Толстой ва Т. Н. Толстая, арбобони давлатӣ В. М. Молотов ва А. И. Микоян, ва инчунин габерагрн – сиёсатшунос В. А. Никонов ҳам навозанда ва ҳам продюсер А. А. Микоян (Стас Намин), кинематографистон С. Ф. Бондарчук ва К. В. Крюков дохил мешаванд.

Соли 2012 сокини 10-солаи Маскав Анастасия Родимина барои ихтироъ «Усули истеҳсоли монотипи фракталӣ «энергетикӣ-маълумотӣ» патенти № 2443570 гирифт. Ихтироъ ба графикаи чопӣ барои тавлиди тасвирҳои беназир бо мақсади баланд бардоштани арзиши бадеии онҳо ва баланд бардоштани таъсири эмотсионалӣ ба бинанда дахл дорад. Дар як вақт ба Анастасия кор кардан бо монотипи муқаррариро бо бояш таълим дода буд, ки ба ӯ дар пешниҳоди ариза барои ихтироъ кӯмак кард ва ҳаммуаллифи ихтироъ

шуд¹¹. Евгений Михайлович Родимин дорандаи ҳуқуқи муаллифии 25 патенти Федератсияи Русия барои ихтироъҳо мебошад.

Сулолаҳо

Дар таърихи Русия сулолаҳои саноатчиён ва соҳибони маъдан Демидовҳо (7 насл); меъморон ва рассомон Бенуа (4 насл); астрономҳо, математикҳо, забоншиносон ва мусиқишиносон Ляпунов, дипломатҳо Громыко, актёрҳо Лазарев – Немолоев (ҳар кадомаш 3 насл) ва дигарон ҷои махсусро ишғол мекунанд.

Дар байни сулолаҳо, ки намоёндагони онҳо дар фаъолияти ихтироъкорӣ фаълон ва иштирок доштанд, пеш аз ҳама аъзоёни оилаи биологҳои Скрыбинро номбар кардан лозим аст.

Константин Иванович Скрыбин (1878–1972), асосгузори гельминтологияи рус, ки дар ин соҳа калонтарин мактаби илмӣ ҷаҳонро ба вучуд овард, муаллифи асарҳои фундаменталие оид ба морфология, систематика ва экологияи гельминтҳои ҳайвоноти кишоварзӣ ва одамон мебошад¹².

Тадқиқоти асосии писараш, микробиолог ва биохимияи Георгий Константинович Скрыбин (1917–1989) дар соҳаи микробиологияи умумӣ ва техникӣ ва биохимияи микроорганизмҳо, ҷустуҷӯи микроорганизмҳо дар табиат бо мақсади истифодаи онҳо дар тиб ва хоҷагии халқ буд. Яке аз асосгузори Институти биохимия ва физиологияи микроорганизмҳои АИ СССР, ки ҳоло номи ӯро дорад. Вай дар ҳаммуаллифи 21 шаходатномаи ихтироъкорони СССР-ро гирифтааст.

Дар таҳти роҳбарии набераи К. И. Скрыбин – Константин Георгиевич Скрыбин (1948–2019) дар СССР аввалин шуда навъҳои картошкаи ватании ба гербицидҳо, вирусҳо ва ҳашароти зараррасон тобоварро ба вучуд оварда, усулҳои ташҳиси касалиҳои растаниҳоро кор карда баромад. ӯ муаллифи тадқиқоти пешрав дар Русия оид ба пайдарпайии геном буд. Дар ҳаммуаллифи вай 11 шаходатномаи ҳуқуқи муаллифии СССР ва 64 патенти Федератсияи Русия барои ихтироот дар ин соҳаҳо гирифт.

К. И. ва Г. К. Скрыбинҳо унвони Қаҳрамони Меҳнати Социалистӣ дода шуд; Ҳар се нафар академикҳои АИ СССР ва АИ ФР, Академияи фанҳои хоҷагии кишлоки Русия ва К. И. Скрыбин инчунин академики АИТ СССР буд [16].

Аввалин намоёндаи сулолаи химикҳои органики ба номи Ворожцов Николай Николаевич Ср (1881–1941) дар ташкили саноати химиявии советӣ оид ба истеҳсоли рангҳо роли калон бозид. Писари ӯ Николай Николаевич хурдӣ (1907–1979) академики АИ СССР, яке аз созмондиҳандагон ва директори Пажӯҳишгоҳи

¹⁰ Таърихи оилаи дворянии Стечкин // Хабарҳои Тула: вебсайт. 2019. 15 ноябр. URL: https://newstula.ru/fn_500107.html?ysclid=lyogace8gn591078159 (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

¹¹ Як сокини даҳсолаи пойтахт бо патент кардани ихтирои худ рекорд гузошт // Patentus: вебсайт. URL: <https://patentus.ru/blog/2012/05/desyatiletnyaya-zhitelnitsa-stolitsyi-ustanovila-rekordzapatentovav-sobstvennoe-izobretenie/?ysclid=lyoj2fnmxc650774810> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

¹² Скрыбинҳо // Луғати тафсирии муосир, ЭКШ: вебсайт. URL: <https://slovar.cc/rus/bse/521731.html?ysclid=lyzy7a7rdg939688711> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

кимиёи органикии Новосибирский Филиали Сибири Академияи илмҳои Русия, ки ҳоло номи ӯро дорад, буд. Бо фамилия, ном ва номи падари «Ворожцов Николай Николаевич» қариб 50 ихтироот, ки бо шаҳодатномаи ҳуқуқи муаллифӣ ҳифз карда шудааст, ба қайд гирифта шудааст; Аниқтар муайян кардани муаллифии падар ӯ писар хеле душвор аст, зеро бисёре аз ихтироъҳо ба химияи рангҳо ӯ дигар масъалаҳои дахл доранд, ки дар доираи манфиатҳои илмӣ ҳарду олим буданд. Танҳо дар 8 тавсифи ихтироот «Ворожцов Н. Н.-и хурд» дар байни муаллифон нишон дода шудааст.

Писари Николай Николаевич хурд, Георгий Николаевич Ворожцов (1935), баъди хатми Институти химияю технологии Маскав ба номи Д. И. Менделеев ба Институти ниммахсулоти органики ва рангҳо (НИ-ОПИК), ки дар байни онҳо бобою падараш муассисон ва коркунони роҳбарикунанда буданд, омада, аз ходими хурди илмӣ то директори генералӣ расид. Ӯ ҳаммуаллифи тақрибан 200 ихтироъ, ки ба онҳо патенти Федератсияи Русия дода шудааст, узви вобастаи Академияи илмҳои Русия мебошад.

Фаъолияти ихтироъкории чор насли оилаи Вологдинҳо зиёда аз 100 сол давом кардааст. Аз чор бародар ду нафарашон машҳуранд: Валентин Петрович (1881–1953), олими барҷастаи советӣ дар соҳаи техникаи баландбасомад, ки аввалин генератори баландбасомадро дар Русия офаридааст ва Виктор Петрович (1883–1950). Вай профессори Институти киштисозии Ленинград ва асосгузори дар киштисозӣ истифода бурдани кафшери электрикӣ гардид. Ба насаби «Вологдин В. П.» 62 ихтироот ба қайд гирифта шуд, ки ба онҳо, асосан ба конденсаторҳои электрики, росткунакҳои симоб, печҳои индуксионӣ, усулҳои саҳт кардани металлҳо, асбобҳои кафшеркунӣ ва ғайра шаҳодатномаи муаллифӣ дода шудааст.

Валентин Петрович ду писар дошт – Всеволод Валентинович (1911–1972) ва Владислав Валентинович (1917–1981), яке аз асосгузори кафшергарии индуксионӣ дар кишвар мебошанд. Ба насаби «Вологдин В. В.» 6 ихтироот ба қайд гирифта шуда, шаҳодатномаи ҳуқуқи муаллифӣ дода шудааст.

Набараи Валентин Петрович Валентин Владиславович Вологдин (1950), соли 1992 ширкати «ФРЕАЛ и Ко»-ро таъсис дод, ки ба коркард ва истеҳсоли таҷҳизоти гармидиҳии индуксионӣ машғул аст; муаллифи/дорандаи ҳуқуқи муаллифии 1 шаҳодатномаи ҳуқуқи муаллифии СССР, инчунин 7 патенти Федератсияи Русия оид ба ихтироот ва 5 патенти моделҳои фойданок мебошад. Дар се аз ин ҳуҷҷатҳо писари ӯ Владислав Валентинович Вологдин, набераи Валентин Петрович Вологдин ҳамчун ҳаммуаллиф сабт шудааст¹³ [11].

Номи хонаводагии Бехтеревҳо пеш аз ҳама бо Владимир Михайлович, олим-энциклопедисти барҷастаи рус

ва ҷаҳоншинос, асосгузори мактаби русии психоневрологҳо, инчунин наберааш Наталья Петровна (1924–2008), нейрофизиологи шӯравӣ ва рус, муҳаққиқи асосии майна алоқаманд аст. Н. П. Бехтерева ҳаммуаллифи кашфиёти ба қайдгирифтаи СССР № 347 «Хусусияти нейронҳои формацияҳои субкортикалии майнаи инсон», инчунин ихтирооти № 1593635 «Усули табобати ихтилоли ҳаракати неврогенӣ» (1990) мебошад. Падари ӯ Петр Владимирович Бехтерев (1886–1937) низ зиёда аз 20 шаҳодатномаи ихтироъкорӣ дошт ва қариб дар ҳамаи онҳо муаллифи ягона буд. Вай дар Бюрои махсуси техникаи маҳфӣ, ки бо таҳия ва татбиқи ихтироот ва тарҳҳои нави дорои хусусияти ҳарбӣ дар соҳаи авиатсия, телемеханика, радиоалоқа ва силоҳ машғул буд, муҳандиси конструктор шуда кор мекард. П. В. Бехтерев торпедоҳоро кор карда баромад, ки онҳоро Армияи Сурх истифода мебурд.

Шавҳари Наталья Петровна Всеволод Иванович Медведев (1924–2008), физиолог ва узви вобастаи Академияи илмҳои Русияро низ зикр кардан мумкин аст, ки патенти модели муфиди № 2915 «Системаи автомати баҳодиҳии ҳолати функционалӣ ва фаъолияти инсон»-ро инчунин пиари он, академики АИР Святослав Всеволодович Медведев (1949), ки ҳаммуаллифи 4 патент оид ба усулҳои табобати бемориҳои мағзи сар мебошад, бояд ба ёд овард. Дар соли 2015 С. В. Медведев лауреати Мукофоти Академияи фанҳои Русия ба номи И. Павлов дар соҳаи физиология ва тиб гаштааст¹⁴.

**Дар байни сулолаҳои, ки
намоёндагони онҳо дар
фаъолияти ихтироъкорӣ
фаъолонро иштирок
доштанд, пеш аз ҳама
аъзоёни оилаи биологҳо
Скрябин, химикҳои
органики Ворожцов,
нейрофизиологҳо
Бехтеревро номбар
кардан лозим аст.**

Ин мақола танҳо дар бораи баъзе аз иттиҳодияҳои машҳури оилавии ихтироъкорон маълумот медиҳад; луғати биографии энциклопедии сечилдаи «Ихтироъкорони ватанӣ» [12] дар бораи беш аз 100 нафаре, ки ҳешу табор ва эҷодкорона робита доранд, маълумот медиҳад.

Дар натиҷаи таҳқиқот саҳми назарраси илмӣ ва амалии оилаҳои ихтироъкоронро дар эҷоди қарорҳои нави техникӣ нишон дода мешавад. Шаклҳои гуногуни ихтирооти оилавӣ муайян карда шудаанд, ки бо ҳуҷҷатҳои Фонди патентии давлатӣ тасдиқ карда шудаанд

¹³ Дар бораи ширкат. Технологияҳои пешрафтаи гармидиҳии индуксионӣ // ООО НПФ «Фреал и Ко»: вебсайт. URL: <https://freal.ru/informatsiya/o-kompanii.html> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

¹⁴ Сулолаи олимони Бехтерев: бобо, писар, набера, набера // Liveinternet: вебсайт. 2023. 13 март. URL: <https://www.liveinternet.ru/users/stewardess0202/post498541985/> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

Принсипи муттасили ҳам дар доираи ҳамкориҳои илмӣ як насли олимони ва ҳам дар доираи якҷанд наслҳои тадқиқотчиёни амалӣ мегардад. Нигоҳ доштани аънаҳои ихтироъкориҳои оилавӣ дар Русия ба рушди нерӯи илмӣ техникаи кишвар мусоидат мекунад.

Дар натиҷаи таҳлили ҳуҷҷатҳои патентии ГПФ дар асрҳои 19–20, бисёр иттифоқҳои эҷодӣ, ки бо риштаҳои оилавӣ алоқаманданд (падарҳо – фарзандон, бародарон, ҳамсарҳо, тағоён-ҷиянҳо, бобою набераҳо ва тамоми сулолаҳо) муайян карда шуданд. Среди них немало имен, внесших значительный вклад не только в отечественную, но и мировую науку.

Бо аънаҳои илмӣ шинос шудан, аз асосгузори самти илмӣ ба шогирдони ӯ – аъзоёни оила гузарондани таҷриба, ҳам кардани сармояи илмӣ, инкишофи минбаъдаи он самтҳои тамоман нави илм ва техникаро таъмин мекунад.

Тавассути призмаи ихтирооти оилавии рус бори аввал як қатор дастовардҳо, ки дар бисёр соҳаҳои донишҳои илмӣ техникаи монанд надоранд, ба низом дароварда шудаанд.

Натиҷаҳои тадқиқот роли намоёндогони оилаҳои алоҳида, ки ба онҳо ихтироъкорони хизматнишондодаи СССР ва ФР, диққату дастгирии давлат, пешбарӣ ва эътирофи ихтироот ҳамчун қисми сиёсати давлатӣ дохил мешаванд, инъикос ёфтааст.

Дар охир метавон хулоса кард, ки оила ва аънаҳои он ба рушди қобилиятҳои ихтироъкориҳои аъзоёни он таъсир мерасонанд ва эҷодиёти техникаи маҳорати муфид барои худшиносии шахси мебошад. Нигоҳ доштани аънаҳои ихтироъкориҳои оилавӣ дар Русия ба рушди нерӯи илмӣ техникаи кишвар мусоидат мекунад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Ивлиев, Г. Р. Рамзҳо ва маънои патентсозӣ / Г. Р. Ивлиев; Идораи патентии Аврусиё, ИФМС. – Маскав: Нашриёти ЧДММ Городец, 2023. – 255 с.
2. Лопатина Н. В., Неретин О. П. Ҳифзи мероси фарҳангии рақамӣ дар фазои ягонаи донишҳои электронӣ / Н. В. Лопатина, О. П. Неретин // Аҳбори МГУКИ. 2018. – № 5 (85) Сентябрь–октябрь. – С. 74-80.
3. Кузнецова, Т. В. Саҳифаҳои нави таърихи китобхонаи патентӣ / Т. В. Кузнецова, Н. О. Некрасова / Таърихи китобхона: ҳолати кунунӣ ва дурнамои омӯзиш. – Маскав: Донишқадаи давлатии фарҳанги Маскав, 2021. – С. 223–237. – EDN SVLSJW.
4. Шкуратов, Ю. Г. Гузаштан ба илм / Ю. Г. Шкуратов; Вазорати маориф ва илми Украина, нат. акад. илмҳои Украина, Университети миллии Харьков ба номи И.

Каразин, Институти радиоастрономияи Академияи Фанҳои Украина Н. – Харьков: Донишгоҳи миллии Харьков ба номи В. Н. Каразин, 2013-275 с., бемор. – URL: https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_007531572/?ysclid=m0xwef2tyg561806788 (санаи муроҷиат: 11.09.2024).

5. Ба хотираи академик Леонид Семенович Барбараш // НМИК трансплантология ва узвҳои сунъӣ ба номи ак. В. И. Шумаков аз Вазорати тандурустии Русия: вебсайт. – URL: <https://transpl.ru/about/press-center/pamyati-akademika-leonida-semyenovicha-barbarasha/?ysclid=lyzwm0f43o971827830> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
6. Зезина, О. В. Дорандагони патенти машҳури Русия: шохиси библиографӣ / О. В. Зезина; Хадамоти федералии моликияти зеҳнӣ (Роспатент), Институти федералии моликияти саноатӣ. – Маскав: Муассисаи федералии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ», 2019. – 82 с. – ISBN 978-5-9500988-1-9. – EDN MKOCRM.
7. Ҳаёт ва фаъолияти асосгузори фармакологияи ватанӣ, академик М. Д. Машковский // Бюллетени илмӣ донишҷӯёни хориҷӣ: нашриёти онлайн. – URL: <https://eduherald.ru/ru/article/view?id=18710&ysclid=lyzx1t6tz341105822> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
8. Занон-конструкторон: муваффақ дар тижорати «ғайри занона» // Rostec: вебсайт. – 2020. – 7 март. – URL: <https://rostec.ru/news/zhenshchiny-konstruktorov/?ysclid=lyo75u2nmq841681013> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
9. Яковлев, В. И. Николай Егорович Жуковский (1847–1921): ба 120-солагии рузи таваллуд ва 100-солагии вафоташ / В. И. Яковлев // Бюллетени Донишгоҳи Перм: вебсайт. – 2022. – Шумораи. 1 (56). – URL: <file:///C:/Users/bibl1/Downloads/nikolay-egorovich-zhukovskiy-1847-1921-k-175-letiyu-so-dnya-rozhdeniya-i-100-letiyu-so-dnya-smerti.pdf> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
10. Оилаи Жуковский // Осорхонаи ёдгории илмӣ профессор Николай Егорович Жуковский: вебсайт. – URL: <https://zhukovskymuseum.ru/nezh-semiya/?ysclid=lyog7564l5522194356> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
11. Тюменева, Т. Се насли олимони Петербург электротехникаро кори ҳаётии худ интихоб кардаанд / Т. Тюменева // Российская газета. – 2022. – 13 апрел. – URL: <https://rg.ru/2022/04/13/reg-szfo/tri-pokoleniia-peterburgskih-uchenyh-vybrali-delom-zhizni-elektrotehniki.html?ysclid=lyzypgumq767694993> (санаи муроҷиат: 11.09.2024).
12. Колесников, А. П. Ихтироъкорони ватанӣ (1917–1991): Луғати биографии энциклопедӣ дар 2 ҷилд / А. П. Колесников, С. И. Никольская. – Маскав: ИНИЦ «ПАТЕНТ», 2021. – Т. 1: А-К. – 2021. – 689 с.: ил.; Т. 2: Л-Я. – 2021. – 606 с.

Маълумот дар бораи муаллифон

Татьяна Викторовна Кузнецова, доктори илмҳои педагогӣ, профессор, роҳбари Маркази «Китобхонаи умумирусиягии патентии техникаи» (ВПТБ)-и Муассисаи

федеролиии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 24); kuznetsova@rupto.ru

Ольга Валентиновна Зезина, сарбиблиографи Маркази адабиёти саноатӣ ва техникии Муассисаи федералии давлатии буҷети «Институти федералии моликияти саноатӣ» (Маскав, соҳили Бережковская, 24); olga.zezina@rupto.ru

References

1. Ivliev, G. P. (2013) "Symbols and senses of patenting", Eurasian Patent Office, FIPS, LLC ID "Gorodets", Moscow, Russia.
2. Lopatina, N. V. and Neretin, O. P. (2018) "Digital cultural heritage preservation in a unified electronic knowledge space", *MGUKI Bulletin*, no 5 (85) September – October, pp. 74–80.
3. Kuznetsova T. V. and Nekrasova N. O. (2021) "New patent library history pages Library history: current state and prospects for studying: monograph", Moscow State Institute of Culture, MGIK Publishing House, Moscow, Russia, pp.223–237
4. Shkuratov, Yu. G. (2013) "Hozhdenie v nauku", Ministry of Science and Education of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, Kharkov National University n. a. V. N. Karazin, Radio Astronomic Institute of National Academy of Sciences of Ukraine, Kharkov: KhNU n. a. V. N. Karazin, available at: https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_007531572/?ysclid=m0xwef2tyg561806788 (Accessed 11 September 2024).
5. "In memoriam of Academician Leonid Semyonovich Barbarash", *National Medical Research Center of Transplantation and Artificial Organs n. a. Ac. V. I. Shumakov of Ministry of Health of Russia* available at: <https://transpl.ru/about/press-center/pamyati-akademika-leonida-semyenovicha-barbarasha/?ysclid=lyzwm0f43o971827830> (Accessed 11 September 2024).
6. Zezina, O. V. (2019) "Famous patenters of Russia", Rospatent, FIPS, Moscow, Russia.
7. "Life and activity of the [Russian] domestic pharmacology founder Academician M. D. Mashkovsky", *International Student Scientific Bulletin: web edition*, available at: <https://eduherald.ru/ru/article/view?id=18710&ysclid=lyzx1lt6tz341105822> (Accessed 11 September 2024).
8. "Women designers: the successful ones in a "not women's' business" (2020), available at: <https://rostec.ru/news/zhenshchiny-konstruktory/?ysclid=lyo75u2n-mq841681013> (Accessed 11 September 2024).
9. Yakovlev, V. I. (2022) "Nikolay Egorovich Zhukovsky (1847–1921): To the 120th anniversary of birth and the 100th anniversary of death", *Perm University Bulletin*, Issue 1 (56) available at: <file:///C:/Users/bibl1/Downloads/nikolay-egorovich-zhukovskiy-1847-1921-k-175-letiyu-so-dnya-rozhdeniya-i-100-letiyu-so-dnya-smerti.pdf> (Accessed 11 September 2024).
10. "Zhukovsky's family" available at: <https://zhukovskymuseum.ru/nezh-semiya/?ysclid=lyog7564l5522194356> (Accessed 11 September 2024).
11. Tyumeneva, T. (2022), Three generations of Saint Petersburg scientists dedicated their lives to electrical engineering", *Rossiyskaya Gazeta*, April 13, available at: <https://rg.ru/2022/04/13/reg-szfo/tri-pokoleniia-petersburgskih-uchenyh-vybrali-delom-zhizni-elektrotehniku.html?ysclid=lyzypgvmq767694993> (Accessed 11 September 2024).
12. Kolesnikov, A. P. and Nikolskaya S. I. (2021) "Domestic inventors (1917–1991): encyclopedic biographical dictionary", INIC "PATENT", Moscow, Russia.

Information about the authors

Tatyana V. Kuznetsova, Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Head of the Center "All-Russian Patent and Technical Library" (VPTB) of FGBU "Federal Institute of Industrial Property" (FIPS) (Moscow, Berezhkovskaya emb., 24); kuznetsova@rupto.ru

Olga V. Zezina, Chief Bibliographer of VPTB Center of FGBU "Federal Institute of Industrial Property" (FIPS) (Moscow, Berezhkovskaya emb., 24); olga.zezina@rupto.ru

Муаллифон ҳеҷ гуна бархӯрди манфиатҳоро эълон намекунанд.

The authors declares no conflict of interests.

Ба таҳририят ворид шуд: 17.09.2024

Баъли тақриз аз нав дида баромада шуд: 25.11.2024

Ба чоп қабул карда шуд: 27.11.2024

6 РАФИ КИТОБ

Аннотатсияи аз дастури методӣ

Methodological manual abstract

EDN: <https://elibrary.ru/rcfrhm>**«Хусусиятҳои экспертизаи аломатҳои ҳамчун нишондодҳои ҷуғрофӣ эълоншуда»**

Муаллифони: А. Е. Сычев, Ю. В. Турчина

Наشريёти Институти федералии моликияти саноатӣ

“Features of the examination of designations claimed as geographical indications”

Authors: A. E. Sychev, Yu. V. Turchina

Prepared by the Federal Institute of Industrial Property

Мақсади ин дастури методӣ мусоидат ба истеҳсолкунандагони маҳаллӣ, намояндагони патентӣ ва ҳуқуқшиносон дар таҳияи ариза ва таҳияи ҳуҷҷатҳо барои бақайдгирии давлатии нишонаи ҷуғрофӣ ва (ё) додани ҳуқуқи истисноӣ ба чунин нишонаи ҷуғрофӣ мебошад.

Хусусиятҳои экспертизаи нишонаи арзшуда дар аризаҳо дар бораи бақайдгирии давлатии нишонаи ҷуғрофӣ ва асосҳои додани ҳуқуқи истисноӣ ба нишонаи ҷуғрофӣ ошкор карда мешаванд.

Оид ба муносибати ташаккули номгӯи шахсоне (аризадихандагон), ки ҳуқуқи пешниҳоди аризаро доранд, инчунин оид ба талаботи санҷиши мубокиқати марҳилаҳо ва ҳудуди истеҳсоли мол ва хусусиятҳои мол ба қонунгузориҳои ҷорӣ тавзеҳот дода мешаванд. Дастурамал оид ба тартиби назорати риояи шароити истеҳсолот ва нигоҳ доштани хусусиятҳои маҳсулот ошкор карда мешавад.

Тезисҳо бо мисолҳо аз амалияи имтиҳони аризаҳо нишон дода шудаанд. Хатогиҳои маъмулии довталабон таҳлил карда мешаванд.

Дастури методӣ дар доираи кори тадқиқоти «Арзёбии талабот ба хизматрасонӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ дар соҳаи фарҳанги ҳунароҳои мардумӣ ва донишҳои анъанавӣ» таҳия шудааст.

Тақриз

Review

EDN: <https://elibrary.ru/qkbwyo>

**Тақриз ба дастури методӣ А. Е. Сычева, Ю. В. Турчина
«Хусусиятҳои экспертизаи аломатҳои ҳамчун аломатҳои
ҷуғрофӣ эълоншуда»**

Терещенко Ольга Ивановна,

Номзади илмҳои ҳуқуқ, муовини ректор оид ба рушд ва
робитаҳои стратегии Муассисаи таълимии федералии
давлатии буҷетии таҳсилоти олии «Академияи давлатии
моликияти зеҳнии Русия»

**Review of the methodological manual by A. E. Sychev,
Yu.V. Turchina “Features of the examination of designations
claimed as geographical indications”**

Olga I. Tereshchenko,

Cand. Sci. (Law), vice-rector for development and strategic
communications of the Russian state academy
of intellectual property

Муҳимияти дастур бешубҳа аст, зеро объекти моликияти зеҳнии баррасишаванда дар қонунгузори Русия ҷавонтарин аст ва амалияи татбиқи ҳуқуқ дар робита ба он танҳо ташаккул меёбад.

Муаллифон меёриҳои ҳуқуқиро пурра ва возеҳ шарҳ дода, онҳоро бо мисолҳо аз амалияи нишон медиҳанд, диққати хонандаро ба ҷанбаҳои муҳимтарини алоҳида ҷалб мекунанд, ки ба мо имкон медиҳад, ки дар бораи нуқтаи назари дурусти илмӣ оид ба масъалаи пешбинишуда ҳулоса барем ва сохтори ҳуди асар барои ташаккули тасаввуроти дуруст дар бораи объект ва мавзӯи тадқиқот арзиши илмӣ дорад.

Қор ба таври кофӣ заминаи эмпирикии тадқиқотро таҳия кардааст, сохтори возеҳ ва мантиқӣ вучуд дорад, ки аз афташ аз хатоҳои маъмултарини довталабон ва дархостҳои онҳо дикта шудааст.

Муаллифон аз усулҳои маълуми дониши илмӣ – умумиқонуний, таснифқунӣ, системамизация пурра

истифода бурданд. Дастури методӣ сохтори возеҳ дорад, мавод пайваста пешниҳод карда мешавад, далелҳои ҳулосаҳо ба ҷанбаҳои мушкilotи муайяншуда мувофиқат мекунанд.

Барои навиштани дастур муаллифон танҳо аз санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, қарорҳои судӣ ва маводҳои интернетии расмӣи Донишқадаи федералии моликияти саноатӣ ва Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ истифода бурда, дар айни замон назари олимони ҳуқуқшиносро оид ба масъалаҳои муайяншуда пешниҳод накардаанд. Дар баробари ин, бо назардошти самти амалии қор ва фаровонии базаи таҷрибавӣ, чунин муносибат қобили қабул аст; асар барои тадқиқоти минбаъдаи илмӣ ҳам аз тарафи ҳуди муаллифон ва ҳам аз тарафи дигар мутахассисони ин соҳа ва олимони асос шуда метавонад.

Дастури методӣ пешниҳоди мухтасар дорад ва таҳлили микдори кофии мисолҳои амалиро дар бар мегирад.

Маҷалла
«Хабарномаи ИФМС»

ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)

Муҳаррири чопкунанда:

Елена Геннадиевна Царёва
ФГБУ ИФМС (Маскав, Русия)
vestnik_fips@rupto.ru

Котиби масъул:

Анастасия Александровна Ломакина
ФГБУ ИФМС (Маскав, Русия)
vestnik_fips@rupto.ru

Таҳрир ва нашри компютерӣ:

ҶДММ «Группа ПРСБ»:

Эльмира Магомедэминовна Магомедова,
Ольга Юрьевна Вольвачева,
Елена Александровна Горшкова,
Анастасия Сергеевна Поломаренко,
Анастасия Борисовна Долженко

Тарҷимони ИФМС:

Андрей Юрьевич Москаленко
(тарҷумони пешбар)

Фото:

Олеся Анатольевна
ва Дмитрий Владимирович Башаровҳо

Барои чоп имзо шуд: 20.12.2024

Формат: 205×290 мм

Чоп: пурра ранга (офсет, 4/4)

Тираж: 500 нусха. **Фармоиш:** № 504

Матбаа:

Муассисаи федералии давлатии бучетӣ
«Институти федералии моликияти саноатӣ»
125993, Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1
Г-59, ГСП-3

**“Bulletin of Federal Institute
of Industrial Property” journal**

ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)

Managing editor:

Elena Tsareva –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Executive editor

Anastasia Lomakina –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Editing and Desktop publishing:

PRCB Group LLC:

Elmira Magomedova,
Olga Volvacheva,
Elena Gorshkova,
Anastasiya Polomarenko,
Anastasiya Dolzhenko

FIPS translator:

Andrey Moscalenko
(Lead Translator)

Photo:

Olesya Basharova and Dmitry Basharov

Signed to print: 20.12.2024

Format: 205×290 мм

Printing: full-colour (offset ink, 4/4)

500 copies; **Order:** № 504

Printing house:

Federal State Budgetary
Institution “Federal Institute of Industrial Property”
Berezhkovskaya nab. 30–1, Moscow, G-59,
GSP-3, 125993, Russian Federation

ХОНАНДАГОНИ АЗИЗ, БА «ХАБАРНОМАИ ИФМС» ОБУНА ШУДАНРО ФАРОМУШ НАКУНЕД!

Бо обуна шудан, шумо дастрасии
доимиро ба маълумоти муосир
дар бораи моликияти зеҳнӣ ва
маълумоти беназири таҳлилӣ хоҳед
гирифт.

ШУМО МЕТАВОНЕД ДАР ПОЧТАИ РУСИЯ
Ё ОНЛАЙН АЗ РУИ КАТАЛОГ ОБУНАҶОИ
ХУДРО ТАВЗЕ ДИХЕД Ё БАРОИ АВВАЛ
ОБУНА ШАВЕД:

• «Матбуоти Русия»
Дар вебсайти www.pressa-rf.ru
Индекси обуна: 85599

• Агентии «Китоб-Сервис»
Дар вебсайти www.akc.ru
Индекси обуна: E 85599

**Ҳама хабарҳои охирин аз ҷаҳони
моликияти зеҳнӣ:**

VK ВКонтакте
Роспатент

VK ВКонтакте
ИФМС